

Τὸ καλὰχοδόνιο πνεῦμα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

«ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ»

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 7

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΜΑΪΟΥ 1935

Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ & ΣΠ. ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΗΣ ΕΚΔΟΤΑΙ—ΜΕΤΑΞΕ 2—ΑΘΗΝΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΤΗΣΙΑΙ: Ἑσωτερικοῦ δρχ. 260.—Ἑξωτερικοῦ σελ. 33.—Ἀμερικῆς δολ. 7

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΤΟΥ ΕΝ ΛΥΩΝΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τοῦ συγχρόνου μας καὶ ταῦτοχρόνως κλασσικοῦ. Τοῦ Ἰταλοῦ καὶ ταῦτοχρό-
νως παγκοσμίου φήμης

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛΕ ΝΤ' ΑΝΟΥΝΤΣΙΟ

Τὸ πλέον πολύκροτον τῶν ἔργων του.

Τὸ πλέον γνωστὸν καὶ ἀνεγνωρισμένον ἀριστούργημα του

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ῥόν... ναι μόνον ἓνα ἀπὸ τὰ ἀθάνατα μνημεῖα τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας
ὅλων τῶν χωρῶν καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν...

Δε εἶναι μόνον, ἓνα ἀπὸ τὰ θαυμαστότερα ἔργα τέχνης τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.
Εἶναι ἀκόμη τὸ κατ' ἐξοχὴν μυθιστόρημα, τὸ ἀριστουργηματικὸν ρομάντσο,
μὲ τὴν συνταρακτικὴν πλοκὴν, μὲ τὰς ζωντανὰς εἰκόνας, μὲ τὸν ἰδιότυπον
ρεαλισμὸν του, μὲ τὴν δυνατὴν ἐκείνην ποιήσιν ποὺ χαρακτηρίζει τὸν

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛΕ ΝΤ' ΑΝΟΥΝΤΣΙΟ

Δι' αὐτοὺς ὅλους τοὺς λόγους, κανεὶς ἀνώτερος ἄνθρωπος, κανεὶς διανοοῦ
μενος, δὲν πρέπει νὰ παραλείψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ διαβάσῃ τὸ ἀριστούργημα.

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ἡ μετάφρασις πιστὴ καὶ λογοτεχνικὴ ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ.

Τὸ «ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ» ἐξέδωκε τὸν «Ἰατρὸ Πασκάλ» τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ
εἰς δύο ὀγκώδεις τόμους, τοῦ Βίκτωρος Μαργκερίτ «Τὸ σῶμα σου...εἶναι δικό
σου!», τοῦ Κνουτ Χάμσουν «Πεῖνα», τοῦ Ἀλφόνσου Ντωντέ «Σαπφώ» καὶ
τῆς Μάγδ. Μάρξ : «Ἡ Γυναῖκα»

Πωλοῦνται εἰς τὰ γραφεῖα μας Μεταξᾶ 2, εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον Μιχ.
Ζηκάκη Πεσματζίου—Πανεπιστημίου καὶ εἰς τὸν ὑπόγειον Ἡλεκτρικὸν
Σταθμὸν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ...

ΤΟΥ ΤΖΟΝ ΣΤΕΦΕΝΣΟΝ

Ο συνταξιούχος ντεντεκτίβ χαμογέλασε μυστηριωδώς και είπε:
— Έχουν βέβαια δική οι Γάλλοι συνά-

δελφοί, όταν υποστηρίζουν την περίφημη αρχή του «Ζητήσατε την γυναίκα» στην περίπτωση των περισσότερων εγκλημάτων. Μένει όμως να ξαίρουμε ποιά γυναίκα θα πρέπει να ζητήση κανείς.

— Μά όχι την νόμιμον... υποθέτω, είπε μια γεροντοκόρη.

— Καμιά φορά ναί. Κι' αυτή' ακόμη ή νόμιμος γυναίκα μπορεί να είναι άφορμη και αίτια ενός εγκλήματος.

— Πολύ περίεργος θεωρία αυτή, επέμεινε και πάλιν ή γεροντοκόρη.

— Όχι τόσο όσο τό νομίζετε, επέμεινε ο παλαιός ντεντεκτίβ. Και διά να σάς πείσω καλλίτερα, δέν έχω παρά να αναφερθώ στην περσινή δολοφονία του χρηματομεσίτου...

— Είς τό μέγαρον της Πέμπτης λεωφόρου, άρχισε την Ιστορία του ο συνταξιούχος ντεντεκτίβ, έδίδετο ένα βράδυ, κατά την περασμένην άνοιξιν μία άριστοκρατική έορτή.

Ο Γουίλιαμ Τζόνσον, ένας από τους τολμηροτέρους χρηματιστάς, ήτο ο άμφιτρύων. Τό άνθος της κοινωνίας της Νέας Υόρκης είχε λάβει μέρος και συνεπώς ήτο πολύ φυσικόν να είχαν στείλει αί άμερικανικά έφημερίδες τους καλλιτέρους συντάκτας κοσμικογράφους, για να κρατήσουν ένήμερον τό κοινόν, για την όλη κίνησι της έορτής.

Δυό μέρες άργότερα, αί έφημερίδες έδιναν, είναι ή άλληθια, πλήρη περιγραφή

της έορτής, κατέλγαν όμως όλες οι περιγραφές με μιάν όλως διόλου άπρόσμενη είδησι:

«Την λαμπρότητα της προχθεσινής έορτής ήμαύρωσε τό θλιβερόν και άπρόσμενον γεγονός της μυστηριώδους δολοφονίας του χρηματομεσίτου Λάργουϊ ή όποία έλαβε χώραν εις τό θερμικήπιον του μεγάρου Τζόνσον, κατά την διάρκειαν της έορτής και υπό συνθήκας μυστηριώδεις, τας όποιας πυρετωδώς προσπαθεί να έξακριβώση ή άνάκρισις».

Ήταν όμως ασύγκριτα πιό μεγάλη ή κατάπληξις του κοινού, όταν την έπομένη, άντι των λακωνικών γραμμών της προηγούμενης, αί έφημερίδες άνέγραφαν πιά συγκεκριμένα και σέ όλόκληρες σειρές «πλήρη περιγραφήν του μυστηριώδους εγκλήματος», τό όποιον δέ φαινάτανε πιά διόλου μυστηριώδες, έφ' όσον ή αστυνομία άνήγγειλε ότι συνέλαβε τό δράστη και ότι αυτός δέν ήταν άλλος από τον ίδιο τό χρηματομεσίτη Τζόνσον.

Κατά τά άλλα, οι λεπτομέρειες των άνακρίσεων ήσαν οι ακόλουθες:

Τό έσπέρας της έορτής ο χρηματομεσίτης Λάργουϊ είχε συναντηθή με ένα συνάδελφό του εις ένα εστιατόριο. Ή συνομιλία πού είχε διεξαχθή μεταξύ τους, διεπιστώθη ακόμη και από ένα τρίτον χρηματομεσίτην έπίσης, ο όποιος έτρωγε εις τό διπλανό τραπέζι.

Ο Λάργουϊ έφαινετο πολύ άνήσυχος, όταν ο συνάδελφός του Λώρενς—έτσι έλέγετο—του είπε σέ μία στιγμή άρκετά δυνατά, ώστε να άκουσθή και από τό διπλανό τραπέζι:

—Τι άνάγκην έχετε σεις, αγαπητέ μου, αφού έχετε ένα τέτοιον πρώτης τάξεως πελάτην, όπως ο Τζόνσον.

—Έτσι νομίζετε;

—Μά φυσικά. Ή οικονομική εύρωστία του Τζόνσον είναι γνωστή. Άκόμη γνωστότερα τά εκατομμύρια του πεθερού Λαίρκτον και έπίσης γνωστός ο κύκλος των έργασίων του. Παραμικρήν απόδειξιν όλων αυτών αποτελούν και οι λαμπρές γιορτές πού δίνει, όπως λ. χ. ή άποψινή.

—Παρά τις λαμπρές έορτές, είπεν ο Λάργουϊ, τά πράγματα είναι πολύ διαφορετικά άπ' ό,τι φαίνονται.

—Γιατί;

—Γιατί ο Τζόνσον βρίσκεται δίχως πεντάρα τσακιστή αυτή τή στιγμή, είναι άνοιχτός και μεθαύριο ένδέχεται να κηρυχθή εις κατάστασιν πτωχεύσεως. Άφίνω ότι εις τό βάθος ή πτώχευσις θα άποδειχθή χρεωκοπία.

—Τι λέτε, αγαπητέ μου; Και παρ' όλα αυτά έχει τό κουράγιο να δίνη τέτοιες γιορτές;

—Αυτό δέν σημαίνει. Άπ' έναντίας μάλιστα. Όλες αυτές οι φασαρίες ένα έχουν σκοπό: να ρίξουν στάχτη στά μάτια του κόσμου.

—Γιά φαντάσου! Μά μη μου λέτε; Ο πεθερός του τάχα είναι κι' αυτός στην ίδια κατάστασι;

—Ο πεθερός του Τζόνσον; Όχι άσφαλώς. Άλλά από της πλευράς αυτής ο χρηματιστής δέν έχει να περιμένη τίποτε. Άρκετά εκατομμύρια έχει ως τώρα καταβροχθίσει ο Τζόνσον, ώστε ο πεθερός του του έδήλωσε καθαρά, πως και άν ακόμη πρόκειται να τον σώση από την ηλεκτρική καρέκλα, άντι έστω και του έλαχίστου ποσού, δέν θα τό κάμη...

—Μά τόσο άκαρδος πεθερός λοιπόν;

—Α, μά, δέ ξαίρετε!... Ο Τζόνσον παντρεύτηκε την ωραία Ντόροθη, σχεδόν άπένταρος. Δυό φορές κατεβρόχθισε ποσά τεράστια, τά όποια ο Λαίρκτον του είχε καταβάλλει, την μία φορά ως προίκα, την άλλη ως δάνειον. Και τόυτο γιατί ο Λαίρκτον αγαπά πολύ την κόρη του. Τέλος όμως ο πεθερός του έδήλωσε πως δέν του ξαναδίνει πιά τίποτα και τό πολύ πολύ θα πληρώνη εις τό έξης τους λογαριασμούς των τροφίμων του σπιτιού του Τζόνσον. Ή συνομιλία των δυό συναδέλφων δέν έσταμάτησε ως έδω.

Σέ μία στιγμή, ο Λώρενς του είπε:

—Και σέ περίπτωση πού θα κηρυχθή ο Τζόνσον εις κατάστασιν πτωχεύσεως, θα χάσετε πολλά αγαπητέ μου;

—Πολλά, λέτε... Χάνω τό πάν...

Ο Λάργουϊ έξήγησε τό πως ο Τζόνσον τον είχε «μπλέξει» και πως τό τραγικότερον θύμα ήταν αυτός ο ίδιος, αφού θα έμενε άνοιχτός άπέναντι των πελατών του.

—Μου χρειάζονται ως αύριο τό μισή-μέρι διακόσιες πενήντα χιλιάδες δολλάρια, γιατί άλλοιως είμαι χαμένος και ή οικογένειά μου κατεστραμένη. Αυτά πρέπει τό δίχως άλλο να φροντίσω να τά έχω άπόψε.

—Και ποιός θα σάς τά δώση;

—Μά!... Έκείνος άκριβώς πού μου τά πήρε.

—Δηλαδή ο Τζόνσον;

—Βεβαίως!

—Μά έσεις λέτε πως δέν έχει πεντάρα.

—Έχει ο πατέρας του.

—Μά έσεις λέτε πως δέν του δίνει πιά πεντάρα.

—Σ' αυτόν όχι! Μά στην κόρη του, άν αυτή έπιμένει, άν την δη σέ άπελπισία, άν άπειλήση ότι θα αυτοκτονήση, ή έστω και άν προσποιηθή ότι αυτοκτονή...

—Πώς είναι δυνατόν. Ένα τέτοιο πράμα;

Στό σημείον αυτό ή όψις του χρηματομεσίτου είχε φωτισθεί περίεργα.

—Έχω τά μέσα φίλε μου...

Και με τό χέρι του, έχτύπησε την τσέπη του, σά να ήθελε να πη πως εκεί μέσα είχε τον τρόπο πού θα έξηνάγκαζε την

Ντόροθη να εκβιάση τον πατέρα της.

Σέ λίγο, οι δύο χρηματομεσίται, σηκώθηκαν άπ' τό τραπέζι τους.

—Πρέπει να σάς άφίσω ειπε ο Λάργουη... Είνε ώρα να πάω να φροντίσω για τά χρήματα πού μου χρειάζονται;

—Μά άπόψε; Άφού οι κύριοι αυτοί έχουν μιά τόση λαμπρή έορτή!...

—Άπόψε ίσα ίσα—είπε—είναι, ή κατάλληλη στιγμή.

Άποχαιρετίστηκαν και άποχωρίστηκαν.

Οι έφημερίδες δέν σταματούσαν την άφήγησι των λεπτομερειών των μόνο ως αυτού.

Ένας ουσιώδης μάρτυς, πού τον είχε μάλιστα άπομονώσει ή άνάκρισι, ήταν ο ιδιαίτερος θαλαμηπόλος του Τζόνσον, Στίπς.

Αυτόν έκάλεσε ο θυρωρός του μεγάρου για να του πη ότι ένας κύριος πού έδωσε την κάρτα του, ζητεί να δη έπείγοντος τον κ. Τζόνσον για λόγους ύψιστου συμφέροντος.

Ο Στίπς, όπως όλοι οι άξιοι υπηρέται, ή πρώτη δουλειά πού έκαμε ήταν να ρίξη μιά ματιά στην κάρτα του έπισκέπτου. Ή κάρτα αυτή έφερε τό όνομα «Τσαρλς, Λάργουη: χρηματομεσίτης».

Πραγματικά έπήγε την κάρτα, στον κύριο του, ο όποιος την στιγμήν εκείνη καθότανε στο γραφείο του.

Ο Τζόνσον όταν έρριξε μιά ματιά στην κάρτα, έταράχθηκε πολύ.

—Νά του πης να ξεκομπιστή άπ' έδω! Είπε στον υπηρέτη του.

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΤΟΥ «ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ»

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Η ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ—Η ΑΓΟΡΑ ΩΣ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ.—ΟΙΚΙΑ, ΟΙΚΟΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ.—ΒΩΜΟΙ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΙ.

Ἀπὸ τὸ φύλλον αὐτό, τὸ «Μυθιστόρημα» ἐγκαινιάζει, τὸ «Πανεπιστήμιον», μὲ ἐνδιαφέροντα θέματα, πρωτότυπα ὡς πρὸς τὴ βάσιν τῶν καὶ τὴν ἀποψὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας στήριζονται. Ἀσχετῶς τοῦ μορφωτικοῦ σκοποῦ τῶν, τὰ θέματα αὐτὰ εἶναι διπλᾶ ἐνδιαφέροντα ἐφ' ὅσον ἐκλαίκευον τὰς ἐντελὲς νεωτέρας ἀπόψεις τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης ἐπὶ ζητημάτων τὰ ὁποῖα θεωροῦνται, γνωστὰ καὶ ἐξονυχισθέντα, παρὰ ταῦτα ὅμως, ἀνοίγουν νέους ὁρίζοντας εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν.

Εἰς τὴν κατηγορίαν ἀκριβῶς αὐτὴν, ἀναγονται καὶ αἱ πρωτότυποι ἐντελὲς ἀπόψεις ἐπὶ τῆς Ἀρχαίας Κοινωνίας τοῦ Ἀμερικανοῦ καθηγητοῦ, Τζαίμς Κλάκσον.

Τὸ οὐσιωδέστερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὑπῆρξεν ἡ κατανομή τῆς χώρας εἰς «πόλεις» ἐκάστη τὴν ὁποῖαν ἀπετέλει αὐτόνομον κράτος.

Τὸ γεγονός ἔχει διπλὴν ἐνδιαφέρουσαν σημασίαν, ἐφ' ὅσον τοῦτο καθορίζει τὴν ἀκμὴν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Χώρας, ἐπίσης ὅμως καὶ τὴν παρακμὴν καὶ κατοπινὴν τῆς ἀποσύνθεσιν.

Οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες, δὲν ἤμπορουσαν νὰ κατανοήσουν ἄλλην κοινωνικὴν ὁργάνωσιν, ἀνθρώπων ἐλευθέρων παρὰ μόνον ἐκείνων τῆς πόλεως.

• Πολὺ ἀργότερα, ὁ Ἀριστοτέλης ὁ Ἰδιος, θὰ δεχθῇ οἱ ὀρισμοί, ὅχι πλέον τοῦ Ἑλλήνος παρὰ τοῦ ἀνθρώπου τὸ περίφημον ἐκείνο: «Ζῶον πολιτικόν». Διὰ τοὺς Ἕλληνας ὅλων τῶν ἐποχῶν τῆς Ἀρχαιότητος, ἡ Ἀνθρωπότης ὁλόκληρος χωρίζεται εἰς δύο κατηγορίας.

α') Εἰς τὰ ἄμορφα πλήθη τῶν βαρβάρων ποὺ ἀποτελοῦν τὰ τεράστια ἀνθρώπινα ποίμνια μέσα εἰς τὰς τερατωδῶς ἐκτεταμένους μοναρχίας καὶ β') Εἰς τοὺς ἀπαρτίζοντας τὴν ἀρμονικὴν κοινωνίαν τῶν πόλεων. Οἱ πρῶτοι, ἐκ γενετῆς δούλοι τὴν ψυχὴν, εἶναι οἱ βάρβαροι καὶ ἀγροῖκοι, οἱ δεῦτεροι εἶνε οἱ ἄνθρωποι οἱ πεπολιτισμένοι. Τὸ σύνολον τῶν προσόδων τῆς ὀλικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς τῶν οἰκούντων τὰς πόλεις, εἶναι ὁ πολιτισμός. Ἡ τέχνη τῆς διακυβερνήσεως τῆς πόλεως εἶναι ἡ πολιτικὴ.

Κέντρον καὶ ἄξων ἀναπτύξεως ἐκάστης πόλεως εἶναι ἡ ἀγορά. Ἐκεῖ

ἀνταλλάσσονται τὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται. Ἐκεῖ ἀσκεῖται ἐμπράκτως ἡ πολιτικὴ, ἀπὸ τοὺς ἀγορητάς, οἱ ὁποῖοι ἀγορεύουσιν τὰς πεποιθήσεις τῶν καὶ τὸ πρόγραμμά των. Ἐκεῖ ἐκλέγονται οἱ βασιλεῖς, οἱ ἄρχοντες, ἀπὸ τοὺς πολιτάς.

Βασικὸν καὶ πρωταρχικὸν κύτταρον τῆς πόλεως εἶναι ἡ οἰκία, ἡ δὲ προαγωγή τῆς γίνεται οἶκος, ὁ ὁποῖος πάλιν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ γένους.

Ὁ τρόπος τῆς διοικήσεως μιᾶς οἰκίας ἢ ἐνὸς οἴκου, ἀποτελεῖ τὴν οἰκονομίαν. Ὁ φυσικὸς ἡγέτης τοῦ οἴκου εἶναι ὁ γενάρχης, ὁ πατριάρχης, ὁ πατήρ. Ἀπαραίτητα συστατικά, ἀνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ νοηθῇ οἰκία εἶναι: ὁ βωμὸς καὶ ἡ ἐστία.

Ὁ βωμὸς εἶναι ὁ θεματοφύλαξ τῆς πεύρας ἐκείνων ποὺ διοίκησαν τὴν οἰκίαν. Ἐκεῖ λατρεύονται οἱ πρόγονοι. Καὶ μαζὺ μὲ αὐτοὺς λατρεύονται οἱ κοινοὶ τῆς πόλεως πρόγονοι, οἱ θεοί.

Ὅλα τὰ φυσικὰ φαινόμενα θεοποιῶνται. Ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ποὺ περιπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν Ἑλλήνων, ἔχουν θεοποιηθῇ.

Οἱ θεοὶ αὐτοὶ διοικοῦν τὸν τόπον, ὅχι κατὰ τὸν ἀπολυταρχικὸν τρόπον τῶν θεῶν τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, ἀλλὰ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ δημοκρατικοῦ διοικητικοῦ συστήματος, συμφώνως μὲ τὸ ὅποιον κυβερνῶνται αἱ πόλεις.

Συνέρχονται ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου εἰς γε-

νικὰς συνελεύσεις, καὶ ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος βουλῆς, μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς βουλῆς τῶν ἀνθρώπων, ἀντιπολίτευσις, ἀντιγωνίαι, μηχανορραφίαι, ἀγορεύσεις τῆς.

Οἱ θεοί, ἔχουν ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας: τρώγουν, πίνουν, μεθοῦν, ἀπατοῦν τὰς συζύγους τῶν κτλ.

Κατὰ τὰ ἄλλα νέμονται μεταξὺ τῶν, τὴν διοίκησιν τοῦ κόσμου, ἀπαράλλακτα ὅπως οἱ ἄρχοντες τῶν πόλεων. Ὑπάρχουν θεοὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων, τοῦ φωτός, τοῦ ἀέρος, τῆς βροχῆς, τῆς σελήνης κτλ. Οἱ ἴδιοι ἄνεμοι εἶναι θεοί. (Ζέφυρος, Εὐρως, Νότος, Βορέας). Ἄλλοι θεοὶ καὶ θεοί, τέμνονται τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἐπιγείου διοικήσεως. Ἀγροί, δάση, ποταμοί, πηγαί, θάλασσαι, ἔχουν τοὺς θεοὺς τῶν.

Ἡ βλάστησι καὶ τὰ πῦρ, ὅπως καὶ ὁλόκληρον τὸ ζῶϊκόν βασιλεῖον, διοικῶνται ἀπὸ ἰδίους θεοῦς. Τέλος ἔρχονται μὲ τὴν σειράν των οἱ θεοὶ καὶ θεαί, τῶν καταχθονίων δυνάμεων τοῦ θανάτου. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, μεσολαβοῦν ἡμίθεοι, ἀνθρώπινα ὄντα, τῶν ὁποίων αἱ ἡρώϊκα πράξεις καὶ τὰ ἀποτελέσματά των ἔχουν κληροδοτηθεῖ εἰς τὴν πόλιν.

Δίπλα ὅμως εἰς τοὺς δημοσίους αὐτοὺς θεοὺς, οἱ ὁποῖοι κατὰ βάθος εἶναι οἱ ἀνώτατοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὑπάρχουν καὶ οἱ ἰδιωτικοὶ θεοί: οἱ Ἐφέσιοι θεοί. Αὐτοί, εἶναι πρὸ παντὸς θεοὶ ἰδιωτικοί, προπάτορες, τῶν ὁποίων ἡ συγκεντρωμένη πείρα, διοικεῖ τὸν οἶκον.

Ἄν ὅμως αὐτὰ εἶναι τὰ γενικὰ γνωρίσματα τῶν βάσεων κάθε πεπολιτισμένης κοινωνίας εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ κάθε ἐποχὴ δὲν εἶχε τὰ ἴδια τῆς χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κατὰ τὰ 400 περίπου ἔτη, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη, οἱ Ἕλληνες, δὲν ἦσαν ἀκόμη παρὰ Ἀχαιοί, Ἰθύνοντες τῆς πόλεως, δὲν εἶναι ἀκόμη ὁ πολίτης. Ἐφ' ὅσον αὐτοί, ἀρέσκονται ἐγκατεσπαρμένοι εἰς τὴν ὑπαιθρον γῆν, τὴν ὁποίαν νέμονται, σχετικῶς ὀλίγοι ἀρχηγοὶ τῶν οἰκογενειῶν. Ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν, οἱ ἄριστοι διοικοῦν τὴν πόλιν, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν βασιλέα, τίτλον σημαίνοντα τότε, ἀρχηγὸν φυλῆς. Κατὰ τὰ ἄλλα

οἱ βασιλεῖς ἐργάζονται καὶ αὐτοὶ εἰς χειρωνακτικὰς ἐργασίας, συντρώγουν μὲ τοὺς δούλους τῶν, εἶναι πρῶτοι εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν θήραν, ὅταν δὲν ἀντικαθίσταται ἀπὸ ἑνα ἥρωα, ὁ ὁποῖος ἐὰν δὲν γίνῃ βασιλεὺς καὶ αὐτός, θὰ περάσῃ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἡμιθέων.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ἀσκήσεως τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἐξουσίας αὐτῆς ἐκ μέρους τῶν ὁμοτίμων τοῦ ἀρίστου. Τὸ μόνον διακριτικὸν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀρίστων εἶναι τὸ σκῆπτρον, ὡς ἐμβλημα τῆς ἀνωτέρας ἐξουσίας. Ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ὁ ἀνώτατος δικαστής, ἀνήκει κατὰ κανόνα εἰς οἰκογένειαν ἡ ὁποία διατείνεται, ὅτι κατάγεται ἀπὸ θεοῦς, γεγονός ποὺ ἐπαυξάνει τὴν βασιλικὴν ἐπιρροήν.

Ὁ βασιλεὺς ἡ ἄναξ κατοικεῖ εἰς τὰ ἀνάκτορά του. Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀποδοθῇ, κατὰ τοὺς Ὀμηρικοὺς τουλάχιστον χρόνους, ἔννοια πολυτελείας καὶ χλιδῆς εἰς τὸ ἀνάκτορον. Αὐτὸ εἶναι ἀπλούστατα, τὸ μεγαλεῖτερον κατὰ κανόνα καὶ περισσότερον ὁχυρωμένον οἰκημα τῆς πόλεως. Τὸ ἀνάκτορον συνίσταται ἀπὸ τρία κυρίως χαρακτηριστικὰ μέρη. α) Τὸν θάλαμον ποὺ εἶναι τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαιτήμα τοῦ ἀνακτοῦ, καὶ ὅπου περιλαμβάνεται καὶ ὁ γυναικῶν. β) τὸ μέγαρον, ἡ μεγάλη κοινὴ αἴθουσα ὅπου συναθροίζονται οἱ ἄριστοι διὰ τὰς συσκέψεις καὶ τὰ συμπόσια των, καὶ γ) ἡ Ἀὐλή, ὅπου ἐνδιαιτᾶται ὅλον τὸ προσωπικὸν τῶν ἀνακτοῦ καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ βασιλέως. Ὅπως εἶναι γνωστόν, μὲ παραλλαγμένην κάπως σημασίαν, αἱ ὀνομασίαι αὐταὶ παρέμειναν καὶ εἰς κατοπινὰς ἐποχάς.

Ὁ πόλεμος, ὅπως τὸν περιγράφουν τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη, διεξάγεται κατὰ τρόπον ἐντελῶς πρωτόγονον. Ἐκάστη φυλὴ, πολεμᾷ κατ' ἴδιον καὶ δι' ἴδιον αὐτῆς λογαριασμὸν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγοῦ ἢ τοῦ βασιλέως.

Οἱ πεῖροι στρατιῶται, φέρουν τὸ κράνος, τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ἐθνικὰ ὅπλα: τόξον, σφενδόνην, πέλεκυν, δόρυ ἢ ρόπαλον. Οἱ ἀρχηγοὶ ἔχουν πλήρη πανοπλίαν καὶ πολεμοῦν ἀπὸ τοῦ ἡναιότος των μὲ λόγχην, δόρυ καὶ ξίφος.

Εἰς τὰς μάχας, οἱ πολεμισταὶ παρατάσ-

σονται εις γραμμὰς ἐνῶ οἱ ῥχηγοὶ χωροῦν ἐπὶ τοῦ ἄρματος τῶν μεταξὺ τῶν δύο στρατῶν· προκαλοῦν τοὺς ἐχθρικοὺς ἥρωας δι' ὕδρεων καὶ ἐπιδίδονται εἰς τὰς μονομαχίας τὰς ὁποίας ψάλλουν οἱ ποιηταί. Συχνώτατα τὸ στράτευμα παύει τὴν μάχην διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν μονομαχίαν, ἀπὸ τὴν ἔκβασιν τῆς ὁποίας θὰ ἐξαρτηθῇ καὶ ἡ τύχη τοῦ στρατεύματος.

Δὲν ἔχει ἀκόμη ἀναπτυχθῇ ἡ πολιορκητικὴ τέχνη. Πρὸ τῆς Τροίας, οἱ Ἕλληνες, δὲν κατασκευάζουν οὔτε πύργους οὔτε προχώματα, οὔτε χαρακώματα.

Ὅχυροῦνται εἰς ἓνα κοινὸν στρατόπεδον, ἐνῶ τὰ πλοῖα τῶν, τραχηγμένα εἰς τὴν ξηρὰν εἶναι παρατεταγμένα σὰν σπίτια. Διὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως, δὲν γνωρίζουν ἄλλην μέθοδον παρὰ τὴν ἀναρρίχῃσι ἐπὶ τῶν τειχῶν.

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΟΜΗΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ὅπως ἡ ἀγορὰ ἀρχίζει νὰ ἀποτελῇ τὸν ἄξονα καὶ τὸν πυρῆνα τῆς πόλεως, οὕτω καὶ ἀφ' ἧς στιγμῆς παύει ἡ νομαδικὴ ζωὴ, κέντρον καὶ ἄξων τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου εἶναι ἡ Ἑστία. Παρὰ τὴν αὐτὴν ἐστίαν καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην συμβιῶν ὅλοι ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν κοινὴν τὴν καταγωγὴν καὶ ἐξετράφησαν μετὰ αὐτὸ μητρικὸν γάλα, οἱ Ὅμογᾶλακτοι, ἐκείνοι ποὺ ἀναπνέουν τὸν ἴδιον καπνὸν τῆς αὐτῆς ἐστίας, οἱ Ὅμόκαπνοι, ποὺ τρώγουν τὸν ἄρτον τῆς αὐτῆς πινακοτῆς κατὰ τὰς ἐσθιάσεις, οἱ Ὅμοσίπυοι.

Περὶ τὸν νὰ λεχθῇ ὅτι καὶ οἱ ἀπόγονοὶ τῶν εἶναι στενὰ συνδεδεμένοι, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτοὶ ἐγεννήθησαν παρὰ τὴν αὐτὴν ἐστίαν· κασίγνητοι. Ἔτσι ἡ οἰκία μεταβάλλεται πλεόν εἰς οἶκον, συμπεριλαμβάνοντα συχνὰ ἑκατοντάδας συγγενῶν. Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, βλέπομεν περὶ τοὺς πενήκοντα ἀδελφοὺς μετὰ τὰς συζύγους τῶν καὶ δώδεκα ἀδελφάς, αἱ ὁποῖαι ζοῦν εἰς τὸν αὐτὸν οἶκον τοῦ Πριάμου, ὅπου παραμένει καὶ ὁ ἴδιος, δίχως ἀκόμη νὰ λογαριάζωμεν καὶ τὰ ἐγγόνια του. Ὁ ἐπὶ κεριάς τοῦ οἴκου εἶναι ὁ διοικῶν. Ἡ φαλὴς τοῦ οἴκου εἶναι ἡ ἀνήκουσα εἰς τὸν αὐτὸν οἶκον, ἀποτελοῦν τὴν οἰκογένειαν, ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας προέρχεται τὸ γένος. Ἡ σταθεροτέρα ὀργάνωσις, ἡ ὁ-

ποία θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ αἰῶνας καὶ ἀπὸ τοῦ γένους τὴν ἀνάπτυξιν προέρχεται ἡ φυλὴ, μετὰ ἀρχηγὸν τὸν φυλοδασίλεα καὶ ἴδιον στράτευμα· ἡ φυλὴ οἱ.

Πᾶν ὅτι ἀποτελοῦν μέρος τοῦ Οἴκου ἄνθρωποι, ζῶα, πράγματα, συνδέονται μετὰ στενοτάτους δεσμοὺς, ὀνομάζονται δέ: φιλόται, ἐξ οὗ καὶ φιλία, ἡ σημαίνουσα τὸν δεσμόν.

Ἡ συνεῖδησις τοῦ οἰκιακοῦ καθήκοντος, τὸ αἶσθημα τῆς ἀλλυλεγγύης καὶ οἱ ἄγραφοι κανόνες συμπεριφορᾶς καὶ σχέσεων τῶν μελῶν τοῦ αὐτοῦ οἴκου, δηλοποιεῖται μετὰ τὴν ὀνομασίαν Αἰδώς καὶ νόσμος.

Ἡ αὐτονομία τοῦ οἴκου ἔχει ὡς οἰκονομικὴν προϋπόθεσιν τὴν Αὐτάρκειαν. Ἡ οἰκογένεια λοιπόν, κατέχει γαίης κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥ ττον ἐκτεταμένως ἀπὸ τὴν θλάστησιν καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν ὁποίων συντηρεῖται ὁ οἶκος. Τὰ ποίμνια καὶ οἱ δοῦλοι ἀνήκουν εἰς τὸν οἶκον, ὡς κοινὴ ἰδιοκτησία.

Ἡ κοινὴ αὐτὴ περιουσία εἶναι ἀναπαλοτρίωτος καὶ ἀδιαίρετος. Μεταβιβάζεται αἰωνίως, ἐξ ὀνόματος τῶν θνησκόντων εἰς τοὺς ἐπιζώντας. Ὁ καθεὶς ἔχει δικαιώματα συντηρήσεως ἐπ' αὐτῶν. Ὁ καθεὶς ὅμως, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ, ἔχει τὸ καθήκον τῆς ἐργασίας. Ὁ οἰκογενειάρχης εἶναι καὶ ἀνώτατος δικαστὴς ἡ Θεμιστής τοῦ Οἴκου, ὅπου ὁ γενάρχης κατέχει τὸ δικαίωμα τῆς δίκης, εἰς τὴν ὁποίαν ὑποβάλλονται οἱ παραδιάσαντες τὴν αἰδῶ. Ἡ ἐπάνοδος εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Οἴκου δὲν δύναται νὰ συντελεσθῇ παρὰ διὰ τῆς αἰδέσεως καὶ τῆς ἐκτίσεως μιᾶς ἐπιβληθείσης ἐπανορθώσεως· τῆς ποιότητος. Ἀντιστρόφως, ἡ καλὴ τήρησις τῶν κανόνων τῆς αἰδοῦς, ἐνέχει τὴν ἀμοιβήν, ἡ ὁποία εἶναι μία καθαρὴ ἠθικὴ, ἀποδίδεται ὅμως εἰς αὐτὴν τεραστία σημασία καὶ κύρος. Ἡ ἀμοιβὴ αὐτὴ εἶναι ἡ φήμη.

Ὅταν τὸ μέλος τοῦ οἴκου τὸ ὁποῖον παρέβη ὁπωσδήποτε τοὺς κανόνας τῆς αἰδοῦς καὶ ἐξημίωνε ὕλικῶς ἢ ἠθικῶς τὸν οἶκον, ὅταν δὲν ὑπάρχει τρόπος ἢ ἐλπίς ἐπανορθώσεως τοῦ κακοῦ διὰ τῆς ποινῆς, τότε ἀσκέται ἡ νέμεσις (ἐκδίκησις) διὰ τῆς ὀριστικῆς ἐκδιώξεως τοῦ ἀνεπιθυμήτου ἀπὸ τὸν οἶκον.

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΣΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΑΚΤΟΡ ΤΟΥ ΕΝ ΑΤΩΝΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΟ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΡΩΣΣΙΚΑ
Π. ΠΕΤΡΙΔΗ

«ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ»

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΑΘΗΝΑΙ

ΤΟ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΚΑΤΙΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΕΝ ΛΥΩΝΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

I

Ὁ Ὀρντινώφ, ἀποφάσισε ἐπὶ τέλους ν' ἀλλάξῃ δωμάτιο.

Ἡ νοικοκυρά του, πού τοῦ ὑπενόκιαζε, χήρα ἑνὸς δημοσίου ὑπαλλήλου, ἦταν ὑποχρεωμένη ἐξ αἰτίας ἀπροόπτου περιστάσεως, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Πετρούπολι, γιὰ νὰ ἐγκατασταθῇ στὸ βάθος τῆς ἐπαρχίας της, σὲ κάτι συγγενεῖς της. πρὶν ἀκόμη λήξουν τὰ τρεχούμενα ἐνοικιά της.

Ὁ νεαρός, πὺν λογάριάζε νὰ περιμένη ὡς πὺν νὰ τελειώσῃ τὸ νοῖκι του, στενοχωριότανε γιὰτὶ ἄφινε ἔτσι ξαφνικά τὴν παλιά γωνιά του.

Κι' ἔπειτα, ἦταν φτωχός. Καὶ τὰ νοίκια εἶναι ἀκριβά.

Ὡς τόσο, ἀπὸ τὴ δεύτερη κιόλας μέρα ὅπου ἔφυγε ἡ νοικοκυρά του, πῆρε τὸ καπέλλο του καὶ πῆγε νὰ κἀνὴ βόλτα στοὺς δρόμους, ἐξετάζοντας τὰ ἐνοικιαστήρια καὶ κυττάζοντας τὰ σπίτια τὰ πὺν ξεχάσβαλα καὶ πὺν εἶχαν τὸν περισσότερο κόσμο, ἐκεῖνα δηλαδὴ ὅπου θὰ μπορούσε νὰ βρῇ ἕνα νοικοκύρη, τόσο φτωχὸ ὅσο ἦταν κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ἐψαχνε ἀπὸ καιρό, προσηλωμένος στὸ σκοπὸ του. Ὅμως, σιγὰ σιγὰ, αἰσθανότανε πὺς τὸν κυρίευαν περιέργεια συναισθήματα.

Ἀφρημένα πρῶτα, ἔπειτα προσεχτικά καὶ τέλος μὲ μιὰ μεγάλη περιέργεια, ἄρχισε νὰ κυττάζῃ ὀλόγυρά του.

Τὸ πλῆθος, ἡ ἐξωτερικὴ ζωὴ, ὁ θόρυβος, ἡ κίνησις, ἡ ποικιλία τῶν θεαμάτων, ὅλες αὐτὲς οἱ μετριότητες τῆς φασαρίας τοῦ δρόμου, ὅλο ἐκεῖνο τὸ καθημερινὸ τῆς ζωῆς πὺν κουράζει τόσο τοὺς ἀπασχολημένους ἀνθρώπους στὴν Πε-

τρούπολι, πὺν ἔχουν διαρκῶς νὰ κάνουν —τόσο μάταια ἀλλὰ τόσο δραστήρια— γιὰ νὰ κατακτήσουν τὸ γεῦμα τοὺς μὲ τὴ δουλειά τοὺς ἢ ἀλλοιῶς, ὅλη αὐτὴ ἡ πεζότητα καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ἀνία, ἔφεραν στὸ μυαλὸ τοῦ Ὀρντινώφ μιὰ γαλήνια χαρά.

Τὰ μάγουλά του, χλωμὰ τίς πὺν πολλές φορές, εἶχαν τώρα ἕνα ἐλαφρὸ κοκκινωπὸ χρῶμα, καὶ τὰ μάτια του φωτιζότανε μὲ μιὰ ξαφνικὰ ἐλπίδα.

Ἀνάπνεε ἀχόρταγα τὸ δροσερὸ καὶ κρῦον ἀέρα. Ἦταν ἀσυνήθιστα εὐδιάθετος.

Ἡ ζωὴ πὺν ἔκανε ἦταν μονότονη καὶ μοναχικὴ.

Τρεῖς χρόνια πρὶν, εἶχε πάρεῖ ἕνα πτυχίον τοῦ Πανεπιστημίου καὶ εἶχε κατορθώσει κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ γίνῃ σχετικῶς ἀνεξάρτητος.

Εἶχε πάει σὲ κάποιον γηραιό, πὺν δὲν τὸν ἤξαιρε ἀκόμη παρὰ μόνον ἐξ ὀνόματος.

Οἱ ὑπηρέτες μὲ λιβρέα, τὸν ἄφισαν νὰ περιμένη πολλὴν ὥρα πρὶν συνεναισούν νὰ τὸν ἀναγγεῖλουν γιὰ δεύτερη φορὰ.

Τέλος, τὸν ἔμπασαν σ' ἕνα σαλόνι εὐρύχωρο, σκοτεινὸ καὶ σχεδὸν ἀνεπίπλωτο, ἔτσι ὅπως ὑπάρχουν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν πύργων. Ἐκεῖ εἶχε δεῖ ἕνα πρόσωπο μὲ στολὴ γεμάτη παρὰσημα, καὶ ἕνα κεφάλι μὲ ἄσπρα μαλλιά. Ἦταν ὁ φίλος καὶ συνάδελφος τοῦ πατέρα τοῦ Ὀρντινώφ, καὶ δικὸς του κηδεμὼν.

Ὁ ἡλικιωμένος τοῦ ἐνεχείρισε ἕνα ἀσήμαντο χρηματικὸ ποσόν, ὑπόλοιπο κάποιας κληρονομίας, πὺν εἶχε βγῆ σὲ δημοπρασία.

Ὁ Ὀρντινώφ, ἐπῆρε τὸ ποσὸν αὐτὸ

μέ αδιαφορία, απεχαιρέτησε για τελευταία φορά και βγήκε.

Ήταν ένα φθινοπωρινό βράδυ, συννεφιασμένο και μελαγχολικό. Ο Όρντινωφ ήταν συλλογισμένος.

Ένοιωθε την καρδιά του γεμάτη από μιάν στεναχώρια δίχως αίτια, τὰ μάτια του λάμπανε από πυρετό και αισθανότανε αδιάκοπα ανατριχίλες τότε θερμές τότε ψυχρές.

Λογάριαζε πώς με το ποσόν αυτό θα μπορούσε να ζήσει δυο ή τρία χρόνια, ίσως και τέσσερα, υπολογίζοντας φυσικά και τη μερίδα της πείνας... Μά ή ώρα περνούσε Έβρεχε.

Νοικίασε το πρώτο τυχόν δωμάτιο και σε μιάν ώρα μέσα εγκαταστάθηκε.

Ήταν γι' αυτόν ένα είδος μοναστηρίου: έζησε απόλυτα ξεμοναχισμένος.

Δυο χρόνια αργότερα είχε γίνει τέλειο αγρίμι.

Είχε γίνει σωστό αγρίμι, δίχως καν να το υποψιαστή ούτε ο ίδιος. Δεν αντιλαμβανότανε πώς υπήρχε μια άλλη ζωή έξωτερική, θορυβώδης, πυρετώδης, διαρκώς ανανεωμένη και που όλοένα μäs φωνάζει, ως που στο τέλος μοιραίως μäs κατακτά.

Δεν ήταν βέβαια δυνατό να την αγνοή όλος ο δόλος, όμως ήξαιρε πολύ λίγα πράματα από τη ζωή αυτή και δεν νοιαζότανε ποτέ του.

Από τα παιδικά του κιόλας χρόνια είχε κατορθώσει μιάν έσωτερικήν απομόνωση. Τώρα, ή απομόνωση αυτή είχεν αποκορυφωθώ και δυναμώσει χάρι στο βαθύτερο πάθος, εκείνο που απορροφά όλες τις ζωτικές δυνάμεις, δίχως ν' αφήνει σε πλάσματα όπως ο Όρντινωφ καμμιάν έννοια για την πρακτική επιπολαιότητα της ζωής, το πάθος εκείνο που είναι περισσότερο απ' όλα τ' άλλα άχόρταχο: την έπιστήμη.

Του υπόσκαπτε αυτή τὰ νειάτα του, σαν ένα δηλητήριο άργό και σαν μιάν σιγανή μέθη, κατάστρεφε τον ύπνο του, τον έκανε να συχαίνεται την υγιεινή τροφή ακόμη και τον καθαρόν αέρα, που δεν είσχωρούσε ποτέ στο κρυσφήγετό του.

Και ο Όρντινωφ, με τις εξάρσεις που είχε, δεν ήθελε να τὰ παρατηρήσει όλα αυτά.

Νέος, δεν όνειρευότανε προς στιγμή,

παρά μόνο το πώς να ικανοποιήση το πάθος του που τον έκανε σωστό παιδί στις υποθέσεις της ζωής, και τον καθιστούσε άνικανο να κατακτήση τις συμπάθειες του κόσμου και να φθάση χάριν στις γνωριμίες του σε μιάν κάποια θέσι.

Γιατί ή έπιστήμη στα χέρια των επιδέξιων είναι ένα κεφάλαιο. Όμως το πάθος του Όρντινωφ, ήταν ένα όπλο που το έστρεφε έναντίον του ίδιου του έαυτού του.

Εξ άλλου, ήταν μάλλον ένα είδος ένθουσιασμού παράτολμου, παρά ένα λογικό και προδιαγεγραμμένο σχέδιο να μάθη και να ξαίρη.

Από τα παιδικά του χρόνια, είχε αποκτήσει φήμη παράξενου ανθρώπου.

Δεν είχε γνωρίσει τους γονείς του. Η παραξενιά του, και ο «ιδιαιτέρος» χαρακτήρας του γινότανε άφορη να τον κακομεταχειρίζονται οι συνάδελφοί του, ακόμη και να τον κακοποιούν.

Έτσι, εγκαταλειμμένος, έγινε σκυθρωπός, ακόμη πιο παράξενος και σχεδόν τέλειο αποκλειστικός.

Με τέτοιες διαθέσεις, άφισε να τον κυριεύση το πάθος, και παραδινότανε ξεμοναχισμένος σ' αυτό, δίχως τάξι και κανένα σύστημα.

Δεν ήταν ως την εποχή εκείνη, παρά ένα είδος πρώτη όρμη και πρώτος πυρετός καλλιτέχνου.

Μά τώρα, ανάβλυζε μέσα του μιάν ιδέα, και την καμάρωνε με αγάπη, όσο άόριστη και συγχισμένη κι' αν ήταν ακόμη.

Την έβλεπε να παίρνη σάρκα και όστά και να φωτίζεται. Του φαινότανε πώς αυτή ή όπτασία, αναζητούσε την πραγματοποίησί της.

Η λαχτάρα αυτή, φλόγιζε την ψυχή του Όρντινωφ, αλλά αυτός δεν αισθανότανε ακόμη παρά ελάχιστα την πρωτοτυπία της ιδέας του, την αλήθειά της και την προσωπικότητά της.

Η δημιουργία είχε κιόλας αρχίσει να εκδηλώνεται, περιοριζότανε και συγκεντρωνότανε, αλλά το τέρμα ήταν ακόμη μακριά, ίσως πολύ μακριά: ίσως μάλιστα να μην επρόκειτο να φθάση ποτέ...

Και περπατούσε στους δρόμους, σαν

ένας επαναστάτης ή μάλλον σαν ένας άσκητης που είχε απότομα άφίσει τη βουβή του μοναξιά, κι' έμπαινε σε πόλι βουερή και πολυτάραχη.

Γι' αυτόν, όλα ήταν νέα και περίεργα και...—τόσο ήταν ξένος στην πολυθόρυβη εκείνη μάζα—ώστε να μην μπορή καν να εκπλαγή για την ίδια του την κατάπληξι.

Ακόμη λιγώτερο είχε παρατηρήσει την ίδια του την άγριάδα, κυριευμένος απεναντίας από μιάν χαρά και μιάν μέθη που μπορούσαν να συγκριθούν με τὰ συναισθήματα που νοιώθει ένας νηστικός, όταν διά μιās διακόπτει τη νηστεία του.

—Τάχα δεν ήταν περίεργο το ότι μιάν αλλαγή δωματίου, μιάν υπόθεσι τόσο τιποτένια μπόρεσε να συγκινήση έναν Πετροπολίτη, όσο και αν αυτός ήταν ένας Όρντινωφ!

Η αλήθεια είναι πώς δεν είχε βγή ποτέ του για υποθέσεις.

Όλα τον ένδιέφεραν. Δεν έχανε καμμιάν έντύπωσι.

Με τὰ έσωτερικά του μάτια εξέταζε τὰ πρόσωπα των περαστικών, κοίταξε προσεχτικά τις φυσιογνωμίες των άντικειμένων, ακούοντας με συμπάθεια τη γλώσσα του λαού, σὰ να εξήλεγε τώρα τὰ συμπεράσματα των συλλογισμών που είχε κάμει επί νύχτες όλόκληρες ξεμοναχισμένος.

Συχνά, τον σταματούσε κάποια τιποτένια λεπτομέρεια, τον ένέπνεε κάποια ιδέα και για πρώτη φορά αισθανότανε έτσι τον έαυτό του, ξεμοναχισμένο από τον κόσμο και σαν αποτραβηγμένο μέσα σε κελλί.

Τώρα, επιθυμούσε να είσχωρήση μέσα σ' αυτήν τη ζωή που δεν την ήξαιρα ακόμη ή για να πούμε καλλίτερα που δεν την γνώριζε παρά ως καλλιτέχνης.

Η καρδιά του χτυπούσε άθελα μέσα σε μιάν συγκίνησι που του προκαλούσε ή παγκόσμια συμφωνία.

Αρχισε να περιεργάζεται προσεχτικώτερα τους ανθρώπους που περνούσαν δίπλα του, όμως αυτοί ήσαν διαβάτες προσηλωμένοι στις δουλειές τους και ανήσυχοι!..

Και σιγά σιγά, ή ξεγνοιασιά του χανότανε, ή πραγματικότητα άρχισε να τον στενοχωρή, έμπνέοντάς του ένα είδος ά-

ποτροπιασμό, ταυτόχρονα όμως ή έκτίμησι για τη ζωή. Και άρχισε να κουράζεται απ' αυτήν την καταπληκτικήν άφθονία των νέων έντυπώσεων, όπως ένας άρρωστος που κάνει τὰ πρώτα του βήματα και που πέφτει θαμπωμένος από το φως, ζαλισμένος από τις ζυμώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας, νοιώθοντας ίλιγγο με τη βουή και την ποικιλία της μάζας που πηγαινοερχότανε δίπλα του.

Ξαφνικά τον έπιασε μιάν σκοτεινή θλίψη.

Αρχισε ν' άμφιβάλλη για την κατεύθυνσι που έδωσε στη ζωή του.

Ακόμη μιάν σκέψι τον άνετάρωσε όλως διόλου πιά. Είδε όλόκληρο το παρελθόν του, ξεμοναχισμένο, δίχως ένα δεσμό αγάπης...

Μερικοί διαβάτες με τους όποιους είχε προσπαθήσει ν' ανοίξη κουβέντα, είχαν απομακρυνθεί απ' αυτόν με ύφος βάνανσο και περίεργο.

Τον παίρνανε για τρελλό ή τουλάχιστον για τίποτα κανένα πολύ παράξενο, πράγμα για το όποιο δεν ξεγελιότανε. Και ο Όρντινωφ θυμότανε τώρα πώς την έμπιστοσύνη του την είχαν πάντα αποσπρώξει κατά τον τρόπο αυτό και ότι κατά τα παιδικά του χρόνια όλος ο κόσμος τον άπόφευγε γιατί ήταν πεισματάρης και πάντα άφηρημένος.

Αυτός ήταν ο μεγάλος πόνος της παιδικής του ηλικίας παρατηρόντας πώς δεν έμοιαζε διόλου με τους μικρός του συντρόφους.

Και του είχε γίνει έμμνη σκέψις, αυτό το συναίσθημα της μοναξιάς του.

Αφηρημένος, έέπτεσε σ' ένα μέρος πολύ ένκιεντρικό.

Αφού γεμάτισε σ' ένα μέτριο έστιατόριο, είχε ξαναρχίσει τον περίπατό του. Στο δρόμο όλα του ήσαν ξένα και έχθρικά.

Βράδιαζε.

Από ένα μακρό σοκκάκι, ο Όρντινωφ έφθασε σε μιάν πλατεία όπου ήτανε μιάν ένκλησιά.

Μπήκε δίχως σχεδόν ν' αντιληφθή το τι έκανε.

Ο έσπερινός είχε τελειώσει και ή ένκλησιά ήταν σχεδόν άδεια.

Δυο μόνο γυναίκες ήσαν γονατισμέ-

νες κοντά στην πόρτα. Ὁ καντηλανάφτης, ένας γηραλέος, έσβυσε τούς πυλινούς.

Οἱ ἀχτίνες τοῦ ἡλίου πού ἔδυε, περνοῦσαν ἀπὸ τὰ χρωματιστὰ τζάμια τοῦ θόλου, πλυμνρίζοντας τὴν ἐκκλησία μὲ ἀναλαμπές.

Αὐτὲς ὅμως ὅλο καὶ γινότανε πιὸ ἀδύνατες, ὅλο καὶ αὖξαινε ἡ σκιά, ὅλο καὶ φέγγιζαν οἱ χρυσωμένες εἰκόνες χάρι στὶς φλόγες τῆς τρεμουλιαστῆς πού εἶχαν οἱ καντηλῆες καὶ οἱ λαμπάδες.

Τὸ κανονικὸ καὶ ὑπόκωφο βῆμα τῶν πιστῶν, τὸν ἔφερε στὸν ἑαυτὸ του.

Τοὺς κύτταξε καὶ μιὰ ἀνείπωτη περιέργεια κυρίευσε τὸ μυαλό του.

Ἦταν ένας γέρος καὶ μιὰ νέα κοπέλλα.

Ὁ γέρος ψηλὸς, μὲ κορμὶ ἀκόμη στὸ καὶ ἐνεργητικὸς μὰ ἀδυνατισμένος καὶ ἀρρωστιάρικα χλωμός. Θὰ μπορούσε νὰ τὸν πάρη κανεὶς γιὰ ἐπαρχιώτη ἔμπορο. Φοροῦσε ἕνα μακρὸ καφτάνι ξεκούμπωτο. Καὶ κάτω ἀπὸ τὸ καφτάνι φαινότανε μιὰ ρωσικὴ ρεντιγκότα, ἀκριβῶς κουμπωμένη ἀπὸ πάνω ὡς κάτω.

Ὁ γυμνὸς τοῦ λαιμοῦ, ἦταν ἀπεριόριστα τυλιγμένος σ' ἕνα μαντήλι μεταξωτὸ κατακόκκινο. Στὸ χέρι τοῦ κρατοῦσε ἕνα γουνένιο καλπάκι.

Μιὰ μακρὰ γενειάδα μισο-ἄσπρη ἔπεφτε στὸ στήθος τοῦ καὶ κάτω ἀπὸ τὰ πυκνὰ καὶ σουφρωμένα φρεΐδια τοῦ στραφτοκοποῦσαν τὰ μάτια τοῦ μὲ μιὰν πυρετώδη λάμψη μ' ἕνα βλέμμα ὑπεροπτικὸ καὶ διαπεραστικὸ.

Ἡ κοπέλλα μπορούσε νὰ ἦταν ἴσα με εἴκοσι χρονῶ. Μιὰ θαυμασία καλλονή.

Φοροῦσε μιὰν πλούσια γούνα, ἀνοιχτὸ γαλάζιο χρώμα, μιὰ ἄσπρη μεταξὺ τῆ φιοῦ σκέπαζε τὸ κεφάλι της καὶ ἦταν δεμένη κάτω ἀπὸ τὸ πηγούνη της.

Πήγαινε μὲ χαμηλωμένα μάτια καὶ ἕνα εἶδος σκεπτικῆς σοβαρότητας φαινότανε στὰ χαρακτηριστικά της πού ἦσαν γλυκά καὶ τρυφερά σὰν παιδιάστικα.

Ὑπῆρχε καὶ τὸ περίεργο στὴν ξαγνικὴ ἐμφάνησι τοῦ ζεύγους αὐτοῦ.

Ὁ γέρος στάθηκε καταμεσῆς τῆς ἐκκλησίας καὶ χαιρέτισε πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος μ' ὅλο πού δὲν βρισκότανε κόσμος αὐτοῦ.

Ἡ συνοδὸς τοῦ τὸν μιμήθηκε.

Ἐπειτα τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν ὀδήγησε μπρὸς τὴ μεγάλη εἰκόνα τῆς Παναγίας στὴν ὁποία ἦταν ἀφιερωμένη ἡ ἐκκλησία.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ, λαμποκοποῦσε ἔξω ἀπὸ τὸ ἱερό, μὲ μιὰ θαμβωτικὴ λάμψη χάρι στὰ χρυσαφικά καὶ στὰ πετράδια της.

Ὁ καντηλανάφτης χαιρέτισε εὐγενικὰ τὸ ξένο, πού τοῦ ἀνταπόδωσε ἑλαφρά.

Ἡ συνοδὸς τοῦ, ἔπεσε στὰ γόνατα μπρὸς τὴν εἰκόνα. Ὁ γέρος πῆρε τὴν ἄκρη τῆς κουρτίνας τῆς εἰκόνας καὶ τῆς σκέπασε τὸ κεφάλι.

Ἀκούστηκαν τότε ὑπόκωφοι λυγμοί. Παραξενεύτηκε ἀπὸ τὴν ἐπισημότητα τῆς σκηνῆς αὐτὸς ὁ Ὁρντινώφ καὶ περίμενε τώρα ἀνυπόμονα νὰ δῇ πού θὰ καταλήξει.

Δυὸ λεπτὰ ἔπειτα ἡ γυναῖκα ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι καὶ πάλι ξανὰ τὸ ὄρατο τῆς πρόσωπο φωτίστηκε ἀπὸ τὴ ζωνρὴ λάμψη τῆς μεγάλης καντηλῆας.

Ὁ Ὁρντινώφ ἀνατρίχιασε καὶ προχώρησε κατὰ δυὸ βήματα.

Ἡ κοπέλλα εἶχε κιόλας ξαναπιάσει τὸ μπράτσο τοῦ γέρου καὶ οἱ δυὸ τους σιγὰ σιγὰ ἄρχισαν νὰ κατευθύνονται πρὸς τὴν ἔξοδο.

Τὰ δάκρυα φλόγιζαν τὰ ὄρατα τῆς μάτια, ὅπου τὰ δυὸ της ματόκλαδα σκίαζαν τὴ χιονόλευκὴ ἀσπρίλα τοῦ προσώπου της.

Τὰ δάκρυα κυλοῦσαν πάνω στὰ χλωμά μάγουλα.

Τὰ χεῖλη της χαμογελοῦσαν, ὅμως τὸ πρόσωπο διατηροῦσε τὰ ἔχνη ἐνὸς μυστηριώδους καὶ παιδιάστικου φόβου.

Μὲ συγκίνησι γεμάτη ρίγη, στριμώχθηκε πάνω στὸ γέρο.

Ταραγμένος, σὰ νὰ τὸν καμτσίκωνε κάποιον ἄγνωστο συναίσθημα, ὁ Ὁρντινώφ τοὺς παρακολούθησε ζωνρὰ καὶ στὸν αὐλόγουρο πέρασε ἀπὸ μπρὸς τους.

Ὁ γέρος τοῦ ἀπηύθυνε ἕνα ἐχθρικὸ βλέμμα.

Τὸν κοίταξε κι' αὐτὴ ἐπίσης, μὰ δίχως νὰ τὸν προσέξει, σὰ βυθισμένη στὶς σκέψεις της.

Δίχως νὰ ἀντιλαμβάνεται ἐπακριβῶς τὰ αἷτια τῆς διαγωγῆς τοῦ αὐτῆς, ὁ Ὁρντινώφ ἐξακολούθησε νὰ τοὺς παίρνη τὸ κατόπιν, ἀπὸ μακρὰ, τώρα πιά μέσα

στὸ μούχρωμα τοῦ βραδυοῦ,

Τὸ ζευγάρι μπῆκε σ' ἕνα φαρυδὸ βρῶμικο ἐργατικὸ δρόμο, πού ἦταν γεμάτος μαγαζιά καὶ πανδοχεῖα καὶ πού κατέληγε στὴν ἄκρη τῆς πόλεως.

Ἀπὸ ἐκεῖ γύρισε σ' ἕνα σοκάκι στενὸ καὶ μακρὸ, περιτριγυρισμένο ἀπὸ ψηλὰ ντουβάρια.

Στὸ βάθος ἦταν τὸ σκοτεινὸ ντουβάρει ἐνὸς ψηλοῦ σπιτιοῦ μὲ τέσσερα πατώματα, πού εἶχε δυὸ ἐξόδους, μιὰ σ' αὐτὸν τὸν δρόμο καὶ μιὰν ἄλλη στὸ πέρα πέρα σοκάκι.

Σίμωναν καὶ οἱ τρεῖς τους στὸ σπίτι ὅταν ὁ γέρος γύρισε καὶ κύτταξε μὲ ἀνυπομονησία τὸν Ὁρντινώφ.

Ὁ νέος στάθηκε, σὰ νὰ καρφώθηκε ἐπὶ τόπου. Ἡ ὁρμή τοῦ αὐτῆ τοῦ φάνηκε καὶ τοῦ ἴδιου ἀγνεστατή.

Ὁ γέρος γύρισε ἀκόμη μιὰ φορὰ ἴσως νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ σιωπηλή τοῦ ἀπειλὴ εἶχε τὰ ἀποτελέσματά της, καὶ ἔπειτα μαζὺ μὲ τὴν κοπέλλα μπῆκε στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ.

Ὁ Ὁρντινώφ ξαναπῆρε τὸ δρόμο γὰ τὸ δωμάτιό του.

Ἦταν πολὺ κακόκεφος καὶ τάβαλε μὲ τὸν ἴδιο τοῦ τὸν ἑαυτό, γιατί κουράστηκε ὅλη μέρα δίχως ὄφελος καὶ εἶχε ἀποτελειώσει μὲ μιὰν ἀνοησία.

Παρὰ τὴ δυσἀρέσκεια πού τοῦ εἶχε προξενήσει τὸ ἴδιο ἐκεῖνο πρωὶ ἡ ἔξακριβωσις τῆς ἀγριάδας τοῦ, τὸ μυαλό τοῦ ἀπὸ ἐνστικτο, ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀποφεύγη τὸ κάθε τι πού θὰ μπορούσε νὰ τὸν συγκινήσει δίχως τὸ συγκλονισμὸ μιᾶς ὀφέλιμης γιὰ αὐτὸν ιδέας.

Καὶ ἄρχισε νὰ συλλογιέται θλιμμένα τὴ γωνίτσα ἐκεῖνη ὅπου ἦταν τόσο σίγουρα ἐξασφαλισμένος ἀπὸ παρόμοια περυσιατικά.

Ἐπειτα τὸν ἔπιασε μιὰ νέα στενοχώρια, σὰν ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του, τὶς φασαρίες πού θὰ εἶχε στὴ μετακόμισι.

Ἀνέβηκε ζαλισμένος τὶς σκάλες, καὶ μπῆκε στὴ σοφίτα του.

Ἐκεῖ ἀναψε ἕνα κερί. Εὐθὺς ὅμως ἡ εἰκόνα τῆς ἀπελπισμένης κοπέλλας, παρουσιάστηκε στὴν φαντασία του.

Τόσο φλογερὴ καὶ τόσο δυνατὴ ἦταν ἡ ἐντύπωσις αὐτῆ, ὥστε νὰ βουρκώσουν τὰ μάτια τοῦ, καὶ νὰ νοιώσῃ ὁ Ὁρντινώφ φλόγες στὶς φλέβες τοῦ μέσα.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν συγκίνησι ἦλθε ἡ σκέψις, ἔπειτα τὸ πείσμα, ἔπειτα ἕνα εἶδος ὀργῆς ἀδύναμη.

Δίχως νὰ γδυθῇ, τυλίχθηκε μὲ τὸ σκέπασμα κ' ἔπεσε πάνω στὸ σκληρὸ τοῦ κρεββάτι.

Τὸ πρωὶ ἦταν προχωρημένο ὅταν εἶχε ξυπνήσει, τσακισμένος καὶ συγχισμένος.

Ἐκαμε γρήγορα τὴν τουαλέττα του, προσπαθώντας νὰ θυμηθῇ τὶς τρεχόμενες φροντίδες τοῦ, καὶ βγῆκε παίρνοντας τὴν ἀντίθετη ἀπὸ τὰ χθὲς κατεύθυνσι.

Γιὰ νὰ ξεμπερδεύῃ, διάλεξε ἕνα δωμάτιο, σὲ κάποιον Γερμανοῦ, πού τὸν λέγανε Σπίς καὶ πού ἔμενε μαζὺ μὲ τὴν κόρην τοῦ Τώχαν.

Ὁ Σπίς, μόλις πῆρε τὸ καπάρο, ἔβγαλε τὸ ἐνοικιαστήριο ἀπὸ τὴν πόρτα, καὶ συγχάρηκε τὸν Ὁρντινώφ γιὰ τὸν ἔρωτά τοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμη.

Ὑποσχέθηκε πὼς θὰ φροντίσῃ ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ὑπηρεσία τοῦ.

Ὁ Ὁρντινώφ δήλωσε ὅτι θὰ μετακόμιζε πρὸς τὸ βράδυ, κ' ἔπειτα ξαναπῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ παλιὸ τοῦ δωμάτιο.

Ὅμως, πηγαίνοντας σκέφθηκε καὶ τράβηξε πρὸς τὸ ἀντίθετο μέρος.

Τὸν ἔπιασε τὸ λῆ καὶ χαμογέλασε κι' ὁ ἴδιος γιὰ τὴν περιέργειά του.

Στὴν ἀνυπομονησία τοῦ, ὁ δρόμος τοῦ φάνηκε μακρὸς πολὺ. Τέλος ἔφθασε κάποτε στὴν ἐκκλησία ὅπου εἶχε πάει τὴν παραμονή.

Ἐφαλλαν τὸν Ἑσπερινό.

Διάλεξε μιὰ θέσι, ἀπὸ τὴν ὁποία μπορούσε νὰ κοιτάξῃ ὅλους τοὺς πιστοὺς.

Μὰ ἐκεῖνο πού ζητοῦσε, δὲν τὸ βλεπε.

Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ μεγάλη ἀναμονὴ βγῆκε κάπως ντροπιασμένος.

Πεισματάρικα ἐπέμεινε νὰ προσηλῶνῃ τὴ σκέψι τοῦ πάνω σὲ ἀδιάφορα συναισθήματα καὶ τοῦτο γιὰ νὰ δώσῃ ἄλλο ὅ νοῦς τοῦ.

Κ' ἔτσι ὅπως συλλογιότανε τιποτένια πράγματα, τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ πὼς ἦταν ἡ ὥρα τοῦ δείπνου.

Μπῆκε τὸ λοιπὸν στὸ ἐστιατόριο ὅπου εἶχε δειπνήσει τὴν προτεράια.

Ἀργότερα δὲ θυμότανε πὰ πὼς εἶχε

βγει ἀπ' ἐκεῖ.

Πολλὴν ὥρα ἀσυναίσθητα περπάτησε ἀνάμεσα στοὺς δρόμους ποὺ ἦταν γεμάτοι κόσμος, κι' ἔπειτα περνώντας ἀπὸ διάφορα σοκκάκια καὶ πλατεῖες ἔφθασε σ' ἓνα μέρος ἐντελῶς ἐρημικό.

Ἡ μέρα ἦταν ξερὴ κι' ἔκαμε παγωνιά: ἓνας πραγματικὸς Ὀκτώβριος τῆς Πιερουπόλεως.

Σὲ κάποια ἀπόστασι, εἶδε μιὰν ἱσμπά (1) καὶ κεῖ κοντὰ τῆς δυὸ ἀποθήκες σαντοῦ.

Ἐνα μικρὸ ἄλογο, κουρασμένο μὲ σκυφτὸ κεφάλι καὶ κορμασμένα χαλινά, στεκότανε ἄξευτο στὰ πόδια του, καὶ φαινότανε σὰν συλλογισμένο.

Ἐνας μουργός, ἀγριεύοντας ἔτρωγε κάποιο κόκκαλο δίπλα σ' ἓνα σπασμένο καροῦλι.

Ἐνα παιδί τριῶ χρονῶ, ντυμένο μόνο μὲ ἓνα πουκάμισο, ξύνοντας τὸ ξανθὸ καὶ μαλλιαρὸ κεφάλι του. Ἐβλεπε ξαφνιασμένο τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν τῆς πόλεως ποὺ εἶχε παραστρατήσει πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη.

Πέρα ἀπ' τὴν ἱσμπά, ἀπλωνόντανε χωράφια καὶ μποστάνια.

Ὅλα ἦσαν ἥρεμα, ὅλα εἶχαν μιὰν ἐπίσημη θλίψι, ὅλα λὲς καὶ ὑπόφεραν μὲ τὸ μυστικὸ καὶ ἀγωνιώδη ἐρχομὸ τῆς νύχτας...

Ὁ Ὀρντινῶφ, προχώρησε ἀκόμη μακρότερα.

Στὸ τέλος ἡ μοναξιά τὸν βάρυνε. Ξαναγύισε στὴν πόλι, καὶ ξαφνικὰ ἄκουσε τοὺς ἰσχυροὺς ἤχους μιᾶς κωδωνοκρουσίας, ποὺ καλοῦσε τοὺς πιστοὺς γιὰ τὴν νυκτερινὴ προσευχή.

Περπάτησε γρήγορα, καὶ σὲ λίγο μπῆκε στὴν ἐκκλησία ποὺ ἀπὸ τὴν προτεραία τοῦ ἦταν τόσο ἐπιστήθια πιά.

Ὁ ἄγνωστος βρισκότανε κιόλας ἐκεῖ.

Ἐκεῖνη, ἦταν γοναπιστὴ κοντὰ στὴν πόρτα, ἀνάμεσα σὲ πλῆθος πιστοῦς.

Ὁ Ὀρντινῶφ ἀνοιξε δρόμο, μέσα ἀπὸ τοὺς πυκνοὺς στίχους τῶν ζητιάνων, τῶν γριῶν, τῶν ἀρρώστων τῶν σακάτηδων, ποὺ περίμεναν στὴν πόρτα ἐλεημοσύνη καὶ γονάτισε δίπλα στὴν κοπέλλα.

Τὰ ροῦχα τοὺς ἄγγιξαν.

Ἄκουε τώρα αὐτὸς τὴν ἄνιση ἀνα-

πνοὴ τῆς νέας, ποὺ τῆς ξέφευγε ἀπὸ τὰ χεῖλη μαζί μὲ τὴ φλογερὴ τῆς προσευχῆ, καὶ πρόδιδε μιὰν ἄπειρη συγκίνησι καὶ εὐλάβεια.

Ὅπως τὴν προτεραία, τὰ δάκρυα δὲν ἔπαιναν νὰ κυλοῦν, πάνω στὰ φλογισμένα μάγουλα σὰ γιὰ ν' ἀποπλύνουν κάποιο μεγάλο ἔγκλημα.

Τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦταν σκοτεινὸ.

Πότε πότε μόνο, ἡ φλόγα κάποιας καντήλας ποὺ τὴν κουνούσε ὁ ἄερας φωτίει μὲ κομμένες λάμπεις, τὸ πρόσωπο τῆς ἀγνώστου τοῦ ὁποῦν τὸ κάθε χαρακτηριστικὸ χαραζότανε στὴ μνήμη τοῦ Ὀρντινῶφ στὸ βλέμμα του καὶ στὴν καρδιά του.

Τέλος, μὴ μπορώντας πιά νὰ κρατηθῇ μὲ σ' ἡθὸς ὅπου κόχλαζε ἡ ἀδημονία ξέσπασε κι' αὐτὸς σὲ δάκρυα, καὶ σκύβοντας χτύπησε τὸ μέτωπό του, στὸ μάρμαρο τοῦ πατώματος τὸ παγωμένο.

Δὲν ἄκουσε, δὲν ἐνοιῶσε τίποτα, παρὰ μόνο στὴν καρδιά του ποὺ λὲς καὶ πῆγαινε νὰ σπάσῃ, ἓνα πολὺ ὀδυνηρὸ σπασμὸ.

Νὰ ἦταν τάχα ἡ μοναξιά ποὺ εἶχε δημιουργήσει μέσα τὴν αὐτὴν τὸ ἀπρόοπτο;

Νὰ ἦταν ἡ χαρὰ γιὰ τὴν γιόρταζε αὐτὴ τὴν ἀναγέννησι;

...Ὁ Ὀρντινῶφ δὲν μπορούσε νὰ ἀντιληφθῇ σὲ τί κατάστασι βρισκότανε, καὶ μόλις εἶχε συναίσθησι τοῦ ἑαυτοῦ του.

...Δὲν κατάλαβε κὰν πὼς εἶχε τελειώσει ὁ ἔσπερινός.

Ὡς τόσο ὁμως σηκώθηκε, καὶ παρακολούθησε τὴν κοπέλλα, ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν πιστῶν ποὺ τραβοῦσαν πρὸς τὴν ἔξοδο.

Συνάντησε πολλὰ φορὲς τὸ βλέμμα τῆς ποὺ ἦταν ταυτόχρονα ἡσυχὴ καὶ ξαφνισμένο.

Πολλὰ φορὲς ἔτσι ὅπως τὴν σταματοῦσε τὸ ρεῦμα τοῦ πλῆθους, γύρισε αὐτὴ πρὸς τὸ μέρος του.

Ἡ κατάπληξι τῆς ὅλο καὶ αὔξανε καταφανῶς καὶ ξαφνικὰ τὰ μάγουλά της, κοκκίνησαν.

Τότε, φάνηκε ὁ γέρος, ποὺ τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι.

Ὁ Ὀρντινῶφ, ὑπέστη καὶ πάλι τὸ σαρκαστικὸ καὶ ἀπελπιστικὸ βλέμμα, καὶ ἓνα εἶδος περιεργῆς κακίας τοῦ ἔσφι-

ξε τὴν καρδιά.

Μὰ σὲ λίγο ἔχασε ἀπὸ μπρὸς του τοὺς δυὸ ἀγνώστους, καὶ συγκεντρώνοντας ὅλη του τὴν ἐνεργητικότητα σὲ μιὰν ὑπεράνθρωπη προσπάθεια ὥρμησε πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Ὁ δροσερὸς ἄερας, μόλις τὸν δρόσισε.

Ἡ ἀναπνοὴ του ἦταν δύσκολη, πνιγότανε. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε σιγὰ καὶ δυνατὰ, καὶ πῆγαινε νὰ σπάσῃ.

Μάταια ἔψαξε νὰ βρῇ τοὺς ἀγνώστους του.

Οὔτε τὸ δρόμο, οὔτε στὸ σοκκάκι κανεῖς.

Ὅμως στὸ μυαλό του μέσα, γενιότανε μιὰ σκέψι καὶ σχηματιζότανε ἓνα σχέδιο ἀποφασιστικὸ καὶ τρελλό, ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἐπιτυγχάνουν πάντα σὲ τέτοιες περιστάσεις.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ, στὶς ὀχτὼ ἡ ὥρα, ἦρθε στὸ σοκκάκι ὅπου κατοικοῦσαν ὁ γέρος καὶ ἡ κοπέλλα. Καὶ μπῆκε στὴν αὐλή, τὴ στενὴ καὶ βρώμικη, βρωμερὴ σὰν λακκοῦβα ὅπου πετοῦν τὰ σκουπίδια.

Ὁ ντόβρονικ,*) κοντούλης καὶ ἀπὸ ταταρική καταγωγὴ, κάπου εἴκοσι πέντε χρονῶν ἄνθρωπος μὲ πρόσωπο γερασμένο καὶ ρυτιδωμένο, ἐργαζότανε σ' αὐτὴν τὴν αὐλή.

Σταμάτησε, στήριξε τὸ πηγούνι του στὸ μανίκι τοῦ φτιαριοῦ του καὶ βλέποντας τὸν Ὀρντινῶφ, τὸν κοίταξε ἀπὸ τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια καὶ τὸν ρώτησε τί ἤθελε:

— Ζητῶ δωμάτιο.

— Εἶπε ὁ Ὀρντινῶφ, κοντολογίης.

— Ποιὸ ἀπ' ὅλα;

Ρώτησε ὁ θυρωρὸς μ' ἓνα χαμόγελο σὰ νὰ ἦτανε μέσα στὶς σκέψεις τοῦ Ὀρντινῶφ.

— Ζητῶ νὰ ὑπεννοικιάσω!

Ἀποκρίθηκε πάλι ὁ Ὀρντινῶφ.

— Σὲ κεῖνη κεῖ τὴν αὐλή, δὲν ὑπάρχει.

Εἶπε ὁ ντόβρονικ, δείχνοντας πονηρὰ μὲ τὸ μάτι κάποια γειτονικὴ αὐλή.

— Κι' ἐδῶ;

— Οὔτε κι' ἐδῶ!

Ὁ ντόβρονικ, συνέχισε τὴν ἐργασία του.

— Ἴσως, νὰ ὑπάρχη μόνον τοῦτο. Ξαναεῖπε ὁ Ὀρντινῶφ, βάζοντάς του στὸ χέρι, ἓνα νόμισμα εἴκοσι καπίκια.

Ὁ Τάταρος, κοίταξε τὸν Ὀρντινῶφ, πῆρε τὸ νόμισμα, ξανάρχισε πάλι τὴν ἐργασία του καὶ ἔπειτα ἀπὸ μιὰ σιωπὴ, ἐδήλωσε:

— Ὅχι, δὲν ὑπάρχει δωμάτιο!

Ὅμως ὁ νέος, δὲν τὸν ἄκουε πιά.

Προχωροῦσε πρὸς τὴ σκάλα ποὺ ἦτανε σασπισμένη καὶ ποὺ τὴν εἶχαν οἱ ξεῖνοι πάνω ἀπὸ νερὰ καὶ λάσπες γιὰ νὰ μπορῇ νὰ πάη κανεῖς ἔτσι ὡς τὴν εἴσοδο.

Στὸ ἱσόγειο ζοῦσε ἓνας φτωχὸς τεχνίτης ποὺ ἔφτιαχνε νεκροκρέββατα.

Προσπερνώντας τὸ ἐργαστήρι του, ὁ Ὀρντινῶφ ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει κατὰ κατεστραμμένες σκάλες κ' ἔφθασε στὸ πάνω πάτωμα.

Πασπατεύοντας στὰ σκοτεινὰ βρῆκε μιὰν βαρεὴ πόρτα μὲ ἀροκάνιστα σανίδια.

Ἐψαξε νὰ βρῇ τὸ πόμολο καὶ τὸ γύρισε.

Δὲν εἶχε κάμει λάθος.

Μπροστά του, βρισκότανε ὁ γέρος, ποὺ τὸν κοίταξε κατάματα καὶ ξαφνιασμένος ὅσο μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανεῖς.

— Τί θές;

Ρώτησε μὲ φωνὴ τραχεῖα καὶ ὑπόκοφη.

— Ὑπάρχει δωμάτιο;

Μουρμούρισε ὁ Ὀρντινῶφ, δίχως καλὰ καλὰ νὰ ξαίρη τὸ τί ἔλεγε.

Πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη τοῦ γέρου, εἶχε δὴ τὴν κοπέλλα.

Ὁ γέρος, δίχως νὰ δώσῃ ἀπάντησι ἔκλεισε τὴν πόρτα σπρώχνοντας ἔξω τὸν Ὀρντινῶφ.

Ὅμως ξαφνικὰ ὁ Ὀρντινῶφ, ἄκουσε τὴν χαϊδευτικὴ φωνὴ τῆς νέας, ποὺ μουρμούριζε:

Ἐπὶ ρχει δωμάτιο.

Δὲν τοῦ χοιρᾶζεται παρὰ μόνον ἐλαχιστοτάτος χώρος, εἶπε ὁ Ὀρντινῶφ, ξαναπαίνοντας βιαστικά, καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν νέα.

Ὅμως ἔμεινε σὰν ξυλιασμένος κοιτάζοντας τὸν μέλλοντα σπιτονοικοκύρη του.

Μπρὸς τὰ μάτια του, ἔβλεπε νὰ παίζεται ἓνα βουβὸ δράμα.

Ὁ γέρος ἦταν πελιδνὸς σὰν πεθαμέ-

(1) Σωστική καλύβα.

*) Ρῶσος θυρωρὸς.

νος. Κ' ἔρριχνε στήν κοπέλλα ἓνα βλέμμα βαρὺ σὰ μολίβι, ἀκίνητο καὶ διαπεραστικό.

Κι' αὐτὴ ἐπίσης, χλώμιασε στήν ἀρχὴ ὅμως ξαφνικά, ὅλο της τὸ αἷμα ἀνέβαινε στὸ πρόσωπό της.

Καὶ τὰ μάτια της στράψανε περίεργα. Ὁδήγησε τὸν Ὁρντινώφ σ' ἓνα διαμέρισμα ἐκεῖ δίπλα.

Ὁλὴ ἡ κατοικία ἀπαρτιζότανε ἀπὸ ἓνα καὶ μόνον μεγάλο δωμάτιο, χωρισμένο μὲ δυὸ ξύλινα τοιχώματα σὲ τρία μέρη.

Ἀπέναντι στὸ τοίχωμα ἀνοίγε μιά πόρτα, ποὺ ὁδηγοῦσε φυσικά στὸ δωμάτιο γιὰ ἐνοικίαισι.

Ἦταν στενὸ, μὲ δυὸ παράθυρα χαμηλὰ δίπλα δίπλα.

Παντοῦ ἦσαν διάφορα οἰκιακὰ σκεύη. Ὅλα ἦσαν φτωχά, τιποτένια, ἀλλὰ πάρα πολὺ καθαρὰ.

Ἐνὰ τραπέζι ἀπὸ ἄσπρο ξύλο, δυὸ πρόστυχες καρέκλες, δυὸ πάγκοι κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου, ἀποτελοῦσαν ὅλη τὴν ἐπίπλωσι.

Σὲ μιὰ γωνιὰ ἦταν μιὰ μεγάλη ἀγιογραφία, στολισμένη μὲ ἓνα χρυσὸ στεφάνι καὶ μὲ μιὰ σανίδα ὡς εἰκονοστάσι.

Μπρὸς στήν εἰκόνα ἔκαιγε μιὰ καντύλα.

Τὸ δωμάτιο πρὸς ἐνοικίαισι μοιραζότανε μαζὺ μὲ τὸ διπλανὸ διαμέρισμα, μιὰ μεγάλη καὶ ἄβολη σόμπα ρωσική.

Ἦταν φανερὸ πὼς τρία ἄτομα δὲν μποροῦσαν νὰ κατοικήσουν σ' ἓνα τέτοιο διαμέρισμα.

Συζήτησαν τοὺς ὅρους.

Ὅμως οἱ φωνές τους μπερδεύοντανε καὶ μόλις καταλάβαινε ἓνας τὸν ἄλλο τους.

Ὁ Ὁρντινώφ μόλις δυὸ βήματα πρὸς ἐκεῖ ἀπὸ αὐτήν, ἄκουε τὸν χτύπο τῆς καρδιάς του.

Ἐκείνη ἔτρεμε καὶ στὴ συγκίνησί της ἀνακατευότανε ἓνα εἶδος τρόμου.

Τέλος συμφώνησαν.

Ὁ νέος δῆλωσε πὼς θὰ μετεκόμιζε ἀμέσως καὶ πλησίασε τὸ γέρο. Αὐτὸς στεκότανε ἀκόμη κοντὰ στήν πόρτα, ὄρθιος καὶ πάντα πολὺ χλωμός, μὰ ἓνα ἥρεμο χαμόγελο γεμάτο σκέψι, φαινότανε πᾶν στὰ χεῖλη του.

Κοιτάζοντας τὸν Ὁρντινώφ σούφρω-

σε καὶ πάλι τὰ φρύδια του.

— Ἐχεις διαβατήριο ;

Τὸ ρώτησε ἀπότομα μὲ φωνὴ σκληρὴ καὶ δυνατὴ, ἀνοίγοντας τὴν πόρτα.

— Ναί.

Εἶπε ὁ Ὁρντινώφ καὶ σὰ νὰ τὰ εἶχε λίγο χάσει.

— Ποιὸς εἶσαι ;

— Βασίλης Ὁρντινώφ, εὐγενής, ἀνεργός. Ἀσχολοῦμαι μὲ ὀρισμένες ἐργασίες.

Ἀποκρίθηκε ὁ Ὁρντινώφ στὸ ἴδιο ὕφος τοῦ γέρου.

— Κι' ἐγὼ ἐπίσης εἶμαι ὁ Ἡλίας Μούριν, μετσάνιν(*). Ὁραῖα. Φεύγα !...

Μιὰ ὥρα ἀργότερα ὁ Ὁρντινώφ ἦταν ἐγκατεστημένος, πρὸς μεγάλην του κατάπληξιν καὶ πρὸς κατάπληξιν τοῦ κυρίου Σπίς, ποὺ ἄρχισε νὰ υποψιάζεται μαζὺ μὲ τὴ θυγατέρα του τὴ γλυκεῖα Τάχεν, πὼς ὁ νοικάρης του τὸν εἶχε κοροϊδεύει.

Ὁ Ὁρντινώφ δὲν καταλάβαινε διόλου πὼς εἶχαν συμβεῖ ὅλα αὐτά, ἀλλὰ δὲν ζητοῦσε καὶ νὰ καταλάβῃ.

II

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε τόσο δυνατὰ ποὺ τὰ μάτια του τρέμανε καὶ τὸ κεφάλι του γυρνοῦσε.

Μηχανικὰ, ἐπεχείρησε νὰ ταχτοποιήσῃ τὰ πράματά του.

Ἐλυσε τὸ πακέτο τὰ ρούχα του, ἔπειτα ἔβγαλε ἀπὸ τὸ μπαούλο του, βιβλία ποὺ θέλησε νὰ τὰ ταχτοποιήσῃ.

Μὰ σὲ λίγο, ἡ ἐργασία αὐτὴ τὸν κούρασσε.

Σὲ κάθε στιγμὴ, ἔβλεπε στὴ φαντασία του τὴν εἰκόνα τῆς γυναῖκας αὐτῆς, ποὺ ἡ ἐμφάνισίς της, τοῦ εἶχε ἀναστατώσει τὴν ψυχὴ.

Τόση εὐτυχία, παραστρατοῦσε τὴν ἀγνή του ὑπαρξὴ ἔτσι ποὺ θόλωνε τὸ μυαλό του.

Ἐνοιωσε σὰν μιὰ ἀγωνία γεμάτη ἀβεβαιότητα καὶ ἐλπίδα.

Πῆρε τὸ διαβατήριό του καὶ τὸ πῆγε στὸ σπιτονοικοκύρη του, ἐλπίζοντας ἔτσι νὰ δῇ τὴν κοπέλλα.

Ὅμως ὁ Μούρω, μόλις μισάνοιξε τὴν

*) Μικροαστός

πόρτα, πῆρε τὸ χαρτὶ καὶ εἶπε :

— Καλὰ ! Ὑπαγε ἐν εἰρήνῃ.

Καὶ ἡ πόρτα ξανάκλεισε.

Ὁ Ὁρντινώφ ἔμεινε γιὰ μιὰ στιγμὴ ξαφνισμένος δίχως νὰ μπορῇ νὰ καταλάβῃ γιατί, τὸ παρουσιαστικὸ τοῦ γέρου αὐτοῦ, μὲ τὸ βλέμμα γεμάτο τόσο μῖσος, τοῦ προξενοῦσε στενοχώρια.

Ὅμως ἡ δυσάρεστη ἐντύπωσι δὲν ἄρχισε νὰ διασκεδαστῇ.

Τρεῖς μέρες τώρα, ὁ Ὁρντινώφ ζοῦσε σὲ μιὰ πραγματικὴ θύελλα, ποὺ ἐρχότανε σὲ ἀπόλυτὴ ἀντίθεσι μὲ τὴν προηγούμενη ἡσυχία του.

Οὔτε μποροῦσε οὔτε ἤθελε νὰ σκεφθῇ.

Ἦταν συγχισμένος.

Ἐννοιωθε πὼς ἡ ζωὴ του εἶχε σινοθῇ στὰ δύο. Τώρα δὲν εἶχε παρὰ μιὰ μόνη ἐπιθυμία κι' ἓνα μόνον πάθος. Καὶ καμμιά ἄλλη σκέψι δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ ταράξῃ τὸ μυαλό.

Γύρισε στὸ δωμάτιο του, καὶ βρῆκε κοντὰ στὴ σόμπα ὅπου ἔβραζε τὸ φαί, μιὰ γρηὰ καμποῦρα, τόσο βρωμερή, τόσο κουρελιάρα, ὥστε ἄρχισε νὰ τὴν συμπονᾷ.

Φαινότανε πολὺ κακιὰ.

Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸ μουρμουροῦσε κουνώντας τὸ πηγούνι της, καὶ τὸ στόμα της δίχως δόντια.

Ἦταν ἡ ὑπηρετρια.

Ὁ Ὁρντινώφ προσπάθησε νὰ τῆς μιλήσῃ, ὅμως αὐτὴ ἔμεινε σιωπηλὴ, τὸ δίχως ἄλλο ἀπὸ πονηριά.

Τὴν ὥρα τοῦ γεύματος, ἔβγαλε ἀπὸ τὴ σόμπα, παστίτσα, κρέας, καὶ τὰ πῆγε στοὺς κυρίους της.

Ἐπειτα ἔδωσε τὰ ἴδια καὶ στὸν Ὁρντινώφ.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ γεῦμα, μιὰ τέλεια σιωπὴ βασίλεψε στὸ δωμάτιο.

Ὁ Ὁρντινώφ, πῆρε ἓνα βιβλίο, τὸ ξεφύλλισε, προσπαθώντας νὰ καταλάβῃ καὶ μὴ μπορώντας παρ' ὅλο ποὺ ξανάδιαβάσε ἀπαντῶντες φορὲς τὸ ἴδιο μέρος.

Νευρίασε καὶ πέταξε τὸ βιβλίο καὶ θέλησε πάλι νὰ βάλῃ τάξι στὰ πράματά του.

Τέλος, πῆρε τὸ καπέλλο του, τὸ παλτό του καὶ βγῆκε.

Πήγαινε στὴν τύχη, δίχως νὰ βλέπῃ ποὺ τραβᾷ, προσπαθώντας νὰ συγκεν-

τρωθῇ, νὰ συμμαζέψῃ τίς σκέψεις του, καὶ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν κατάστασι.

Ὅμως ἡ προσπάθεια αὐτὴ, μεγάλως ἀκούη περισσότερο τὸν πόνο του.

Κοῦο καὶ ζέστη, τὸν κυρίευαν ἄλλη λοδιαδόχως καὶ πότε πότε χτυποῦσε ἔτσι ἡ καρδιά του ὥστε ἀναγκαζότανε νὰ στηριχθῇ στὸν τοῖχο.

— Ὁχι! καλλίτερα νὰ πεθάνω.

Μουρμουροῦσε μὲ τὰ τρεμάμενα χεῖλη του τὰ φλογισμένα, δίχως νὰ σκέπτεται στὸ τί λέει.

Περπατοῦσε ὥρα πολλή.

Τέλος ἀντελήφθηκε, πὼς ἦταν βρεμένος ὡς τὰ κόκκαλα καὶ πρόσεξε, γιὰ πρώτη φορὰ πὼς ἡ βροχὴ ἔπεφτε χειμαρρῶδως.

Γύρισε σπῖτι του.

Ἐκεῖ κοντὰ στὸ σπῖτι, ἀντελήφθηκε τὸν Ντόβρινικ, καὶ πίστεψε πὼς ὁ Τάταρος τὸν κοίταζε ἔμμουνα καὶ περίεργα κι' ἔπειτα καμώθηκε πὼς ὁ Ὁρντινώφ τὸν εἶχε ἀντιληφθεῖ!

— Καλησπέρα!

Τοῦ εἶπεν ὁ Ὁρντινώφ, φθάνοντάς τον.

— Πὼς σὲ λένε;

— Μὲ λένε Ντόβρινικ!

Τοῦ εἶπεν ὁ ἄλλος χαμογελώντας.

— Εἶναι καιρὸς ποὺ εἶσαι Ντόβρινικ, ἔδω;

— Πολὺς καιρὸς!

— Ὁ σπιτονοικοκύρης μου εἶναι μι κραισστός;

— Μικροαστός, ἂν σοῦ ἔχει πῇ ἔτσι.

— Τί κάνει;

— Εἶναι ἄρρωστος, ζῇ, προσεύχεται στὸ Θεό.

— Εἶναι γυναῖκα του;

— Ποιὰ γυναῖκα;

— Αὐτὴ ποὺ κατοικεῖ μαζί του!

— Γυναῖκα του, ἂν σοῦ ἔχει πῇ ἔτσι. Ἀντίο εὐγενέστατε.

Ὁ Τάταρος, ἄγγισε τὸ κασκέτο του, καὶ μπῆκε στὸ θυρωρεῖο του.

Ὁ Ὁρντινώφ, πῆγε γιὰ τὸ δωμάτιό του.

Ἡ γρηὰ μουρμουροῦζοντας, καὶ τρεμουλιαστὰ τοῦ ἀνοίξε τὴν πόρτα, τὴν ἔκλεισε μὲ τὴν ἀμπάρα καὶ ἀνέβηκε καὶ κάθισε πάνω στὴ σόμπα, ὅπου ἦταν ἡ συνηθισμένη της θέσι.

Νύχτωσε.

Ὁ Ὁρντινώφ, πήγε νὰ πάρῃ φῶς, μὰ ἡ πόρτα τῆς νοικοκυρᾶς του ἦταν κλειστή, κλειδωμένη.

Φώναξε τῇ γοῇ πού ἀνασηκώθηκε πάνω σὶν ἀγκόνα της, τὸν κοίταξε κατὰματα καὶ φάνηκε σὰν τρομαγμένη βλέποντάς τον κοντὰ σ' ἐκείνην τὴν κλειδωνιά.

Τοῦ ἔρριξε δίχως νὰ τοῦ πῇ τίποτα ἓνα κουτί σπέρτα, καὶ πήγε στὸ δωμάτιό της.

Γιὰ ἑκατοστὴ φορά, προσπάθησε αὐτὸς νὰ βάλῃ τάξι στὰ πράγματά του.

Μὰ σὲ λίγο, δίχως νὰ ἐξηγεῖται τὸ τί τοῦ συνέβη, ἀναγκάστηκε νὰ πέσῃ πάνω σὶν πάγκο καὶ τὸν ἔπιασε μιὰ περιέργη ἀποχαύνωσι.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸ, ἐρχότανε σὶν ἑαυτὸ του, καὶ ἀνυλαμβανότανε πὼς ὁ ὕπνος του δὲν ἦτανε ὕπνος ἀλλὰ μιὰ ἀρρωστιάρα νάρκη.

Ἄκουσε νὰ ἀνοίγῃ μιὰ πόρτα καὶ κατάλαβε ὅτι οἱ σπιτονοικοκυραῖοι του ἐπιστρέφανε, γυρνοῦσαν ἀπὸ τὴν βραδυνή τους προσευχή.

Τοῦ ἤλθε τὸ νοῖ, πὼς εἶχε κάτι νὰ τοὺς ζητήσῃ, σηκώθηκε καὶ εἶχε τὴν ἐντύπωσι ὅτι περπατᾷ, ὅμως τρικλίσσε καὶ ἔπεσε πάνω σὲ μιὰ σίβη ξύλα.

Ἔμεινε ἐκεῖ ἀναίσθητος, καὶ ὅταν ἀνοίξε τὰ μάτια του, πολλή, ὥρα ἔπειτα ξαφνίστηκε, γιατί βρέθηκε ξαπλωμένος στὸ πάγκο του ντυμένος.

Ἐπάνω του, μὲ τρυφερὴ φροντίδα, ἔσκυβε ἓνα γυναικεῖο πρόσωπο, ἓνα πρόσωπο πού τὸ περεχοῦσαν γλυκὰ δάκρυα σὰν μητρικά.

Ἔνοιωσε πὼς τοῦ βάζανε κάποιο προσκέφαλο κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, καὶ πὼς τὸν σκεπάζανε μὲ κάτι ζεστὸ καὶ πὼς ἓνα δροσερὸ χέρι ἔπιανε τὸ πυρωμένο του μέτωπο.

Ἦθελε νὰ πῇ:

—Εὐχαριστῶ!

Ἦθελε νὰ τὸ πάρῃ αὐτὸ τὸ χέρι, νὰ τὸ φέρῃ σὶν χεῖλῃ του τὰ φλογισμένα, νὰ τὸ ποτίσῃ μὲ δάκρυα καὶ νὰ τὸ φιλήσῃ, νὰ τὸ φιλή δλόκληρη μιὰν αἰωνιότητα!

Ἦθελε νὰ πῇ πολλά πράγματα, ὅμως οὔτε αὐτὸς ἤξειρε τὸ τί νὰ πῇ.

Πρὸ παντός, ἤθελε νὰ πεθάνῃ, ἐκείνη τὴ στιγμὴ.

Τὰ χέρια του ἦτανε βαρεῖα σὰν τὸ μολύβι, δὲν μπορούσε νὰ τὰ κουνήσῃ, ἦτανε ξυλιασμένος καὶ ἄκουε μόνο πὼς χτυποῦσαν δυνατὰ τὰ μιλίγγια του...

Τέλος, λιποθύμισε!

Ὁ ἥλιος, ἔχυνε ἓνα μάτσο ἀχτίδες στὸ παράθυρο του, ὅταν ὁ Ὁρντινώφ ξύπνησε σὶς ὀχτὼ τὸ πρωῒ.

Μιὰ αἰσθησι ἡσυχίας, ἡρεμίας, γλύκας, ἀπλωνότανε στὰ μέλη του.

Ἐπειτα τοῦ φάνηκε πὼς κάποιοι ἦτανε κοντὰ του προτῆτερα, καὶ ἀνασηκώθηκε ψάχνοντας νὰ βρῇ τὸ ἀόρατο πλάσμα.

Ἦθελε τόσο ν' ἀγκαλιάσῃ τὴ φίλην του καὶ νὰ τῆς πῇ γιὰ πρώτη φορά:

—Χαῖρε! Ἐρωτά μου...

—Μὰ πόσο κοιμᾶσαι!

Εἶπε μιὰ ἐλαφριά γυναικεῖα φωνή.

Ὁ Ὁρντινώφ γύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸ ὥραϊ πρόσωπο τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του, πού ἔσκυβε πάνω του μὲ ἓνα γλυκὸ χαμόγελο διαυγέστατο ὅπως τὸ φῶς:

—Ἦσουνα πολὺν καιρὸ ἀρρωστος!

Τοῦ ξαναεῖπε αὐτὴ. Μὰ φτάνει πιά. Σήκω. Γιατί νὰ μένῃς ἔτσι φυλακισμένος. Ἡ ἐλευθερία εἶναι καλλύτερη καὶ ἀπὸ τὸ ψωμί, ὁραϊότερη καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο. Λοιπόν, σήκω μικρούλη μου! Σήκω.

Ὁ Ὁρντινώφ, ἔπιασε κι' ἔσφιξε δυνατὰ τὸ χέρι τῆς νέας. Τοῦ φαινότανε πὼς ἔβλεπε ἀκόμη ὄνειρο.

—Περίμενε, τοῦ εἶπε αὐτὴ, θὰ σοῦ κάνω τσαῖ θές; Πάρε! Θὰ σοῦ κάμῃ καλὸ! Τὸ ξαίρω. Ἦμουν κι' ἐγὼ ἀρρωστος.

—Ναί! Δός μου νὰ πιῶ.

Εἶπε ὁ Ὁρντινώφ μὲ σιγανὴ φωνή, καὶ ἄρχισε νὰ σηκώνεται.

Ἦταν δίχως δυνάμεις.

Μιὰ ἀνατριχίλα, διέτρεξε τὴ ράχι του. Ὅλα του τὰ μέρη πονοῦσαν, σὰν τσακισμένα.

Μὰ ἡ καρδιά του εἶχε λαμπρή, καὶ ὁ ἥλιος τὸν χαροποιοῦσε σὰν πυροτέχνημα.

Μιὰ ζωὴ νέα, δυνατὴ, ἀγνωστη, ἄρχιζε γι' αὐτόν. Τὸ κεφάλι του γυρνοῦσε.

—Σὲ λένε Βασίλη, ψέμματα;

Ρώτησε αὐτὴ:

—...Ἡ δὲν ἄκουσα ἄραγε καλά! Εἶναι τὸνομα πού σοῦ ἔδινε χθὲς ὁ σπιτονοικοκύρης.

—Ναί! Βασίλη. Κι' ἐσένα;

Εἶπεν ὁ Ὁρντινώφ.

Θέλησε νὰ τὴν πλησιάσῃ, ἀλλὰ μὴ μποροῦσε νὰ στηριχθῇ στὰ πόδια του καὶ τρικλίσσε.

Ἐκείνη τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι γελώντας.

—Εγὼ λέγομαι Κατερίνα.

Μὲ τὰ μεγάλα καὶ στραφτερά της μάτια κοίταξε κατὰματα τὸν Ὁρντινώφ.

Κι' οἱ δύο τους, βαστοῦσαν σφιχτὰ τὰ χέρια τους, δίχως νὰ μποροῦν πιά νὰ μιλήσουν.

—Ἐχεις νὰ μοῦ ζητήσῃς κάτι;

Εἶπε ἐπὶ τέλους.

—Ναί! Δὲν ξαίρω εἶπεν ὁ Ὁρντινώφ καὶ ζαλίστηκε.

—Πὼς εἶσαι! Δές. Ἀρκετὰ μικρούλη μου, μὴ χολοσκᾷς πιά περισσότερο.

Κάθισε σὶν ἥλιο, κοντὰ στὸ τραπέζι. Μείνε ἡσυχος καὶ μὴ μὲ κυνηγᾷς. Πρόσθεσε αὐτὴ, βλέποντάς τον νὰ κἀνὴ μιὰ κίνησι γιὰ νὰ τὴν πιάσῃ.

—Εγὼ θὰ ξαναγυρίσω Βασίλη! Θάχῃς ὅλον τὸν καιρὸ νὰ μὲ δῇς.

Λίγο ἀργότερα, ἔφερεν τὸ τσαῖ, τὸ ἀκούμπησε στὸ τραπέζι, καὶ κάθισε ἀντίκρυ στὸ Βασίλη.

—Πᾶρε!-εἶπε Πιές! Ἦ λοιπόν! Σοῦ πονᾷ ἀκόμη τὸ κεφάλι;

—Ὁχι Τώρα ὄχι. Δὲν ξαίρω κι' ἐγὼ. Ἦσως νὰ ὑποφέρω. Μὰ δὲ θέλω. Πιά. Φτάνει! Ἀ! Δὲν ξαίρω τί ἔχω.

—Πρόσθεσε, πνιγμένος.-Μείνε ἐδῶ! Μὴ φεύγεις! Δόσε μου, δόσε μου τὰ χέρια σου. Μὲ θαμπώνεις. Σὲ κοιτάζω σὰν ἓναν ἥλιο!

Ἔτσι φάναξε καὶ τὰ λόγια αὐτά, λὲς καὶ βγαίνανε ἀπὸ τὴν καρδιά του.

—Κακομοίρη μου! Τὸ δίχως ἄλλο δὲν θάχῃς ζήσῃς μὲ καλοὺς ἀνθρώπους. Εἶσαι μόνος; ὁλομόναχος; Δὲν ἔχεις γονεῖς;

—Ὁχι, κανένα. Εἶμαι μόνος. Ὁμως αὐτό, τὸ ἴδιο μοῦ κάνει. Τώρα πᾶω καλλίτερα. Εἶμαι τώρα καλά!

Εἶπε ὁ Ὁρντινώφ μὲ ὕφος παραληρήματος.

Τοῦ φαινότανε πὼς ὁλόγυρά του γυρνοῦσε τὸ δωμάτιο.

—Κι' ἐγὼ ἐπίσης ἔζησα ὁλομόναχη. Πὼς μὲ κοιτάζεις;

—Εἶπε αὐτὴ ἔπειτα ἀπὸ μιὰ σιωπὴ.

—Ἦ, λοιπόν; Κ' ἔπειτα; Δές καὶ τὰ μάτια μου σὲ καίνε! Ξαίρεις; Ὅταν ἀγαπᾷ κανεὶς κανένα. Εγὼ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ σὲ πῆρα σὶν καρδιά μου.

Ἄν εἶσαι ἀρρωστος θὰ σὲ περιποιηθῶ ὅπως τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου. Μὰ δὲν πρέπει πιά ν' ἀρρωστήσῃς. Ὁχι!

Ὅταν θὰ εἶσαι καλλύτερα, θὰ ζήσουμε σὰν ἀδελφὸς καὶ ἀδελφή. Θέλεις; Εἶναι δύσκολο νὰ βρῇς μιὰν ἀδελφή, ὅταν δὲ σοῦχαι δώσει ὁ Θεός.

—Ποῖα εἶσαι; Ἀπὸ πού εἶσαι;

Μουρμούρισε ὁ Ὁρντινώφ. Δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐδῶ. Τί σὲ νοιάζει;

Τὸ ξαίρεις αὐτὸ τὸ παραμῦθι; Ἦταν μιὰ φορά καὶ ἓναν καιρὸ δώδεκα ἀδελφία μέσα σὲ ἓνα δάσος. Ἐνα ὦραιο κορίτσι εἶχε χαθῇ αὐτοῦ μέσα. Μπήκε στὸ σπῖτι τους ἔβαλε τάξι, καὶ ἄφησε παντοῦ τὰ ἀποτυπώματα τῆς τρυφερότητός της.

Σὰν γύρισαν, τὰ ἀδελφία μάντευσαν πὼς εἶχε ἔρθῃ μιὰ ἀδελφή, καὶ τὴ φώναξαν, κι' αὐτὴ παρυσιάστηκε. Ὅλοι τὴν εἶπαν ἀδελφή τους καὶ τῆς ἄφησαν τὴν ἀγαπημένη της ἐλευθερία. Ἐγινε ἀδελφή τους καὶ ἴση τους... Τὸ ξαίρεις τὸ παραμῦθι αὐτό;

—Τὸ ξαίρω!

Εἶπε ὁ Ὁρντινώφ.

—Εἶναι ὥραϊο πράμα ἡ ζωὴ. Μήπως ἀγαπᾷς τὴ ζωὴ;

—Ναί! Ναί! Φώναξε ὁ Ὁρντινώφ.

—Ἦ λοιπόν! Δὲν ξαίρω-εἶπε συλλογισμένη ἡ Κατερίνα-ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ πεθάνω. Εἶναι ὡς τόσο ὥραϊο ν' ἀγαπᾷ κανεὶς τὴ ζωὴ καὶ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους. Ναί!

Γιὰ κοίτα ἔγινες ἄσπρος σὰν ἄλευρι.

—Ναί! Τὸ κεφάλι μου γιρᾷ.

—Στάσου! Θὰ σοῦ φέρω ἓνα στρώμα καὶ ἓνα ἄλλο προσκέφαλο. Θὰ σοῦ τὰ βάλω αὐτοῦ. Θὰ κοιμηθῇς ἔχοντας ἐμένα στὸ γοῦ σου, καὶ τὸ κακὸ θὰ σοῦ περάσῃ... Καὶ ἡ δικὴ μας ἡ γοῇ ὑπηρετρία ἐπίσης εἶναι ἀρρωστη.

Μιλοῦσε κουνώντας τὸ κρεβάτι, καὶ πότε πότε κοίταζε τὸν Ὁρντινώφ, καὶ τοῦ χαμογελοῦσε πάνω ἀπὸ τὸν ὦμο.

—Τὶ πολλὰ βιβλία ἔχεις!

Τοῦ εἶπε μετακινώντας τὸ μπαούλο. Πλησίασε τὸ νέο, τὸν πῆγε ἀπὸ τὸ χέρι, τὸν πῆγε στὸ κρεβάτι καὶ τὸν σκέπασε μὲ ἓνα σκέπασμα.

— Λένε πὼς τὰ βιβλία διαφθείρουν τὸν ἄνθρωπο. Ἐξηκολούθησε κουνώντας τὸ κεφάλι μὲ ὕψος σκεπτικό.

— Σοῦ ἀρέσει νὰ διαβάξης τὰ βιβλία;

— Ναί! — εἶπε, ὁ Ὁρντινῶφ — δίχως νὰ ξαίρη ἂν κοιμότανε ἢ ἂν ἦταν ξυπνός, καὶ σφίγγοντας δυνατὰ τὸ χέρι τῆς Κατερίνας, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ πὼς δὲν κοιμότανε.

— Καὶ ὁ ἀφεντικός μου ἔχει πολλὰ βιβλία. Θὰς νὰ τὰ δῇς; Λέει πὼς εἶναι βιβλία θερησκευτικά. Θὰ σοῦ τὰ δείξω ἀργότερα, καὶ θὰ μοῦ ἐξηγήσης αὐτὰ ποὺ μοῦ διαβάζει.

— Μίλα μου ἀκόμη, μουρμούρισε ὁ Ὁρντινῶφ, κοιτάζοντάς την κατὰ ματα.

— Σ' ἀρέσει νὰ προσεύχεσαι; Τὸν ρώτησε αὐτὴ ἔπειτα ἀπὸ κάποια σιωπῇ.

— Εἶσαι; Ἐγὼ αἰσθάνομαι πάντα τρόμο... Πάντα τρόμο!

Δὲν ἀποτελείωσε τὸ λόγο της καὶ σὰ νὰ βυθίστηκε σὲ μιὰ βαθειὰ ὄνειρο-πόλησι. Ὁ Ὁρντινῶφ πλησίασε τὸ χέρι της στὸ στόμα του.

— Γιατί φιλάς τὸ χέρι μου; — εἶπεν αὐτὴ κοκκινίζοντας — Ἐ λοιπόν, πάρετα φίλα τα...

Ἐξακολούθησε γελώντας καὶ δίνοντας τὸν τὰ δύο χέρια.

Ἐπειτα, ἀποτραβώντας ἓνα χέρι της χαϊδεύει τὸ μέτωπο τὸ πυρωμένο τοῦ νέου, καὶ ἄρχισε νὰ τὸν σιάξῃ καὶ νὰ τοῦ χαϊδεύῃ τὰ μαλλιά.

Κοκκίνιζε ὅλο καὶ πιὸ πολὺ.

Τέλος, κάθισε χάμω, κοντὰ στὸ κρεβάτι, καὶ κόλλησε τὸ μάγουλό της στὸ μάγουλο τοῦ Ὁρντινῶφ, χαϊδεύοντας τὸν τὸ πρόσωπο μὲ τὴν χλιαρὴ της ἀνάσα.

Ξαφνικά, ὁ Ὁρντινῶφ ἐννοίωσε δάκρυα ἄφθονα καὶ καυτερά, ποὺ πέφτανε σὰ λυωμένο μολύβι πάνω στὰ μάγουλα τῆς νέας.

Ἀδυνατίει ὅλο καὶ πιὸ πολὺ καὶ τὰ χέρια του, δὲν μπορούσαν νὰ κινηθοῦνε.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, ἀκούστηκε ποὺ

χτυποῦσαν τὴν πόρτα, καὶ ἡ κλειδωνιὰ ἐτρίξε.

Ὁ Ὁρντινῶφ, μπόρεσε ἀκόμη νὰ ἀντιληφθῇ τὴν παρουσία τοῦ γέρου πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα.

Εἶδε ἄρκετὰ καθαρὰ τὴν Κάτια νὰ σηκώνεται δίχως βιάσι, δίχως κόπο καὶ νὰ κἀνὴ πάνω τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ.

Εἶχε πιά κλείσει τὰ μάτια του, ὅταν ἓνα θερμὸ φιλὶ τοῦ ἔκαιγε τὰ χεῖλη.

Ἐννοίωσε σὰ μιὰ μαχαιριὰ κατὰ στήθα ἀναστέναξε καὶ λιποθύμισε.

Τότε ἄρχισε γι' αὐτὸν μιὰ περιεργὴ ζωὴ.

Κάποτε, φανταζότανε τὸν ἑαυτό του καταδικασμένο νὰ ζῇ σὲ ἓνα ἀτέλειωτο ὄνειρο, σ' ἓναν περιεργὸ ἐφιάλη μὲ στεῖρους ἀγῶνες.

Κάποτε, ἀναζοῦσε πάλι ὅλα μαζί τὰ περιστατικὰ τῶν τελευταίων ἡμερῶν.

Ὅμως αὐτὰ, δὲν ἦταν παρὰ ὀπτασίες περιεργές καὶ προβληματικές.

Καὶ κάποτε — τέλος — ὁ ἄρρωστος ἔχανε κάθε θύμησι, καὶ ξαφνίζοτανε γιὰ τὸν δὲν βρισκότανε πιά στὴν παλιὰ του γωνιά.

Ὅμως σὲ ἄλλες στιγμὲς τοῦ ξαναρχότανε ἡ μνήμη τῶν παιδικῶν του χρόνων.

Ζοῦσε τὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ ἀτάραχα μὲ τίς γαλήνιες χαρὲς τοὺς καὶ τὴν ἀδιάκοπη χαρὰ τοὺς καὶ τὸ πρῶτο ἐκεῖνο ξάφνισμα τῆς ζωῆς — τὸ τόσο γλυκό — ἐνῶ μελίσσι ὁλόκληρο ἀγαθοεργὰ πνεύματα, ἀναπνέονταν ἀπὸ κάθε λουλούδι ποὺ ἔκοβε καὶ παίζανε μαζί του στὸ χλοερὸ λιβάδι μπρὸς τὸ μικρὸ σπιτάκι φωλιασμένο σ' ἓνα δασύλλιο ἀκακίας.

Τὰ γλυκὰ πνεύματα τοῦ χαμογελοῦσαν ἀπὸ τὴν ἄκρῃ τῆς λίμνης τῆς διαφανούς, ποὺ στίς ὄχθες της ἀγαποῦσε νὰ μένῃ ὥρες ὁλόκληρες ἀκούοντας τὰ κύματα.

Καὶ ἦταν τὰ πνεύματα ποὺ τὸν ἀποκοιμίζανε μὲ τὸ θρόϊσμα τῶν φτερῶν τοὺς, μὲ τὰ ὄνειρα τοὺς τὰ θωριακὰ καὶ γελαστὰ, τὴν ὥρα ποὺ ἡ μητέρα του ἔσκυβε πάνω ἀπ' τὸ μικρὸ του κρεβάτι κάμνοντας του στὸ μέτωπο τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, τὸν φιλοῦσε καὶ τὸν νανούρισε νύχτες ὁλόκληρες, γεμάτες ἡσυχία.

Μὰ νὰ πού, παρουσιαζότανε ἓνα

πλάσμα ποὺ τοῦ προξενοῦσε τρομάρες ἀνώτερες τῆς ἡλικίας του, καὶ ἔχυνε στὴ ζωὴ του τὰ πρῶτα φαρμάκια τῆς θλίψεως.

Ἐννοίωσε συγκεχυμένα πὼς αὐτό, τὸ πλάσμα, αὐτὸς ὁ ἄγνωστος γέρος θὰ βάρυνε σ' ὁλόκληρο τὸ μέλλον του καὶ τὸν κοίταζε τρέμοντας καὶ δὲν μπορούσε νὰ ἀποσπᾷ ἀπ' αὐτὸν τὰ μάτια του οὔτε μιὰ στιγμῇ.

Ὁ καταραμένος αὐτὸς γέρος, τὸν καταδιώκει παντοῦ.

Στὸν κῆπο τὸν παραμόνευε καὶ τὸν χαιρετοῦσε ὑποκριτικά, κουνώντας τὸ κεφάλι πίσω ἀπὸ κάθε χαμόδενδρο.

Στὸ σπίτι, ἔπαιρνε τὴν ὄψι τῆς κάθε κούκλας τοῦ παιδιοῦ καὶ γελοῦσε καὶ τὸν κορόϊδευε καὶ τοῦ ἔκανε μορφασμοὺς σὰν ξωτικό.

Στὸ σχολεῖο, ξεσήκωσε ἐναντίον του τοὺς ἀπάνθρωπους συμμαθητὲς του ἢ ἀκόμη κάθιζε στὸ θρανίον του καὶ παρουσιαζότανε κουβαριασμένος στὸ κάθε γράμμα τοῦ γραμματέως του.

Καὶ τὴ νύχτα καθότανε δίπλα στὸ προσκέφαλό του.

Ἐδιώχνε τὸ μελίσσι τὰ ἀγαθοεργὰ πνεύματα ποὺ φτερουγίζαν μὲ τὰ χρυσὰ τοὺς φτερά καὶ τὰ ζαφειρένια, γύρω ἀπὸ τὸ κρεβάτι του.

Ἐδιώχνε ἐπίσης, μακριὰ ἀπὸ τὸ παιδί καὶ γιὰ πάντα, τὴ φτωχὴ του μητέρα καὶ νύχτες ἀτέλειωτες μουρμούριζε ἓνα τρομαχτικὸ παραμῦθι, ἀκατάλυπτο γιὰ τὸ δυστυχισμένο μικρὸ ποὺ τὸν ἐξέσχιζε καὶ τὸν γέμιζε τρόμο καὶ πρόωρο πάθος.

Καὶ κουφὸς στοὺς λυγμοὺς, κουφὸς στίς παρακλήσεις, ὁ γέρος ἔξακολούθησε ὡς ποὺ τὸ πνεῦμα του, ἔπεφτε σὲ μιὰ νάρκη ποὺ ἔμοιαζε σὰν λιποψυχία.

Ξαφνικά τὸ παιδί ξυπνοῦσε, πιά τέλειος ἄντρας.

Χρόνια εἶχαν περάσει, ἔπεφτε ξαφνικά στὴ πρώτη του κατάστασι καὶ ξαφνικά καταλάβαινε πὼς ἦταν μόνος καὶ ξένος στὸν κόσμον ὁλόκληρον, μόνος ἀνάμεσα στοὺς μυστηριώδεις ἀνθρώπους καὶ σκλάβος ἀνάμεσα σὲ ἐχθρούς, μαζεμένος πάντα σὲ μιὰ γωνιά τοῦ δωματίου τοῦ σπιτιοῦ καὶ ποὺ μουρμούριζε ἀναμεταξύ τοὺς, καὶ ποὺ ἀνταλλάσσανε νοήματα μὲ τὸ γέρο καθισμένο

στὴν ἄκρῃ τῆς φωτιᾶς, ποὺ τοὺς ἔδειχνε τὸν ἄρρωστο καὶ ἔπειτα ζέσταινε τὰ ρυτιδωμένα του χέρια.

Μιὰ μεγάλη ἀνησυχία τὸν ἔπιανε, ζητοῦσε νὰ μάθῃ ποῖα ἦταν τὰ πρόσωπα αὐτὰ, καὶ γιὰ τὴν βρισκόντανε σπίτι τους. Καὶ ὑποψιαζότανε πὼς εἶχε παραστρατήσῃ σὲ ἓνα κρυψόγετο κακοποιοῦ, ὅπου τὸν εἶχε παρασύρει κάποια ἄγνωστη δύναμις, δίχως νὰ τοῦ ἀφίσῃ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐξετάσῃ τὸ ὕψος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ οἰκοδεσπότου.

Καὶ τὸν ἔπιασε φόβος, ἐνῶ στὸ σκοτάδι μέσα ὁ γέρος μὲ τὸ λευκὸ καὶ τρεμουλιαστὸ κεφάλι, κουβαριασμένος στὴ φωτιὰ ποὺ ἔσβυνε, ἄρχισε ἓνα μεγάλο παραμῦθι, ἔπαιρνε σάρκα καὶ ὀστά μπρὸς στὰ μάτια του, τοῦ ξαναρχόντανε στὸ νοῦ ὅλα τὰ πρόσωπα ποὺ γνόρρισε στὰ παιδικὰ του χρόνια.

Ξύπνησε μούσκεμα στὸν παγωμένο ἵδρον. Γύρω του βασίλευε, μιὰ σιωπὴ θανάτου.

Ἡ νύχτα ἦτανε βαθειά.

Μὰ τοῦ φαινότανε πὼς κάποιον, ἔξακολουθοῦσε ἀκόμη τὸ καλλύτερον παραμῦθι ποὺ μιὰ βραχνὴ φωνὴ ἔξακολουθοῦσε νὰ τοῦ ἀφηγεῖται. Καὶ τὸ παραμῦθι ἔλεγε γιὰ τὸ σκοτεινὸ δάσος, γιὰ τοὺς μικροὺς ληστὲς γιὰ ἓνα λεβέντη ποὺ ἔμοιαζε σχεδὸν μὲ τὴν Στένια Ράξη, γιὰ μιὰν εὐθυμὴ, παρὰ βροχάρη δὲς τοῦ Βόλγα, καὶ γιὰ μιὰν ὁμοσφη κοπέλλα καὶ γιὰ τὴν μητέρα τοῦ Βόλγα *).

Τάχα δὲν ἦτανε ψευδαισθήσεις;

Τάχα τὰ κοῦσε στ' ἀλήθεια;

Μιὰ ὁλόκληρη ὥρα ἔμεινε ἔτσι μὲ προσηλωμένη προσοχή, ἀκίνητος μέσα σὲ μιὰν ὀδυνηρὴ νάρκη.

Τέλος κάθισε μὲ προφυλάξεις, καὶ χάρηκε γιὰ τὴν ἐννοίαν τὸν ἑαυτό του ἄρκετὰ ἰσχυρὸ, νοιώθοντας μιὰ δύναμι, ποὺ ἡ τρομερὴ τοῦ ἀρρώστου δὲν τὴν εἶχε ἔξαντλήσει.

Τὸ παραλήρημά του εἶχε πάψει, ἡ πραγματικότητα ξαναρχίσε.

*) Ρωσικὴ ἔκφρασι. Λένε ἐπίσης ὁ πατέρας τοῦ Ντόν.

Ἄντελήφθηκε ὅ,τι ἦταν ἀκόμη ντυμένος ὅπως ὅταν κουβέντιαζε μετὰ τὴν Κάτια, καὶ συμπέρανε ἀπὸ αὐτὸ πὼς δὲ θὰ εἶχε περάσει πολὺς καιρὸς, ἀπὸ τὸ πρῶν ἐκεῖνο πού τὸν εἶχε ἀφίσει.

Ἐνα εἶδος θέλησι, τοῦ πύρωνε τὸ αἷμα.

Πασπατεύοντας κατὰ μῆκος τοῦ ντουβαριού, βοῆκε ἕνα μεγάλο κλειδὶ καρφωμένο ψηλὰ στὸ τοίχωμα στὸ ὁ ποῖο ἀκουμποῦσε τὸ κρεβάτι του καὶ κρεμάστηκε μ' ὅλο τὸ βάρος τοῦ κορμιοῦ του. Ἐτσι κατῶρθωσε μόλις νὰ φθάσῃ ἴσα μετὰ μίαν χαράμαδα πού φέγγιζε ἀμυδρὰ μέσα στὸ δωμάτιο.

Κόλλησε τὸ μάτι του στὴν χαράμαδα καὶ ἄρχισε νὰ κοιτάζῃ κρατώντας τὴν ἀναπνοή του.

Στὴ μιὰ γωνιὰ τοῦωματίου τῶν σπιτονοικοκυραίων του ὑπῆρχεν ἕνα κρεβάτι, καὶ μπρὸς στὸ κρεβάτι, ἕνα τραπέζι σκεπασμένο μετὰ ἕνα ταπὶ φορτωμένο βιβλία παλαιῦ καὶ μεγάλου σχήματος.

Στὸν τοῖχο ἦταν κρεμασμένη μιὰ εἰκόνα τόσο παλιὰ, ὅσο καὶ κείνη πού εἶχε ὁ Ὁρντινώφ στὸ δικό του δωμάτιο. Μπρὸς τὴν εἰκόνα ἔκειτο μιὰ καντιλά. Ὁ γέρο Μούριν ἦταν ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι του, ἄρρωστος, ἄσπρος σὰν τὸ κερί σκεπασμένος μετὰ μιὰ γούνα. Κρατοῦσε ἕνα βιβλίο ἀνοικτὸ στὰ γόνατά του.

Ἡ Κάτια ἦταν ξαπλωμένη σ' ἕναν πάγκο κοντὰ στὸ κρεβάτι, εἶχε περάσει τὸ μπράτσο ὡς γύρω ἀπὸ τὸ στήθος τοῦ γέρου. Κοίταξε μετὰ προσεχτικὰ μάτια, πού στραφτοκοποῦσαν σὰν παιδιὰστικά καὶ φαινότανε πὼς ἄκουε μετὰ μίαν ἀπειρη περιέργεια αὐτὸ πού τῆς ἔλεγε.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἡ ἀφηγηματικὴ φωνὴ ὑψωνότανε, τὸ πρόσωπό του ζωήρευε, σούφρωνε τὰ φρύδια του καὶ τὰ μάτια του ἔβγαζαν ἀστραπές. Ἡ Κάτια λὲς καὶ ἀνατριχοῦσε ἀπὸ τρόμο.

Τότε, κάτι πού ἔμοιαζε σὰν χαμόγελο, φαινότανε στὰ χεῖλη τοῦ γέρου καὶ ἡ Κάτια ἐπίσης χαμογελοῦσε καὶ αὐτὴ γλυκά.

Πότε πότε δάκρυα γυαλίζανε στὰ μάτια της καὶ ὁ γέρος τὴν χάιδευε σὰ

παιδὶ καὶ αὐτὴ τὸν ἔσφιγγε ἀκόμη πιδ δυνατὰ μετὰ τὸ γυμνὸ της μπράτσο, τὸ τόσο ἄσπρο, καὶ ἄφινε ἐρωτιάρικα τὸ κεφάλι της νὰ κυλᾷ πάνω στὸ στήθος τοῦ ἀρρώστου.

Ὁ Ὁρντινώφ, ἀναρωτιότανε ἂν ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν ὄνειρο.

Στὸ τέλος κατῶρθωσε νὰ πεισθῇ ἀλλὰ τὸ αἷμα ἀνέβαινε στὸ κεφάλι του, καὶ τὰ μελλίγγια του φούσκωναν.

Παράτησε τὸ καρφί, σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του καὶ τρικλίζοντας δίχως νὰ καταλαβαίνει οὔτε ὁ ἴδιος τὸ τί κάλει, πῆγε σὰν ὑπνοβάτης ὡς τὴν πόρτα τοῦ σπιτονοικοκυρίου καὶ ἔπεσε βίαια, πάνω στὴν πόρτα αὐτήν.

Ἡ σκουριασμένη κλειδωνιὰ ὑποχώρησε καὶ ὁ Ὁρντινώφ βρέθηκε καταμεσῆς τοῦωματίου τῶν σπιτονοικοκυραίων του.

Εἶδε τὴν Κάτια νὰ ἀνατριχιάζῃ καὶ νὰ ξεπετιέται. Εἶδε τὴν φοῦρκα πού στραφτοκοποῦσε στὰ μάτια μέσα τοῦ γέρου, κάτω ἀπὸ τὰ τεράστια φρύδια του, καὶ ξαφνικὰ ἡ ὄψη του ἔγινε φρικαλέα.

Εἶδε ἀκόμη τὸ γέρο, πού δίχως νὰ ξεκαρφώσῃ τὰ μάτια ἀπὸ πάνω του, πῆρε τὸ ντουφέκι πού ἦταν κρεμασμένο στὸ ντουβάρι.

Εἶδε τέλος τὴν λάμψη τῆς κάννας, στραμμένη πάνω του κατ' εὐθείαν, μετὰ τὸ ἄστατο χέρι τοῦ γέρου πού τὸ ἔκαμε νὰ τρέμῃ ἡ ὀργή.

Ἀκούστηκε μιὰ ἐκπυρσοκρότησι καὶ ἔπειτα μιὰ κραυγὴ, ὑπεράνθρωπη ἄγρια καὶ ὅταν χάθηκε ὁ καπνός, ὁ Ὁρντινώφ εἶδε ἕνα φρικαλέο θέαμα.

Τρέμοντας ἀπὸ φρίκη, ἔσκυψε πάνω στὸ γέρο.

Ὁ Μούριν, ἦταν ξαπλωμένος χάμω τὸν ἔδεσαν σπασμοί, ἀπόλυτα παρामορφωμένος καὶ τὰ χεῖλη του ἄσπρα ἀπὸ ἄφρο.

Ὁ Ὁρντινώφ κατάλαβε ὅτι ὁ δύστυχος εἶχε μιὰ κρίσι ἐπιληψίας.

Βοήθησε τὴν Μαρία νὰ τὸν περιποιηθῇ.

III

Ἦταν μιὰ νύχτα γεμάτη ἀγωνία.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρῶν, παρὰ τὴν ἀδυναμία του καὶ τὸν πυρετό του, πού δὲν τὸν εἶχε ἀφίσει, ὁ Ὁρντινώφ βγήκε ἔξω.

Στὴν αὐλὴ συνήντησε τὸν ντόβρονικ.

Τούτῃ τῇ φορᾷ, ὁ Τάταρος, ἀπὸ τὸ μακρύτερο σημεῖο πού τὸν πῆρε τὸ μάτι του, ἔβγαλε τὸ κασκέτο του καὶ τὸν κοίταξε, δίχως ν' ἀποκρύψῃ τὴν περιέργειά του.

Ἐπειτα, σὰ νὰ εἶχε μετανοιώσει γι' αὐτὴν τὴν κίνησι, ξαναπῆρε τὴν σκοῦπα του, προσέχοντας ὅλο τὸν Ὁρντινώφ, πού σίμωνε μετὰ σιγανὰ βήματα.

— Δὲν ἀκουσες τίποτα ἀπόψε ;

— Ναί ! Ἀκουσα...

— Τὶ εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ; Τὶ κάνει ;

— Ἐσύ νοίκιασες ὁλομόναχος, ἔ ; Τώρα κοίταξε νὰ μάθῃς ὁλομόναχος ! Δὲν μετὰ μέλλει ἔμενα.

— Θὰ μιλήσῃς, ἐπὶ τέλους !..

Φώναξε ὁ Ὁρντινώφ μετὰ τὸν ἀρρωστικὸν ἐρεθισμό του.

— Τί σοῦ ἔκαμα ; Μὰ εἶναι καὶ δικό σου φταίξιμο ! Γιατὶ τὸν φόβισες τὸν σπιτονοικοκύρη σου ; Χαίρεις, αὐτὸς πού κάνει τὰ νεκροκρεβάτια κάτω εἶναι κοφός. Ἐ, λοιπόν, τ' ἀκουσε ὅλα !

Καὶ ἡ γυναῖκα του, πού εἶναι καὶ αὐτὴ κουφή, τ' ἀκουσε ἐπίσης ὅλα. Καὶ στὴν αὐλή, εἶναι μακριὰ ἔ ; τ' ἀκουσαν ἐπίσης ὅλα ! Εἶμαι τώρα ὑποχρεωμένος νὰ πάω νὰ τὰ πῶ στὸν ἀστυνόμο.

— Θὰ πάω ἐγὼ ὁ ἴδιος !

Ἀποκρίθηκε ὁ Ὁρντινώφ, τραβώντας πρὸς τὴν ἐξώπορτα.

— Ἐ, ὅπως θέλεις ! Ἐσύ νοίκιασες !.. Εὐγενέστατε, εὐγενέστατε, περίμενε !..

Ὁ Ὁρντινώφ γύρισε. Ὁ ντόβρονικ μ' εὐγένεια ἄγγιξε τὴν ἄκρη τοῦ κασκέτου του.

— Δοιπόν ;

— Ἄν πᾶς, θὰ πάω στὸν ἰδιοκτήτη.

— Δηλαδή ;

— Πιὸ καλὰ νὰ φύγῃς.

— Βλάκα !

Τοῦ εἶπεν ὁ Ὁρντινώφ καὶ ἔξακο λούθησε τὸ δρόμο του.

Τὸ καταχθόνιο πνεῦμα

Ὁ ντόβρονικ ἄγγιξε καὶ πάλι τὸ κασκέτο του καὶ γέλασε, δείχνοντας τὰ δόντια του.

— Ἀκου, εὐγενέστατε ! Ἀκουσέ με καὶ μὴ φουρκίσεις. Γιατὶ νὰ τὸν βασανίσῃς αὐτὸν τὸν δυστυχισμένο ; Εἶναι ἀμαρτία. Ὁ Θεὸς δὲν τὸ θέλει ! Τ' ἀκούς ;

— Ἀκουσε ἐσύ ! Πάρε αὐτὸ καὶ πές μου τί εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος.

— Τὶ εἶναι ;

— Ναί !

— Θὰ σοῦ τῶλεγα καὶ δίχως λεφτά.

Ὁ ντόβρονικ πῆρε τὴν σκοῦπα του, τὴν τάραιξε μιὰ δυὸ φορές, ἔπειτα ἀπανωτὰ καὶ ἐπίσημα κοίταξε τὸν Ὁρντινώφ.

— Εἶναι ἕνας καλὸς κύριος, μὰ δὲν μπορεῖς νὰ συνεννοηθῇς μ' ἕναν τίμιον ἄνθρωπο. Κάνε ὅπως ξαίρεις ! Νὰ ἡ γνώμη μου.

Ὁ Τάταρος ἔδωσε στὸ βλέμμα του μιὰ ἔκφρασι πού ἔντονη, σχεδὸν φουρκισμένη καὶ ξαναπῆρε τὴν σκοῦπα του.

Τέλος σίμωσε μυστηριωδῶς τὸν Ὁρντινώφ καὶ συνοδεύοντας τὸν ἄλμα του μετὰ ἔκφραστικὰ χειρονομίες εἶπε :

— Νὰ τί εἶναι !

— Τί ; Πῶς ;

— Τὸ μυαλό δὲν εἶναι ὅσο ὁποῖο του.

— Πῶς ;

— Τοῦστριψε ! Ναί, τοῦστριψε, ξαναεἶπε μετὰ ὕψος ὅλο καὶ μυστηριωδέστερο. Εἶναι ἄρρωστος...

Εἶχε μιὰ βάρκα, μιὰ μεγάλη βάρκα, καὶ ἀκόμη μιὰ, καὶ ἄλλη μιὰ. Ἀρμένιζε στὸ Βόλγα. Κ' ἐγὼ ἐπίσης εἶμαι ἀπ' τὸ Βόλγα. Εἶχε ἐπίσης καὶ ἕνα ἐργοστάσιο. Ὅμως αὐτὸ κήκε. Καὶ τώρα : νὰ ! Δὲν ἔχει πιά τὸ κεφάλι του.

— Εἶναι τρελλός ;

— Ὁχι ! Ὁχι ! εἶπε ἔπειτα ἀπὸ μιὰν παύσι. Ὁχι τρελλός. Ἀπ' ἐναντίας πολὺ σοφός. Τὰ ξαίρει ὅλα διαβάσε, διαβάσε... Τάχει ὅλα διαβάσει. Ἐλεγε τὸ μέλλον. Ναί ! Ἐρχότανε κάποιος : κάνει δύο ρούμπλια, κάνει τρία ρούμπλια... κάνει σαράντα ρούμπλια, τοῦ ἔλεγε. Ἐπειτα κύταξε τὸ βιβλίο, τὸ ξεφύλλιξε καὶ ἔλεγε ὅλη τὴν ἀλήθεια. Μὰ τὰ λεφτὰ στὸ τραπέζι, πρῶτα τὰ λεφτὰ.

Δίχως λεφτὰ τίποτα !

Καὶ ὁ Τάταρος πού φαινότανε νὰ μ-

παινε με την καρδιά του στα συμφέροντα του Μούριν, άρχισε να γελά χαρούμενα.

—Τό λοιπόν είναι μάγος; Λέει το μέλλον της τύχης;

—Χμ!..

Μουρμούρισε ο ντόβρινικ κουνώντας το κεφάλι ζωηρά.

—... ναι! Λέει την αλήθεια, προσεύχεται στο Θεό, προσεύχεται πολύ, και ξαφνικά τον πιάνει το κακό του...

Και ο Τάταρος, επανέλαβε την χαρακτηριστική του χειρονομία.

Την στιγμή εκείνη κάποιος φώναξε από την άλλη αυλή, και λίγο έπειτα ένας κοντός άνδρας φάνηκε, ντυμένος με μιάν τουλούπα, *) σκυφτός, με γκριζα μαλλιά.

Ξερόβηχε, τρίκλιζε, κοίταζε χάμω και μιλούσε μόνος του.

Θά τον ξπαιρνε κανείς για ξαναμωραμένο.

—Τ' αφεντικό! Τ' αφεντικό!

Μουρμούρισε ζωηρά ο ντόβρινικ χαιρετώντας τον Όρντινών και τραβώντας απότομα το κασκέτο από το κεφάλι του, έτρεξε προς τον κοντόσωμο γέρο που το πρόσωπό του δεν φαινότανε άγνωστο στον Όρντινών.

Τουλάχιστον, πίστευε πως τον είχε ήδη συναντήσει.

Όμως, μη βρίσκοντας τίποτα το περίεργο σε τούτο το περιστατικό, βγήκε και έφυγε.

Ο ντόβρινικ του έκαμε την έντύπωσι πρώτης τάξεως παληανθρώπου.

—Ο βγαμπόντης! —σκέφθηκε— πάλι να με γελάσει. Ο Θεός ξαίρει τι κρύβεται εδώ..

Ήταν κιόλας μακριά στο δρόμο. Σιγά, οι σκέψεις του άλλαξαν.

Η μέρα ήταν σκυθρωπή και ψυχρή, το χιόνι έπεφτε. Ο Όρντινών έννοιωσε πως μουσκευότανε. Του φάνηκε ότι έτρεμε ή γή κάτω από τα πόδια του.

Ξαφνικά, μιá γνωστή φωνή, γλυκόλαλη του ευχήθηκε την καλημέρα.

—Γιαροσλάβ Ίλλιτς;

—Έκαμε ο Όρντινών.

Μπροστά του, στεκότανε ένας άντρας καμμιά τριανταριά χρονώ, γιομάτος, με

κόκκινα μάγουλα, κοντόσωμος, με μικρά γκριζα μάτια, γεμάτα νοχέλια, με χαμόγελο στα χείλη, και ντυμένος όπως πρέπει να είναι ντυμένος ένας Γιαροσλάβ Ίλλιτς.

Έδωσε με πολλήν τσιριμόνια το χέρι στον Όρντινών.

Είχαν γνωρισθῆ, ακριβώς πριν ένα χρόνο στο δρόμο κατά τύχην.

Με το χαρακτήρα του, που έπιανε άμέσως γνωριμίες, ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς είχε ακόμη την ικανότητα την καταπληκτική να βρίσκει παντού ανθρώπους ευγενείς και καλούς, με τρόπους της άνωτέρας κοινωνίας, πρό παντός μορφωμένους και προικισμένους τουλάχιστον με ταλέντο.

Μά αν και ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς, είχε φωνή τενόρου πόσα πολύ γλυκόλαλη, ως τόσο, κι' όταν ακόμη μιλούσε επιστήθια με τους φίλους του είχε, στην φωνή του κάτι το δξύ και το επιτακτικό που άπομάκρυνε κάθε αναλογία και δεν ήταν ίσως παρά ή συνέπεια μιās συνήθειας.

Τι τύχη! —φωνάζει ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς με εκδήλωσι της πιο ειλικρινούς χαράς.

—Κατοικώ εδώ!

—Από καιρό!

Έξηκολούθησε ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς ύψώνοντας κιόλας τη νότα του.

—Δεν το ήξαιρα! Μά είμαι γείτονάς σας! Κ' εγώ επίσης κατοικώ σ' αυτήν συνοικία από ένα μήνα, όπου έπείσθησα από το κυβερνείο του Ριαζάν. Σας κρατώ ευγενή μου φίλε, παλαιότερες των φίλων μου.

Και άρχισε να γελά καλόκαρδα.

—Σέργκεϊφ! —φώναξε ξαφνικά— Περίμενε στον Ταράσσοφ και πές στον ντίβρινικ του Όλσούβιεφ, να πάη άμέσως στο γραφείο. Θά είμαι σε μιá ώρα εκεί..

Δίνοντας τις διαταγές αυτές με ύφος βραχνό ο λεπτός Γιαροσλάβ Ίλλιτς έπιασε τον Όρντινών απ' το μπράτσο και τον πήγε σ' ένα καφενείο.

—Πρέπει βέβαια να κουβεντιάσουμε λίγο, έπειτα από τόσον καιρό όπου έχουμε να δοῦμε ένας τον άλλο μας. Έ λοιπόν πώς πηγαίνουν οι δουλειές;

Πρόσθεσε, προσποιούμενος ύφος σεβασμού.

—Πάντα με τις επιστήμες;

—Ναι! Πάντα!..

—Έκαμε ο Όρντινών άφηρημένα.

—Α! πόσο είναι ευγενές αυτό! Βασίλη Μιχαήλοβιτς. Πόσο είναι ευγενικό!

Στο σημείο αυτό, ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς έσφιξε δυνατά το χέρι του Όρντινών.

—Θά γίνετε το άγλαίσμα της κοινωνίας μας. Ο Θεός να σας βοηθήσει στο στάδιο που εκλέξατε... Θεέ μου, πόσο ευχαριστημένος είμαι που σας έχω συναντήσει. Πόσες φορές είπα με το νου μου: Που να είναι άραγε ο καλός μας, ο μεγαλόψυχός μας, ο διορατικώτατός μας Βασίλης Όρντινών..

Καθόταν σ' ένα ιδιαίτερο διαμέρισμα. Ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς παράγγειλε κολατσιό, βότκα, κι' έπειτα κάθησε κι' άρχισε να κοιτάζει τον Όρντινών με συμπάθεια.

—Έχω πολύ διαβάσει, άρχισε με φωνή υποβλητική. Διάβασα ολόκληρο τον Πούσκιν.

Ο Όρντινών, που ήταν πάντα άφηρημένος, τον κοίταζε.

—Τι καταπληκτική γνώσι του πάθους!.. Μά πρό παντός άλλου επιτρέψατέ μου να σας ευχαριστήσω. Μου κάματε τόσο καλό υποβάλλοντάς μου με τη φυσική σας ευγένεια, ορθές σκέψεις..

—Υπερβολές!

—Όχι! Διόλου... Άγαπώ τη Δικαιοσύνη. Μά πρό παντός άλλου σας είπα επιτρέψατέ μου να σας ευχαριστήσω. Μου εκάματε τόσο καλό. Είμαι δίκαιος. Και είμαι περήφανος γιατί τουλάχιστον μου έμεινε αυτό το συναίσθημα.

—Τί λέτε! Έσείς μιá δεν είστε δίκαιος για τον εαυτό σας, και όσο για μένα μιá την πίστι μου..

—Όχι! Αυτό που λέω είναι ή αλήθεια.

Αποκρίθηκε ζωηρά, ο Γιαροσλάβ.

—...Τί είμαι εγώ απέναντί σας; Δεν μου λέτε;

—Ω! Ω!

—Μά ναι!

Έγινε κάποια σιωπή.

—Κατά τις συμβουλές σας, εγκατέλειψα τις κακές συναναστροφές.

Έκανα κάπως γλυκυτέρους τους βαναύσους τρόπους μου.. επανέλαβε ο Για-

ροσλάβ Ίλλιτς με κέφι. Όταν έχω ελεύθερο καιρό, μένω περισσότερο, στο σπίτι μου. Το βράδυ κάνω ωφέλιμες άναγνώσεις και..δεν έχω παρά μόνο μιάν επιθυμία Βασίλη Μιχαήλοβιτς, το πως να καταστῶ ωφέλιμος στην πατρίδα μου..

—Σας είχα πάντοτε ως ευγενή φύσιν Γιαροσλάβ Ίλλιτς.

—Πως ξαίρετε να χύνετε βάλαμο στις καρδιές ευγενή νέε!

Ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς έσφιξε με θέρμη το χέρι του Όρντινών.

—Μά έσείς δεν πίνετε!

Παρατήρησε όταν του πέρασε ή συγκίνησι.

—Δεν μπορώ. Είμαι άρρωστος.

—Άρρωστος; Ναι! Πραγματικά! Και από πότε; Θέλετε να σας συστήσω έναν γιατρό που να σας θεραπεύσει άμέσως; Θέλετε; Θά πάω εγώ ο ίδιος να τον δω... Ένας άνθρωπος πολύ ικανός..

Ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς έπερνε κιόλας το καπέλλο του.

—Ευχαριστώ. Δεν πρόκειται να κάνω καμμιά κούρα. Φοβάμαι τους γιατρούς.

—Μά πως είναι δυνατόν να μιλή κανείς έτσι; Μά σας βεβαιώ πως είναι ένας πολύ ικανός άνθρωπος.

Έξακολούθησε ο Γιαροσλάβ Ίλλιτς με ύφος ικετευτικό: — Τελευταίως επιτρέψατέ μου να σας το διηγηθῶ αυτό άγαπητέ μου Βασίλη Μιχαήλοβιτς— πήγε και τον είδε ένας φτωχός κλειθοποιός. Είπε: «Νά! Τρύπησα το χέρι μου με το εργαλείο μου Θεραπεύστε με...» Ο Σιμεών Παφνούτιτς, βλέποντας το δύστυχο να κινδυνεύει από γάγγραινα, αποφάσισε να του κόψει το μπράτσο. Χειρουργήσε μπροστά μου μιá κατά τέτοιον τρόπο, τόσο ευγενή..Θέλω να πῶ τόσο θαυμάσια, ώστε σας όμολογῶ, πως αν δεν ήταν ο οίκτος για τον ανθρώπινο πόνο, θά μου άρρεσε εκείνο το θέαμα, τόσο ήταν απλό και περίεργο..

Μά που και πότε άρρωστήσατε;

—Μετακομίζοντας. Τώρα μόλις σηκώθηκα.

—Μά είστε ακόμη πολύ άσχημα, δεν θάπρεπε να βγῆτε. Και το λοιπόν, δεν είστε πια στην παλιά σας κατοικία. Γιατί λοιπόν;

—Η σπιτονοικοκυρά μου εγκατέλειψε την Πετρούπολι.

*) Προδιά άρριου.

—“Η Ντόμνα Σαβίνα! Ἀλήθεια; ὦ ἡ καλὴ καὶ εὐγενὴς γερόντισσα! Ζαίρετε πῶς εἶχα γι' αὐτὴν μιὰ σχεδὸν νύκτι στοργή; Ὑπῆρχε κάτι τὸ εὐγενὲς καὶ τὸ ἀρχαϊκὸ σ' αὐτὴ τῇ ζωῇ ποὺ ἀποτελείωνε... ἔβλεπε κανεὶς σ' αὐτὴν ἓνα εἶδος ἐνσάρκωσης τοῦ παλίου καλοῦ μας καιροῦ... δηλαδή, κάτι... τὸ ποιητικόν.

Ξεφώνησε ἐπὶ τέλους ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, συγχισμένος καὶ κόκκινος ὡς τὰ αὐτιά.

—Ναί, ἦταν μιὰ ἀγαθὴ γυναῖκα!

—Μὰ ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς ρωτήσω. Ποῦ κατοικεῖτε τώρα;

—Πολὺ κοντά, ἐδῶ δά... Στὴν οἰκίαν Κοσμαρόφ.

—Τὸν γνωρίζω, εἶναι σεβασμῖος γέρος, βρίσκομαι μαζί του, τολμῶ νὰ τὸ πῶ σὲ ἐπιστηθίαιες σχέσεις... ὦ! τὰ ὥραία γεράματα!..

Τὰ χεῖλη τοῦ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς ἔτρεμαν ἀπὸ συγκίνησι. Ζητοῦσε ἓνα δευτεροποτῆρι βότκα καὶ μιὰ πίπα.

—Δὲν εἶναι ὑπεκμισθωσίς; Ἔχετε τὰς ἐγκαταστάσεις σας;

—Ὁχι! Σὲ ὑπεκμισθωτάς.

—Ποιοὶ λοιπόν; Ἰσως νὰ τοὺς γνωρίζω.

—Στὸ Μούριν, τὸν μετσανίν, ἓνας ψηλὸς γέρος..

—Μούριν; Μούριν; Μὰ ἐπιτρέψτε μου... εἶναι ἡ αὐτὴ ἢ ἀπὸ πίσω! ἔ; Πάνω ἀπὸ τὸν τεχνίτη τῶν νεκροκρέββατων.

—Ἀκριβῶς!

—Χμ! Καὶ εἴστε ἡσυχος;

—Μὰ μόλις μετεκόμισα.

—Χμ! Ἦθελα μόνο νὰ πῶ, δὲν παρατηρήσατε τίποτα τὸ παράξενο;

—Μὰ τὴν πίστι μου...

—Δηλαδή... μάλιστα! Βρίσκεσθε φυσικὰ πολὺ πολὺ καλὰ ἂν τὸ δωμάτιό σας σᾶς ἀρέσει... Δὲν ἤθελα νὰ πῶ αὐτό. Ἐπρόκειτο νὰ σᾶς προειδοποιήσω, ἀλλὰ γνωρίζοντας τὸν χαρακτήρα σας... Πῶς τὸν βρίσκετε αὐτὸν τὸν γέρο μετσανίν;

—Μοῖ φαίνεται ἄρρωστος.

—Ναί! Ὑποφέρει πάρα πολὺ... Καὶ λοιπόν δὲν παρατηρήσατε τίποτα; Τοῦ ἔχετε μιλήσει;

—Πολὺ λίγο! Εἶναι τόσο σιωπηλὸς καὶ τόσο κατσοφυός!

—Χμ!

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς ἔμεινε συλλο-

γισμένος.

—Δυστυχισμένος ἄνθρωπος!

Εἶπε ἔπειτα ἀπὸ κάποια σιωπή.

—Αὐτός;

—Ναί! Δυστυχισμένος ὅσο δὲν γίνεται καὶ ταυτοχρόνως ἐνδιαφέρον ὅσο δὲν φαντάζεσθε. Ἐξ ἄλλου ἀφοῦ δὲν σᾶς ἐνοχλεῖ, συνώμην γιατί ἐπέσυρα τὴν προσοχή σας ἐπ' αὐτοῦ, μὰ θὰ ἤθελα νὰ ἤξαιρα...

—Μὰ σεῖς κεντᾶτε τὴν περιέργειά μου. Πέστε μου τί τρέχει; Ἐξ ἄλλου, ἐφ' ὅσον κατοικῶ σπίτι του, ἔχω κάθε συμφέρον νά..

—Βλέπετε! Λένε πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὑπῆρξε πολὺ πλούσιος. Ἦταν ἔμπορος, ὅπως τὸ δέχεται ἄλλο θὰ ἔχετε ἀκούσει νὰ λένε. Μὰ εἶχε καταστραφεῖ. Κατὰ τὴν διάσκεψιν μιᾶς τρικυμίας πολλὰς τοῦ βάρκας εἶχαν βυθισθεῖ φορτωμένες ἐμπορεύματα. Τὸ ἐργοστάσιό του τὸ εἶχε ἐμπιστευθῇ, μοῦ φαίνεται, σ' ἓνα στενὸ τοῦ συγγενῆ, κἀκε καὶ ὁ συγγενὴς αὐτὸς χάθηκε στὴν πυρκαϊά.

Συμφωνῆστε πῶς εἶναι τρομερὰ δυστηχίματα αὐτά. Τότε λοιπόν, ὅπως λένε, ὁ Μούριν ἔπεσε σὲ μεγάλη ἀπελπισία. Ὑπῆρχε φόβος γιὰ τὰ φρένα του. Καὶ πραγματικὰ σὲ κάποιο καυγὰ του μὲ κάποιον ἄλλον ἔμπορο, ποὺ εἶχε κι' αὐτὸς ἐπίσης βάρκες στὸ Βόλγα, φάνηκε ξαφνικὰ τόσο παράξενος, ὥστε πᾶν ὅ,τι ἐπραξε ἀργότερα, ὅλα ἀπεδόθησαν στὴν τρέλλα. Τὴ γνώμη αὐτὴ τὴν συμμεριζόμουν εὐχαρίστως. Ἀκουσα νὰ λέν γιὰ μερικὲς ἀπὸ τίς παραξενιές του. Τέλος τοῦ συνέβη ἓνα τελευταῖο δυστήχημα, μιὰ πραγματικὴ κακομοιριά, ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὴν ἐξηγήσῃ κανεὶς παρὰ μόνο μὲ τὴν εἰσαομένη.

Τί λοιπόν;

—Λένε πῶς σὲ μιάν του κρίσι τρέλλας, ἔκαμε ἀπόπειρα φόνου ἐναντίον ἐνὸς ἐμπόρου ποὺ ὡς τότε τὸν ἀγαποῦσε πολὺ. Ἡ ἀπελπισία του ἦταν τέτοια ποὺ ὥστε ὅταν ἦλθε στὸν ἑαυτό του, μόλις τὸν πρόφθασαν πρὶν αὐτοκτονήσῃ. Αὐτὰ τουλάχιστον λέει ὁ κόσμος. Ἔχω πολὺ λιγώτερες πληροφορίες γιὰ τὰ ὅσα λέν ἔπειτα.

Πιστεύουν ὡς τόσο, ὅτι εἶχε ὑποβληθῇ ἐπὶ μακρὰ ἔτη σὲ μιάν βαρεῖα μετάνοια... Μὰ τί ἔχετε σεῖς Βασίλη Μιχαή-

λοβιτς; Ἡ διήγησίς μου, σᾶς κουράζει!

—Ὁχι! Ὁχι! Γιὰ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ἔξακολουθήσατε. Λέγατε ὅτι ἔκαμε μιάν ὀρησκευτικὴ μετάνοια, ἀλλὰ αὐτὸς δὲν εἶναι μόνος..

—Δὲν ξαίρω! Λένε πῶς εἶναι μόνος. Τουλάχιστον κανεὶς ἄλλος δὲν ἦταν μπερδεμένος σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν ξαίρω πιά τίποτα ἂν ὄχι..

—Ἄν ὄχι;

—Ξαίρω μόνο. Δηλαδή, ὄχι! Δὲν ἔχω πιά νὰ προσθέσω τίποτα. Θὰ ἤθελα μόνο νὰ σᾶς προειδοποιήσω πῶς ἂν συμβῇ νὰ βρῆτε σ' αὐτὸν τίποτα ἀσυνήθιστο, ποὺ νὰ βγαίνει ἀπὸ τὰ συνηθισμένα πράγματα, ἔ λοιπόν, πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψει σας ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐξ αἰτίας τῶν ἀτυχημάτων του.

—Εἶναι πολὺ θρησκός. Σχεδὸν θρησκόληπτος.

—Δὲν τὸ φαντάζομαι Βασίλη Μιχαήλοβιτς. Ἐχει τόσο ὑποφέρει. Ἐγὼ φαντάζομαι ὅτι ἔχει καλὴ καρδιά.

—Δὲν εἶναι πιά τώρα τρελλός. Ψέμματα; Εἶναι καλὰ στὸ μυαλό του.

—Ὁ, βέβαια! Μπορῶ νὰ σᾶς τὸ ἐγγυηθῶ. Μόνο, ὅπως τὸ παρατηρήσατε μὲ εὐθυκρισίαν εἶναι πολὺ παράξενος καὶ πολὺ εὐλαβής. Εἶναι μάλιστα ἄνθρωπος ἀρκετὰ ἔξυπνος. Ὁμιλεῖ καλὰ μὲ εἰλικρίνεια, μὲ δεξιότητα. Ἡ ταραγμένη του ζωὴ, εἶναι γραμμένη στὸ μέτωπό του. Ἀ εἶναι ἓνας περίεργος ἄνθρωπος, χωμένος διαρκῶς στὰ βιβλία.

—Μὰ ναί! Εἶναι ἓνας μυστικοπαθής..

—Πῶς;

—Ἐνας μυστικοπαθής.

—Πῶς;

—Ναί! Εἶναι ἓνας μυστικοπαθής. Σᾶς τὸ λέω αὐτὸ μεταξὺ μας, καὶ σᾶς λέω μάλιστα πῶς ἐπὶ ἓνα ὀρισμένο διάστημα τὸν ἐπιτηροῦσαν πολὺ αὐστηρά. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε μιάν τρομερὴ ἐπιρροὴ πάνω σ' ἐκείνους ποὺ ἐρχόντανε νὰ τὸν συμβουλευθοῦν.

—Τί ἐπιρροή;

—Θὰ μὲ πιστέψετε ἂν τὸ θέλετε... Δὲν κατοικοῦσε ἀκόμη σὲ τούτη τὴν συνοικία. Ὁ Ἀλέξανδρος Ἰγνάτιεβιτς ἓνας ἐντιμὸς πολίτης, ἓνας τιμημένος ἀστός, μὲ μιάν ὑψηλὴ θέσιν καὶ μὲ παγκόσμιον

φήμην, ἦλθε μιὰ μέρα νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ μαζί μ' ἓναν ἀνθυπολοχαγόν.

Κτυπᾷ τὴν πόρτα. Ὁ Μούριν ἀνοίγει καὶ—τὶ περίεργος ἄνθρωπος, τὸν κοιτάζει κατὰματα. Εἶναι ὁ τρόπος του. Ὅταν θέλει νὰ παρᾷσχῃ ὑπηρεσίας κοιτάζει κατὰματα τοὺς ἀνθρώπους κατὰ πρόσωπο. Ἀλλοιῶς τοὺς διώχνει. Ἐπειτα λέει βάνουσα.

—Τί, θέλετε κύριοι;

—Ἡ τέχνη σας πρέπει νὰ σᾶς τὸ πῇ, δέχως νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς τὸ ἀνακοινώσουμε.

—Ἐλάτε τότε λοιπόν, μαζί μου στὸ ἄλλο δωμάτιο!.. εἶπε ὁ Μούριν, ἀπευθυνόμενος ἀκριβῶς σ' ἐκείνον ποὺ ἐρχότανε νὰ τὸν συμβουλευθῇ. Ὁ Ἀλέξανδρος Ἰγνάτιεβιτς, δὲν μοῦ εἶπε τί ἔγινε ἔπειτα, ἀλλὰ βγῆκε ἀπὸ ἐκεῖ, χλωμός ὡς σουδάριον. Τὸ ἴδιο συνέβη σὲ μιάν κυρία τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας. Καὶ αὐτὴ ἐπίσης βγῆκε χλωμή, μὲ δάκρυα στὰ μάτια, κατὰπληκτος ἀπὸ τὴν εὐγλωττία τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, καὶ τρομαγμένη ἀπὸ τίς προφητείες του.

—Εἶναι περίεργο. Μὰ τώρα δὲν ἀσχολεῖται πιά μὲ τέτοια;

—Τοῦ τὸ ἔχουν αὐστηρῶς ἀπαγορεύσει. Καὶ ὑπόχουν καὶ ἄλλα περίεργα παραδείγματα. Μιὰ μέρα, ἓνας νέος ὑπολοχαγός, τὸ ἄνθος καὶ ἡ ἐλπίδα μιᾶς μεγάλης οἰκογενείας, τὸν κοροῖδευσεν. —«Γιατί γελάς; Τοῦ εἶπε ὁ γέρος θυμωμένος. Ζαίρεις τί θὰ εἶσαι μέσα σὲ τρεῖς μέρες;» Καὶ σταύρωσε τὰ χεῖρά του, τὸ ἓνα πάνω σ' ἄλλο δίνοντάς του νὰ καταλάβῃ πῶς θὰ ἦταν πεθαμένος.

—Ἐ, λοιπόν;

—Δὲν τολμῶ νὰ πιστέψω, μὰ λένε πῶς ἡ προφητεία ἐπαλήθευσεν. Ἐχει ἓνα χάρισμα, βλέπετε, Βασίλη Μιχαήλοβιτς... Γελάτε; Τὸ ξαίρω πῶς εἶσαι πολὺ πιὸ σοφὸς ἀπὸ ἐμένα, μὰ πιστεύω σ' αὐτόν. Δὲν εἶναι τσαρλατάνος. Ὁ Πούσκιν ὁ ἴδιος διηγεῖται μιάν τέτοιαν ἱστορίαν...

—Χμ! Δὲν θέλω νὰ σᾶς ἐναντιωθῶ;... Εἶπατε νομίζω ὅτι μένει μόνος.

—Δὲν ξαίρω! Ἐχει μοῦ φαίνεται μαζί του τὴν κόρη του;

—Τὴν κόρη του;

—Ναί! Ἡ ἴσως νὰ εἶναι γυναῖκα του. Ξαίρω πῶς ὑπάρχει μιὰ γυναῖκα σπί-

τι του. Τὴν μισοεἶδα μὰ φορὰ, μὰ δὲν τὴν πρόσεξα.

Χυ! Περίεργα πράματα.

Ὁ Ὀρντινὼφ σὺπαινε ἀφηρημένος. Κι' ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς ἄρχισε νὰ ἀφαιρείται.

Εἶχε συγκινηθεῖ μὲ τὴ συνάντησι τοῦ φίλου του. Ἐπίσης δὲ καὶ μὲ τὴν ἱκανοποίησι ποὺ τοῦ προξενοῦσε ἡ ἀφήγησι τῶν συμφερόντων πραγμάτων ποὺ ἀκουσε. Καὶ ἔμεινε ἐκεῖ καπνίζοντας τὴν πίπα του καὶ καμαρώνοντας τὸ Βασίλη Μιχαήλοβιτς. Μὰ ξαφνικὰ σηκώθηκε μὲ ὕψος ἀνθρώπου βιαστικοῦ.

— Πέρασε κιόλας μιά ὥρα! Λησμονοῦμαι... Ἀγαπητέ μου Βασίλη Μιχαήλοβιτς, εὐλογῶ ἀκόμη μιά φορὰ τὴν τύχη γι' αὐτὴν τὴν εὐτυχὴ σύμπτωσι. Μὰ εἶναι καιρός! Ἐπιτρέψατέ μου νὰ πάγω νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ στὸ δικό σας ἐργαστήριό τοῦ σοφοῦ.

— Σᾶς τὸ παρακαλῶ. Θὰ μ' εὐχαριστήσετε. Θὰ ἔλθω κι' ἐγὼ νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ ὅταν θὰ ἔχω τὸν καιρό.

— Πρέπει νὰ ἐλπίζω σ' αὐτὴν τὴν ὥραϊαν ὑπόσχεσιν; Ἀλήθεια, θὰ μοῦ κάνατε μεγάλη χάρι. Δὲν μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τί χαρὰ ποὺ μοῦ προξενήσατε.

Βγῆκαν ἀπὸ τὸ καφενεῖο. Ὁ Σέργκιεφ πετοῦσε κι' ὅλας πρὸς συνάντησί τους, καὶ ἐξήγησε βιαστικὰ στὸν Γιαροσλάβ Ἰλλιτς ὅτι ὁ Γιουίλιαμ Ἐμιλιάνοβιτς καταδεχότανε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ.

Πράγματι, σὲ λίγο φθάσανε δυὸ καλὰ καὶ γρήγορα ἀλονάκια, ζευγμένα μὲ μὴν προλέκια. *) Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, ἔσφιξε σὰν σὲ μέγγενη, τὸ χέρι ἐνὸς τῶν καλλιτέρων φίλων του, ἔβγαλε τὸ καπέλλο του καὶ ξεκίνησε γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸ «ντροζκι» **). Περιπατώντας γύρισε δυὸ φορές, χαιρετώντας τὸν Ὀρντινὼφ καὶ κάμνοντάς του νοήματα μὲ τὸ κεφάλι.

Ὁ Ὀρντινὼφ ἔνοιωθε τέτοια κούρασι, τέτοια ἡθικὴ καὶ φυσικὴ κατάπτωσι, ὥστε μόλις μπορούσε νὰ συρθῇ.

Μὲ πολὺ κόπο ἔφθασε ὡς τὸ σπίτι του. Ἐπάνω στὸ κατώφλι τῆς ἐξώπορτας του, συνάντησε ἀκόμη τὸν ντόβρ-

*) Μικρὸ ἐλαφρὸ ἑμάξι.

**) Ἀμάξι ξεσκέπαστο.

νικ ποὺ εἶχε προσεχτικὰ παρακολουθήσει τὸν ἀποχαιρετισμὸ τοῦ Ὀρντινὼφ καὶ τοῦ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς.

Ἀπὸ ἄρκετὰ μακριὰ ἀκόμη, ὁ Τάταρος ἔκαμε στὸ νέο ἕνα νόημα, σὰν γιὰ νὰ ἔλθῃ νὰ τοῦ μιλήσῃ.

Μὰ ὁ Ὀρντινὼφ πέρασε δίχως νὰ τὸν δῇ.

Στὴ σκάλα σκόνταψε ἄρκετὰ βίαια, πάνω, σ' ἕνα πρόσωπο μικροκαμωμένο ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τοῦ Μούριν, μὲ κατεβαμένα μάτια.

— Ὁ Θεὸς νὰ μοῦ συχωρέσῃ τ' ἀμαρτήματά μου, εἶπε σιγανὰ τὸ πρόσωπο καὶ τραβήχθηκε πρὸς τὸ ντουβάρι μὲ τὴν ἐλαστικότητα ποὺ θὰ εἶχε ἂν ἦταν ἀπὸ φελό.

— Μήπως σᾶς χτύπησα!

— Ὁχι! Σᾶς εὐχαριστῶ ταπεινὰ γιὰ τὴν προσοχὴ ποὺ μοῦ δίνετε! Ὁ, Θεέ μου... Θεέ μου!...

Καὶ ὁ ἀνθρωπάκος, ξεροβήχοντας καὶ ἀναστενάζοντας καὶ μουρμουρίζοντας πατερνικά, κατέβηκε ὡς κάτω τις σκάλες.

Ἦταν ὁ ἰδιοκτήτης, ποὺ ὁ ντόβρνικ φαινότανε νὰ τὸν φοβάται τόσο πολὺ.

Τότες μόνον ὁ Ὀρντινὼφ θυμήθηκε ὅτι ἤδη τὸν εἶχε δεῖ ὅταν μετακόμιζε στοῦ Μούριν.

Αἰσθανότανε τὸν ἑαυτὸ του ἐρεθισμένο καὶ φουρκισμένο καὶ ξαίροντας πόσο ἐξημμένη ἦταν ἡ φαντασία του μέχρις ἀφάνταστο βαθμὸ, ἀποφάσισε νὰ δυσπιστῇ πρὸς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του.

Σιγὰ σιγὰ, ἔπεσε σ' ἕνα εἶδος νάρκη.

Αἰσθανότανε βάρος στὸ στήθος του. Ἡ καρδιά του ταραγμένη καὶ πονεμένη ἦταν σὰν πνιγμένη σ' ἐσωτερικὰ δάκρυα.

Ρίχτηκε στὸ κρεβάτι του, ποὺ τοῦ τὸ εἶχαν σιαγμένο καὶ ἄρχισε ν' ἀφουγκριέται.

Ἀκουσε δυὸ ἀναπνοές: Ἡ μὲν βαρεῖα ἀρρωστιάρινη, διακομένη, ἡ ἄλλη ἀνάλαφρη μὰ ἀνιση, ὡς ἂν καὶ αὐτὴ νὰ ἦταν κάτω ἀπὸ κάποιο βάρος ὡς ἂν μὴ ἄλλη καρδιὰ νὰ χτυποῦσε αὐτὸν μὲ τὴν ἴδιαν ὀρμὴ, μὲ τὸ ἴδιο πάθος, ὅπως ἡ δικιά του καρδιά.

Τσάκωνε πότε πότε τὸ θρόϊσμα κάποιου φουστάνιου, ἢ τὸν ἀνάλαφρο θόρυβο ἐλαφρῶν βηματίων καὶ ὁ θόρυβος αὐτὸς ἀπηχοῦσε μέσα του γλυκὰ καὶ πο-

νετικά.

Τέλος, ἄκουσε ἡ φαντάσθηκε πὼς ἄκουγε λυγμούς, ἕναν ἀναστεναγμὸ καὶ μὴ προσευχή.

Καὶ τότε τὴν φαντάσθηκε γονατιστὴ μπρὸς στὴν εἰκόνα μὲ τὰ χέρια ἀπελπιστικὰ σταυρωμένα.

— Μὰ τί νάχη λοιπόν; Γιὰ ποιὸν προσεύχεται; Σὲ ποῖο ἀκατανίκητο πάθος ἔχει σκλαβωθεῖ ἡ καρδιά της; Γιατί λοιπόν αὐτὴ ἡ καρδιά ἔχει γίνῃ πηγὴ ἀστείρευτη δακρύων;

Καὶ ὅ,τι τοῦ εἶχε πεῖ, ἀντιλαλοῦσε στ' αὐτιά του σὰν μουσικὴ καὶ σὲ κάθε της ὁμιλία ποὺ τὴν θυμότανε εὐλαβικά, ἡ καρδιά του χτυποῦσε ὑπόκοφα... Ἐ, τί, ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν τάχα ἕνα ὄνειρο!

Ὅμως ἀμέσως ὅλη ἡ τελευταία σκηνὴ τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ του, τὴν ξαναεἶδε στὴν φαντασία του καὶ ξαναεἶδε τὴν Κάτια τόσο θλιμμένη. ὦ! τόσο θλιμμένη.

Νόμισε πὼς ἔνοιωσε πάλι πάνω στὰ χεῖλη του αὐτὴν τὴν θερμὴ ἀνάσα καὶ κεῖνα τὰ φιλιὰ.

Ἐκλείσε τὰ μάτια καὶ λησμονήθηκε σ' ἕνα εἶδος ὑπνῆλια.

...Κάποιο ρολοῖ χτυποῦσε μακριὰ. Ἦταν ἄργα. Νύχτωσε.

Ξαφνικά, μέσα στὴν ὑπνῆλια του, τοῦ φάνηκε πὼς ἡ νέα, ἔσκιβε ἀκόμη ἀπὸ πάνω του, πὼς τὸν κοίταξε μὲ τὰ μάτια της τὰ ὑπέροχα λαμπερά, ποὺ στραφτοκοποῦσαν ἀπὸ δάκρυα χαρᾶς, τὰ γλυκὰ καὶ διαυγῇ τῆς μάτια, ὅπως ὁ οὐράνιος θόλος ὁ ἀπέραντος, κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς ὥρας μέρους.

Καὶ ὅλο της τὸ πρόσωπο ἦταν τόσο φωτισμένο, τὸ χαμόγελό της λαμποκοποῦσε μὲ μὴ τόσο βαθειὰ εὐτυχία, ἔσκυβε μὲ μὴ χάρι τόσο παιδιάστικη ταυτόχρονα στὸν ὅμο τοῦ Ὀρντινὼφ, ὥστε ὑποκύπτοντας στὴν χαρὰ αὐτὸς ἄφησε νὰ τοῦ φύγῃ μὴ κραυγὴ.

Ἐκείνη τοῦ μίλησε, τοῦ εἶπε λόγια τρυφερά κι' αὐτὸς ἀκουσε τὴ μουσικὴ τῆς λαλιάς της, ποὺ δονοῦσε τὴν καρδιά του.

Καὶ ἀνάπνευε ἀχόρταγα τὸ ζεστὸ ἀέρα, ἡλεκρισμένος ἀπὸ τὴν ἀναπνοὴ τῆς νέας.

Ἀπλωσε τὰ χέρια, ἀναστέναξε, ἀνοιξε τὰ μάτια.

Ἦταν πραγματικὰ ἐκεῖ αὐτὴ, πλανταγμένη, μὲ οἶγῃ ἀπὸ συγκίνησι, χλωμὴ

ἀπὸ τρόμο.

Τοῦ μιλοῦσε, τὸν ἰκέτευε γιὰ κάτι, πότε σταυρόνοντας τὰ χέρια, πότε χαϊδεύοντάς τον μὲ τὰ γυμνά της μπράτσα.

Τὴν ἔπιασε, τὴν τραβήξε πρὸς αὐτόν, καὶ κεῖνη σωριάστηκε μὲ οἶγος πάνω στὸ στήθος του.

IV

— Τί ἔχεις; Τί συμβαίνει;

Εἶπε ὁ Ὀρντινὼφ ποὺ εἶχε συνέλθει ὅλως διόλου, καὶ κρατώντας πάντα τὴ νέα σφικτὰ στὴν ἀγκαλιά του.

— Τί ἔχεις Κάτια; Τί ἔχεις ἔρωτα μου;

Ἐκείνη ἔκλαιγε σιγανὰ, μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα, μὲ τὸ πρόσωπο κρυμένο μέσα στὸ στήθος τοῦ νέου.

Πολὺν καιρὸν ἀκόμη, τῆς ἦταν ἀδύνατο νὰ μιλήσῃ, γιατί τὴν τράνταξε ὀλόκληρη μὴ νευρικὴ τρεμούλα.

— Δὲν ξαίρω.

Εἶπεν ἐπὶ τέλους. Καὶ τὴν ἔπνιγαν δάκρυα.

— Δὲ θυμοῦμαι τὸ πὼς μπῆκα στὸ δωμάτιό σου...

Καὶ κουβαριάστηκε πάνω του, ἀκόμη πρὸ σφικτὰ, καὶ σὰ νὰ τὴν πίεζε μὴ ἀπατανίκητη δύναμι τοῦ φιλοῦσε αὐτὴ τοὺς ὤμους του, τὰ χέρια, τὸ στήθος κι' ἔπειτα τρομοκρατημένη καὶ ἀπελπισμένη σωριάστηκε στὰ γόνατα, σκέπασε τὸ πρόσωπό της μὲ τὰ χεῖριά της καὶ ἀκούμπισε τὸ κεφάλι της πάνω στὰ γόνατα τοῦ νέου.

Βιάστηκε νὰ ξανασηκωθῇ, τὴν ἔκαμε νὰ καθήσῃ δίπλα του.

Μὰ τὸ πρόσωπο τῆς νέας ἔμεινε σὰν πλημμυρισμένο ἀπὸ ντροπὴ, καὶ μὲ τὸ βλέμμα ἰκέτευε τὸν Ὀρντινὼφ νὰ μὴν τὴν κοιτάξῃ.

Ἐνα ὀδυνηρὸ χαμόγελο ἀνθίξε στὰ χεῖλη της, καὶ φαινότανε ἐτοιμὴ νὰ ξαναὑποστῇ μὴν νέα κρίσι ἀπελπισίας.

— Εἶδα κανέναν ἐφιάλητ ἴσως; Ἡ μήπως; Αὐτός; Αὐτός; ψέματα; Ὅ, σ' ἔχει φοβίσει. Ἐχει παραλήρημα. Δὲν εἶναι στὸν ἑαυτο του! Ἴσως νὰ ἔχῃ πῇ πράγματα ποὺ δὲν θὰ πρεπε νὰ τ' ἀκούσης. Αὐτὸ εἶναι;

— Αὐτὸ εἶναι;

— Ὁχι! Δὲν ὀνειρεύτηκα!...

Ἀποκρίθηκε ἡ Κάτια, συγκρατώντας μὲ πολὺν κόπο τὴν ταραχὴ της.

— Δὲν μπόρεσα καὶ νὰ κοιμηθῶ. Ἐκεῖνος ἔμεινε ὥρες δίχως νὰ λήθῃ τίποτα.. Μιὰ μόνη φορὰ μὲ φώναξε, τὸν πλησίασα ἀλλὰ κοιμότανε. Τοῦ μίλησα. Δὲν μοῦ ἔδωσε ἀπόκρισι. Τὶ κρίσι τὸν εἶχε πιάσει. Ἀχ! Ὁ Θεὸς νὰ τὸν βοηθήσῃ. Εἶχα τὴν καρδιὰ γεμάτη τόσο πικρία.

...Καὶ προσευχήθηκα πολλὴν ὥρα.
— Μὰ Κάτια ζωὴ μου! Χθὲς θὰ φοβήθηκες βέβαια.

— Ὅχι δὲν φοβήθηκα!
— Αὐτὸ συνέβη καὶ ἄλλοτε;
— Ναί, αὐτὸ συμβαίνει.

Ἀνατρίχιασε, καὶ στριμώχθηκε πάλιν στὸν Ὀρντινῶφ σὰν ἓνα παιδί.

— Ἀκου εἶπε, παύοντας ἀπότομα τὰ κλάματα— Δὲν ἤλθα σ' ἐμένα δίχως λόγο. Δὲν εἶναι δίχως λόγο τὸ ὅτι μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ μείνω μόνη..

Μὴν κλαῖς, μὴν κλαῖς, μὴν κλαῖς πιά γιὰ τίς δυστυχίες τῶν ἄλλων. Φύλαξε τὰ δάκρυά σου γιὰ τίς μαῦρες σου μέρες, γιὰ ὅταν θὰ εἶσαι δυστυχισμένος καὶ μόνος, δίχως κανένα γιὰ νὰ σὲ παρηγορήσῃ..

...Ἀκου! Ἐχεις κάποιαν «λιούμπα»;

— Ὅχι!.. Δὲν εἶχα πρὶν ἀπὸ σένα.
— Πρὶν ἀπὸ μένα;... Τὸ λοιπὸν μ' ἔχεις γιὰ Λιούμπα σου;

Ἡ φυσιογνωμία της μαρτυροῦσε τὸ πρὶν μεγάλο ξάφνισμα. Θέλησε νὰ μιλήσῃ, ἔπειτα τὰ παράτησε καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια.

Κακκίνιζε. Τὰ μάτια της φωτιζότανε καὶ στραφτοκοποῦσαν ἀνάμεσα στὰ δάκρυα ποὺ βούρκωναν τὰ κάτω ἀπὸ τὰ βλέφαρά της.

Μὲ ἓνα εἶδος πονηριὰ ἀνακατεμένη μὲ ντροπὴ, ἔρριξε στὸν Ὀρντινῶφ μιὰ ματιὰ καὶ ταυτόχρονα χαμήλωσε τὰ μάτια.

— Ὅχι! Δὲν εἶμαι ἐγὼ ποὺ θὰ γίνω ἡ πρώτη σου λιούμπα.— Εἶπε.— Ὅχι! Ὅχι! Ὅχι! Ἐπανέλαβε, σκεπτική, ἐνῶ ἓνα χαμόγελο μισάνοιγε τὰ χεῖλη της. Ὅχι, εἶπε γελώντας πιά τούτῃ τῇ φορὰ. Εἰλικρινά, δὲν εἶμαι γὼ ἀδελφέ, ποὺ θὰ γίνω ἡ δική σου ἀγαπούλα.

Σήκωσε τὰ μάτια. Τὴν ξαφνικὴ της χαρὰ τὴν διαδέχτηκε μιὰ μελαγχολία τόσο ἀπελπισμένη, ποὺ κι' ὁ Ὀρντινῶφ τὴ κοιτάζε μὲ ἀνείπωτη ἀγωνία.

— Ἀκου ἐκεῖνο ποὺ ἔχω νὰ σοῦ πῶ, εἶπε παίρνοντας στὰ χέρια της τὰ χέρια τοῦ νέου, καὶ προσπαθώντας νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά της, ἀκου καλὰ, ἀκου χαρὰ μου..

Συγκράτησε τὴν καρδιά σου, ἀγάπα με, ἀλλὰ ἄλλοιως. Ἔτσι θ' ἀποφύγῃς πολλὰς ὑποψίες. Θὰ γλυτώσῃς ἀπὸ ἓναν τρομερὸν ἐχθρό, καὶ θ' ἄχῃς μιὰν ἀδελφὴν ἀντὶς μιὰ λιούμπα.

Θάροχμε κοντὰ σου ἂν θές, θὰ σὲ χαϊδεύω, καὶ δὲ θὰ μετανιώσω ποτὲ γιὰ τὴν σὲ ἀγάπησα.

Ξαίρει;

Ἐδῶ καὶ δυὸ μέρες ποὺ εἶσαι ἄρρωστος δὲ σ' ἔχω ἀφίσει καθόλου.

Πάρε με λοιπὸν γι' ἀδελφοῦλα σου. Δὲν πῆγε ἄδικα ποὺ προσευχήθηκα γιὰ σένα στὴν Παναγιά, μὲ δάκρυα.

Δὲ θὰ βοῆς ποτέ, μιὰ τέτοια ἀδελφή. Ἀχ! Μιὰ λιούμπα... Ἀφοῦ μιὰν λιούμπα, λαχταρᾷ ἡ καρδιά σου... Θὰ μπορούσες νὰ ψάξης στὸν κόσμον ὅλο, δὲ θὰ βοῆς μιὰ τέτοια λιούμπα. Καὶ θὰ σ' ἀγαπῶ γιὰ τὴν ψυχὴ σου εἶναι καθαρή, διαυγής, γιὰ τὴν ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα κατάλαβα πὼς θὰ εἶσαι ὁ ξένος τοῦ σπιτιοῦ μου, ὁ ξένος ὁ ποθητός!

Καὶ δὲν ἦταν ἀνῶφελο, τὸ ὅτι ζητοῦσες νὰ μπῇς στὸ σπῆτι μας. Θὰ σ' ἀγαπῶ γιὰ τὴν σὰν μὲ κοιτάξεις τὰ μάτια σου εἶναι ἐρωτιάρικα καὶ λένε τὸ τί ἔχεις στὴν καρδιά σου.

Καὶ γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ σοῦ δώσω γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ μοῦ ἔχεις τὴ ζωὴ μου καὶ τὴν ἀγαπημένη ἐλευθεριούλα ἀκόμη, γιὰ τὴν εἶναι γλυκὴ νὰ εἶναι κανεὶς ἀκόμη καὶ σκλάβος ἐκείνου ποὺ ἔχει τὴν καρδιά του.

Μὰ ἡ ζωὴ μου, δὲν εἶναι δικιά μου, καὶ ἡ ἀγαπημένη *Ἐλευθεριούλα* εἶναι χαμένη. Πάρε με γι' ἀδελφοῦλα σου, καὶ γίνου ἀδελφός μου.

Νὰ εἶμαι κοντὰ στὴν καρδιά σου ἂν πάλιν σὲ χτυπήσῃ ἡ δυστυχία καὶ ἡ θλίψη.

Μόνο, κάνε ἔτσι ποὺ νὰ μπορῶ νὰ ἔρχομαι κοντὰ σου, δίχως ντροπὴ καὶ δίχως μετάνοια, ὅπως σήμερον ποὺ πέρασα

μαζί σου ὅλη τὴ μακρὰ νύχτα..

Μ' ἀκουσε; Μοῦ ἀνοιξες τὴν καρδιά σου, σὰν σὲ μιὰν ἀδελφή; Μὲ κατάλαβες;

Ἦθελε νὰ μιλήσῃ ἀκόμη, τὸν κοίταξε. Ἐβαλε τὸ ἓνα χεῖρ της στὸν ὄμο του ἡ φωνὴ της ξεψύχησε μέσα σ' ἓνα λυγμό.

Τὸ στήθος της κόχλαζε τὸ πρόσωπό της ἀκτινοβολοῦσε σὰν τὸν ἀποσπερίτη.

— Ζωὴ μου!

Μουρμούρισε ὁ Ὀρντινῶφ.

Ἡ ὄψις της θόλωσε, ἡ ἀναπνοὴ της τῆς ἔλειπε.

— Χαρὰ μου!

Δὲν ἤξιαιρε τί λέξι νὰ τῆς πῇ, ἔτρεμε βλέποντας νὰ φεύγῃ σὰν καπνὸς ἡ εὐτυχία του. Φανταζότανε τὸν ἑαυτὸ του παιγνίδι μιᾶς αὐταπάτης, κι' ὅλα θολώνανε μπρὸς τὰ μάτια του.

— Βασίλισσά μου! Δὲν μπορῶ νὰ σὲ καταλάβω, δὲν ξαίρω πιά τί μοῦ εἶπες, οἱ σκέψεις μου χάνονται, ἡ καρδιά μου μὲ πονᾷ...

Ἡ φωνὴ του ἔσβυσε, ἡ Κάτια στριμώχθηκε ἀκόμη πρὶν πολὺ σιμὰ του.

Σηκώθηκε, καὶ τσακισμένος ἐξαντλημένος, ἔπεσε στὰ γόνατα. Τὸ στήθος του ἀναστατωμένο ἀπὸ λυγμούς.

— Ποιὰ εἶσαι, ἀγάπη μου; Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, περὶστεράκι μου, ἔλεγε προσπαθώντας νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά του... Ἀπὸ ποῖον οὐρανὸ πέταξες στὸ δικό μου; Μοῦ φαίνεται πὼς ζῶ μέσα στὸ ὄνειρό σου. Δὲν μπορῶ νὰ πιστέψω στὸ εἶναι σου. Μὰ μὴ μὲ μαλώνεις... Ἀφίσε με νὰ μιλῶ, ἀφίσε με νὰ στὰ λέω ὅλα... Εἶναι καιρὸς ποὺ ἤθελα νὰ σοῦ μιλήσω! Ποιὰ εἶσαι; Ποιὰ εἶσαι, ἀγάπη μου; Εἶναι ἄραγε καιρὸς ποὺ εἶσαι ἀδελφὴ μου; Πές μου ὅλη σου τὴν ἱστορία! Πὼς ἔζησες ἴσαμε τώρα; Πὼς τὸ λέγανε τὸ μέρος ὅπου ἔζησες; Τί ἦσαν πρῶτα; Ποιὲς ἦταν οἱ χαρὲς καὶ οἱ λύπες σου;

Ζοῦσες σὲ χώρα ζεστή, κάτω ἀπὸ ἀγνὸ οὐρανὸ; Ποῖον ἀγαποῦσες; Ποιὸς σ' ἀγαποῦσε πρὶν ἀπὸ μένα! Σὲ ποῖον γιὰ πρώτη φορὰ κραύγασε ἡ ψυχὴ σου; Εἶχες μιὰ μητέρα; Σὲ χαίδευσεν ὅταν ἦσουν μικρὸ κοριτσάκι; Ἡ ὅπως ἡ δική μου... τὰ πρῶτα σου βλέμματα δὲν βοήθην γύρω τους κανένα; Ἐζησες πάντα

ὅπως σήμερον;

Ποιὲς ἦταν οἱ ἐλπίδες σου! Ποιὸ μέλλον ὀνειρεύσουνα; Ποιοὶ ἀπὸ τοὺς πόθους σου ἔχουν πραγματοποιηθεῖ καὶ ποιοὶ ἔχουν ἀποτύχει; Πές τα μου ὅλα.. Γιὰ ποῖον ταραχτήκε ἡ κοριτσιίστικὴ σου καρδιά γιὰ πρώτη φορὰ καὶ σὲ ποῖον τὴν ἔδωσες; Καὶ τί πρόπει νὰ δώσῃ κανεὶς γιὰ νὰ σὲ πάρῃ; Πές μου, λιουμπούσκα μου, φῶς μου, ἀδελφοῦλα μου; Πές μου πὼς θὰ μωρέσω νὰ φθάσω στὴν ἀγαπημένη μου καρδιά σου;

Ἐδῶ ἡ φωνὴ του ἔσπασε καὶ πάλιν καὶ ἔσκυψε τὸ μέτωπό του. Μὰ ὅταν σήκωσε τὰ μάτια του, ἓνας ξαφνικὸς τρόμος τὸν ἔκαμε νὰ παγώσῃ δολοκλήρως.

Καὶ τὰ μαλλιά του ὀρθώθηκαν στὸ κεφάλι του.

Ἡ Κάτια ἦταν χλωμὴ, ἀκίνητη μὲ τὰ χεῖλη μελανά σὰν πεθαμένη μὲ τὰ μάτια κροφωμένα καὶ θαμπά.

Σηκώθηκε ἡ νέα σιγὰ, σιγὰ, ἔκαμε δυὸ βήματα, καὶ μὲ μιὰν σπαραχτικὴ κραυγὴ, ἔπεσε μπρὸς στὴν εἰκόνα.

Ἀσυνάρτητα λόγια βγῆκαν ἀπὸ τὸ στόμα της καὶ τέλος λιποθύμησε.

Ὁ Ὀρντινῶφ, τρομαγμένος τὴν ἀνασήκωσε καὶ τὴν ἔβαλε στὸ κρεβάτι του, καὶ ἔμεινε σιμὰ της σὰ νὰ τὰ εἶχε χάσει καὶ μὴ ξαίροντας τὸ τί νὰ κάμῃ.

Λίγο πρὶν ὅτε, ἡ νέα ἀνοιξες τὰ μάτια, ἀνασηκώθηκε πάλιν στὸ κρεβάτι, κοιτάζε γύρω της, καὶ ἔπειτα πιάνοντας τὸ χεῖρ τοῦ Ὀρντινῶφ, τὸν τραβήξε πάλιν τὴν προσπαθώντας νὰ μιλήσῃ.

Μὰ ἡ φωνὴ της κόπηκε.

Τέλος, ἔξωπτε σὲ δάκρυα. Τὰ δάκρυά της καίγανε τὰ χέρια τοῦ Ὀρντινῶφ.

— Πονᾷ, ὦ! πονᾷ..

Τραύλισε, μὲ ἀφάνταστο πόνο.

—... ὦ! θὰ πεθάνω!

Ἦθελε νὰ πῇ καὶ ἄλλα, μὰ ἡ γλῶσσα της γύρισε, καὶ δὲν μποροῦσε πιά. Κοίταζε μὲ ἀπελπισία τὸν Ὀρντινῶφ ποὺ δὲν τὴν καταλάβαινε.

Αὐτὸς σίωπες ἀκόμη τρισεσώτερο καὶ προσπαθοῦσε νὰ καταλάβῃ.

Τέλος τὴν ἀκουσε ποὺ ἔλεγε σιγανά, μὰ καθαρά.

— Μάγια! Μ' ἔχουν κάνει μάγια. Εἶμαι χαμένη!

Ὁ Ὀρντινῶφ σήκωσε τὰ μάτια καὶ

*) Λαϊκὴ ἔκφρασι ποὺ σήμαινε τὴν ἐρωμένη. Κάτι ἀνάλογο μὲ τὸ «γιαβοκλου».

κοίταξε τὴ νέα μὲ ἄγριο ξάφνισμα.

Μιά τρομερὴ σκέψι τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό καὶ ποὺ ἐκδηλώθηκε στὸ πρόσωπό του, μ' ἓνα σπασμωδικὸ ῥίγος.

—Ναί ! Μάγια ..ἐξακολούθησε αὐτὴ, ὁ κακὸς ἄνθρωπος μοῦ ἔχει κάνει μάγια αὐτὸς μ' ἔχει καταστρέψει... Τοῦ πούλησα τὴν ψυχὴ μου Γιατί λοιπόν; Γιατί μοῦ θύμησες τὴ μανούλα μου ;...

Γιατί μὲ βασανίζεις καὶ σὺ ἐπίσης ; Ὁ Θεὸς νὰ σὲ κρίνῃ καὶ νὰ σὲ συχωρεῇ !

Ξανάρχισε νὰ κλαίῃ.

—Λέει, ἐξακολούθησε ἡ νέα μὲ πολὺ σιγανὴ φωνή, πὼς ὅταν θὰ πεθάνῃ, θάρρῃ νὰ πάρῃ τὴν ἁμαρτωλὴ μου ψυχὴ... Εἶμαι δικιά του, μοῦ πῆρε τὴν ψυχὴ μου... Μὲ βασανίζει. Μὲ διαβάζει ὁλόκληρη μέσα στὰ βιβλία... Λέει πὼς ἔκαμα ἓνα θανάσιμο ἁμάρτημα... Κοίτα ! Κοίτα λοιπόν ;

Τοῦ ἔδινε ἓνα βιβλίο. Ὁ Ὅρντινὼφ δὲν εἶχε προσέξει ἀπὸ ποῦ τὸ εἶχε βγάλει, τὸ πῆρε μηχανικὰ καὶ τὸ ἀνοίξε. Ἦταν ἓνας τόμος ὅμοιος μ' ἐκείνους τῶν παλαιῶν «Ρασκολνίκι»*

Ὅμως δὲν ἦταν δυνατό νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχή του. Τὸ βιβλίο τοῦ ἔπεσε ἀπ' τὰ χέρια.

Ἀγκάλιασε σιγὰ σιγὰ τὴν Κάτια καὶ προσπάθησε νὰ τὴν ἡσυχάσῃ.

— Αἰντε ! — τῆς ἔλεγε — Σ' ἔχουν φοβήσῃ, μὰ ἐγὼ εἶμαι σιμά σου τώρα... Ἠσύχασε καὶ βασίσου πάνω μου ἀδελφούλα μου, ἔρωτά μου, φῶς μου...

— Δὲν ξαίρεις τίποτα, τίποτα--τοῦ ἀποκρίθηκε σφίγγοντας τὰ χέρια της γύρω ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ὅρντινὼφ —εἶμαι πάντα ἔτσι... Φοβοῦμαι πάντα...Καὶ τότε, πηγαίνω σ' αὐτόν. Κάποτε γιὰ νὰ μὲ ἡσυχάσῃ, κάνει ψαλμωδίες, κάποτε παίρνει τὸ βιβλίο του, τὸ πιὸ μεγάλο καὶ μὲ διαβάζει.

Εἶναι παντοῦ πράματα σοβαρὰ τρομερά. Οὔτε καὶ ἐγὼ ξαίρω τί. Δὲν καταλαβαίνω πάντα. Μὰ ὁ φόβος μου διπλασιάζεται.

Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ μιλά, μὰ κάποιος κακὸς ἄνθρωπος

ποὺ μάταια θὰ τὸν ἐκτένῃ κανεῖς, ποὺ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἐξευμενίσῃ, καὶ νοιώθω ἓνα βάρος...ἓνα βάρος στὴν καρδιά...

Καὶ ὑποφέρω τότε, ὑποφέρω πολὺ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ.

—Μὴν πᾶς τότε σ' αὐτόν! Γιατί πᾶς;

—Καὶ γιατί ἔχω ἔρθῃ σ' ἐσένα; Οὐτε καὶ αὐτὸ τὸ ξαίρω. Μοῦ λέει : Προσευχήσου ! Προσευχήσου! Καὶ σηκώνομαι στὴ μαύρη νύχτα καὶ προσεύχομαι ὥρως, ὥρως ὁλόκληρες. Πολλὰς φορὲς πεθαίνω ἀπὸ τὸν ὕπνο μὰ ὁ φόβος μ' εἶχε ὁλόκληρη, καὶ τότε φαίνεται πὼς πᾶει νὰ ξεσπάσῃ ἡ μπόρα πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, πὼς μὲ ἀπειλεῖ κάποιο δυστύχημα, πὼς οἱ κακοὶ θέλουν νὰ μὲ σκοτώσουν καὶ πὼς οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἄγγελοι δὲ θέλουν νὰ μὲ προστατεύσουν... Καὶ ἀρχίζω νὰ προσεύχομαι, νὰ προσεύχομαι ὥς που ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας μὲ κοιτάζει μὲ συμπόνια.

Τότε μόνο πηγαίνω καὶ πλαγιαζῶ σὰν πεθαμένη.

Μὰ κάποτε πλαγιαζῶ χάμω ἢ ἀποκοιμοῦμαι γονατιστὴ μπρὸς στὴν εἰκόνα, καὶ κάποτε πάλι εἶναι αὐτὸς ποὺ μὲ ξυπνᾷ.

Μὲ φωνάζει, μὲ καϊδεύει, μὲ καθησυχάζει καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι καλλίτερα, αἰσθάνομαι γερὴ κοντὰ του καὶ δὲ φοβοῦμαι πιά μὴ μοῦ συμβῇ δυστύχημα. Γιατὶ αὐτὸς ἔχει τὴ δύναμι, ἔχει τὴ μαγεία στὸ λόγο του.

—Μὰ τί δυστύχημα εἶναι δυνατό νὰ φοβᾶσαι; Τί δυστύχημα;

Ἡ Κάτια ξαναχλώμιασε,

Ὁ Ὅρντινὼφ νόμισε πὼς εἶχε μπρὸς στὰ μάτια του, ἓναν κατάδικο εἰς θάνατο ποὺ δὲν περιμένει πιά χάρι.

—Εγὼ εἶμαι μιὰ καταραμένη κόρη! Ἐχω σκοτώσει μιὰ ψυχὴ. Ἡ μητέρα μ' ἔχει καταραστῇ. Ἐκαμα τὴ δυστυχία τῆς ἴδιας τῆς μητέρας μου.

Ὁ Ὅρντινὼφ τὴν ἀγκάλιασε σιωπηλά. Ἐκείνη κουβαριάστηκε πάνω του μὲ μιὰ σπασμωδικὴ τρεμούλα.

— Τὸν ἔχω παραχώσει στὴν ὕγρα γῆ... (*) Ξαναεῖπε μὲ τρεμούλα, βάζοντας πάλι μὲ τὸ νοῦ της, τὸ τρομα-

(*) Ρωσικὴ ἔκφρασις ποὺ σημαίνει τὸν σκότωσα.

χτικὸ παρελθόν.

—Εἶναι καιρὸς ποὺ θέλω νὰ μιλήσω ὅμως αὐτὸς, πάντα μοῦ τὸ ἀπαγορεύει. Μὲ κάνει νὰ σωπάσω, καὶ ὥς τόσο μὲ τὰ μαλώματά του, μὲ τοὺς θυμούς του, αὐτὸς ὁ ἴδιος κάποτε ἀνασκαλίζει τὶς πληγές μου. Εἶναι ἐχθρὸς μου, ὁ δήμιός μου.

Καὶ τὴ τύχτα, ὅλα μοῦ ἔρχονται στὸ νοῦ, ὅπως τώρα...

Ἀκου... Ἀκου! Εἶναι καιρὸς ἤδη, ποὺ ὅλα αὐτὰ ἔχουν γίνε. Εἶναι πάρα πολὺς καιρὸς! Καὶ οὔτε καὶ ἐγὼ ξαίρω πότε, καὶ ὥς τόσο τὰ βλέπω ὅλα, σὰ νὰ ἦταν χθές, σὰν ὄνειρο καρδιάς ποὺ θὰ μοῦ ἔσφιγγε τὴν καρδιά σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς νύχτας. Ἡ θλίψι μοῦ κόβει τὶς μέρες μου Βάλε με σιμά σου, βάλε με σιμά σου. Θὰ σοῦ πῶ ὅλη μου τὴ δυστυχία. Καὶ ἂν μπορεῖς νὰ μὲ συχωρέσης, ἔμένα ποὺ ἡ μάννα μου μ' ἔχει καταραστῇ, θὰ σοῦ δώσω τὴ ζωὴ μου.

Ὁ Ὅρντινὼφ θέλησε νὰ τὴ διακόψῃ ὅμως αὐτὴ σταύρωσε τὰ χέρια, ζητώντας του νὰ τὸν ἀκούσῃ, ἐν ὀνόματι τοῦ ἔρωτά του κυριευμένη ἀπὸ μιὰν ἀνησυχία ποὺ ὅλο καὶ αὔξανε. Ἀρχισε νὰ μιλή. Ἦταν μιὰ ἀφήγησι ἀνύπαρκτη. Ξέσπασμα μιᾶς ψυχῆς ποὺ τὴν ταραίζει ἡ μπόρα.

Ὅμως ὁ Ὅρντινὼφ τὰ κατάλαβε ὅλα, γιατί εἶχαν ἐνωθεῖ οἱ ζωές τους καὶ οἱ δυστυχίες τους, καὶ στὴν κάθε λέξι τῆς Κάτιας, ἔβλεπε τὸν ἴδιο του τὸν ἐχθρό.

Μήπως δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ γέρος ποὺ ὁραματιζότανε στὰ παιδικὰ του χρόνια; Ὁ Ὅρντινὼφ τὸ πίστευε!.. Ὁ γέρος ποὺ κρατοῦσε τὴν ἀπλοϊκὴ ψυχὴ τῆς νέας καὶ τὴν βασάνιζε καὶ τὴ βεβήλωνε, μὲ ἀνεξάντλητη μοχθηρία, τάχα δὲν ἦταν ἐκεῖνος ὁ ἴδιος;

—...Ἦταν μιὰ νύχτα ὅπως ἀπόψε, μὰ ταραγμένη ἀπὸ τὴν μπόρα. Ὁ ἀνεμὸς οὐρλιάζε στὸ δάσος μας. Δὲν τὸν εἶχα ποτὲ ἀκούσει τόσο δυνατὰ ἢ τοῦλάχιστον ἔτσι μοῦ φαινότανε ἔμένα, γιατί ἡ νύχτα ἐκείνη ἔμελλε νὰ εἶναι ἡ νύχτα τῆς συμφορᾶς μου... Κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό μας, τσάκισε ἓνα κυπαρίσι. Ἦταν ἓνα ὑπέροχο δέντρο. Ἐνας γέρος ζητιάνος ἔλεγε, πὼς τὰ παιδικὰ του χρόνια, τὸ εἶχε δῇ τέτοιο ὅπως τώρα, τόσο ψηλό, τόσο ὠραῖο. Στὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα...

Ὡ ναί, τὰ θυμοῦμαι ὅλα σὰ νὰ ἦταν χθές. Στὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα, οἱ βάρκες τοῦ πατέρα μου, καταστραφήκανε στὸν ποταμό, καὶ αὐτὲς ἂν καὶ ἀρρωστὲς, μόλις οἱ ψαράδες πῆγαν καὶ τὸν εἰδοποίησαν στὸ ἐργαστάσιό ἦρθε μόνος του καὶ εἶδε τὴν καταστροφή.

Μείναμε μόνες, ἡ μητέρα μου καὶ ἐγώ.

Μὲ εἶχε πάρει ὁ ὕπνος.

Ἦταν θλιμμένη καὶ ἐκλαιγε μὲ πύρινα δάκρυα... Ἀχ! Ξαίρω ἐγὼ τὸ γιατί.

Εἶχε ἀρρωστήσῃ ἦταν ἀκόμη κατὰ χλωμὴ καὶ μοῦ ἔλεγε νὰ τὴν ἐτοιμάσω τὸ σάβανό της.

Ξαφνικά, τὰ μεσάνυχτα, ἀνοίχεται τὸ κτυπᾷ ἡ πόρτα. Ἀναπηδῶ στὸ κρεβάτι μου, ἡ μητέρα μου βγάζει μιὰν μεγάλη κραυγὴ, τὴν κοιτάζω τρέμοντας καὶ ἔπειτα παίρνω τὸ φανάρι καὶ πηγαίνω ὅλο μόναχὴ μου καὶ ἀνοίγω τὴν ἐξόδορτα.

Ἦταν αὐτὸς!

Ὁ τρόμος μου ἔγινε διπλός. Τὸν φοβόμουν πάντα. Πάντα... Ἀπὸ τότε ποῦ μπορῶ νὰ θυμηθῶ! Δὲν εἶχε ἀκόμη τότες ἄσπρα μαλλιά, τὴ γένεια του ἦσαν μαῦρα σὰν πῖσα, τὰ μάτια του μοιάζανε σὰν ἀναμένα κάρβουνα. Καὶ οὔτε μιὰ φορὰ ἀκόμη δὲν μὲ εἶχε κοιτάξει μὲ γλῶκα.

—Ἡ μητέρα σου εἶναι σπίτι;

Μὲ ρώτησε.

— Ὁ πατέρας μου δὲν εἶναι ἐδῶ ! τοῦ εἶπα καὶ τοῦ ἔκλεισα τὴν πόρτα.

— Τὸ ξαίρω...

Καὶ ξαφνικά μὲ κοιτάξε, μὲ κοιτάξε κατὰ τέτοιον τρόπο !..

Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ μ' ἐκοίταξε ἔτσι.

Ἐκαμα μερικὰ βήματα καὶ ἔμεινα ἀκίνητη.

— Γιατί δὲν ἔρχεσθε ;

— Συλλογιέμαι !

Θὰ μπαίναμε στὸ δωμάτιο.

— Γιατὶ μοῦ εἶπες πὼς ὁ πατέρας σου δὲν εἶναι σπίτι, ὅταν ἐγὼ σὲ ρώτησα ἂν εἶναι ἡ μητέρα σου ;

Δὲν τοῦ ἀποκρίθηκα,

Ἡ μητέρα μου φάνηκε πολὺ τρομαγμένη καὶ ὥρμησε κατ' ἐπάνω του.

Αὐτὸς μόλις τὴν κοιτάξε. Ἦταν μούσκεμα, τρεμούλιαζε, περπατοῦσε μέσα στὴ μπόρα, κάπου εἰκοσι βέρστια.

* Παλαιορθόδοξοι ποὺ ἐξακολουθοῦσαν νὰ τηροῦν τὶς γραφὲς ὅπως ἦταν πρὶν τὶς διορθώσεις ὁ Πατριάρχης Νίκων.

Ἄπο ποῦ ἐρχότανε ! ποῦ κατοικοῦσε;
Ἡ μητέρα μου δὲν τὸ ἤξειρε παραπάνω ἀπὸ μένα.

Εἶχαν περάσει κιόλας ἐννιά βδομάδες· ποὺ τὸν εἶχαμε δεῖ.

Ἐρριξε τὸ καλπάκι του, ἔβγαλε τὰ γάντια του.

Μὰ δὲν σταυροκοπήθηκε μπρὸς στὴν εἰκόνα, δὲν χαιρέτησε κανένα καὶ κάθησε κοντὰ στὴν φωτιά.

Ἡ Κάτια πέρασε τὸ χέρι της μπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια της, σὰν γιὰ νὰ διώξη μιὰ ὀδυνηρὴ ὀπτασία. Μὰ λίγο ἔπειτα ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι της κι' ἐξακολούθησε:

—... Ἀρχισε τότε αὐτὸς νὰ μιλῇ μαζί μου τὴν μητέρα μου, σὲ ταταρική γλῶσσα. Δὲν τὰ ξαίρω ἐγὼ τὰ τατάρικα. Κατὰ τὴ συνήθεια, ὅταν ἐρχότανε σπίτι, ἐμένα μὲ διώχνανε. Μὰ νῆ νύχτα ἐκείνη ἡ δυστυχισμένη μου μητέρα δὲν τόλμησε νὰ πῇ λέξι στὸ ἴδιο της τὸ παιδί κι' ἐγὼ, ἐγὼ ποὺ ἤδη τὸ μυαρό πνεῦμα κυρίευε τὴν ψυχὴ μου, ἐννοιωθὰ ἕνα εἶδος κακῆ χαρᾶς, βλέποντας τὴν στενοχώρια τῆς μάννας μου. Βλέπω πὼς μὲ κυττάζουν, πὼς μιλοῦν γιὰ μένα.

Ἐκείνη ἀρχινᾷ νὰ μιλᾷ. Ἐξαφνα τὸν βλέπω νὰ παίρῃ τὸ μαχαῖρι του. (Καὶ μάλιστα δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορά. Ἀπὸ κάμποσο καιρό, ἀπειλοῦσε συχνὰ τὴν μητέρα μου). Σηκώνομαι, κρεμιόμαι στὴ ζώνη του, προσπαθῶ νὰ τοῦ πάρω τὸ μαχαῖρι ἀπὸ τὰ χέρια. Τρίζει τὰ δόντια του, θέλει νὰ μὲ ἀποσπρώξῃ, νὰ μὲ χτυπήσῃ στὸ στήθος, μὰ δὲν τὰ καταφέρνει νὰ μὲ ξεκολλήσῃ ἀπὸ ἐπάνω του.

Συλλογιέμαι πὼς ἦρθε ἡ τελευταία μου στιγμή, τὰ μάτια μου γουρλώνουν, πέφτω χάμω μὰ δίχως νὰ φωνάξω.

Τότε τὸν βλέπω νὰ βγάξῃ τὴ ζώνη του, νὰ ἀνασκουμπώνῃ τὰ μανίκια του, καὶ δίνοντας μου τὸ μαχαῖρι, καὶ δείχνοντάς μου τὸ γυμνό του μπράτσο νὰ μοῦ λέῃ:

—Κόψε λοιπόν! Σ' ἔχω προσβάλλει ἀλαζονικὸ κορίτσι καὶ θὰ σὲ προσκυνήσω ὡς τὴ γῆ...

Παίρνω τὸ μαχαῖρι καὶ τὸ πετῶ, μὲ χαμηλωμένα μάτια, χαμογελώντας δίχως νὰ ξεκλειδώσω τὰ χεῖλιά μου. Ἐπειτα κοιτάζω τὰ θλιμμένα μάτια τῆς μητέρας μου, καὶ τὸν κοιτάζω ἀδιάντροπα,

καὶ τὸ ἀναιδέστατο χαμόγελο μου δὲν ἐγκατάλειπε τὰ χεῖλιά μου,

Ἡ μητέρα μου ἦταν χλωμὴ σὰν πεθαμμένη..

Ὁ Ὀρντινὼφ ἄκουε προσεκτικὰ τὴν ἀσυνάρτητη αὐτὴν ἀφήγησι. Μὰ σιγὰ σιγὰ, ἡ ἴδια ἡ ἔντασι τῶν ἀναμνήσεων τοῦ ἔκαμε τὴ δύστυχη κόρη νὰ ἡρεμώσῃ. Σὰν κύμα μέσα στὴ θάλασσα, ἡ τωρινὴ της στενοχώρια σκόρπιζε μέσα στὴν παλιά της δυστυχία.

Ἐκεῖνος ξανάβαλε τὸ καλπάκι του στὸ κεφάλι του, δίχως νὰ χαιρετίσῃ.

Ἐπῆρα τὸ φανάρι γιὰ νὰ τὸν συνοδεύσω ἀντὶς ἡ μητέρα μου, ποὺ ἤθελε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, μὰ ἦταν πολὺ ἄρρωστη.

Φθάνουμε δίχως νὰ μιλήσουμε ὡς τὴν ἐξώπορτα.

Ἀνοίγω τὸ μικρὸ πορτόφυλλο καὶ διώχνω τοὺς σκύλους ποὺ τοῦ εἶχαν ριχτεῖ.

Τότε τὸν βλέπω νὰ βγάξῃ τὸ καλπάκι του καὶ νὰ μὲ χαιρετᾷ.

Ἐπειτα βγάζει ἀπὸ τὴ τσέπη του, ἕνα κουτὶ μικρὸ ἀπὸ κόκκινο δέρμα τὸ ἀνοίγει καὶ βλέπω νὰ στραφτοκοποῦν πλήθος διαμάντια.

—Ἐχω—μοῦ εἶπε—στὸ προάστιο μιὰν λιούμπα, καὶ θέλω νὰ τῆς τὰ προσφέρω. Μὰ θὰ σοῦ τὰ δώσω ἐσένα, ὦραϊα κοπέλλα. Στόλισε μ' αὐτὰ τὴν ὁμορφιά σου. Πᾶρτα ἔστω καὶ γιὰ νὰ τὰ σκορπίσῃς στὰ πόδια σου.

Τὰ πῆρα, μὰ δὲν τὰ σκόρπισα στὰ πόδια μου.

Στὴ σκέψι μου μέσα, δὲν ἤθελα νὰ τοῦ κάνω τόση τιμὴ. Τὰ πῆρα ἀπὸ μοχθηρία, ξαίροντας καλὰ τὸ τί ἤθελα νὰ τὰ κάνω, καὶ ξαναπαίνοντας στὸ δωμάτιο, τὰ βάλα πάνω στὸ τραπέζι, μπρὸς στὴν μητέρα μου.

Αὐτὴ ἔμεινε γιὰ μιὰ στιγμή σιωπηλή, ὥσάν νὰ φοβότανε νὰ μοῦ μιλήσῃ.

Ἐπειτα χλόμιασε ἀκόμη καὶ μοῦ εἶπε.

—Τί εἶναι λοιπόν Κάτια;

—Εἶναι γιὰ σένα μητέρα μου. Ὁ ἔμπορος σοῦ τᾶφερε αὐτά, καὶ οὔτε ξαίρω κι' ἐγὼ τίποτε περισσότερο.

Δάκρυα ἀνάβλυσαν ἀπὸ τὰ μάτια της καὶ ἡ ἀναπνοή της κόπηκε.

—Δὲν εἶναι γιὰ μένα Κάτια, δὲν εἶναι γιὰ μένα κακὸ κορίτσι δὲν εἶναι γιὰ

μένα!...

Θυμᾶμαι μὲ τί πικρία, ὦ, μὲ τί πικρία μοῦ τὸ εἶπε αὐτό. Ὁλόκληρο τὸ εἶναι της ἐκλαιε! Τὴν κοίταξα, εἶχα γιὰ μιὰ στιγμή τὴν ἐπιθυμία νὰ πέσω στὰ πόδια της, μὰ τὸ κακὸ πνεῦμα μὲ εἶχε ἀμέσως κυριεύσει.

—Ἐ λοιπόν, τῆς εἶπα, ἂν δὲν εἶναι γιὰ σένα, θὰ εἶναι τὸ δίχως ἄλλο γιὰ τὸν πατέρα.

Θὰ τοῦ τὰ δώσω καὶ κεινοῦ καὶ θὰ τοῦ πῶ :

—Κάτι ἔμποροι φέρανε, καὶ ξεχάσανε σπίτι μας τὸ ἐμπόρευσμά τους... Τότε ἡ μάννα μου ἐκλαψε πύρινα δάκρυα, ἡ δυστυχισμένη μου μάννα.

—Θὰ τοῦ πῶ ἐγὼ ἡ ἴδια, τί εἶδους ἔμποροι ἦρθαν καὶ τί εἶδους ἐμπόρευμα θέλανε νὰ πάρουνε... Θὰ τὸν μάθω ἐγὼ, ποιὸς εἶναι ὁ πατέρας σου, κορίτσι ἄκαρδο. Δὲν εἶσαι πιά κόρη μου... Εἶσαι ἕνα φεῖδι, εἶσαι καταραμένη!

Σωπαίνω καὶ δὲν μοῦ ἐρχονται διόλου δάκρυα. Ἄχ: Ἐννοίωσα σὰ νὰ πέθαιναν ὅλα μέσα μου. Γύρισα στὸ δωμάτιό μου καὶ ὅλη τὴ νύχτα ἄκουα τὴ μπόρα. Μὰ καὶ μέσα μου ὑπῆρχε μπόρα.

Ὡς τόσο εἶχαν περάσει πέντε μέρες. Κατὰ τὸ βράδυ τῆς πέμπτης μέρας φθάνει ὁ πατέρας μου κατσομφιασμένος, ἀπειλητικὸς. Λέει πὼς ἔπρεπε ἄρρωστος στὸ δρόμο. Μὰ βλέπω τὸ χέρι του δεμένο μὲ πανί, καταλαβαίνω πὼς ἀντάμωσε κάποιον ἐχθρὸ στὸ δρόμο καὶ τί ἀρρώστεια ἔχει.

Μαντεύω ἐπίσης, ποιὸς εἶναι ὁ ἐχθρὸς αὐτός. Τὰ ἐξηγῶ ὅλα...

Δὲν μιλᾷ τῆς μητέρας μου, δὲν μερῶς τίποτα, φωνάζει ὅλους τοὺς ἐργάτες, διατάζει νὰ σταματήσῃ ἡ ἐργασία στὸ ἐργοστάσιο, καὶ νὰ ἐτοιμαστοῦν ὅλοι νὰ υπερασπίσουν τὸ σπίτι.

Ἀσχημα σημεῖα ὅλα αὐτά!

Καὶ περιμένουμε, κι' ἀρχίζει νὰ βραδυάζῃ. Πάλι μιὰ νύχτα μὲ μπόρα.

Ἀνοίγω τὸ παράθυρό μου, τελείως, καὶ ἡ καρδιά μου φλογίζεται, θὰ ἤθελα νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὸ δωμάτιό μας, νὰ πάω, μακριά, μακριά, στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, ἐκεῖ ὅπου γεννιοῦνται ἡ ἀστραπή καὶ ἡ μπόρα. Καὶ τὸ κοριτσιίστικο στήθος μου, κοχλάζει βίαια.

Ἐξαφνα, νοιώθω πὼς εἶναι ἀργά.

Τάχα νὰ μ' ἔχη πάρει ὕπνος, ἢ—μήπως ἔχει φύγει τὸ μυαλό μου;

Ἀκούω πὼς χτυποῦν στὸ παράθυρο:—Ἀνοιξε.

Βλέπω ἕναν ἄνθρωπο ποὺ σκαρφάλωνει χάρι σὲ κάποιο σκοινί.

Ἀναγνωρίζω ἀμέσως, αὐτὸν τὸν ἀπρόσμενο ἐπισκέπτη.

Ἀνοίγω καὶ τὸν ἀφίνω νὰ μῇ στὸ δωμάτιό μου. Δίχως νὰ βγάλῃ τὸ καπέλο του, κάθεται στὸν καναπέ, λαχανιασμένος σχεδὸν δίχως ἀναπνοή, σὰν ἄνθρωπος ποὺ τὸν κυνηγοῦνε καὶ ποὺ ἔχει τρέξει πολὺ.

Ἀποτραβιέμαι, καὶ δίχως νὰ ξαίρω γιὰτὶ νοιώθω πὼς χλωμαίω.

Ὁ πατέρας εἶναι σπίτι;

—Ναί!

—Καὶ ἡ μητέρα;

—Ἐ! λοιπὸν σῶμα. Ἄκου. Ἄκου.

—Ἀκούω!

—Τί;

—Σφυρίγματα κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο.

—Ἐ λοιπόν; ὦραϊο μου κορίτσι, θέλεις νὰ ρίξῃς τὸ κεφάλι ἐνὸς ἐχθροῦ; Φώναξε τὸν πατέρα σου, καὶ κόλασε τὴν ψυχὴ σου.

Θὰ σὲ ὑπακούσω. Πάρε αὐτὸ τὸ σχοινὶ καὶ δέσε με, ἂν τὸ τραβᾷ ἡ καρδιά σου. Εἶναι μιὰ εὐκαιρία νὰ ἐκδικηθῇς.

Ἐγὼ σωπαίνω:

—Μίλα λοιπόν;

—Τί θές;

—Θέλω νὰ γλυτώσω ἀπὸ ἕναν ἐχθρό, νὰ ἀποχαιρετήσω ὅπως ταιριάζει τὴν παλιά μου λιούμπα, στὴν καινούργια, στὴ νέα, σ' ἐσένα ὦραϊο κορίτσι, νὰ σοῦ δώσω τὴν ψυχὴ μου!

Εἶχα ἀρχίσει νὰ γελῶ.

Δὲν μπορούσα νὰ ἐξηγήσω οὔτε στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου, τὸ πὼς εἶχα καταλάβει τὴ γλῶσσα του τὴν αἰσχροῦ.

—Ἀφισέ με λοιπόν, ὦραϊο κορίτσι, νὰ μῶ στὸ σπίτι, νὰ χαιρετήσω τοὺς οἰκοδεσπότες...

Ἀνατοχίασα, τὰ δόντια μου τουρτίζαν, ὡς τόσο πῆγα καὶ τοῦ ἀνοίξα, καὶ τὸν ἀφισα νὰ περάσῃ σπίτι. Καὶ μόνο ποὺ στὸ κατώφλι συγκεντρώνοντας τίς δυνάμεις μου τοῦ εἶπα:

—Πάρε λοιπὸν τὰ διαμάντια σου, καὶ μὴ μοῦ κάνῃς πιά δῶρα.

Καὶ τοῦ πέταξα τὸ κουτί.
Ἐδῶ ἡ Κάτια, σταμάτησε γιὰ νὰ πᾶ ἡ ἀνάσα. Ἔτρεμε σὰν τὸ φύλλο.

Τὸ αἷμα, τῆς ἀνέβαινε στὸ κεφάλι. Τὰ μάτια τῆς στραφτοκοποῦσαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δάκρυά της καὶ μιὰ σφυριχτὴ ἀναπνοή, ἀναστάτωνε τὸ στήθος της.

Ἐπειτα, χλώμιασε καὶ πάλι, ξαναεἶπε μὲ χαμηλὴ φωνή, τρέμοντας, θλιμμένη ἀνήσυχη.

—Τὸ λοιπὸν, ἔμεινα ὁλομόναχη. Μοῦ φαινότανε πὼς ἡ πόρτα μ' ἔξωνε ἀπὸ ἧτες τίς μεριές. Ξαφνικά, ἀκοῦστηκε μιὰ κραυγὴ, κι' ἔπειτα γρήγορες περπατησιές μέσα στὴν αὐλή, καὶ ἄκουσα τούτη τὴν κραυγὴ :

—Πυρκαϊά, στὸ ἐργοστάσιο!

Κουβαριάστηκε σὲ μιὰ γωνιά.

Ὅλοι εἶχαν φύγει.

Δὲν μέναμε σπῆτι, παρὰ μόνο ἡ μητέρα κι' ἐγώ, καὶ ἡξαίρα πὼς ψυχομαχοῦσα.

Ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες, δὲν ἄφινε πιά τὸ κρεββάτι, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ πεθάνῃ. Καὶ τὸ ἡξαίρα αὐτό, ἐγὼ ἡ καταραμένη κόρη.

Μιὰ νέα κραυγὴ, κάτω ἀπὸ τὸ δωμάτιο, μιὰ κραυγὴ ἀσθενικὴ σὰν παιδιοῦ ποὺ ὄνειρεύεται. Κι' ἔπειτα ἡ σιωπὴ.

Σβύνω τὸ κερί μου, τὸ αἷμα μου παγώνει κρύβω τὸ πρόσωπό μου στὰ χέρια μου, φοβοῦμαι νὰ κοιτάζω.

Ἀκόμη μιὰ κραυγὴ, πολὺ κοντινὴ αὐτῇ.

Οἱ ἐργάτες ἔρχονται ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο.

Σκύβω ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ βλέπω πὼς φέρονουν τὸν πατέρα μου σ' ἓνα φορεῖο, πεθαμένο κι' ἀκούω νὰ λένε ἀναμεταξύ τους.

—Γλύστρησε! Ἐπese ἀπὸ τὴ σκάλα στὸ ὑπόγειο ποὺ ἦταν πυρακτωμένο. Δὲς καὶ τὸν ἔσπρωξεν ἐκεῖ ἐπίτηδες ὁ διάβολος...

Ρίχνομαι στὸ κρεββάτι μου καὶ περιμένω ξυλιασμένη, δίχως οὔτε ἐγὼ νὰ ξαίρω, ποῖον καὶ τί περιμένω.

Πόσον καιρὸ ἔχω μείνει ἔτσι;

Δὲν θυμάμαι.

Ξαίρω μόνο πὼς αἰσθανόμουν σὰ νὰ μὲ κουνοῦσαν σὲ κούνια καὶ τὸ κεφάλι μου ἦταν βαρὺ. Ὁ καπνὸς ἔκαμε τὰ μάτια μου νὰ τσοῦζουν. Καὶ ἤμουν

εὐτυχισμένη γιὰ τὴν ἐβάρη μὲ τὸ νοῦ μου πὼς σὲ λίγο θὰ πέθαινα. Ἐξαφνα, νοιώθω πὼς μὲ ἀνασηκώνουν ἀπ' τοὺς ὤμους καὶ κοιτάζω ὅσο εἶναι δυνατό νὰ ἀνοίξω τὰ μάτια μου μέσα στὸν καπνὸ.

Ἐκεῖνος! Ἐκεῖνος, καμμένος ὁλόκληρος, τὸ καφτάνι του γεμάτο στάχτες.

—Ἐρχομαι νὰ σὲ πάρω ὥραϊο κορίτσι!

Γλύτωσέ με, ἀφοῦ ἐσὺ μὲ ἔχεις καταστρέψει. Κολάστηκα γιὰ σένα! Γιὰ τὸ πὼς θὰ βρῶ τὸν ἐξιλασμὸ αὐτῆς τῆς τρομερᾶς νύχτας; Ἴσως ἂν προσευχηθοῦμε μαζί!..

Καὶ γελοῦσε ὁ φορικαλὸς ἄνθρωπος.

—Δεῖξε μου, ἀπὸ ποῦ πρέπει νὰ βγῶ ἀποφεύγοντας τίς συναντήσεις.

Πῆρα τὸ χέρι του καὶ τὸν ὁδήγησα.

Περάσαμε τὸ διάδρομο εἶχα τὰ κλειδιά, ἀνοίξα τὴν πόρτα ἐνὸς σκοτεινοῦ δωματίου καὶ τοῦ ἔδειξα τὸ παράθυρο. Ἐδινε στὸν κῆπο.

Μέπιασε μέσα στὰ δυνατά του μπράτσα καὶ πήδησε μαζί μου ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Τρέξαμε ὥρα πολὺ, βασταγμένοι χέρι χέρι, καὶ φθάσαμε σ' ἓνα δάσος πυκνὸ καὶ σκοτεινὸ.

Ἐκεῖ, σταμάτησε γιὰ ν' ἀκούσῃ.

—Μᾶς κυνηγοῦν Κάτια! Μᾶς κυνηγοῦν ὥραϊο κορίτσι! Μὰ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου δὲν ἔχει ἔρθῃ ἀκόμη. Φίλησέ με ὥραϊο κορίτσι γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ γιὰ τὸν ἔρωτα τὸν αἰώνιο! Καὶ γιὰ τὰ χέρια σας εἶναι ματωμένα;

—Ἐκοψα τὸ λαρύγγι τῶν σκυλιῶν σου ἀγαπητῇ μου. Γαύγιζαν ἐνάντια στὸν ἀργοπορημένο ἐπισκέπτη. Πᾶμε!

Ξαναρχίζουμε νὰ τρέχουμε.

Στρίβοντας σὲ κάποιο μονοπάτι, βλέπομε τὸ ἄλογο τοῦ πατέρα μου. Εἶχε σπάσει τὸ χαλινάρι του, καὶ εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ σταῦλο.

Δὲν ἤθελε νὰ καὶ ζωντανό.

—Ἀνέβα μαζί μου Κάτια! Ὁ θεὸς μᾶς στέλνει ἓνα βοηθό. Δὲ θές; Μὲ φοβάσαι; Ἐγὼ δὲν εἶμαι αἰρετικός. Μαρὸς. Θὰ κάνω τὸ σταυρό μου ἂν θέλεις.

Καὶ σταυροκοπήθηκε.

Ἀνέβηκα, μ' ἔσφιξεν ἀπάνω του καὶ λησμονήθηκα σὰν μέσα σὲ ὄνειρο. Ὁταν ἤλθα στὸν ἑαυτό μου εἴμαστε στίς ὄχθες ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ.

Κατεβήκαμε! Αὐτὸς προχώρησε πρὸς τὰ καλάμια καὶ εἶδα σὲ λίγο μιὰ βάρκα ποὺ τὴν εἶχε κρύψει.

—Ἀντίο! εἶπε. Ἀντίο καλὸ ἄλογο. ψάξε νὰ βρῆς ἓναν καινούργιο ἀφέντη. Οἱ παλιοὶ σου ἀφεντάδες σὲ ἐγκαταλείπουν ὅλοι τους.

Ρίχθηκα στ' ἄλογο τοῦ πατέρα μου καὶ τὸ φίλησα.

Ἐπειτα καθήσαμε στὴ βάρκα, πῆρε αὐτὸς τὰ κουπιά καὶ σὲ λίγο χάσαμε ἀπ' τὰ μάτια μας τὴν ὄχθη.

Τότε αὐτὸς σήκωσε τὰ κουπιά καὶ κοίταξε ὁλόγυρά του τὸ νερό.

—Χαῖρε!—φώναξε—Βόλγα, μητέρα μου, ὥραϊο μου ποτάμι τρικυμισμένο, βρῦση ἀστέρευτη ὅπου πίνουν τὰ παιδιά τοῦ Θεοῦ! Θρεφτάρω μάννα μου!.. Ἀγρύπνησις πάνω στὴν περιουσία μου, ὅσο ἔλειπα; Τὰ ἐμπορεύματά μου εἶναι σὲ καλὴ κατάστασι; Ἐ, πάντα ὅλα ἂν θές, τρικυμισμένο ἀχόρταγο, μὰ ἐπίτρεψέ μου νὰ φυλάξω, νὰ χαϊδεύω τὸ ἀτίμητο μαργαριτάρι μου. Καὶ σὺ! Πῆς λοιπὸν τίποτα ὥραϊο κορίτσι. Ἐστὼ καὶ μιὰ μόνη λέξι. Ρώτησε τὴν καταιγίδα ὁ ἥλιος. Φῶς! Σκόρπισε τὴ νύχτα. Μιλοῦσε καὶ γελοῦσε ταυτόχρονα γιὰ νὰ μὲ καθησὺ χάσῃ, μὰ ἐγὼ δὲν μποροῦσα ν' ἀνεχθῶ τὸ βλέμμα του.

Μ' ἔκαιε ἡ ντροπή.

Μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ μιλήσω. Ἐκεῖνος κατάλαβε.

—Ἄς εἶναι!—εἶπε καὶ ἡ φωνὴ του ἦταν γεμάτη θλίψη.—Ἄς εἶναι. Καεῖς δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ τίποτα ἐνάντια στὴν ἀνάγκη. Ὁ Θεὸς ἄς σὲ συχωρέσῃ περὶ στέρα μου περήφανη καὶ ὥραϊο μου κορίτσι. Μὰ εἶναι δυνατόν νὰ μ' ἐχθρεύεσαι ὥς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο! Εἶμαι λοιπὸν κιόλας τόσο ἀποτρόπαιος.

Ἄκουα, καὶ μ' ἔπιασε ἡ ὁργὴ.

Μὰ ἦταν ἡ ὁργὴ τοῦ ἔρωτα.

—Ἄν σὲ μισῶ ἢ ὄχι, αὐτὸ δὲν εἶναι δική σου δουλειά! Ποῦ θ' ἀβρισκες ἓνα ἄλλο κορίτσι, τόσο τρελλό, τόσο ξεταίπωτο, ποῦ νὰ σοῦ ἀνοίξῃ τὸ δωμάτιό του τὴ νύχτα στὰ σκοτεινά.

Σοῦ πούλησα τὴν ψυχὴ μου, μ' ἓνα θανάσιμο ἀμάρτημα! Ἡ καρδιά μου ἦταν τρελλή. Δὲν μπόρεσα νὰ τὴν συγκρατήσω. Προετοίμασα πολλὰ δάκρυα γιὰ τὸν ἑαυτό μου... Ὅμως ἐσὺ νὰ μὴν

χαίρῃσαι γιὰ τὸ κακὸ τῶν ἄλλων σὰν ξενὰς κλέφτης! Μὴν κοροϊδεύεις μιὰ κοριτσιίστικη καρδιά.

Τὰ εἶπα ὅλα αὐτὰ τὰ ἄθλα μου καὶ ἔξεσπασα σὲ κλάματα.

Μὲ κοίταξε σιωπηλὰ καὶ ἡ ματιὰ του μ' ἔκανε νὰ τρέμω.

—Ἄκου λοιπὸν ὥραϊο κορίτσι,—εἶπε καὶ τὰ μάτια του στραφτοκοποῦσαν μὲ μιὰν ὑπερκόσμια λάμψη.—Αὐτὸ ποῦ θὰ σοῦ πῶ δὲν εἶναι μάταιος λόγος. Ὅσο θὰ θέλῃς νὰ μοῦ δώσης εὐτυχία, θὰ εἶσαι δική μου. Ὅμως ἂν σοῦ συμβῇ νὰ μ' ἀγαπήσῃς, μὴ μιλάς πιά μὴ ξεοδεύεις ἄδικα τὰ λόγια σου. Δὲ θὰ σὲ βιάσω. Ἀλλὰ σούφρωσε μόνο τὰ φρειδάκια σου, ἀπόστρεψε μόνο τὸ μαῦρο σου μάτι, κούνησε μόνο τὸ μικρὸ σου δαχτυλάκι καὶ θὰ ἐπιστρέψω τὸν ἔρωτά σου, μὲ τὴν ἀγαπημένη σου ἐλευθεριοῦλα τὴ χρυσή. Μὰ τότε, ὦ περήφανη ὁμορφιά μου θὰ πεθάνω.

Κι' ἔννοιωσα ὅλη μου τὴ σάρκα νὰ τρέμῃ στὰ λόγια του αὐτά.

Μιὰ βαθεῖα συγκίνησι διέκοψε τὴν Κάτια.

Ὅμως αὐτῇ, ξανάεχισε πάλι ν' ἀναπνέῃ καὶ χαμογελῶντας σὰ νὰ τῆς ἦρθε μιὰ καινούργια σκέψις ἐτοιμαζότανε νὰ ἐξακολουθήσῃ ὅταν τὸ βλέμμα της, συνάντησε τὸ φλογισμένο μάτι τοῦ Ὁρντινόφ καρφωμένο πάνω της.

Ἀνατρίχιασε, θέλησε νὰ μιλήσῃ, ὁ μὸς τὸ αἷμα τῆς ἀνέβαινε στὸ κεφάλι.

Σὰ νὰ τὴν ἔπιασε τρελλὰ, ρίχθηκε στὸ μαξιλάρι. Ὁ Ὁρντινόφ ἦταν ἄπειρα ἀνήσυχος. Τοῦ φαινότανε πὼς δηλητήριο τοῦ ἔκαιε τίς φλέβες.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη καταριότανε τὸν ἔρωτά του. Σὰ νὰ πνιγότανε. Δὲν ἦταν πιά αἷμα μὰ λυωμένο μολύβι ποὺ ἔτρεχε στίς φλέβες του.

—Ἄ! Δὲν εἶναι αὐτὸ ἡ πιὸ μεγάλη μου χολόσκασι!

Εἶπε ἡ Κάτια, σηκώνοντας ξαφνικά τὸ κεφάλι της. Καὶ ἐξακούθησε:

—...Δὲν εἶναι αὐτό, δὲν εἶναι αὐτό... δὲν εἶναι αὐτό!.. Δὲν ἔχουμε παρὰ μιὰν μόνο μητέρα στὸν κόσμον.

Κι' ἐγὼ δὲν ἔχω πιά μητέρα. Μὰ τί μ' ἐνδιαφέρει αὐτό; Τί μ' ἐνδιαφέρει ἡ κατάρα τῆς τρομερῆς τελευταίας τῆς στιγμῆς; Τί μ' ἐνδιαφέρει ἡ ἀλήθεια μου

ζωή; Καὶ τὸ ζεστὸ δωματιάκι. Καὶ ἡ ἐλευθερία μου ἡ κοριτσιίστικη; Ἡ ψυχὴ μου, ποὺ τὴν πούλησα σ' ἓνα μιὰρὸ καὶ ποὺ ἔχει τώρα τὸ θανάσιμο ἀμάρτημα, τί μ' ἐνδιαφέρει; Δὲν πρόκειται γι' αὐτό, ἂν καὶ αὐτὸ ὅτι εἶναι ἡ συμφορὰ μου! Ἡ πὺδ μεγάλη μου θλίψη αὐτὴ ποὺ μοῦ δίνει πίκρα στὴν καρδιά εἶναι, ὅτι εἶμαι ἡ μαγεμένη σκλάβαντῆς ντροπῆς μου, εἶναι ὅτι ἀγαπῶ τὴν ἀτιμία μου, εἶναι ὅτι μοῦ ἀρέσει σὰν εὐτύχημα ἡ ἀνάμνησι, τοῦ ἀτιμασμοῦ μου. Νὰ ἡ ἀθλιότητά μου. Ἡ καρδιά μου εἶναι δίχως δύναμι καὶ δίχως θυμὸ ἐνάντια στὸ ἀμάρτημά μου.

Τῆς κόπηκε ἡ ἀνάσα, ἓνας ὑστερικὸς λυγμὸς τῆς ἔστριψε τὸ λαρύγγι, τὸ στήθος της ἀνεβοκατέβαινε βαθειά, καὶ ἓνας περιεργὸς θυμὸς πέρασε τὸ βλέμμα της.

Μὰ τὴν στιγμὴ ἐκείνη, τόση γοητεία ἦταν ἀπλωμένη στὸ πρόσωπό της. Ἡ κάθε γραμμὴ τοῦ προσώπου της, ἔπαλλε μὲ τέτοια ὁμορφιά, τόσο πάθος ξεποῦσε, ὥστε οἱ σκέψεις οἱ μαῦρες τοῦ Ὀρτινώφ σκόρπισαν καὶ δὲν ἐννοιῶσε πιά παρὰ μόνο μιὰ ἐπιθυμία.

Νὰ σφίξη τὴν καρδιά του, πάνω στὴν καρδιά τῆς νέας, καὶ νὰ βρῇ τὴν λησμονία κοντὰ σὲ τούτη τὴν καρδιά καὶ νὰ τὴν νοιώσῃ νὰ πάλλῃ μὲ τὸν ἴδιο ρυθμὸ τὸν τοικυμισμένο.

Τὰ βλέμματά τους συναντήθηκαν.

Ἐκείνη χαμογέλασε καὶ αὐτὸς ἐννοίῶσε τὸν ἑαυτὸ του, μέσα σ' ἓνα διπλὸ πύρινο θεῦμα.

— Ἐλεος! Χάρη!

Ἀναστέναξεν αὐτός. Ἡ φωνὴ του ἔτρεψε Ἦταν τόσο σιμὰ της ὥστε οἱ ἀναπνοὲς τους ἔσμιγαν.

Κι' ἐξακολούθησε:

— Τώρα κι' ἐσὺ μὲ τὴν σειρὰ σου, μοῦ ἔκανες μάγια. Δὲν ξαίρω τὴ θλίψη σου, μὰ βλέπω πὼς ἡ ψυχὴ μου ἔχασε τὴν ἡρεμία της. Λησμόνησε τὴ θλίψη σου καὶ πὲς μου, ὅτι θές, διέταξε, θὰ ὑπακούσω! Ὅμως ἔλα μαζί μου, μὴ μ' ἀφήνεις νὰ πεθάνω.

Ἡ Κάτια τὸν κοίταζε ἀκίνητη. Θέλησε νὰ τὸν διακόψῃ, πῆρε τὰ χέρια του, ὅμως τῆς κόπηκαν τὰ λόγια. Ἐνα περιεργὸ χαμόγελο, φάνηκε σιγὰ σιγὰ στὰ χεῖλη της, καὶ θὰ νόμιζε κανεὶς πὼς τὸ γέλιο ἤθελε νὰ διαδεχθῇ αὐτὸ τὸ χαμό-

γελο.

— Δὲν σοῦ τὰ εἶπα ὅλα...

Ξαναεἶπε αὐτὴ, τέλος μὲ φωνὴ δρομητική.

— Ἐχω νὰ σοῦ διηγηθῶ ἀκόμη πολλά! Μὰ θὰ ἤθελες νὰ τ' ἀκούσης; θὰ ἤθελες νὰ τ' ἀκούσης. Ἀκου τὴν ἀδελφοῦλα σου. Δὲν κατάλαβες ἴσως ἀκόμη ὅλη της τὴ δυστυχία. Θὰ μπορῶ νὰ σοῦ πῶ πὼς ἔζησα μαζί του ὁλόκληρο χρόνον μὰ δὲ θὰ σοῦ τὸ πῶ... καὶ ὅταν πέρασε ὁ χρόνος κατέβηκε μὲ τοὺς φίλους του στὸν ποταμό, κι' ἐγὼ ἔμεινα μόνη περιμένοντάς τον, στὸ σπῆτι τῆς γυναικάς του, ποὺ τὴν ἔλεγε μητέρα του. Τὸν περιμένα ἓνα μῆνα. δυὸ μῆνες, ἔπειτα μιὰ μέρα συναντῶ στὸ δρόμον ἓνα νεαρὸ ἔμπορο. Τὸν κοιτάζω, καὶ μοῦ ἔρχεται στὸ μυαλὸ ἡ ἀνάμνησι τῶν ὥραίων μου ἡμερῶν.

— Λιούμπουσκα, ἀδελφοῦλα — μοῦ εἶπε ἀφοῦ ἀντάλλαξε μαζί μου μερικὰ λόγια—εἶμαι ὁ Ἀλιόσα ὁ ἀρραβωνιαστικός σου. Θυμᾶσαι ὅτι οἱ γέροι μᾶς εἶχαν ἀρραβωνιάσει, σὰν εἴμασταν ἀκόμη παιδιά; Μὲ ξέχασες; Θυμήσου! Εἶμαι ἀπὸ τὸν τόπο σου.

— Καὶ τί λένε γιὰ μένα στὴν πατρίδα;

— Ὁ Ἀλιόσα χαμογέλασε:

— Λένε πὼς συμπεριφέρθηκες ἄσκημα, ὅτι ξέχασες τὴν κοριτσιίστικη ἀρετὴ σου, καὶ ὅτι ζῆς μ' ἓνα ληστή, μ' ἓνα φωνητὰ τῶν ψυχῶν.

— Καὶ σὺ τί λὲς γιὰ μένα;

Ἀνατρίχιασε.

— Δὲν ἔλεγα τίποτα καλὸ! Δὲν ἔλεγα τίποτα καλὸ! Μὰ σωπαίνω τώρα ποὺ σὲ βλέπω. Ἀ! Μὲ κατὰστρεψες! Ἀγόρασέ μου λοιπὸν καὶ σὺ τὴ ψυχὴ μου, πᾶρε τὴν καρδιά μου ὥραϊο κορίτσι παῖξ μὲ τὸν ἔρωτά μου. Εἶμαι ὁρφανὸς τώρα, εἶμαι ἐλεύθερος, ἡ ψυχὴ μου ἀνῆκει μόνο σ' ἐμένα. Δὲν ἔκαμα ἐγὼ ὅπως κάποιον κορίτσι, ποὺ σκότωσε μέσα του τὴν ἀνάμνησι, δὲν πούλησα τὴν ψυχὴ μου. Καὶ τί ἔλεγα; Ἀγόρασέ την. Δὲν εἶναι γιὰ πούλημα. Τὴν δίνω γιὰ τίποτα. Τζάμπα προῖμα...

Ἀρχισα νὰ γελῶ, καὶ οὔτε μιὰν οὔτε δυὸ φορὲς μοῦ εἶπε τέτοια λόγια.

Ἐμεινε ἓναν ὁλόκληρο μῆνα στὴν ἐξοχή, ἐγκαταλείποντας τὰ ἐμπορεύματά

του, τοὺς φίλους του.

Ἐζησε μένος ὁλομόναχος. Τὸν λυπήθηκα ποὺ ἔκλειε καὶ ποὺ ἦταν ὁρφανός. Ἐνα πρωὶ τοῦ εἶπα:

— Ἀλιόσα! Ἀπόψε, σὰν πέσῃ ἡ νύχτα, περιμένε με κοντὰ στὸ λιβάδι. Θὰ πᾶμε μαζί σπῆτι σου. Βαρέθηκα αὐτὴν τὴν ἄθλια ζωὴ.

Ἡ νύχτα εἶχε ἔλθει. Ἐκαμα ἓνα μικρὸ πακέτο τὰ ρούχα μου. Ἡ καρδιά μου ἦτανε λυπημένη καὶ ταυτόχρονα χαρούμενη. Ξαφνικά, βλέπω νὰ μπαίνει ὁ ἀφέντης μου. Δὲν τὸν περιμένα.

— Καλημέρα! Ἐλα γρήγορα. Θᾶχη φουρτοῦνα στὸ ποτάμι καὶ ὁ καιρὸς περνᾷ

Τὸν ἀκολούθησα. Περνάμε τὸ δρόμον γιὰ τὸ ποτάμι. Εἴχαμε δρόμον πολὺ. Βλέπαμε μακριὰ μιὰ βαρκούλα. Ἐνας κοπηλάτης ποὺ τὸν ξαίρω καλὰ κάθεται στὰ κουπιά. Μαντεῖται κανεὶς ἀπὸ τὴ στάσι του πὼς περιμένει κάποιον.

— Καλημέρα Ἀλιόσα. Ὁ Θεὸς μαζί σου! Τί; Ἀργοπόρησες. καὶ θὰ βιαστῇς τώρα γιὰ νὰ προφτάσῃς τίς βάρκες σου; Πήγαινέ μας καλὸ μου παληκάρι, τὴ γυναῖκα μου καὶ μένα στοὺς φίλους μας. Εἶναι μακριὰ. Ἀφισα τὸ βαπόρι νὰ φύγῃ, καὶ δὲ θὰ μπορούσα νὰ κάνω ὅλη αὐτὴν τὴν ἀπόστασι μὲ τὸ κολύμπι.

— Ἐλα, λοιπὸν.

Εἶπε ὁ Ἀλιόσα.

Ἡ ψυχὴ μου ὁλόκληρη ἀναστέναξε, ἀκούοντας τὴ φωνὴν του.

— Κάθησε—εἶπε—ὁ ἀέρας ἀνῆκει στὸν καθένα, καὶ ὅλοι θάχουν τὴ θέσιν τους μέσα στὸ σανιδένιο παλάτι μου.

Ἀνεβαίνουμε.

Ἡ νύχτα εἶναι μαύρη. Κανένα ἄστρο, πολὺς ἀέρας, τὰ κύματα ὑψώνονται καὶ εἴμαστε κιόλας ἓνα βέρσι μακριὰ ἀπὸ τὴν ὄχθη.

Κανεὶς ἀκόμη δὲν ἔχει μιλήσει.

— Μιὰ καταιγίδα λείει ὁ ἔραστής μου — Μιὰ καταιγίδα σοβαρή. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἀνακατεύομαι σ' αὐτά, δὲ θυμᾶμαι παρόμοια τοικυμία στὸ ποτάμι. Σὲ λίγο θάχουμε μιὰ φοβερὴ μπόρα. Ἡ βρόχα αὐτὴ πάρα εἶναι γεμάτη καὶ δὲν μπορούμε νὰ μείνουμε καὶ εἰς τρεῖς.

— Ὁχι! Δὲν μπορούμε νὰ μείνουμε καὶ οἱ τρεῖς. Φαίνεται πὼς ἓνας ἀπὸ μᾶς εἶναι παραπανιστός.

Τὸ καταχθόνιο πνεῦμα

Λέγοντάς τα αὐτά, ἡ φωνὴ τοῦ Ἀλιόσα ἔτρεψε σὰν χορδὴ βιολιού.

— Ἐ λοιπὸν, Ἀλιόσα. Σὲ γνώρισα μικρὸ παιδί. Ἡμῶν φίλος τοῦ πατέρα σου, καί τρώγαμε μαζί ψωμί κι' ἄλάτι. Γιὰ πὲς μου λοιπὸν Ἀλιόσα Δὲ θὰ μπορούσες νὰ πᾶς ὡς τὴν ὄχθη δίχως τὴν βάρκα; Ἡ μήπως προτιμᾷς νὰ χάσῃς γιὰ τὸ τίποτα τὴν ψυχὴ σου;

— Ὁχι! Δὲν θὰ πάω. Καὶ σὺ ἀντρωμένε μου, ἂν σοῦ συμβῇ νὰ πῆς καμμιά γουλιὰ παραπάνω στὸ δρόμον, θὰ τὰ περάσῃς ἄσκημα.

— Οὔτε ἐγὼ θὰ πάω. Τὸ ποτάμι δὲ μὲ σηκώνει ἐμένα. Ἀλλὰ ἀκου τώρα καὶ σύ, Κατερινούσκα, θησαυρὸ μου. Θυμᾶμαι μιὰ παρόμοια νύχτα. Μόνο ποὺ τὰ κύματα ἦτανε λιγώτερο μεγάλα καὶ τὰ ἄστρα λαμπερὰ καὶ τὸ φεγγάρι ἔφεγγε. Θέλω μόνο νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν τὴν ξέχασες ἐκείνη τὴ νύχτα.

— Τὴ θυμᾶμαι.

Εἶπα ἐγώ.

— Θυμᾶσαι λοιπὸν ἐπίσης—ψέμματα;—καὶ μιὰ συμφωνία ποὺ εἴχαμε κάνει. Θυμᾶσαι πὼς ἓνας ἄνδρας μὲ καρδιά ἐξήγησε σ' ἓνα ὥραϊο κορίτσι μὲ τὴν τρόπο, ὅταν πιά δὲν θὰ τοῦ ἀρεσε τοῦ κοριτσιοῦ, αὐτὴ θὰ μπορούσε νὰ ξαναβρῇ τὴν ἀγαπημένη της ἐλευθεριούλα.

— Τὸ θυμᾶμαι κι' αὐτό!

Δὲν ἤξαιρα πιά ἂν ζοῦσα ἢ ἂν ἤμουνα πεθαμένη.

— Τὸ θυμᾶσαι ἐπίσης; Ἐ, λοιπὸν, νὰ ποὺ εἴμαστε ἓνας παραπάνω μέσα στὴν βάρκα. Ἐτσι ἀπὸ μᾶς ἡ ὥρα ἐσήμανε. Πὲς μας λοιπὸν, ἀγάπη μου, πὲς μας περισσότερα μου, τίνος ὥρα ἦρθε; Μὴ λὲς παρὰ μιὰ λέξι.

Δὲν τὴν εἶπα αὐτὴ τὴ λέξι:

— Κατερίνα!

Φώναξε πίσω τους μιὰ φωνή. Μιὰ φωνὴ ὑπόκοφη καὶ βραχνή.

Ὁ Ὀρτινώφ ἀνατρίχιασε. Ὁ Μούριν ἦταν στὴν πόρτα. Μόλις ντυμένος μὲ μιὰ γούνα, φοικωδῶς χλωμός, τοὺς κοίταξε καὶ τοὺς δυὸ σὰν τρελλούς.

Ἡ Κάτια χλόμιασε, τὸν κοίταξε κι' αὐτὴ κατὰματα σὰν ὑπνωτισμένη.

— Ἐλα στὸ δωμάτιό μου, Κατερίνα!

Εἶπε ὁ ἄρρωστος μὲ φωνὴ μόλις καταληπτὴ καὶ βγήκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

Ἡ Κάτια ἐξακολουθοῦσε νὰ κοιτάζῃ τὸ κατώφλι, ὡς ἂν ὁ γέρος ἦταν ἀκόμη μπροστά της. Μὰ ξαφνικὰ τὸ αἶμα της φλογίστηκε, ἀναψε τὰ χλωμά της μάγουλα καὶ σηκώθηκε σιγὰ σιγὰ.

Ὁ Ὁρντινώφ, θυμήθηκε τὴν πρώτη τους συνάντησι.

—Γιὰ αὐτοὺς λοιπόν, δάκρυά μου!..

Εἶπε αὐτὴ μὲ ἓνα παράξενο χαμόγελο. Θυμήσου μόνο πὺν ἔχω ἐσένα... «Διάλεξε ἀπὸ τοὺς δυὸ ὥραϊο κορίτσι, ποὺδὲ σου ἀρέσει, καὶ ποὺδὲ δὲ σου ἀρέσει...», θὰ τὸ θυμηθῇς; Θὰ περιμένῃς ἀκόμη μιὰ μικρὴ νυχτοῦλα;

Ἔβαλε τὰ χέρια της πάνω στοὺς ὤμους τοῦ νέου καὶ τὸν κοίταξε τρυφερά.

—Κάτια! Μὴν πᾶς... Μὴν ἀποτελειώ- νεις τὴ δυστυχία σου. Εἶναι τρέλλα...

—Κατερίνα!

Ἀκούστηκε ἡ φωνὴ πίσω ἀπὸ τὸ τοίχωμα.

—Ἔ λοιπόν, τί; Θὰ μὲ σκοτώσῃ ἴσως. Ἀποκριθῇκε ἡ Κάτια μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο.

—Καλὴ σὺ νύχτα, ἀδελφέ μου!

Τὸ κεφάλι της κυλοῦσε πάνω στὸ στήθος τοῦ Ὁρντινώφ, καὶ τὰ δάκρυα ποτίζανε τὸ πρόσωπό της.

—Εἶναι τὰ τελευταῖα μου δάκρυα! Κοίμισε τὴ θλίψι σου, γλυκὲ μου φίλε.

Αὐτοῖς θὰ ξυπνήσῃς χαρούμενος...

Καὶ τὸν φίλησε μὲ πάθος.

—Κάτια, Κάτια.

Μουρμούρισε ὁ Ὁρντινώφ, πέφτον- τας στὰ γόνατα μπροστά της, καὶ προ- σπαθόντας νὰ τὴν συγκρατήσῃ.

—Κάτια!

Γύρισε πρὸς τὸ μέρος του, τοῦ ἔκανε νόημα μὲ τὸ κεφάλι της χαμογελώντας καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

Ὁ Ὁρντινώφ τὴν ἄκουσε πὺν μπῆκε στὸ δωμάτιο τοῦ Μούριν.

Κρατοῦσε τὴν ἀνάσα του, καὶ ἄκουσε. Ὁ γέρος σώσασε, ἢ ἴσως νὰ εἶχε πάλι χάσει τίς αἰσθήσεις του. Ὁ Ὁρντινώφ δὲν ἄκουσε πιά τίποτα.

Ἦθελε νὰ πᾶν ὁ ἴδιος στὸ δωμάτιο τοῦ γέρου, μὰ τὰ πόδια του τὸν πρόδω- σαν, καὶ ἔπεσε πάνω στὸ κρεβάτι.

V

Πολὺ ἔπειτα ἀφοῦ ξύπνησε ὁ Ὁρν-

τινώφ δὲν πρόρρεσε νὰ ἀντιληφθῇ τί ὥ- ρα ἦταν.

Ἦταν τὸ λυκαυγὲς τὸ πρωῒνό, ἢ τὸ ἔσπερινό;

Πόσο εἶχε κρατήσῃ ὁ ὕπνος του;

Ὅπως δὴποτε ὅμως, αἰσθανότανε καλὰ πὺς ὁ ὕπνος ἐκεῖνος ἦταν ἀρρω- στιάρικος.

Πέρασε τὸ χέρι του, πάνω ἀπὸ τὸ πρόσωπό του, σὰν γιὰ νὰ διώξῃ τὰ φαν- τίσματα τῆς νύχτας.

Μὰ ὅταν θέλησε νὰ σηκωθῇ, τὰ τσα- κισμένα του μέλη ἀρνήθηκαν νὰ τὸν ὑ- ψηρετήσουν.

Τὸ κεφάλι του γυρνοῦσε, ἀνατριχοῦσε. Ταυτόχρονα μὲ τὴν συναίσθησί του, τοῦ ξαναρχότανε καὶ ἡ μῆμη, καὶ ἀνατριχί- ασε ξαναζόντας γιὰ μιὰ καὶ μόνη στιγμή

σὰν μέσα σὲ μιὰν ἀστραπὴ τίς ἀναμνή- σεις τῆς περασμένης νύχτας.

Τὰ συναισθήματά του ἦσαν τόσο ζων- τανὰ ὥστε δὲν μπορούσε νὰ πιστέψῃ ὅτι οἱ ἀτέλειωτες ὥρες πὺν πέρασαν, τὸν ἀ- ποχώριζαν ἀπὸ τὴ νύχτα ἐκεῖνη. Σὰν νὰ ἦταν ἐκεῖνη μόλις τὴ στιγμή πὺν τὸν εἶ- χε ἀφίσει ἡ Κάτια.

Τὰ μάτια του ἦσαν βρεγμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Καὶ πρᾶμα περίεργο, ὁ πόνος του, τοῦ ἦταν γλυκός, ἂν καὶ αἰσθάνθηκε καθαρὰ πὺς ὁ ὀργανισμός του ὁ κλονι- σμένος δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρῃ ἓνα

δεύτερο τέτοιο κλονισμό.

Γιὰ μιὰ στιγμή πιστεύοντας, πὺς πέθανεν—τόσο ἐρεθισμένα ἦταν τὰ νεύ- ρα του—ἐτοιμαζότανε νὰ ὑποδεχθῇ τὸ θάνατο, σὰν μουσαφίρη ἐπιθυμητό.

Ἔπειτα, μιὰ τόσο δυνατὴ ὁρμὴ κυ- ρίευσεν τὴ ψυχὴ του, πὺν ἡ ζωτικὴ του δραστηριότητα ξαναζωντάνεισε σὲ μιὰν ὑπερδιέγερσι.

Ἡ ψυχὴ του ἔκαιγε, φλογιζότανε σὲ βαθμὸ νὰ γίνῃ στάχτη σὲ μιὰ στ γμῆ.

Ξαφνικά, ἄκουσε μιὰ φωνὴ νὰ τρα- γουδᾷ.

Ἦταν μιὰ ὁρμονία ὅμοια μὲ τίς ἐ- σωτερικὲς ἐκείνες μουσικὲς, καὶ γνώριμες στὴν ψυχὴ στὶς ὥρες τῆς χαρᾶς.

Ὀλόσιμά του, σχεδὸν πάντα ἀπὸ τὸ κεφάλι του, ἡ καθάρια καὶ σταθερὴ φω- νὴ τῆς Κάτιας τραγουδοῦσε ἓνα τραγοῦ- δι γλυκὸ καὶ μονότονο.

Ἡ φωνὴ ἀνέβαινε, χαμῆλωνε, καὶ

ξεψυχοῦσε σ' ἓνα παράπονο, ὡς ἂν νὰ τὴν ἀπορροφῶσε ἡ κρυφὴ λαχτάρα, ἐνὸς ἀκόρεστου πόθου, σκλαβωμένου στὰ βά- θη μιᾶς καρδιάς.

Ἔπειτα ξανάρχιζε μὲ λαρυγγισμοὺς ἀηδονιοῦ, σὰν τέλειο σύμβολο ἐνὸς ἀνα- πότρεπτου πάθους, καὶ ἀπλωνότανε σὰ μιὰ θάλασσα ὁρμονίας δυνατῆς, ὅπως οἱ πρῶτες ὥρες τοῦ ἔρωτα.

Διακρινότανε ἐπίσης τὰ λόγια τὰ ἀ- πλᾶ, τὰ αἰσθηματικά, τὰ θαυμάσια προ- σαρμοσμένα στὴ μελωδία.

Μὰ ὁ Ὁρντινώφ τὰ λησμονοῦσε.

Ἡ μουσικὴ μόνη τὸν συγκινοῦσε. Στὸ ἀπλὸ καὶ ἀπλοῖκό ρεσιταίβο, ἀντικαθι- στοῦσε ἄλλα λόγια γεμάτα ἀπ' αὐτὴν.

Καὶ ἦταν τότε, τὸ τελευταῖο ἀναστέ- ναγμα, τοῦ πάθους δίχως ἐλπίδα, πότε ἀντίθετα, ἡ κραυγὴ χαρᾶς, τῆς χαρᾶς πὺν ἐπιτέλους σπᾶ τίς ἀλυσίδες τῆς καὶ πα- ραδίνεται, ἐλεύθερη καὶ γαλήνια, σ' ἓ- ναν εὐγενικὸ ἔρωτα.

Καὶ πότε ἦταν οἱ πρῶτοι ὅρκοι τῆς ἐρωμένης, ἡ μυρωμένη ντροπαλιὰ τῶν πρῶτων ἐρυνθημάτων, καὶ ἡ ἀστραπὴ τῶν δακρύων, καὶ τὰ δειλὰ καὶ μυστηριώδη μουρμουρητά.

Πότε, ἡ στεῖρα ἐπιθυμία μιᾶς ἐστιά- δας περήφανης καὶ χαρούμενης γιὰ τὴ δύναμί της, δίχως πέπλα, δίχως μυστή- ρια καὶ πὺν μ' ἓνα φωτερό γέλιο, ἀνοι- γει διάπλατα τὰ μεθυσμένα της μάτια.

Ὁ Ὁρντινώφ δὲν περιέμενε τὸ τέλος τοῦ τραγουδιοῦ, σηκώθηκε καὶ τὸ τρα- γοῦδι σταμάτησε ἀμέσως.

—Οὔτε καλημέρα, οὔτε καλὸ πρωῒ, μπορεῖ πᾶ νὰ πῇ κανεὶς ποθητὲ μου.. Καλησπέρα! Σήκω, ἔλα στὸ δωμάτιό μας, ἔλα γιὰ νὰ χαρῶ. Σὲ περιμένουμε, ὁ ἀ- φέντης κ' ἐγώ, κ' οἱ δυὸ μας ἐτοιμοὶ γιὰ νὰ σὲ ὑψηρετήσουμε. Σβῖσε τὸ μῖσος σου μέσα στὸ θυμὸ σου, ἂν νοιώθεις ἀκόμη τὴν προσβολὴ μέσα σου.

Ὁ Ὁρντινώφ, ἀκολούθησε τὴν Κά- τια..

Μόλις μπορούσε νὰ καταλάβῃ πὺς πᾶει στὸ σπιτονοικοκύρη του. Ἡ πόρτα ἀνοι- ξε μπροστά του, καὶ φωτερό σὰν τὸν ἡ- λιο τοῦ παρουσιάστηκε τὸ χαμόγελο τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του.

Δὲν εἶδε καὶ δὲν ἄκουσε παρὰ αὐτὴν μονάχα, καὶ ἡ καρδιά του ξεχείλισε χαρᾶ.

—Πέρασαν δυὸ αὐγές, ἀπὸ τότε πὺν ἰδωθήκαμε τῆς εἶπε, δίνοντάς του τὸ χέ- ρι. Ἡ δεύτερη βραδιὰ τελειώνει, κοίτα τὸν οὐρανό.

Εἶναι οἱ δυὸ αὐγές τῆς ψυχῆς ἐνὸς κοριτσιοῦ—πρόσθεσε γελῶντας—ἐκείνη πὺν κάνει τὸ προσωπάκι της νὰ κοκκι- νίξῃ ἀπὸ τὴν πρώτη ντροπὴ, ὅταν ἡ μο- ναχοῦλα ψυχὴ της μιᾶ γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ἡ δεύτερη, ἡ φλογερὴ αὐγὴ πὺν ἀ- νεβάζει στὸ μέτωπό της, τὸ ὀλοκκόκκινο αἶμα της.

Ἔλα σ' ἐμᾶς. Ἔλα καλὸ πα- ληκάρι. Γιατί μένεις στὸ κατώφλι; Τιμὴ καὶ ἔρως σ' ἐσένα.. Δέξου τὸν χαιρετισμὸ τοῦ ἀφέντη.

Μ' ἓνα μελωδικὸ γέλιο, πῆρε τὸν Ὁρ- ντινώφ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔμπασε.

Χαμῆλωσε αὐτὸς τὰ μάτια καὶ φοβό- ταν νὰ τὴν κοιτάζῃ. Αἰσθανότανε πὺς ἦταν τόσο θεσπέσια ὁμορφὴ, ὥστε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴ θέα της.

Καὶ πραγματικά, ποτὲ της δὲν ἦταν τόσο ὥραϊα.

Τὸ γέλιο μιᾶς πραγματικῆς χαρᾶς, σπινθηροβολοῦσε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ πρόσωπό του. Τὸ χέρι της ἀνατριχίαιζε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ χέρι τοῦ Ὁρντινώφ, καὶ ἂν εἶχε σηκώσει τὰ μάτια, θάβλεπε ἓνα θριαμβευτικὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη τῆς κοπέλλας.

—Σήκω λοιπόν γέρο!..—Εἶπεν ἐπι- τέλους ὡς νὰ ἐρχότανε στὸν ἑαυτὸ της— Πῆς στὸ μουσαφίρη μας, ἓναν εὐχάριστο λόγο. Ἐνὰς μουσαφίρης εἶναι ἓνας ἀ- δελφός. Σήκω ἄνθρωπε ὑπερόπτη, περή- φανε γέρο. Χαιρέτα τὸ μουσαφίρη σου, καὶ πιάστον μὲ τὸ ἄσπρο σου χέρι.

Γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Ὁρντινώφ, ἔβα- λε μὲ τὸ νοῦ του τὸ Μούριν.

Τὰ μάτια τοῦ γέρου, ἔς καὶ σβύνανε σὲ μιὰν ὑπέριστη ἀγωνία. Κοίταξε κα- τάματα τὸν Ὁρντινώφ, μὲ τὸ ἴδιο ἀνή- συχο βλέμμα, τὸ τρελλό, πὺν δὲν τὸ εἶχε ξεχάσει ὁ Ὁρντινώφ.

Ὁ Μούριν ἦταν πλαγιασμένος, ἀλλὰ μισοντυμένος, καὶ τὸ δίχως ἄλλο κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, εἶχε βγεῖ ἔξω.

Ὁ λαιμός του, ἦταν τυλιγμένος μ' ἓνα κόκκινο μαντήλι.

Φοροῦσε παντοῦφλες.

Τὸ δίχως ἄλλο ἡ ἀρρώστια, ἀρχίζε νὰ τὸν ἀφίνη, ὅμως ἦταν ἀκόμη τρομαχτικὰ χλωμός καὶ κίτρινος.

Μὰ τὸ χαμόγελο δὲν ἄφινε τὰ χεῖ-
λη του.

Φαινότανε πὼς ὅλα αὐτὰ εἶχαν γίνει
μὲ τὸ θέλημά του.

— "Α ! 'Εσὺ εἶσαι ;... Εἶπε ὁ Μού-
ριν. 'Ανασκηώθηκε καὶ κάθησε στὸ
κρεβάτι του.

— "... 'Εσὺ εἶσαι ὁ νοικάρης μου ! "Ε-
χω πολλὰ κρίματα ἀπέναντί σου εὐγενέ-
στατε. Σὲ πρόσβαλλα δίκως νὰ τὸ ξαίρω,
τράβηξα ντουφέκι. Μὰ ποῖος διάβολος
μποροῦσε νὰ πιστέψη πὼς ἦσουν ἐπιλη-
πτικός ; Κ' ἐγὼ ἐπίσης.

... Πρόσθεσε μὲ φωνὴ βραχνή, σου-
φρώνοντας τὰ χεῖλη του, καὶ ἀποστρέ-
φοντας ἄθελα τὰ μάτια του. Καὶ πρόσ-
θεσε.

— "... Ὄταν ἡ συμφορὰ ἔρχεται, δὲν
χτυπᾷ ξαίρεις τὴν πόρτα. Μπαίνει σὰν
τὸν κλέφτη. Τάχα, λίγο δὲν ἔλλειψε θαρ-
ρεῖς προχθές, νὰ τῆς χῶσω κι' αὐτῆς
ἓνα μαχαίρι στὸ στήθος ; Κάθισε καὶ
καλῶς ὥρισε.

Ὁ Ὁρντινῶφ τὸν κοίταξε τώρα κι'
αὐτὸς κατὰματα.

— Μὰ κάθισε, κάθισε λοιπόν—φώ-
ναξε ἀνυπόμονα ὁ γέρος—κάθησε ἀφοῦ
αὐτὴ τὸ θέλει !

Τὸ λοιπόν, νὰ ποὺ γίνετε ἀδελφὸς
καὶ ἀδελφή ! ἔ ; 'Αγαπιέστε σὰν δυὸ ἐ-
ρωτευμένοι ! ἔ ;

Ὁ Ὁρντινῶφ κάθησε.

— Κοντὰ λοιπὸν στὴν ἀδελφή σου,
ἐξακολούθησε ὁ γέρος γελώντας καὶ ἀ-
ποκαλύπτοντας τ' ἄσπρα του τὰ δόντια,
ποὺ δὲν τοὺς ἔλλειπε οὔτε ἓνα. Κάμετε
τὸ κέφι σας. "Ε ; Πόσο ὁμορφη εἶναι ἡ
ἀδελφή σου, εὐγενέστατε ; Ἀποκρίσου
μου. Κοίτα λοιπὸν πόσο ρόδινα εἶναι
τὰ μάγουλά της ! Μὰ κοίτα τὴν λοιπόν !
Τίμησε τὴν ὁμορφιά της. Δεῖξε πὼς ἡ
καρδιά σου στάζει αἷμα γι' αὐτήν.

Ὁ Ὁρντινῶφ ἔρριξε στὸ γέρο μιὰ
θυμωμένη ματιά.

Ὁ Μούριν μὲ τὸ βλέμμα αὐτὸ ἐν-
νοιωσε ρίγος.

Μιὰ κρυφὴ λύσσα κόχλαζε στὸ στή-
θος τοῦ νέου. Ἐνα εἶδος ζωῶδες ἐνστι-
κτο τὸν προειδοποιοῦσε πὼς βρισκότανε
μπροστὰ σ' ἓνα θανάσιμο ἐχθρό.

Μὰ δὲν ἐξηγοῦσε τὸ πὼς καὶ τὸ γιατί
σ' αὐτὴν τὴν συνάντησι.

Τὸ πνεῦμα του σὰ νὰ εἶχε παρα-

λύσει.

— Μὴν κοιτᾷς...

Εἶπε μιὰ φωνὴ πίσω του.

— Μὴν κοιτᾷς, μὴν κοιτᾷς, σοῦ λέ-
γω, ἀφοῦ τὸ κακὸ πνεῦμα σὲ βάζει σὲ
πειρασμό. Λυπήσου τὴ Λιούμπα σου.

Καὶ ξαφνικά, χαμογελώντας ἐκείνη,
σκέπασε μὲ τὸ χέρι της ἀπὸ πίσω τὰ μά-
τια τοῦ νέου.

"Επειτα ἀμέσως ἔβγαλε τὰ χεῖρα της
καὶ σκέπασε τὸ ἴδιο της τὸ πρόσωπο.

Ὅμως ἐννοίωσε πὼς ἡ κοκκινάδα
στὰ μάγουλά της φαινότανε ἀνάμεσα στὰ
δάχτυλά της καὶ θέλησε νὰ ἀντιμετωπί-
σῃ δίκως φόβο τὰ γέλοια καὶ τὰ βλέμ-
ματα τῶν δύο ἀντρῶν.

Καὶ οἱ δύο τοὺς τὴν κοίταζαν σιωπη-
λά, ὁ Ὁρντινῶφ μ' ἓνα εἶδος καταπλήξεως
ἐρωτιάρας, ὥσάν νὰ ἔβλεπε γιὰ πρώτη
φορὰ μιὰ τόσο τρομαχτικὴ ὁμορφιά, ὁ
γέρος πάλι προσεχτικὰ καὶ ψυχρά.

Ἡ Κάτια πλησίασε στὸ τραπέζι, σή-
κωσε τὰ βιβλία, τὰ χαρτιά καὶ τὰ ἀ-
κούμπησε ὅλα στὸ κατώφλι τοῦ παράθυ-
ρου.

— Κόρη τοῦ Τσάρου !

Εἶπεν ὁ γέρος.

— Βασίλισσά μου !..

Μουρμούρισε ὁ Ὁρντινῶφ. Μὰ εὐθὺς
ἀμέσως ξαναῆλθε στὸν ἑαυτὸ του, νοιώ-
θοντας ἐπάνω του τὸ βλέμμα τοῦ γέρου.

Ὁ Ὁρντινῶφ θέλησε νὰ σηκωθῇ.
Ὅμως μιὰ ἀκατανίκητη δύναμι κάρφω-
νε τὰ πόδια του στὸ πάτωμα.

Ξανακάθησε σφύγγοντας τὰ χεῖρα
του.

Δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψη, πὼς ὅλα
αὐτὰ γινόντανε στ' ἀλήθεια.

Τοῦ φαινότανε πὼς τὸν εἶχε πιάσει
ἐφιάλτης.

Καὶ πρᾶγμα περίεργο, δὲν ἐπιθυμοῦ-
σε νὰ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὸ κακὸ αὐτὸ ὄνειρο.

Ἡ Κάτια ἔβγαλε τὸ παλιὸ χαλί, ἄ-
νοιξε ἓνα σεντοῦκι, πῆρε ἓνα πολύτιμο
χαλί, χρυσοκέντητο, κόκκινο καὶ χρυσὸ
καὶ σκέπασε τὸ τραπέζι. "Επειτα ἀπὸ μιὰ
παλιὰ ἀσημένια βαλιτσούλα, ἔβγαλε τρία
ποτήρια ἀπὸ τὸ ἴδιο μέταλλο καὶ μὲ
βλέμμα ἐπίσημο καὶ σχεδὸν ὄνειροπόλο
προσκάλεσε τὸ γέρο καὶ τὸ μουσαφίρη :

— Ποῖος ἀπὸ μᾶς, εἶπε, δὲν ἔχει τίς
συμπάθειες τῶν ἄλλων ; Ὅπως δὴ ποτε,
ἔχει τὴν συμπάθεια τὴ δική μου καὶ θά

πῶς μαζύ μου, γιατί μοῦ ἀρέσετε κι' οἱ
δυὸ σας, εἰστε καὶ οἱ δυὸ σας ἀδελφια
μου. "Ας πιοῦμε λοιπὸν εἰς ὑγείαν ὅλων
μας, γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ γιὰ τὴν ὁμόνοια.

— Ναί !—εἶπε κι' ὁ γέρος— ἄς πιοῦμε
καὶ ἄς πνίξουμε στὸ πιότερ τίς μαῦρες
μας σκέψεις. Κέρνα Κατερίνα !

— Καὶ σύ ; Διατάξεις νὰ κερᾷσω ;

Εἶπε ἡ Κάτια στὸν Ὁρντινῶφ.

"Εκείνος ἄπλωσε σιγὰ σιγὰ τὸ πο-
τήρι του.

— Μιὰ στιγμή !... "Εκείνος ἀπὸ μᾶς
ποὺ τούτη τὴ στιγμή ἔχει ἓναν πόθο νὰ
τὸν δῇ νὰ πραγματοποιεῖται...

Εἶπε ὁ γέρος, ὑψώνοντας τὸ χέρι.

Τσουγκρίσανε καὶ ἤπιανε.

— "Εμεῖς οἱ δυὸ τώρα, γέροντα !—εἶπε
ἡ Κάτια ἀποτεινόμενη πρὸς τὸν ἀφέντη
της— ἂν ἔχεις ἀκόμη στὸ βάθος τῆς καρ-
διάς σου, τρυφερότητα γιὰ μένα, ὅς πιο-
με ! "Ας πιοῦμε στὴν εὐτυχία ποὺ ζήσα-
με. "Ας χαιρετήσουμε τὰ τελευταῖα χρό-
νια. "Ας τὰ χαιρετήσουμε ! Διάταξε λοι-
πὸν νὰ κερᾷσω, ἂν μ' ἀγαπᾷς.

— Τὸ κρασί σου εἶναι δυνατό, περι-
στέρα μου καὶ σὺ μόνο ποὺ βρέχεις τὰ
χεῖλη σου ;

Εἶπε ὁ γέρος χαμογελώντας καὶ ἄ-
πλωσε καὶ πάλι τὸ ποτήρι του.

— "Ε, λοιπόν, ναί ! Μὰ νὰ τὸ πῆς καὶ
σὺ ὡς τὸν πάτο. Γιατί νὰ ζοῦμε γέροι μὲ
μιὰν ὀδυνηρὴ σκέψι ;

Μιὰ ὀδυνηρὴ σκέψις παραλύει τὴν
καρδιά. Τὸ νὰ συλλογιέται κανεὶς εἶναι
τὸ ἴδιο σὰ νὰ ὑποφέρει. Πρέπει νὰ ζοῦ-
με δίκως συλλογὴ. Αὐτὸ θὰ πῇ εὐτυχία.
Πιές γέρο. Πνίξε τὴ συλλογὴ σου !

— "Εχεις λοιπὸν τόση θλίψι ἐσὺ ἡ ἱ-
δια ὥστε νὰ ξαίρης τὸν τρόπο ποὺ μπο-
ρεῖ νὰ τὴν ἀποφύγῃ κανεὶς ;

Τὸ λοιπόν ! Πίνω στὴν ὑγεία σου, Κά-
τια, ἄσπρη μου περιστέρα !

— Καὶ σὺ εὐγενέστατε, ἂν μοῦ ἐπι-
τρέπῃς νὰ σὲ ρωτήσω... "Εχεις πολλὰς
θλίψεις ;

— "Αν ἔχω θλίψεις, τίς φυλάγω !

Εἶπε ὁ Ὁρντινῶφ, δίκως ν' ἀφίσῃ
ἀπὸ τὰ μάτια του τὴν Κάτια.

— "Ακουσε γέρο ; Κι' ἐγὼ ἐπίσης,
δὲν εἶναι πολλὸς καιρὸς ποὺ ξαίρω νὰ κοι-
τάζω μέσα μου. Δὲν εἶχα ἀναμνήσεις, καὶ
ξαφνικά σὰν ἦλθε ἡ ὥρα τὰ θυμήθηκα
ὅλα. Ὅλα ὅσα πέρασαν, τὰ ἔχω ξαναζή-

σει μέσα στὴν ἀχόρταγῃ ψυχῇ μου.

— Εἶναι πικρὸ τὸ νὰ ξαναρχίσῃ νὰ
ζῇ κανεὶς μὲ τὸ παρελθόν.

Εἶπε μελαγχολικὰ ὁ γέρος. Κι' ἐξα-
κολούθησε :

— Τὸ παρελθόν, εἶναι σὰν τὸ κρασί
ποὺ τὸ ἔχει πῆ κανεὶς. Τί καλὸ ὑπάρχει
στὸ παρελθόν ; Εἶναι ἓνα παλιὸ καφτάνι...
Τὸ πετᾷ κανεὶς.

— Καὶ χρειάζεται, καινούργιο κα-
φτάνι...

Εἶπε ἡ Κάτια, γελώντας βιασμένα.
Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ζήσει μόνος ἔστω
καὶ γιὰ μιὰ στιγμή. Ἡ καρδιά τῆς
νέας πετᾷ κι' ἡ δική σου δὲν μπορεῖ
πὰ νὰ χτυπήσῃ ταυτόχρονα μαζί της. Κα-
τάλαβες γέρο ; Νά, κοίτα. Ἐνα ἀπὸ τὰ
δάκρυά μου ἔπεσε στὸ ποτήρι σου.

— "Αραγε, μὲ πολλὴν εὐτυχία σοῦ πλή-
ρωσα τὴ θλίψι σου ;

Εἶπε ὁ Ὁρντινῶφ μὲ φωνὴ τρεμάμε-
νη ἀπὸ συγκίνηση.

— Εἶναι πιθανό, εὐγενέστατε, νὰ ἔ-
χῃς νὰ πουλήσῃς πολλὴν εὐτυχία.

"Αποκρίθηκε ὁ γέρος.

— Μὰ γιατί ὡς τόσο ἐπεμβαίνεις ὅ-
ταν δὲν σοῦ μιλᾷ ἑσένα ;

"Αρχισε νὰ γελᾷ, μὲ γέλοιο πικρὸ
καὶ σιωπηλὸ, κοιτάζοντας τὸν Ὁρντινῶφ.

— Εἶχα ἀνάλογα μὲ τὰ λεφτά μου.
Εἶπε ἡ Κάτια μὲ φωνὴ σφυριχτὴ καὶ δυ-
σαρεστημένη.

— "... Εκείνο ποὺ φαίνεται πολὺ στὸν
ἓνα, εἶναι πάρα πολὺ λίγο στὸν ἄλλο.
Ὁ ἓνας θέλει νὰ τὰ δώσῃ ὅλα δίκως νὰ
πάρῃ τίποτα. Ὁ ἄλλος παίρνει καὶ δὲν
δίνει. Καὶ σὺ, μὴ μὲ μαλώνεις εἶπε στὸν
Ὁρντινῶφ σχεδὸν σιληρά. Ἐνας ἄνθρω-
πος εἶναι ἔτοι, ἓνας ἄλλος εἶναι ἄλλοι-
ως. Ξαίρεις λοιπὸν κανένα ποὺ νὰ τοῦ
εἶναι γλυκεῖα ἡ ζωὴ ; Γέρο !

Κέρνα στὸ ποτήρι σου, κέρνα. Πιές
στὴν εὐτυχία τῆς κόρης σου τῆς πολυα-
γαπημένης. Ἡ γλυκεῖά σου ἡ σκλαβιά
ἡ ὑπόταχτικὴ ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα κε-
ρᾷ, καὶ πιές !

— "Ας εἶναι ! Πιές λοιπόν καὶ σὺ.
Εἶπεν ὁ γέρος, κερνώντας κρασί.

— Στάσου γέρο, στάσου ! Ἀφίσε νὰ
πῶ ἓνα λόγο.

Ἡ Κάτια, ἀκούμπησε τὸν ἄγκωνά
της στὸ τραπέζι καὶ κοίταξε κατὰματα τὸ
γέρο.

Μιά περίεργη απόφασι, φαινότανε στο πρόσωπό της.

Οι χειρονομίες της ήταν απότομες και αναπάντεχες.

— Πές μου τὸ μέλλον γέρο... Πές μου τὸ μέλλον, πρὶν πνίξης τὸ μυαλό σου στὸ κρασί. Νὰ τὸ ἄσπρο μου χέρι. Ὑπάρχει λόγος, πὺν σὲ λένε μάγο. Σπούδασες στὰ βιβλία καὶ τίς ξαίρεις ὅλες τίς διαβολικὲς ἐπιστῆμες.

Κοίτα λοιπόν, γέρο! Κοίτα, καὶ πές μου ὅλες τίς συμφορὲς πὺν μὲ ἀπειλοῦν. Μά, νὰ μὴν πῆς ψέμματα. Πές ὅτι ξαίρεις! Ἡ κόρη σου, θὰ εἶναι εὐτυχισμένη; Θὰ τὴν συγχωρέσης, ἢ θὰ τραβήξεις πάνω στὸ δρόμο της, τὴν συμφορὰ; Πές μου, θὰ βρῶ ζεστό ἀποκούμπι, ἢ σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ σὰν πλανεμένο πουλί, θὰ εἶμαι ὀρφανὴ ἀνάμεσα στὶς καλὲς ψυχές, ἀναζητώντας μάταια τὴ θέσι μου; Ποῖδς μὲ μισεῖ; Ποῖδς μ' ἀγαπᾷ; Ποῖδς θέλει τὸ κακό μου; Ἡ καρδιά μου θὰ εἶναι ξεμοναχιασμένη, καὶ νεκρὴ πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό της; Ἡ μήπως θὰ βρῶ τὸν ὅμοιό της, Ἐκείνη πὺν θὰ χτυπᾷ μαζύ της χαρωπά, εἰς τὴν κακούργα θλίψη;

Κάτω ἀπὸ ποιὺν γαλαζίου οὐρανὸς, πέρα ἀπὸ ποῖα βουνὰ καὶ ποιὲς θάλασσες εἶναι ὁ τολμηρὸς ἀρραβωνιαστὴς μου;

Θὰ μ' ἀγαπᾷ πολὺ; Θὰ κουρασθῇ γρήγορα ἀπὸ μένα; Θὰ μοῦ εἶναι πιστός; Πές μου ἐπίσης γέρο! Θὰ ζήσουμε ἀκόμῃ πολὺ μαζύ, οἱ δύο μας, στὴν σκοτεινὴ γωνιά, ἀνάμεσα στὰ μαῦρα σου βιβλία;

Πότε θὰ πρέπη γέρο νὰ σὲ ἀποχαιρετήσω σκυφτῇ, νὰ σοῦ εὐχηθῶ υἱεὶα καὶ ἀνάπανσι καὶ νὰ σοῦ πῶ ἀντίο; Νὰ σ' εὐχαριστήσω γιὰ τὸ ψωμί καὶ τὸ ἀλάτι σου, γιὰ τὸ πιότὸ καὶ τὸ φαί σου, καὶ γιὰ τὰ ὥραϊα παραμύθια, πὺν μοῦ διηγόσουνα; Πρόσεξε καλὰ πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια, μὴ λὲς ψέμματα, δεῖξε τὴν ἐπιστὴ μὴ σου.

Ὁ ἐρεθισμὸς της ὅλο καὶ αὖξανε ὡς τὴν τελευταία λέξι, καὶ ξαφνικὰ ἡ φωνὴ της ἔσβυσε.

Ἐσκυψε στὸ τραπέζι, καὶ κοίταξε κατὰ πρόσωπο τὸ γέρο, βυθίζοντας τὰ μάτια της στὰ δικά του.

Ὁ Ὀρντινώφ ἔβγαλε μιὰν κραυγὴ, καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ σηκωθῇ.

Μὰ μιὰ λοξὴ ματιὰ τοῦ γέρου, κά-

φωσε τὸ νέο στὴ θέσι του.

Ὁνειροπόλος, μὲ ἓνα εἶδος θλιμμένη καρτερικότητα.

— Θεὸς νὰ μάθης πάρα πολλὰ, γιὰ μιὰ καὶ μόνῃ φορὰ, πουλάκι πὺν νοιώθεις τὰ φτερά σου νὰ φυτῶνουν, καὶ ποθεῖς νὰ τὰ δοκιμάσης. Κέρνα τὸ λοιπόν. Κέρνα ἓνα γεμάτο ποτήρι νὰ τὸ πιῶ πάντα στὴν υἱεὶα τῆς ἐλευθερίας. Γιατὶ ἀλλοιῶς, ἴσως οἱ εὐχὲς μου νὰ μὴν μποροῦσαν νὰ ἀποτρέψουν τὸ κακό μάτι. Ὁ διάβολος εἶναι δυνατός. Ἡ ἁμαρτία δὲν εἶναι μακρὴ.

Σήκωσε τὸ ποτήρι του καὶ τ' ἄδιασε.

Ὅσο πιὸ πολὺ ἔπινε, τόσο πιὸ πολὺ χλώμιαζε.

Τὰ μάτια του κοκκίνιζαν σὰν ἀναμένα κάρβουνα. Ἡ πυρετωμένη λάμψη τους, ἡ φρικτὴ χλωμάδα τοῦ προσώπου του, προμηνούσαν μιὰν καινούργια κρίσι.

Τὸ κρασί ἦταν δυνατό.

Ἐνα καὶ μόνον ποτήρι, θόλωσε τὰ μάτια τοῦ Ὀρντινώφ καὶ τὸ αἷμα του ἀνέβηκε στὸ κεφάλι του.

Κεράστηκε μόνος του, δίχως, οὔτε αὐτὸς νὰ ξαίρη τὸ τί κάνει,

Ὁ γέρος, ἄφισε τὸ ποτήρι του, χτυπώντας τὸ δυνατὰ πάνω στὸ τραπέζι.

Κέρνα Κατερίνα! — φώναξε — κέρνα ἀκόμῃ κακὸ κορίτσι. Κέρνα με ὡς τὸ θάνατο! Κέρνα τὸ ἀτελείωτο ὅπιο στὸ γέρο καὶ λύτρωσέ με ἀπ' αὐτόν. Μὰ ἄς πιοῦμε μαζί. Γιατὶ δὲν πίνεις;

Θαρρεῖς πῶς δὲν τῷχω προσέξει αὐτό;

Ὁ Ὀρντινώφ δὲν πρόσεξε τὴν ἀπάντησι τῆς Κάτιας.

Ἐξ ἄλλου ὁ Μούριν, δὲν τὴν ἄφισε ν' ἀποτελειώσῃ. Σὰ νὰ μὴν μποροῦσε νὰ κρατηθῇ περισσότερο, τῆς ἔπιασε τὸ χέρι. Τὸ πρόσωπό του ἦταν χλωμό, τὰ μάτια του σβύνανε καὶ ξανάναβαν οχεδὸν ἀστραπιαία.

Καὶ μὲ φωνὴ ἄνιση ἄρχισε:

— Δός μου τὰ χεράκια σου, ὁμορφιά μου. Δός τα μου. Θὰ σοῦ πῶ τὸ μέλλον. Εἶμαι πραγματικὰ ἓνας μάγος καὶ δὲν γελάστηκες. Κατερίνα! Ἡ χρυσή σου καρδιά δὲν σ' ἀπάτησε, γιατί εἶμαι πραγματικὰ ὁ μάγος της. Θὰ τῆς πῶ αὐτῆς τὴν ἀπλὴ ἀλήθεια. Δὲν λησμόνησες παρὰ ἓνα μόνον πράμα. Μπορῶ νὰ πῶ τὴν ἀ-

λήθεια, μὰ δὲν μπορῶ νὰ δώσω τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴ γνώσι. Ἡ ἐξυπνάδα δὲν εἶναι νομὴ γιὰ ἓνα κορίτσι: ἀκούει τὴν ἀλήθεια μὰ δὲν τὴν καταλαβαίνει. Ἐχει στὸ κεφάλι ἓνα δόλιο φεῖδι ἂν καὶ ἡ καρδιά της εἶναι βουτηγμένη στὰ δάκρυα. Θὰ βρῇ μόνον τὸ δρόμο του.

Θὰ συρθῇ ἀνάμεσα στὶς συμφορὲς καὶ ἡ παράτολμη κόρη θὰ ἐπιτύχῃ πότε χάρι στὴν ἐπιδεξιότητά της, χάρι στὴν παντοδυναμία τῆς ὁμορφιάς της. Γιατὶ μὲ ἓνα βλέμμα ξαίρει νὰ μεθᾷ ἓνα πείσμα. Ἡ ὁμορφιὰ τσακίζει τὴ δύναμι, σχίζει στὰ δύο τὴ σιδερένια καρδιά.

Ἄν ἔχῃς θλίψεις, πόνους; Δὲν ὑπάρχουν συμφορὲς γιὰ τοὺς ἀδύνατους. Ἡ συμφορὰ θέλει μιὰ δυνατὴ καρδιά. Θέλει νὰ λούζεται σιωπηλὰ μέσα σὲ ματωμένα δάκρυα. Οἱ ἄνθρωποι δὲν τὴν ἀκοῦν ποτὲ νὰ παραπονιέται. Ἐσένα, κόρη, ἡ δυστυχία σου εἶναι ἓνα ἔχνος: πᾶνω στὴν ἄμμο. Πλανιέται μὲ τὴ βροχή, στεγνώνει στὸν ἥλιο, τὴν παίρνει ὁ ἄερας τῆς μπόρας... Ἄν θὰ ἀγαπηθῇ; Δὲ θὰ εἶσαι ἡ σκλάβα ἐκείνου πὺν θὰ σ' ἀγαπήσῃ. Ἐσὺ θὰ τοῦ πάρῃς τὴν ἐλευθερία του, γιὰ νὰ μὴν τοῦ τὴ δώσης ποτὲ πιά. Μὰ ὅταν θὰ θελήσῃς νὰ τὸν ἀγαπήσῃς κι' ἐσὺ, δὲν θὰ τὸ μπορέσῃς. Εἶναι σὰ νάχῃς σπείρῃς ἓνα σπείρι καὶ θάρθῃ ὁ κλέφτης νὰ σοῦ κλέψῃ ὅλο τὸ στάχυ. ὦ, γλυκὴ μου παιδί, ἄφισε νὰ πέσῃ ἓνα σου δάκρυ μέσα στὸ ποτήρι μου. Θὰ τὸ θυμηθῇς τότε τὸ δάκρυ αὐτὸ τὸ σημερινόν. Μὰ δὲν θὰ εἶναι πιά παρὰ ἓνα ξένο δάκρυ, ἓνα δάκρυ φαρμακερό, βαρὺ σὰν τὸ λυωμένο μολύβι. Θὰ κάψῃ ὡς τὸ αἷμα τὸ ἄσπρο σου στῆθος καὶ ὅλη τὴ νύχτα ὡς τὸ θλιμμένο πρωῒ θὰ ταράζεσαι μέσα στὸ κρεββατάκι σου καὶ δύο ὁλόκληρες μέρες ἢ πληγὴ σου δὲν θὰ κλείνῃ. Λοιπόν. Κέρνα ἀκόμῃ, Κατερίνα, περισσότερα μου, κέρνα. Κέρνα γιὰ νὰ μοῦ πληρώσῃς τὴ σοφί μου συμβουλὴ κι' ἄς μὴ λέμε πιά ἄδικα λόγια.

Ἡ φωνὴ του ἔτρεψε. Ἐβγαλε κρασί καὶ ἤπιε ἀχόρταγα:

— Καὶ ζῆσε, ὅπως τὰ φέρνει ἡ ζωὴ. Αὐτὰ πὺν πέρασαν ρίξτα πίσω σου. Καὶ κέρνα με πάλι. Ἄς χαθῇ ἡ ψυχὴ μου. Ξάπλωσε τὸ γέρο στὴ μαύρη νύχτα, δίχως ξύπνημα, δίχως ἀνάμνησι. Ὅλα τὰ εἶδα, ὅλα τὰ ἔζησα. Τὸ ἐμπόρευμα πα-

ρακοιμήθηκε στὸν ἔμπορο. Τὸ δίνει τώρα χάρισμα. Καὶ ὡς τόσο δὲν θὰ τὸ εἶχε ἀφίσει στὸν καιρὸ του, σὲ τιμὴ χαμηλότερη ἀπὸ ὅ,τι ἄξιζε! Θὰ χυνότανε τὸ αἷμα τοῦ ἐχθροῦ, αἷμα ἀδῶο καὶ ὁ ἀγοραστὴς θὰ εἶχε ἀκόμῃ δώσει ἀκόμῃ τὴν ψυχὴ του, γιὰ νὰ κλείσῃ συμφωνία. Κέρνα, Κατερίνα!

Μὰ τὸ χέρι του ἔμεινε ξερὸ.

Ἀνάπνευσε μὲ δυσκολία καὶ ἄθελα ἔσκυψε τὸ κεφάλι του.

Ὁ Ὀρντινώφ δὲν μποροῦσε νὰ ἀνεχθῇ πιά περισσότερο, μιὰ ἔτοια κατάστασι. Σηκώθηκε, ἔκαρε ἓνα βῆμα πὺν τρὶκλίζει, πλησίασε τὴν Κάτια καὶ τῆς ἔπιασε τὸ χέρι. Ὅμως αὐτὴ καὶ δὲν τὸν κοίταξε, σὰ νὰ εἶχε λησμονήσει ὅτι βρισκότανε αὐτοῦ, σὰ νὰ μὴ τὸν γινώσκε πιά. Ἐξ ἄλλου φαινότανε σὰ νὰ εἶχε χάσει πιά τὴν ἀντίληψι τῆς πραγματικότητος.

Κουβαριάστηκε δίπλα στὸ γέρο τὸν ἀποκοιμισμένο, τὸν ἀγκάλιασε μὲ τὰ μπράτσα της, καὶ καρφώνοντας τὸ βλέμμα της πάνω του, ἄρχισε νὰ τὸν καμαρώνῃ.

Φαινότανε σὰ νὰ μὴν καταλάβαινε πῶς ὁ Ὀρντινώφ τῆς βαστοῦσε τὸ χέρι. Ξαφνικὰ, τοῦ ἔρριξε ἓνα μακρὸν βλέμμα διαπεραστικὸ καὶ μὲ πικρὸ χαμόγελο εἶπε:

— Πήγαινε! Φεύγα... Εἶσαι μεθυσμένος καὶ κακός! Δὲν εἶσαι μουσαφίρης μου!

Ἐπειτα στράφηκε πρὸς τὸ γέρο, παρακολουθώντας τὴν ἀνάσα του καὶ χαϊδεύοντας μὲ τὸ μάτι της τὸν ὕπνο του.

Ἡ ἀπελπισία ἔσφιγγε τὴν καρδιά τοῦ Ὀρντινώφ,

— Κάτια! Κάτια!

Μουρμούριζε σφίγγοντας τὸ χέρι τῆς νέας.

Ὁ πόνος σύσφιξε τὰ χαρακτηριστικά του. Ἐκείνη ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι της. Ἐπειτα, τοῦ ἔδειξε τὸν κοιμισμένο γέρο καὶ ὁ Ὀρντινώφ νόμισε ὅτι εἶδε ὅλο τὸ περιφρονητικὸ μῖσος τοῦ γέρου στὰ μάτια τῆς κόρης, τόσο τὸ βλέμμα αὐτὸ ἦταν ἐχθρικό καὶ παγωμένο.

— Θὰ σὲ σκοτώσῃ!

Εἶπε, δίχως πιά νὰ μπορῇ νὰ συγκρατήσῃ τὴ λύσσα του.

Μὰ ταυτόχρονα μιὰ ἀπαίσια σκέψι τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ κεφάλι, καὶ σὰ νάκου-

σε να τοῦ ψιθυρίζη στ' αὐτὶ ὁ διάβολος, πῶς ἡ σκέψι αὐτῇ, ἦταν ἀκριβῶς ἐκεῖνη ποὺ εἶχε στὸ νοῦ της ἡ Κάτια.

—Θὰ σ' ἀγοράσω λοιπὸν ὁμορφιά μου ἀπὸ τὸν ἔμπορό σου, ἀφοῦ πρέπει ὁ ἀγοραστὴς νὰ δώσῃ τὴν ψυχὴν του γιὰ νὰ κλείσῃ τὴ συμφωνία. Καὶ τὸ αἷμα ποὺ θὰ χυθῇ, δὲ θὰ τὸ χύσῃ ὁ ἔμπορος.

Ἐξω φρενῶν, σχεδὸν ἀσυναίσθητα, στηρίχθη μετὰ τὸ ἓνα χέρι του στὸν τοῖχο καὶ ξεκρέμασεν ἓνα παλαιὸ μαχαῖρι.

Τὸ ἔβγαλε ἀπὸ τὴ θήκη.

Ἡ Κάτια, τὸν παρατηροῦσε, ἀκίνητη καὶ σὰ νὰ μὴν ἀνάνηθε.

Αὐτὸς κοίταζε τὸ γέρο.

Καὶ νόμιζε ὅτι εἶδε τὸ γέροντ' ἀνοίγει τὸ ἓνα του μάτι σιγὰ σιγὰ, καὶ ὅτι ὑπῆρχε ἓνα σαρκαστικὸ βλέμμα στὸ μάτι ἐκεῖνο.

Ξαφνικά, τοῦ φάνηκε πῶς τὸ γέλοιό εἶχε ἀπλωθῇ σ' ὁλόκληρο τὸ πρόσωπο...

Ἀνατρίχιασε, τὸ μαχαῖρι ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια του, καὶ ἔκανε κοτό πέφτοντας.

Ἡ Κάτια, κραύγασε σὰ νὰ ξυπνοῦσε ἀπὸ ὕπνο.

Ὁ Μούριν, σηκώθηκε δίχως βιάσι καὶ ἔσπρωξε μετὰ τὸ πόδι τὸ μαχαῖρι ὡς τὴ γωνιά τοῦ δωματίου.

Ἡ Κάτια, δίχως καμμιὰ κίνησι στάθηκε ὁλόρθη, μετὰ τὰ μάτια κλειστά, μετὰ τὸ πρόσωπο συσπασμένο, φωνάζοντας μετὰ σπαρακτικὴ φωνή:

—Ἀλίόσα! Ἀλίόσα!...

Ὁ Μούριν τὴν ἔπιασε μέσα στὰ γερά του μπράτσα καὶ τὴν ἔσφιξε πάνω στὸ στῆθος του μετὰ ἀφάνταστη δύναμι.

Μὰ ὅταν αὐτῇ, ἔχωσε τὸ κεφάλι της στὸ στῆθος τοῦ γέροντος, τότε ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ γελᾷ ἓνα ξεστρίπωτο γέλοιό. Τὸ πνεῦμα τῆς προδοσίας καὶ τῆς δολιότητος τῆς συστηματικῆς καὶ ζηλιάρας τυραννίας, νὰ τί φανέρωνε καθαρά ἡ ἀδιαντροπία αὐτοῦ τοῦ γέλοιου.

—Τρελλή!

Μουρμούρισε αὐτός.

Καὶ βιάστηκε νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ σπίτι.

VI

Ὅταν ὁ Ὁρντινώφ, ταραγμένος ἀκόμῃ ἀπὸ τὰ περιστατικὰ τῆς προτεράϊας ἀνοίξε κατὰ τίς ὁχτῶ τὸ πρωτὶ τὴν πόρτα τοῦ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, στὸν

ὁποῖο ἄλλως τε πῆγαινε δίχως οὔτε αὐτὸς νὰ ξαίρη τὸ γιατί, ὀπισθοχώρησε κατὰπληκος καὶ ἔμεινε, σὰν καρφωμένος στὸ πάτωμα, σὰν εἶδε τὸν Μούριν.

Ὁ γέρος φαινότανε πῶς μάλισταμποροῦσε νὰ κρατηθῇ στὰ πόδια του. Ὡς τόσο παρὰ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς δὲν ἤθελε νὰ καθήσῃ.

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, ἔβγαλε μὴν κραυγὴ χαρᾶς βλέποντας τὸν Ὁρντινώφ.

Ὅμως ἡ χαρὰ του δὲ βάσταξε, συγχίστηκε, καὶ ἄρχισε νὰ σουλατσᾷ μὴν ξαίροντας τί νὰ πῇ καὶ τί νὰ κίνη.

Ὁ Ὁρντινώφ μπῆκε τέλος στὸ δωμάτιο, κ' ἔσφιξε στὸ Μούριν μὲ γρήγορη ματιά. Τοῦ φάνηκε πῶς γελοῦσε τὸ ἴδιο γέλιο.

Ὅμως, εὐθὺς ἀμέσως ἡ ὄψις τοῦ Μούριν ἔχασε ἐκεῖνη τὴν ἐχθρική ἐκφρασί καὶ ξανάγινε ἀπροσπέλαστη.

Χαιρέτησε βαθύτατα τὸ νοικάρι του.

Ἡ βουβὴ αὐτῇ σκηνῇ, ἐπέτρεψε στὸν Ὁρντινώφ νὰ συνέλθῃ, καὶ προσπαθώντας νὰ καταλάβῃ τὸ τί τρέχει κοίταξε κατὰματα τὸν Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, ποὺ δὲν εἶχε ἀκόμῃ ἐπανακτήσει τὴν ψυχραιμία του.

—Ὅρίστε λοιπόν! Ὅρίστε πολῦτιμε φίλε μου Βασίλη Μιχαήλοβιτς. Φωτῖστε μετὴν παρουσίαν σας, σφραγίστε μετὰ τὸ πέρασμά σας, ὅλα αὐτὰ τὰ χυδαῖα ἀντικείμενα.

—Δὲν σὰς ἀνυσηχῶ, Γιαροσλάβ Ἰλλιτς; Θὰ ἤθελα γιὰ δυὸ λεπτά.

—Μὰ γιὰ ὅσο θέλετε! Καὶ πῶς θὰ ἦταν δυνατόν νὰ μ' ἀνησυχήσετε;

...Ἐνα φλιντζάνι τσάι, ἔ; Ποῦ εἰσαι! Γκαρόν! Δὲν θὰ ἀρνηθῇτε ἓνα δεῦτερο φλιντζάνι τσάι, σεῖς... Εἶπε ἀπευθυνόμενος στὸ Μούριν.

Προφανῶς, ἡ θέσις του ἦταν πολὺ δυσάρεστη.

—Ἦρθε νὰ σὰς πῶ... ἄρχισε ὁ Ὁρντινώφ, ὅτι κατόπιν δυστυχῶν περιστάσεων, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐγκαταλείψω τὸ οἶκμά μου, καί.

—Τί περίεργη σύμπτωσι!... δέκοψε ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς —Σὰς ὁμολογῶ πῶς ἔμεινα κατὰπληκτος, ὅταν σήμερον τὸ πρωτὶ, ὁ σεβαστὸς αὐτὸς γέρος μοῦ ἀνεκοίνωσε σήμερον τὸ πρωτὶ τὴν ἀπόφασίν σας. Μά.

—Σὰς ἀνακοίνωσε τὴν ἀπόφασίν μου; Εἶπε ὁ Ὁρντινώφ καὶ κοίταζε ξαφνιασμέ-

νος τὸν Μούριν.

—Ναί! —ἔξηκολούθησε ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς —Ἐξ ἄλλου εἶναι δυνατόν καὶ νὰ παταῖμαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ σὰς πῶ εἰλικρινῶς, σὰς δίδω τὸ λόγο τῆς τιμῆς μου, ὅτι στὰ λόγια τοῦ σεβαστοῦ αὐτοῦ γέροντος, δὲν εἶδα τὴν παραμικρὴ προσβλητικὴ πρόθεσι γιὰ σὰς.

Ἐδῶ, ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς κοκκίνισε καὶ πολὺ δύσκολα κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὴ συγκίνησίν του.

Ὁ Μούριν, ποὺ θὰ εἶχε ἴσως ἀρκετὰ διασκεδάσει μετὰ τὴ σύγχισιν τοῦ οἰκοδεσπότη, ἔκαμε ἓνα βῆμα μπρός.

—Μάλιστα! εὐγενέστατε! —ἄρχισε, ὑποκλινόμενος βαθύτατα—μιλήσαμε γιὰ Σὰς. Καλαβαίνετε ὅτι ἡ κυρά μου καὶ ἐγώ, θὰ θέλαμε πολὺ ν' ἀφίσουμε ἔτσι τὰ πράματα ὅπως ἔχουν. Δὲν θὰ λέγαμε λέξι. Μὰ ἡ ζωὴ μου, εὐγενέστατε, ξαίρετε, τί εἶναι. Κάτι εἶδατε ἀπὸ αὐτὴν! Καὶ ὡς τόσο ἐκείνο ποὺ προπαντὸς ζητοῦμε, χάριτι θεία, εἶναι νὰ διατηρήσουμε τὴ ζωὴ μας. Κρίνετε μόνος σας εὐγενέστατε. Πρέπει λοιπὸν νὰ σὰς παρακαλέσουμε μετὰ δάκρυα; Τί πρέπει νὰ κάνομε;

Ἐδῶ, ὁ Μούριν, χάριδεψε τὰ γένηα του...

Ὁ Ὁρντινώφ ἔνοιωσε μεγάλη ἄνεσι.

—Ναί! Ναί! Σὰς τὸ εἶχα πεῖ μόνος μου. Εἶμαι ἄρρωστος. Αὐτὸ εἶναι τὸ εὐτυχές! Δηλαδή, ἤθελα νὰ σὰς τὸ πῶ γαλλικά, μὰ δὲν τὰ καταφέρνω καλά. Συγγνώμη... Δηλαδή.

—Ναί!

—Δηλαδή ναί;

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, καὶ ὁ Ὁρντινώφ χαιρετίστηκαν, δίχως νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τίς καρέκλες τους.

Ἐπειτα κ' οἱ δύο μαζί, γιὰ νὰ σκεπάζουν τὴν ἀδεξιότητά τους ἄρχισαν νὰ γελοῦν. Ὁ σοβαρὸς Γιαροσλάβ, ἀπόχτησε πρῶτος τὴν ψυχραιμία του.

—Ἐχω ἔξ' ἄλλου —εἶπε—ζητήσῃ λεπτοῖ ἐρεῖες, ἀπὸ τὸν ἐντιμόν αὐτὸν ἄνθρωπο, καὶ μοῦ εἶπε πῶς ἡ ἀσθένεια τῆς κοπέλλας...

Πιθανόν, γιὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἀμηχανία του, ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς κοίταξε ἐξωθηματικὰ τὸν Μούριν.

—Ναί! Τῆς κυρᾶς μου.

Ὁ λεπτὸς Γιαροσλάβ Ἰλλιτς δὲν ἐ-

πέμεινε.

—Τῆς κυρᾶς! Δηλαδή, τῆς παλαιᾶς σας κυρᾶς.. Ἐ ναί, λοιπόν, εἶναι ἄρρωστη βλέπετε. Λέει πῶς σὰς ἐνοχλεῖ στὶς ἀσχολεῖες σας, καὶ πῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος... Μοῦ ἔχστε κρύψει μιὰ οὐσιώδη λεπτομέρεια Βασίλη Μιχαήλοβιτς.

—Ποιάν;

—Γιὰ τὸ ντουφέκι!

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, εἶπε τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια πολὺ σιγανά, καὶ εἶναι ζήτημα ἂν τὸ ἐκατομμεριοστὸν μέρος μιᾶς ἐπικρίσεως, ἀπήχησε μέσα στὴν θερμὴν του φωνή.

—Μά. —προσέθετο ζωηρά.—Τὰ ξαίρω ὅλα! Μοῦ τὰ ἔχει διηγηθεῖ ὅλα. Ἐπρόξατε εὐγενῶς Βασίλη Μιχαήλοβιτς. Εἶναι τόσο ὠραῖο τὸ νὰ συγχωρῇ κανεὶς! Λόγω τιμῆς. Εἶδα δάκρυα στὰ μάτια του...

Κοκκίνησε ἐκ νέου, τὰ μάτια του στράψανε καὶ κούνησε ἐλαφρὰ τὴν καρέκλα του.

—Ἀ! κύριε... Ἀ! εὐγενέστατε... Πόσο... Δηλαδή ἐγώ καὶ ἡ κυρά μου πόσο θὰ προσευχηθοῦμε στὸ Θεὸ γιὰ σὰς...

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς πάλευε ἐνάντια σὲ μιὰ συγκίνησι ἀσυνήθιστη, ὅλο καὶ κοιτάζοντας κατὰματα τὸν Μούριν. —Τὸ ξαίρετε σεῖς ὁ ἴδιος, εὐγενέστατε, εἶναι ἓνα ἀπλοῖκὸ καὶ ἄρρωστο κορίτσι. Ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν στέκομαι στὰ πόδια μου...

—Μὰ εἶμαι πάρα πολὺ κοντά! —διέκοψε ὁ Ὁρντινώφ μετὰ ἀνυπομονησίαν—Ἀρκετὰ σ' αὐτὸ ἐπάνω. Σὰς παρακαλῶ. Ἀς τελειώνουμε σήμερον μάλιστα, ἀμέσως ἂν τὸ θέλετε.

—Ὅχι! Δηλαδή, εὐγενέστατε... Εἵμεθα πολὺ εὐχαριστημένοι ὅτι σὰς ἔχουμε σπῖτι μας.

Ὁ Μούριν χαιρέτησε μετὰ μιὰ βαθειὰ υπόκλισι. Καὶ ἔξακουθήσε:

—...Μὰ δὲν πρόκειται νὰ σὰς μιλήσω τώρα γι' αὐτό, εὐγενέστατε. Πρέπει νὰ σὰς πῶ ἓνα πρᾶμα. Αὐτὴ μοῦ εἶναι λίγο συγγένισσα, πολὺ μακρυνὴ βέβαια κάπου δεκάτου πέμπτου βαθμοῦ, ὅπως λέμε. Δηλαδή... Ἀλλὰ μὴν περιφρονῆτε τὴν φρασολογίαν μας, εὐγενέστατε. Ἐμεῖς εἴμαστε ἄνθρωποι ταπεινοί. Ἀλλὰ ἀπὸ τὰ παιδικὰ τῆς χρόνια εἶναι ὅπως τὴν εἶδατε. Ἐνα ἄρρωστο κεφαλάκι...

Ἀνατράφηκε μέσα στὸ δάσος καὶ μεγάλωσε ἀνάμεσα στὶς καλαμιές τοῦ Βόλγα. Τὴν ἐξέτασε ἓνα χει—ρουο—γι—κὸ συμβούλιω στὴ Μόσχα. Γιὰ νὰ σᾶς τὰ πῶ ὅλα, εὐγενέστατε, τὸ μυαλό της δὲν εἶναι καλὰ. Ἐγὼ τὴν φιλοξενῶ. Ζοῦμε, προσευχόμεθα στὸ Θεό, ἐλπίζουμε στὴν ὑπερτατὴ ἀγαθότητα. Προσπαθῶ νὰ μὴ τὴν στενοχωρήσω σὲ τίποτα.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Βασίλη Ὁρντινώφ ἀναστατωνότανε. Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς κοίταξε πότε τὸν ἓνα πότε τὸ ἄλλον ἀνήσυχα.

— Μὰ δὲν εἶναι ἀκόμη αὐτὸ πού ἤθελα νὰ σᾶς πῶς, εὐγενέστατε—ἐξακολούθησε ὁ Μούριν, κουνώντας τὸ κεφάλι.— Ἡ κόρη αὐτὴ εἶναι πραγματικὸς ἄνεμος, μιὰ διαρκὲς τρικυμία. Τὶ ἐρωτιάρικο μυαλό, τὶ φλογερὴ καρδιά!

Τῆς χρειάζεται πάντα ἓνας φιλαράκος, ἂν τολμῶ νὰ πῶ ἓνας ἐραστής. Αὐτὸ τὴν τρέλλανε. Ἐγὼ τὴν ἔχω λίγο καθησυχάσει, λέγοντάς της ἱστορίες, δηλαδὴ... Ἀ, ναί, τὴν καθησύχασα πολὺ καλὰ.

Ἐ, λοιπόν, ἐξοχώτατε, εἶδα πάρα πολὺ καλὰ. Θέλω νὰ πῶ συχωρέστε τὴν ἀπλοϊκὴ μου γλῶσσα, εἶδα πάρα πολὺ καλὰ πὼς εἶναι ἐρωτευμένη μαζὺ σας. Καὶ σεῖς, θέλω νὰ πῶ ἡ γαληνότητά σας ἐπίσης ἀπὸ ἐρωτα θέλετε νὰ μείνετε μαζὺ της

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς κοίταξε τὸν Μούριν.

Προφανῶς ἀπεδοκίμαζε τὰ ἀσυνάρτητα αὐτὰ λόγια.

Ὁ Ὁρντινώφ μόλις μποροῦσε νὰ κρατηθῇ.

— Ὁχι, εὐγενέστατε! Δὲν ἤθελα νὰ τὸ πῶ αὐτό. Ἀλλά, εὐγενέστατε, ἓνας ἀπλὸς μουζικὸς...γιατὶ εἶμαστε τιποτένιοι ἄνθρωποι, ἐξοχώτατε.

Ὁ Μούριν ὑποκλίθηκε βαθύτατα.

— Καὶ πὼς θὰ προσευχηθοῦμε στὸ Θεὸ γιὰ σᾶς, ἡ γυναῖκα μου κι' ἐγώ! Τὶ μᾶς χρειάζεται ἐμᾶς; Ψωμί καὶ ὑγεία. Μὰ στὴν περίπτωσι αὐτῇ, εὐγενέστατε, τί πρέπει νὰ κάνουμε; Πρέπει τάχα νὰ μὲ κρεμάσουν;

Κρίνετε μόνος σας. Εἶναι πολὺ ἀπλὴ ὑπόθεσι. Εἶναι μιὰ ὑπόθεσι πάρα πολὺ ἀπλὴ. Τὶ θέλετε νὰ γίνουμε, ἂν αὐτὴ πάρη ἐραστή; Εἶναι βέβαια κάπως χοντρο-

αὐτὸ πού λέω καὶ νὰ μοῦ τὸ συγχωρέσετε

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς τὰ εἶχε χάσει.

— Ὁ καλὸς ἄνθρωπος...

Εἶπε γιὰ νὰ σκεπᾶσθαι τὴν ταραχὴ του.

— Πὼς ἦταν δυνατόν νὰ παρεξηγηθῇτε μαζὺ του, Βασίλη Μιχαήλοβιτς; Ἀλλὰ μοῦ εἶπαν πὼς καὶ σεῖς εἴσαστε ἄρρωστος...

Πρόσθεσε μὲ βουρκωμένα μάτια.

— Ναί! Πόσα σᾶς ὀφείλω!

Ρώτησε ζωηρὰ ὁ Ὁρντινώφ τὸν Μούριν.

— Βλέπετε, εὐγενέστατε, πατερᾶκη. Δὲν εἶμαστε αὐτοὶ πού πούλησαν τὸ Χριστό! Γιατὶ προσβάλεστε τόσο, κύριε; Δὲν ντρέπεστε; Μὰ σὲ τί σᾶς προσβάλαμε, ἡ γυναῖκα μου κι' ἐγώ; Τὶ λέτε!

— Ὡς τόσο αὐτὸ δὲν γίνεται, φίλε μου. Ἐχει νοικιάσει σὲ σᾶς. Καταλάβετε λοιπὸν ὅτι ἡ ἀρνησί σας τὸν πληγώνει.

Ἐπενέβη ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, προσπαθώντας νὰ δώσῃ τοῦ Μούριν νὰ καταλάβῃ τὸ πόσο οἱ τρόποι του δὲν ἦσαν λεπτοί.

— Μὰ τί λέτε λοιπόν, κύριε ἐξοχώτατε, σὲ τί εἶναι δυνατόν νὰ σᾶς προσβάλαμε; Μὰ πὼς θὰ προσευχηθοῦμε στὸ Θεὸ γιὰ σᾶς.

Ὁ Μούριν ὑποκλίθηκε ὡς τὴ ζώνη του.

Δάκρυα ἐνθουσιασμοῦ ἀναβλύσανε ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς.

— Τὶ εὐγένεια!—φώναξε.— Ὡ, ἄ γιὰ φιλόξενη Ρωσία..

Ὁ Ὁρντινώφ τὸν κοίταξε ἀπὸ τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια ἀγριεμένος.

— Στὴν τιμὴ μου κύριε εἶπε ὁ Μούριν ἐμεῖς δὲν ἐκτιμοῦμε τίποτα τόσο ὅσο τὴν φιλοξενία. Σ' αὐτὸ ἐπάνω κύριε—ὁ Μούριν, κάλυψε ὁλόκληρα τὰ γένια του μὲ τὸ μανίκι του—σᾶς παρακαλῶ νὰ μείνετε ἀκόμη λίγο μαζὶ μας. Καὶ τί δαίμονα. Θὰ μείνετε. Ἀχ! ἂν δὲν ἦταν ἡ κυρία! Ἀν λόγου χάριν ἡμουν μόνος μου! Πὼς θὰ σᾶς εἶχα περιποιηθῇ. Μὰ τὸ Θεό, θὰ μείνετε σπίτι μας.

Πραγματικά! Δὲν θὰ ὑπῆρχε μήπως τρόπος...

Πρόσθεσε ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς καὶ δὲν ἀποτέλειωσε.

Ὁ Ὁρντινώφ εἶχε ἄδικο νὰ ρίξῃ μιὰ τόσο ἄγρια ματιὰ στὸν Γιαροσλάβ Ἰλλιτς.

— Ἐνα μέσον! ἓνα φάρμακο.

Ξανσεῖπε ὁ Μούριν, καὶ ἀναστατώθηκε ἡ ὄψις του. Καὶ ἐξακολούθησε ἀπευθυνόμενος στὸν Γιαροσλάβ.

—...Ὅπως λέμε ἐμεῖς οἱ μουζικοὶ, ἐσεῖς εἴσθε τόσο ἐξυπνος πού φαίνεστε τρελλός.

— Ἀρκετά!

Εἶπε μὲ αὐστηρότητα ὁ Ἰλλιτς.

— Φεύγω! Εἶπεν ὁ Ὁρντινώφ. Σᾶς εὐχαριστῶ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς. Θὰ ἔλθω τὸ δίχως ἄλλο νὰ σᾶς δῶ.

— Ἀντίο ἐξοχώτατε!—πρόσθεσε καὶ ὁ Μούριν—Μὴν ξεχνᾶτε, νὰ ἔρχεστε νὰ μᾶς βλέπετε κι' ἐμᾶς τοὺς μουζικοὺς.

Μὰ ὁ Ὁρντινώφ δὲν τὸν ἄκουε. Βγῆκε σὰν ὑπνοβάτης.

Δὲν μποροῦσε νὰ στηριχθῇ. Ἐμοιάζε σὰν πεθαμένος. Κάθησε σ' ἓνα παγκάκι δίπλα σ' ἓνα φράχτη δίχως νὰ προσέχῃ τοὺς περαστικούς, καὶ τὸν κόσμον πού εἶχε ἀρχίσει σιγὰ σιγὰ νὰ τὸν περιτριγυρίζῃ. Ξαφνικά, ἀνάμεσα στὶς διάφορες φωνὲς διέκρινε ἐκείνη τοῦ Μούριν. Ὁ Ὁρντινώφ σήκωσε τὸ κεφάλι του. Ὁ γέρος ἦτανε δίπλα του. Τὸ χλωμό του πρόσωπο ἦταν σοβαρὸ καὶ ὄνειροπόλο. Δὲν ἦταν πιά ὁ ἄνθρωπος πού τὸν εἶχε κοροϊδέψει τόσο χοντροειδῶς στὸ σπίτι τοῦ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς. Ὁ Ὁρντινώφ σηκώθηκε. Ὁ Μούριν, τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι, τὸν τράβηξε καὶ τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὸ πλήθος.

— Πρέπει ἀκόμη νὰ πάρῃς τὰ κουρελόρουχά σου...—εἶπε στραβοκοιτάζοντας τὸν Ὁρντινώφ—Μὴν στενοχωριέσαι εὐγενέστατε...Εἶσαι τόσο νέος!

Ὁ Ὁρντινώφ δὲν ἀποκρίθηκε.

— Εἶσαι στενοχωρημένος εὐγενέστατε. Γιατί;

Ὁ καθεὶς ὑπερασπίζει τὴν περιουσία του.

Ὁ Ὁρντινώφ ἀποκρίθηκε.

— Δὲν σᾶς γνωρίζω! Δὲν θέλω νὰ ξαίρω τίποτα ἀπ' τὰ μυστήριά σας...

Ὅμως αὐτῇ, αὐτῇ...

Τὰ μάτια του εἶχαν βουρκώσει.

— Σοῦ ἔχω ἤδη πεῖ, τόνισε ὁ Μούριν σουφρώνοντας τὰ φρεῖδια του, ὅτι εἶναι κι' ὅλας τρελλή. Γιατὶ καὶ πὼς;

Τί σ' ἐνδιαφέρει...

Τέτοια πού εἶναι τὴν ἀγαπῶ, τὴν ἀγαπῶ παραπάνω ἀπὸ τὴ ζωὴ μου καὶ δὲ θ' ἀφίσω νὰ μοῦ τὴν πάρῃ κανεὶς... Καταλαβαίνεις τώρα;

Τὰ μάτια τοῦ Ὁρντινώφ φλογίστηκαν:

— Μὰ γιατί, γιατί εἶμαι σὰν πεθαμένος; Γιατὶ μοῦ πονᾷ ἡ καρδιά μου; Γιατὶ γνώρισα τὴν Κάτια;

— Γιατί;

Ὁ Μούριν χαμογέλασε καὶ δὲν ἀποκρίθηκε.

Μπῆκαν κ' οἱ δυὸ μαζὺ στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ.

Ὁ Τάταρος εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸ Μούριν καὶ ἔβγαλε τὸ κασκέτιο του, κοιτάζοντας πονηρὰ τὸν Ὁρντινώφ.

— Ἡ μητέρα σου εἶναι σπίτι μου;

Τοῦ φώναξε ὁ Μούριν.

— Ναί!

— Πές της νὰ βοηθήσῃ τὸν ἐξοχώτατο νὰ βγάλῃ τὰ ρούχα του. Καὶ σύ, κοινίσουν. Ἀκούς;..

Ἀνέβηκαν μαζὺ.

Ἡ γριὰ πού ὑπηρετοῦσε στοῦ Μούριν ἦταν ἡ μητέρα τοῦ Ντόβρονικ.

Ἐδωσε μουρμουρίζοντας τὰ πράματα τὸν Ὁρντινώφ.

— Περίμενε! Ἐχω ἀκόμη νὰ σοῦ φέρω κάτι.

Ὁ Μούριν μπῆκε σπίτι του. Σὰν ξαναβγῆκε κρατώντας, ἓνα μαξιλάρι κεντημένο μὲ χουσάφι καὶ μαλλί. Ἦταν ἐκεῖνο πού ἡ Κάτια τοῦ εἶχε βάλει κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι, ὅταν ἦταν ἄρρωστος.

— Ἐκεῖνη στὸ στέλνει αὐτό. Καὶ τώρα ὑπάγε ἐν εἰρήνῃ. Γεῖά σου! Ἀλλὰ φυλάξου. Μὴν τρυγῶνας ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη, θὰ σοῦ ἔβγαινε σὲ κακό. Τὸ εἶπε αὐτὸ σιγανά, μὲ πατρικὴ φωνή, καὶ ἦταν φανερό πὼς δὲν ἤθελε νὰ πληγώσῃ τὸν Ὁρντινώφ. Ὡς τόσο τὸ τελευταῖο του βλέμμα δὲν ἐξέφραζε παρὰ ἓνα θυμὸ ἄπειρο καὶ σχεδὸν μὲ σιχαμάρα ἐκλείσε τὴν πόρτα πίσω ἀπὸ τὸ νέο.

Δυὸ ὥρες ἀργότερα ὁ Ὁρντινώφ μετακόμισε στοῦ Γερμανοῦ Σπίλ.

Ἡ Τίγγεν βλέποντάς τὸν ἔκαμε:

— Ἀ!

Καὶ μόλις ἔμαθε πὼς αὐτὸς δὲν αἰσθανότανε καλὰ, ὑποσχέθηκε ἀμέσως νὰ τὸν περιποιηθῇ.

Ὁ Σπίς, παρατήρησε στὸ νοικάρι του πὺς δὲν εἶχε ξανακρεμάσει τὸ ἐνοικιαστήριο στὴν πόρτα του, ἀλλὰ... θὰ τὸ εἶχε κρεμάσει τὴν μέρα ἐκείνη, γι' αὐτὸ λογαριάζοντας ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ νοίκιασε τὸ καπάρο εἶχε ἐκπνεύσει ὡς τὸ τελευταῖο καπίκι.

Ὁ Σπίς, ἐπωφελήθηκε γιὰ νὰ ἐξάγει τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀκρίβεια τῶν Γερμανῶν.

Τὴν ἴδιαν ἐκείνη μέρα ὁ Ὁρντινῶφ ἔπεσεν ἄρρωστος, δὲν ξανασηκώθηκε παρὰ μόνον τρεῖς μῆνες ἀργότερα.

Σιγὰ σιγὰ τοῦ ξαναρχότανε ἡ υγεία.

Ἀρχισε νὰ βγαίνει

Ἡ ζωὴ του, στοῦ Σπίς, ἦταν κανονικὴ καὶ δίχως ἐπεισόδια.

Ὁ Γερμανὸς εἶχε καλὸν χαρακτήρα. Ἡ ὥραία Τίγχεν ἦταν ὅτι καλλίτερο μποροῦσε νὰ ὀνειρευθῇ κανεὶς.

Μὰ, στὰ μάτια τοῦ Ὁρντινῶφ ἡ ζωὴ εἶχε πιά χάσει κάθε της χάρισμα.

Εἶχε γίνει ὀξύθυμος, καὶ ἄρρωστιάζει καὶ εὐξάπτει! Σιγὰ σιγὰ ἔπεσε σὲ μιὰν σκοτεινὴ ὑποχονδρία.

Τὰ βιβλία του ἔμεναν κλειστὰ ἐβδομάδες ὁλόκληρες. Δὲν ἔβαζε πιά μὲ τὸ νοῦ του τὸ μέλλον, τὰ λεφτὰ του τελείωναν καὶ ἄφινε τὰ πράγματα νὰ κυλοῦν δίχως νὰ σκέπτεται τὸ μέλλον.

Κάποτε, ὁ πυρετὸς ποὺ εἶχε γιὰ τὴν ἐργασία, ἡ φλόγα ποὺ τὸν θέρμαινε ἄλλη φορὰ ἐπιβαλλότανε καθαρὰ στὴ σκέψι του. Ἀλλὰ ἡ σκέψι δὲν μποροῦσε νὰ μεταβληθῇ σὲ δρᾶσι.

Ὁρες καὶ ὥρες περνοῦσαν. Ἐμενε ἀκίνητος στὸ κάθισμά του ἔκλαιγε σιωπηλά, καὶ πότε πότε τσάκωνε τὸν ἑαυτό του νὰ μονολογῇ:

—Κάτια! Μοναδική μου ἀγαπημένη.. Ξεμοναχιασμένη μου ἀδελφή!

Μιὰ τρομερὴ σκέψι πρόσθετε στὰ βάσανά του, καὶ τὸν κατεδίωκε ὁλοένα.

Τοῦ φαινότανε—καὶ στὸ τέλος τὸ πίστευε—τοῦ φαινότανε πῶς τὸ μυαλὸ τῆς Κάτιας ἦταν καλὰ καὶ ὡς τόσο ὁ Μούριν εἶχε δίκιο νὰ τὴν λέει ἡ ἀδύνατη καρδιά.

Τοῦ φαινότανε πῶς ἓνα ἀνομολόγητο μυστήριον τὴν συνέδεε μὲ τὸ γέρο μὰ ὅτι αὐτὴ δὲν εἶχε συναισθησθῇ τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ὑποτασσότανε ἀθῶα σ' ἐκείνην τὴν αἰσχροὴ ἐπιβολή.

Τί ἦταν ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο τους;

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε μὲ ἀδύναμη ὀργὴ γιὰ τὴν τυρανία ποὺ βάραινε αὐτὸ τὸ πλᾶσμα.

Τοῦ ἄρρεσε νὰ τριγυρνᾷ ὥρες ὁλόκληρες στοὺς δρόμους.

Ἐνα θλιμμένο ἀνοιξιὰτικο βράδι, σὲ κάποιον ἀπόμερο συνήντησε τὸν Γιαροσλάβ Ἰλλιτς.

Ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς εἶχε προφανῶς ἀδυνατίσει. Φαινότανε σὰν τσακισμένος.

Ἐξ ἄλλου ἦταν βιαστικὸς καὶ ἔτρεχε, γιὰ κάποιαν ὑπόθεσι. Τὰ ρούχα του ἦσαν βρεμένα καὶ γεμάτα λάσπες. Ἐπὶ πλέον ἄφισε τὶς φαβορίτες του.

—Ἀχ! Φαντασθῆτε! Παρ' ὀλίγον νὰ ξεφωνοῦσα.

Ἐφώνισε μόλις τὸν εἶδε ὁ Ἰλλιτς, σὰ νὰ θυμότανε κάτι τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον.

—Ἐχομε μιὰν εἴδησι. Μὰ εἶναι ἓνα μυστικὸ ποὺ σὰς ἐμπιστεύομαι. Θυμᾶστε τὸ σπῆτι ὅπου κατοικοῦσατε;

Ὁ Ὁρντινῶφ ἀνατρίχιασε καὶ γλῶμιασε.

—Ἐ λοιπόν! Φαντασθῆτε πῶς [τελευταῖα ἀνακάλυψαν ἐκεῖ μιὰ συμμορία κλέφτες. Μάλιστα κύριε φίλε μου, μιὰν συμμορία κλέφτες, λαθρέμπορους, λωποδύτες, διάφορους κακοποιούς, ξαίρω καὶ ἐγώ..

Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν φυλακισθῇ. Καταδιώκουν τοὺς ἄλλους.

Ἐχουν δοθῇ αὐστηρὲς ἐντολές. Μὰ νὰ κάτι ποὺ ξεπερνᾷ κάθε φαντασία! Θυμᾶστε τὸν ἰδιοκτήτη: Ἐνας ἀνθρώπος εὐλαβὴς, τίμιος.

—Καὶ τὸ λοιπόν;

—Καὶ τὸ λοιπόν, μπορεῖτε νὰ κρίνετε ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα.

Δὲν μποροῦσε νὰ κάνῃ ἄλλοιῶς, ἦταν στὸ χαρακτήρα του.

—Καὶ οἱ ἄλλοι... Καὶ ὁ Μούριν, αὐτὸς ὁ γέρος ὁ πρεσβύτερος, ὁ τὸσον σεβαστός, ὁ τὸσον εὐγενής... Μὰ, ἐπιτρέψατέ μου, μὲ φωτίζετε μὲ ἓνα νέο φῶς..

—Τί λοιπόν; Ἦταν καὶ αὐτὸς στὴ συμμορία;

Τὸ στήθος του κόχλαζε καὶ πήγαινε νὰ σπάσῃ ἀπὸ ἀνυπομονησία.

—Μὰ.. ὅχι! Τί λέτε!..

Ξαναεἶπε ὁ Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, καρφώνοντας τὸν Ὁρντινῶφ, ἓνα βαρὺ

βλέμμα: σημείω ὅτι συλλογιζότανε.

—Ὁ Μούριν δὲ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι στὴ συμμορία, ἀφοῦ τρεῖς μῆνες πρὶν εἶχε φύγει μὲ τὴ γυναῖκα του γιὰ

τὴν πατρίδα του.. Τὸ ἔμαθα αὐτὸ ἀπὸ τὸν νιόβρενικ.. Τὸν Ταταράκο ἐκεῖνο.. θυμᾶστε βέβαια!..

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΛΙΖΑ

Ἡ μελαγχολικὴ αὐτὴ περιπέτεια ἐνὸς ἔρωτος δίχως ἐλπίδα καὶ ἀγιάτρευτου, ἦταν προωρισμένη νὰ ἔχη πονω στὸ χαρακτῆρα καὶ στὴ ζωὴ τοῦ Ὁρντινῶφ μιὰν θλιβερὴ ἐπίδρασι.

Ἡ φλογερὴ αὐτὴ καρδιά, ἡ ποιητικὴ αὐτὴ ψυχὴ γέμισαν πικρία καὶ ἔγιναν στεῖρες.

Ἐξῆσε ἀνώφελος στοὺς ἄλλους, ἀνυπόφορος στὸν ἑαυτό του καὶ πέθανε ἐξῆντα χρονῶν, μόνος, φτωχός, ἀφίνοντας στὰ σπάνια πρόσωπα ποὺ τοῦ γνωρίσανε τὴν ἀνάμνησι ἐνὸς ἀνθρώπου παράξενου, πράμα ποὺ σημαίνει τὴ χειρότερη βρυσὴ γιὰ τοὺς νοικοκυρεμένους ἀνθρώπους.

Ἐνα χρόνον σχεδὸν μετὰ τὴ συνάντησί του μὲ τὸν Γιαροσλάβ Ἰλλιτς, εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν Πετρούπολι καὶ ἀρχισε νὰ ταξιδεύῃ, ἐλπίζοντας ἴσως νὰ βοῇ κάποια διασκέδασι στὴν αἰώνια ἀνία του, μὲ τὴν ποικιλία τῶν ἐξοχῶν.

Ἐπειτα ἀπὸ δυὸ μῆνες ξαναγύρισε στὴν Πετρούπολι κουρασμένος, νευριασμένος καὶ πάντα κακόκαρδος.

Ἐξ ἄλλου, δὲν εἶχε πιά σχεδὸν διόλου χρήματα. Ἐκανε αἴτησι καὶ ἐπέτυχε μιὰ θέσι δημοσίου ὑπαλλήλου στὴν ἐπαρχιακὴ πολιτικὴ διοίκησι.

Μὰ σὲ λίγο, συχάθηκε τὴ χυδαιότητα τοῦ κοινοῦ μὲ τὸ ὅποιον τὸν ἔφερνε εἰς ἐπαφὴ ἡ θέσις του, καὶ ἔκανε μεταλλαγὴ, μὲ μιὰ θέσι πολὺ λιγώτερο ἐπικερδῆ στὴν Πετρούπολι.

Ξαναγύρισε στὸν Σπίς, τὸν παλιό του σπιτονοικοκύρη, ξανάπιασε τὴ «γωνίτσα» του καὶ πῆρε ἓναν ὑπηρετή.

Μιὰ μικρὴ κληρονομιά, ποὺ δὲν τὴν λογάριζε διόλου, τοῦ ἔφερε τὴν ἀνεξαρτησία του.

Καὶ ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη ἡ ζωὴ του

κύλισε θλιβερὴ καὶ σκυθρωπὴ, ὡς τὴν τελευταία μέρα.

Εἶχε ὡς τόσο, μιὰ δεύτερη ἐρωτικὴ περιπέτεια.

Μὰ δὲν τοῦ ἦταν πιά μοιρατὸ ν' ἀγαπήσῃ.

Καὶ ἐξ ἄλλου, τί θλιμμένο ἔρωτα τοῦ προσέφερε ἡ μοίρα!

Ἐχε γράψῃ ὁ ἴδιος αὐτὴν τὴ θλιβερὴ ἱστορία.

Ξαίρω τὴ συνήθεια, ποὺ εἶχε νὰ παίρνῃ σημειώσεις γι' αὐτὸν τὸν ἴδιο, νὰ γράφῃ τὶς σκέψεις του, ποὺ τὶς ἔρριχνε ἔπειτα σ' ἓνα συρτάρι.

Δὲν ἤλπιζε ὡς τόσο νὰ βρῶ, ἓνα χειρόγραφο τόσο ἐνδιαφέρον καὶ ἡ κατάπληξι μου ἦταν μεγάλη ὅταν ἀγόρασα τὸ χειρόγραφο αὐτὸ ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα.

Ἀπόλλων, λεγότανε ὁ ὑπηρετὴς τοῦ Ὁρντινῶφ.

Ὁ Ὁρντινῶφ τὸν ἀπεχθανότανε καὶ γι' αὐτὸ ἴσως τὸν εἶχε καταστήσει γενικὸ κληρονόμο του.

Στὴν ἀφήγησι προηγείτο, μιὰ ἀρκετὰ μακρὰ καὶ ἀσυνάρτη συζήτησι ποὺ ὁ Ὁρντινῶφ ὑπέθετε ὅτι εἶχε γίνει μετὰ τοῦ καὶ ὑποθετικοῦ ἀναγνώστου. Δὲν νομίζω ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀπορρίψῃ αὐτὲς τὶς σκέψεις, ποὺ χύνουν ἓνα φῶς πάνω στὴ ψυχὴ ἐνὸς ἐξαιρετικοῦ ἀνθρώπου.

Θὰ διαβάσῃ τὸ λοιπὸν ὁ ἀναγνώστης τὸ ἴδιο τὸ χειρόγραφο τοῦ Ὁρντινῶφ.

I

Εἶμαι ἄρρωστος..

Εἶμαι κακός. Πολὺ δυσάρεστος.

Πρέπει νὰ ἔχω ἄρρωστο σιγάτι.

ἀλλὰ δὲν καταλαβαίνω διόλου γιατί ἔχω αὐτὴ τὴ στενοχώρια. Καὶ δὲν ξαίρω τί ἀκριβῶς εἶναι μέσα μου ἄρρωστο.

Δὲν κάνω θεραπεία...

Δὲν ἔκαμα ποτέ μου θεραπεία, παρὰ τὴν πραγματικὴ ἐκτίμησι πού εἶχε πάντα γιὰ τὴν Ἱατρική, καὶ τοὺς γιατρούς.

Ἐπὶ πλέον εἶμαι πάρα πολὺ δεισιδαίμων· ἀφοῦ ἐκτιμῶ τὴν Ἱατρική.

Εἶμαι μορφωμένος, καὶ ὡς τόσο εἶμαι δεισιδαίμων.

Ἔτσι εἶναι!

Ὁχι! Δὲν θὰ κάμω θεραπεία ἀπὸ κακία

Αὐτὸ σὰς φαίνεται ἀνεξήγητο;

Εἶναι ὅμως πολὺ ἀπλό. Ὁχι γιατί μπορῶ νὰ πῶ σὲ ποιὸν θὰ βλάβῃ αὐτὴ ἡ μοχθηρία μου. Ἀλλοίμονο! Δὲν θὰ βλάβῃ κἀν οὔτε τοὺς γιατρούς!

Τὸ ξαίρω καλλίτερα ἀπ' τὸν καθένα πῶς θὰ γίνω ἐγὼ ὁ ἴδιος θῦμα τοῦ ἑαυτοῦ μου.

Καὶ εἶναι τώρα καιρὸς πού ζῶ ἔτσι. Καμμιὰ εἰκοσαριά χρονία.

Εἶμαι σαράντα χρονῶ. Ὑπῆρξα δημόσιος ὑπάλληλος. Ἦμουν ἕνας μοχθηρὸς δημόσιος ὑπάλληλος, ἀγροῖκος καὶ αὐτὸ μ' εὐχαριστοῦσε.

Ναί! Δὲν δεχόμουν μπακίσις... Ἐπρεπε νὰ βρῶ ἄλλου τὰ μικρά μου κέρδη.

Ὅταν ἕνας ἐνδιαφερόμενος πολίτης ἔμπαινε στὸ γραφεῖο μου, καὶ μοῦ ζητοῦσε μιὰ πληροφορία, στρεφόμουν πρὸς αὐτὸν τρίζοντας τὰ δόντια μου.

Καὶ τὸ νόμιζα πραγματικὸ θρίαμβο, ἂν κατῶρθονα τὸν δυστυχὴ νὰ τὸν κάνω, νὰ στενοχωρεθῇ· καὶ ἐπετύγχανα σχεδὸν πάντα.

Οἱ πῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς εἶναι δειλοί, αὐτὸ νὰ λέγεται. Γι' αὐτὸ εἶναι καὶ ρουσφετολόγοι.

Γι' αὐτὸ καὶ μόνο, δεκαοκτὼ μῆνες τοὺς ἐκήρυξα τὸν πόλεμο.

Ἐγὼ νίκησα!

Ὅμως γνωρίζετε κύριοι, πᾶς ἦταν ἡ ἀληθινὴ αἰτία τῆς μοχθηρίας μου; Ἐ, λοιπόν, ἡ μοχθηρία μου συνίστατο ἀκριβῶς —κι' αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶναι τὸ πῶς σιχαμένο σὲ τοῦτο: Ὅτι καὶ στίς χειρότερες ἀκόμη στιγμὲς τῆς ζωῆς μου, ὁμολογοῦσα κοκκινίζοντας πῶς ὄχι μόνο δὲν εἶμαι

μοχθηρὸς μὰ πῶς δὲν ἔχω μέσα μου πονηρία, καὶ ὅτι εἶναι ζήτημα ἂν ὅλες μου οἱ κακίες μποροῦσαν νὰ φοβίσουν ἀκόμη καὶ τὰ σπουργίτια.

Ὅτι ἔχω ἀφροὺς στὸ στόμα;

Δόστε μου γλυκὸ τσάι.

Νὰ πού ἡρέμησα

Συγκινοῦμαι σὲ βαθμό, πού νὰ τὸ θεωρῶ ἄρρωστια μου αὐτό, πληρώνοντάς το μὲ μῆνες αὐπνία καὶ μὲ μῆνες ὀλόκληρους ντροπῇ!

Ἐξ ἄλλου, ἂν ἡ φλυαία μου σὰς νευριάζει—εἴστε νευριασμένος, τὸ αἰσθάνομαι—καὶ ἂν σκέπτεσθε νὰ μὲ ρωτήσετε:

«Ποιὸς εἴστε;»

Ἐγὼ θὰ σὰς ἀπαντήσω.

—Εἶμαι ἕνας δημόσιος ὑπάλληλος μιᾶς τέτοιας κλάσεως. Πῆρα τούτην τὴν θέσι γιὰ νὰ ζήσω. Καὶ ὄχι ἀπλῶς γιὰ νὰ ζήσω. Καὶ ὅταν πέρσῃ, ἕνας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς μου πέθανε ἀκριβῶς ὅταν ἔπρεπε γιὰ νὰ μ' ἀφίστη κληρονομία ἕξη χιλιάδες ρούμπλια, ἀναγκάστηκα νὰ δώσω τὴν παραιτήσί μου.

Καὶ τώρα μένω στὴ γωνιά μου.

Καὶ δὲν θ' ἀφίσω ποτέ τὴν Πετρούπολι γιατί...

Μὰ κι' ἂν μένω ἢ ὄχι, τί σὰς ἐνδιαφέρει ἐσᾶς;

Ὡς τόσο!

Γιατί μιλοῦν οἱ καθὼς πρέπει ἄνθρωποι τὸ συχνότερο;

Ἀπάντησι: γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους.

Ἐ, λοιπόν. Θὰ μιλήσω κι' ἐγὼ γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου.

II

Τώρα λοιπόν, κύριοι, θὰ σὰς διηγῶ—κι' ἂν τὸ θέλετε κι' ἂν ὄχι—εἶμαι ἀνίκανος νὰ εἶμαι ἀκόμη κι' ἕνας παλιάνθρωπος.

Σὰς δηλώνω ἐπισήμως ὅτι προσπάθησα πολλὰς φορὰς νὰ γίνω παλιάνθρωπος.

Ἀπέτυχα.

Εἶναι ἄρρωστια τὸ νᾶχη κανεὶς εὐπαθῇ συνείδησι, μιὰ πραγματικὴ ἄρρωστια.

Μιὰ συνηθισμένη συνείδησι θὰ ἦταν

ἀρετή.

III

...Ὅταν ἀπὸ τὴ βορβορώδη λάσπη Μὲ μιὰ λέξι πειστικῇ

Γλύτωσα τὴ ψυχὴ μου τὴ χαμένη, Κατάστεκες, στριφογυρνώντας τὰ χέρια

Τὴν κακία πού σὲ εἶχε κυριεύσει Καὶ ἡ συνείδησι πού σ' ἀπόφευγε

Σὲ πιώρρησε μὲ μιὰν ἀνάμνησι, Καὶ ἄρχισες νὰ μοῦ ἀφηγεῖσαι

Πᾶν ὅ,τι σοῦ εἶχε συμβῇ πρὶν ἀπὸ [μένα

Ὅταν ξαφνικὰ κρύβοντας τὸ πρόσωπό [σου μὲ τὰ χέρια σου

Γεμάτος ντροπῇ καὶ τρόμο Ἐβαλες τὰ κλάματα

Ἀναστατωμένη, ἀπελπισμένη... (Ἀπὸ ἕνα ποίημα τοῦ Νεκράσωφ)

Σήμερα πέφτει τὸ χιόνι, σχεδὸν λυωμένο, κίτρινο, βρώμικο.

Μέρες τώρα πού βρέχει καὶ μοῦ φαίνεται πῶς τὸ βρώμικο καὶ λυωμένο χιόνι μοῦ ξαναφέρει στὴ μνήμη μου μιὰν ἱστορία τῆς νεότητός μου.

Ἀς διηγηθῶμε λοιπὸν τὴν ἱστορία αὐτὴ μιὰ καὶ πέφτει λυωμένο χιόνι.

IV

Ἦμουν εἰκοσιτεσσάρω χρονῶ.

Ἡ ζωὴ μου ἦταν κίχλας θλιβερῇ, ἀταχτῇ, μοναχικῇ μέχρι ἀγοριάδα.

Δὲν εἶχα φίλους, ἀπέφευγα κάθε δεσμό καὶ κουβαραζόμουν ὅλο καὶ πῶς πολὺ στὴ γωνιά μου.

Στὸ γραφεῖο μου δὲν κοίταζα κανένα. Οἱ συνάδελφοί μου μὲ εἶχαν γιὰ παρᾶξενο, ἀκόμη μάλιστα, εἶχαν γιὰ μένα καὶ κάποια ἀπέχθεια.

Ἀναρωτιόμουν συχνὰ γιατί μόνον ἐγὼ ἤμουν τὸ ἀντικείμενο τέτοιου ἀποτροπιασμοῦ.

Ἔτσι ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶχε σιχαμερὸ μοῦτρο, βλοσυροκρομένο καὶ στήν φυσιογνωμία του κάτι τὸ ἀποκρουστικό.

Ἐνα μοῦτρο, πού δὲν σοῦ ἔκανε καρδιά νὰ τὸ κοιτάξης.

Ἐνας ἄλλος ἦταν βρωμερός, βρωμοκοπούσε.

Ὡς τόσο, οὔτε ὁ ἕνας, οὔτε ὁ ἄλλος δὲν ἔδειχναν νὰ καταλαβαίνουν πῶς ἡ-

τανε δυνατόν νὰ τοὺς συχαίνονται.

Οὔτε ὁ ἕνας, οὔτε ὁ ἄλλος φαινόταν νὰ εἶχαν ἄλλη ἀπασχόλησι ἐξὸν ἀπὸ αὐτὴν:

Τὸ πῶς νὰ τοὺς ἐκτιμήσουν οἱ προεστώμενοί τους.

Καὶ τώρα βλέπω πῶς εἶναι τὸ ἄρρωστικό φιλότιμό μου, πού μοῦ προκαλεῖ φρίκη γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου, καὶ πού μὲ κάνει νὰ υποψιάζομαι ἐκ μέρους τῶν ἄλλων τὸν ἀποτροπιασμό πού ἔχω γιὰ τὸν ἑαυτό μου.

Μὲ τὸ νὰ εἶμαι ἄσχημος... Τὶ σημασία ἔχει αὐτό;

Σκεπτόμουν.

Μὰ τὸ πῶς τρομερὸ εἶναι ὅτι τὸ πρόσωπό μου, εἶναι πρόσωπο ἡλιθίου.

Θὰ προτιμοῦσα νὰ ἦταν ἀπαίσιο.

Φυσικά, μισοῦσα, ὅλους τοὺς συναδέλφους μου, ἀπ' τὸν πρῶτο ὡς τὸν τελευταῖο.

Ταυτόχρονα τοὺς φοβόμουν καὶ τοὺς μισοῦσα τοὺς συναδέλφους μου.

Ἐκεῖνο πού μ' ἔκανε νὰ υποφέρω παραπάνω ἦταν, ὅτι δὲν ἤμουν, διόλου ὅμοιος μὲ τοὺς ἄλλους.

—Εἶμαι **μόνος** καὶ αὐτοὶ εἶναι ὅλος ὁ κόσμος...

Προσπαθοῦσα τὰ συνδεθῶ μὲ μερικοὺς συναδέλφους μου, παίζοντας μαζί τους χαρτιά, πίνοντας βότκα, καὶ συζητώντας ἐπάνω στίς πιθανότητες τῶν προαγωγῶν.

Μὰ ἐδῶ, ἐπιτρέψατέ μου μιὰν μικρὴ παρένθεσι.

Ἐμεῖς οἱ Ρῶσσοι, δὲν εἶχαμε ποτὲ αἰθεροβάμονας ρωμαντικούς ὅπως οἱ Γερμανοὶ καὶ πρὸ παντός οἱ Γάλλοι, πού δὲν τὰ καταφέρνουν πᾶς νὰ κατέβουν ἀπὸ τὰ οὐράνια.

Μιλῶ γιὰ ρωμαντικούς, γιατί συχνὰ ἐπέκεινα τὸν ἑαυτό μου ὡς ρωμαντικό. Ἐ λοιπόν, δὲν κατόρθωσα ποτὲ νὰ ἀνυψωθῶ ὡς τὸ ἰδανικὸ τὸ ἀγνὸ, τὸ ἐνάρετο, τὸ ἐντιμὸ ἰδανικὸ τῆς παλιάνθρωπιας.

Δὲν κατάφερα ποτὲ νὰ μὲ σπιτώσῃ τὸ κράτος, δὲν μπόρεσα ποτὲ νὰ φυλάξω μέσα μου τὸ ἰδεώδες τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ μεγάλου.

Εἶναι μεγάλη εὐτυχία τὸ ὅτι δὲν ῥίχτηκα στήν λογοτεχνία.

Τὶ θλιβερὴ ὄψις θὰ εἶχα.

“Ως τόσο, ίσως να με είχαν ανακηρύξει κι’ ἐμένα ὡς «δημοσίας ὠφελείας» ἄνθρωπο, γιατί μὴπως κ’ ἐγὼ δὲ θὰ εἶχα συμβάλλει γιὰ τὴν διασκεδάσῃ τοὺς συγχρόνους μου;

Μὰ ὄχι! Οἱ σύγχρονοί μου εἶναι ἄνθρωποι σοβαροί, καὶ καθὼς πρέπει, ποὺ δὲ θέλουν οὔτε νὰ γελάσουν οὔτε νὰ κλάψουν.

Καὶ πρέπει νὰ πιστέψῃ κανεὶς πὼς ἔχουν δίκιο.

V

“Α, μὰ πιά! Φτάνουν οἱ ἀφηρημένοι συλλογισμοί.

Δὲν ἐπρόκειτο νὰ σᾶς διηγηθῶ μόνον ἱστορία;

“Α, ναι! Μιὰ διασκεδαστικὴ ἱστορία. Ἀκούστε λοιπόν!

—Εἶχα ἓνα φίλο, ἓναν κάποιον Σιμονῶφ, ἓναν παλιὸ συμμαθητὴ παληκαρι ἥρεμο καὶ ψυχρό.

“Ὡς τόσο, μοῦ ἄρесе ἡ ἀνεξαρτησία του καὶ ἡ τιμιότητά του.

Θαυρῶ μάλιστα πὼς δὲν ἦτανε καὶ ὅλως διόλου ἡλίθιος.

“Ἀλλοτε εἶχαμε περάσει μαζί, πολὺ καλὲς στιγμές. “Ὁμως ἦταν βραχύτατες οἱ στιγμές αὐτές.

“Υποψιαζόμουν πὼς θὰ ἄπρεπε νὰ τοῦ εἶμαι πολὺ δυσάρεστος. “Ὡς τόσο τοῦ ἔκανα ἐπισκέψεις.

Μιὰ Πέμπτη βράδυ, μὴ μπορώντας πιά νὰ ὑποφέρω τὴ μοναξιά μου, θυμήθηκα τὸ Σιμονῶφ.

“Ανεβαίνοντας στὸ τέταρτο πάτωμα σκέφθηκα, πῶς τοῦ ἤμουν δυσάρεστος καὶ πὼς εἶχα ἄδικο νὰ πηγαίνω νὰ τὸν βλέπω.

“Ὁμως, ἡ σκέψις αὐτή, ἦταν ἀκριβῶς ἀπ’ ἐκεῖνες ποὺ μ’ ἐνεθάρρυναν στοὺς κακούς μου συλλογισμούς.

Μπῆκα σπίτι του.

Εἶχε περάσει ἓνας ὁλόκληρος χρόνος ποὺ δὲν εἶχαμε ἰδωθεῖ.

Βοήκα σπίτι του δυὸ ἄλλους φίλους παληοὺς συμμαθητές μας.

Συζητοῦσαν, προφανῶς, κάποια σπουδαία ὑπόθεσι.

“Ὁ ἐρχομός μου, δὲν ἔκανε κανένα νὰ ἐνδιαφροθῇ, πράγμα περίεργο, γιατί δὲν εἶχα δῆ κανένα νὰ ἐνδιαφέρεται.

Συζητοῦσαν μὲ πάθος, γιὰ κάποιο ἀποχαιριστήριον γεῦμα, ποὺ ἤθελαν νὰ προσφέρουν ἀπὸ κοινοῦ οἱ κύριοι αὐτοὶ σὲ κάποιον ἀξιωματικὸ Ζβίρκωφ, ποὺ ἔφευγε γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

“Ὁ «Μουσιού» Ζβίρκωφ, ἦταν κ’ αὐτὸς ἓνας παλιὸς συμμαθητής μου. Τὸν εἶχα μισήσει κατὰ τὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῶν σπουδῶν μας.

“Ἦταν ἓνα ὠραῖο παλλικάρι, περήφανο κ’ ἐπιβλητικό, ποὺ ὅλος ὁ κόσμος τ’ ἀγαποῦσε.

Συχαίνομουν τὸν ἦχο τῆς φωνῆς του ποὺ ἦτανε βροντερὸς καὶ ἐπιδεικτικός.

Συχαίνομουν τ’ ἀστεῖα του, ποὺ ἦτανε πολὺ ἄσχημα, συχαίνομουν τὸ πρόσωπό του, πολὺ ὠραῖο, καὶ ἀκόμη περισσότερο βλακῶδες.

Θὰ ἐπιθυμοῦσα ὡς τόσο πολὺ νὰ ἀνταλλάξω τὸ δικό μου ἔξυπνο πρόσωπο μὲ τὸ δικό του.

Εἶχαμε χαθεῖ ἀπὸ τὸσον καιρό. “Εκεῖνος εἶχε κάμει τὸ δρόμο του. Εἶχε προσδεύσει.

“Ὁμως ἐγώ;

“Απὸ τοὺς δυὸ μουσαφίρηδες τοῦ Σιμονῶφ ὁ ἓνας ἦτανε ὁ Φερρίκιν. ἓνας Γερμανοῦσσος, μικρόσωμος μὲ μαϊμουδίστικο μοῦτρο. “Ενας ἡλίθιος, περικαιχτιάρης, ὁ χειρότερος ἐχθρός μου, ἀπ’ τίς μικρότερες ἀκόμη τάξεις, ἄγριος, χυδαῖος, ἀναιδής, μωρόδοξος, ἀνάνδρος.

“Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς φλογεροὺς λάτρεις τοῦ Ζβίρκωφ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δανειζότανε χρήματα καὶ τοῦ τὰ ἐπέστρεφε εἰς ὑποκλίσεις.

“Ὁ ἄλλος: ὁ Τρουντολιούμπωφ, ἦταν ἓνας στρατιωτικὸς, ψηλόσωμος, μὲ ψυχρὸ ἐξωτερικόν, ἀρκετὰ ἐντιμος, ὁ ὁποῖος ὅμως εἶχε ὡς ἰδιοκτησία τὸν τὴν ἐπιτυχία, καὶ δὲν μιλοῦσε παρὰ μόνον γιὰ προαγωγές.

“Ἦταν συγγενὴς τοῦ Ζβίρκωφ. Καὶ καυχιότανε γι’ αὐτό.

“Ὅσο γιὰ μένα, μὲ ταξινομοῦσε κάτω ἀπὸ τὸ κάθε τι καὶ δὲν εἶχε μαζύ μου, οὔτε εὐγένεια οὔτε ἀναίδεια. Τὸ ἴδιο δηλαδή αἰσθανότανε γιὰ τ’ ἄψυχα ἀντικείμενα.

—“Ε, λοιπόν! “Εφτὰ ρούμπλια κατὰ πρόσωπο, μᾶς κάνουν εἰκοσιένα ρούμπλια! Σ’ αὐτὴν τὴν τιμὴν μποροῦμε νὰ

χοῦμε ἓνα καλὸ γεῦμα. “Ὁ Ζβίρκωφ, ἐνοεῖται οἰκοθὲν, δὲν θὰ πληρώσῃ.

—Τί δαίμονα! “Αφοῦ ἐμεῖς τὸν προσκαλοῦμε!

Ξεφώνισε ὁ Σιμονῶφ.

—Μὰ φαντάζεστε λοιπόν;

Ξεφώνισε ὁ Φερρίκιν, μὲ ἀναίδεια λένε ποὺ φορεῖ τὰ παράσημα τοῦ ἀφέντη του;

—Μὰ φαντάζεσθε λοιπὸν πὼς αὐτὸς θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ πληρώσουμε;

Θὰ δεχθῇ ἀπὸ λεπτότητα, ὅμως τὸ δίχως ἄλλο θὰ μᾶς προσφέρῃ μισὴ ντουζίνα μπουκάλια σαμπάνια.

—Τί; Μισὴ δωδεκάδα γιὰ τέσσερις;

Παρατήρησε ὁ Τρουντολιούμπωφ, ποὺ ὁ ἀριθμὸς μόνον τὸν ξάφνιζε.

—Τὸ λοιπόν. Οἱ τέσσερις μας, εἰκοσιένα ρούμπλια. Στὸ ξενοδοχεῖο τῶν Παρισίων. Αὐριο στίς πέντε ἡ ὥρα.

Συμπέρανε ὁ Σιμονῶφ, ποὺ φαινότανε ὁ ὀργανωτὴς τοῦ γεύματος καὶ τῆς εορτῆς.

—Πῶς, εἰκοσιένα ρούμπλια;

Εἶπα ἐγὼ ταραγμένος, γιατί αἰσθανόμουν τὴν προσβολή.

—“Αν λογαριάσετε καὶ μένα, θὰ εἶναι εἰκοσιοχτὼ ρούμπλια.

Μοῦ φαινότανε ὅτι, προσφερόμενος ἔτσι στὰ ξαφνικά ἦταν πάρα πολὺ ἐπιδέξιο ἀπὸ μέρος μου, κ’ αὐτὸ σίγουρα θὰ μοῦ ἐπέφερε τὴν γενικὴ ἐκτίμησι.

--Θέλετε λοιπὸν καὶ σεῖς;

Παρατήρησε ὁ Σιμονῶφ, ἀποφεύγοντας τὸ βλέμμα μου.

Μὲ ἤξαιρε ἀπ’ ἐξω κ’ ἀνακατωτὰ καὶ γι’ αὐτὸ ἀπέφευγε τὸ βλέμμα μου.

“Ἦμουν φουρκισμένος, γιατί ἤξαιρε καλὰ τὸν χαρακτῆρα μου.

—Καὶ γιατί ὄχι; Εἶμαι κ’ ἐγὼ ἓνας σύντροφος. Καὶ θὰ μπορούσα νὰ προσβληθῶ, γιατί μὲ ξεχάσατε!

Μουρμούρισα ἐγὼ.

—Μὰ ποῦ ἔπρεπε νὰ ψάξουμε νὰ σᾶς βροῦμε;

“Ἐκανε εὐγενέστατα ὁ Φερρίκιν.

—Δὲν εἴσαстан ἤδη τόσο καλοὶ φίλοι, ὁ Ζβίρκωφ καὶ σεῖς, πρόσθεσε ὁ Τρουντολιούμπωφ, σοφρώνοντας τὰ φρύδια του.

Μὰ ἐγὼ εἶχα γραπωθῇ στὴ σκέψι μου.

—Μοῦ φαίνεται πὼς κανεὶς δὲν μπο-

Τὸ καταχθόνιο πνεῦμα

ρεῖ νὰ σταθῇ κριτὴς μεταξὺ τῶν δυὸ μας...

Εἶπα μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή.

—Εἶναι ἀκριβῶς, γιατί ἄλλοτε διαφωνούσαμε καὶ θὰ ἤθελα πολὺ νὰ τὸν δῶ τώρα.

—Καὶ ποὺς θὰ καταλάβῃ τίς φιλοσοφικὲς σας σκέψεις.

Εἶπε εἰρωνικά ὁ Τρουντολιούμπωφ, χαμογελώντας.

—Θὰ σᾶς ἐγγράψω καὶ σᾶς! ἀποφάσισε ὁ Σιμονῶφ. Αὐριο στίς πέντε ἡ ὥρα, ξενοδοχεῖο τῶν Παρισίων. Μὴ κάμετε λάθος.

—Καὶ τὰ λεφτά...

“Ἀρχισε νὰ λήν ὁ Φερρίκιν, δείχνοντάς με μὲ τὸ μᾶτι.

Μὰ δαγκώθηκε. “Ἡ προστυχία αὐτὴ δὲν ἄρесе οὔτε στὸν Σιμονῶφ.

—“Αρκετὰ! εἶπε ὁ Τρουντολιούμπωφ καὶ σηλώθηκε. “Αφοῦ ἐπιμένει ἄς ἔλθῃ.

—Μὰ δὲν εἵμαστε παρὰ μιὰ κλειστὴ παρέα!

“Επέμεινε καὶ πάλι ὁ Φερρίκιν παίρνοντας τὸ καπέλλο του.

—..Δὲν εἶναι ἐπίσημος δεξίωσις..

“Εφυγαν.

“Ὁ Φερρίκιν δὲ μ’ ἀποχαιρέτησε.

“Ὁ Τρουντολιούμπωφ δὲν καταδέχτηκε νὰ μοῦ ἀπευθύνῃ παρὰ ἓναν ἀνάλαφρο χαιρετισμό, δίχως νὰ με κοιτάξῃ.

“Ὁ Σιμονῶφ μὲ τὸν ὁποῖον εἶχα μείνει μόνος, φαινότανε πειστωμένος καὶ μὲ στραβοκοίταζε.

“Ἐμενε ὀρθίος, καὶ δὲν μοῦ ἔλεγε νὰ καθίσω.

—Χρὶ! Ναι! αὐριο, .. λοιπόν. Θὰ δώσετε ἀμέσως τὰ χρήματα; Τὸ λέω αὐτὸ γιὰ νὰ ξαίρω...

Τραύλισε μὲ ἀμηχανία.

“Ἦμουν στὸ σημεῖο νὰ ξεσπάσω σὲ θυμό.

Μὰ, θυμήθηκα ὅτι ἀπὸ πολὺν καιρό, χρωστοῦσα στὸν Σιμονῶφ δεκαπέντε ρούμπλια.

Δὲν τὰ εἶχα ποτὲ μου ξεχάσει ἀλλὰ οὔτε καὶ ποτὲ μου τὰ ἐπέστρεψα.

—“Ὁμολογήστε καὶ σεῖς ὁ ἴδιος Σιμονῶφ, ὅτι δὲν μπορούσα νὰ μαντεύσω ἐρχόμενος ἐδῶ. Λυποῦμαι ἄλλως τε, γιατί ὡς τώρα ἔχω παραλείψει..

—Καλά! Καλά! Θα πληρώσετε αὐριο κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ γεύματος. Σᾶς τὸ εἶχα πῆ ὡς πληροφορία... Σᾶς παρακαλῶ!

Δὲν ἀποτελείωσε καὶ ἄρχισε νὰ σουλατσάρῃ στὸ δωμάτιο. μὲ μιὰ νευρικήτητα ποὺ ὅλο καὶ αὖξανε.

Περπατώντας, χτυποῦσε τὸ τακοῦνι του.

—“Ὁχι!—εἶπε— Δηλαδή: ναί... Πρέπει νὰ βγῶ ἔξω. Δὲν πάω μακριά. “Ετσι πρόσθεσε, ὡς ἂν γιὰ νὰ δικαιολογηθῇ.

—Καὶ γιατί δὲν τὸ λέγατε;
Ξεφώνησα σχεδὸν ἐγώ, παίρνοντας τὸ καπέλλο μου.

—“Ὁχι πολὺ μακριά. Μόλις δυὸ βήματα.

Ἐπανελάμβανε ὁ Σιμωνῶφ συνοδεύοντάς με ὡς τὴν πόρτα, μὲ ὕψος πολυάσχοιο, ποὺ δὲν τοῦ ταίριαζε διόλου.

—Λοιπόν, αὐριο στίς πέντε ἡ ὥρα.
Μοῦ φώναξε ἐνῶ ἐγὼ κατέβαινα. Αὐτὸ ἐσήμαινε, πὼς ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος, ποὺ μ’ ἐβλεπε νὰ φεύγω.

Ἐγὼ πάλι, ἤμουν ἔξω φρενῶν.
“Ὁ διάβολος νὰ τοὺς πάρῃ!

Εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, περπατώντας.
Τί δαίμονα εἶχα, νὰ παραφορτωθῶ πάλι μ’ αὐτὴν τὴν φασαρία! Τί;

Γιὰ νὰ γιορτάσω αὐτὸν τὸν ἡλίθιο τὸν Σβίρκωφ;

Τί λὲς καλὲ! Δὲ θὰ πάω..
“Ὁχι δὲ θὰ πάω! Ἀπὸ αὐριο κιόλας θὰ γράψω στὸ Σιμωνῶφ.

VI

Ἐκεῖνο ποὺ μ’ ἔκανε νὰ φουρκίζομαι ἀκόμη περισσότερο εἶναι, ὅτι ἤξαιρα πὼς παρ’ ὅλα αὐτά: θὰ πῆγαινα ὡς τόσο στὸ γεῦμα!

Ὅσο πιὸ πολὺ ἀσυναρτησία ὑπῆρχε ἀπὸ μέρος μου, στὸ νὰ ἐπιβληθῶ στοὺς παλιούς αὐτοὺς φίλους, ἄλλο τόσο ἐπέμενα νὰ τὸ κάνω.

Ὑπῆρχε ὡς τόσο μιὰ δυσκολία.
Δὲν εἶχα χρήματα!

Εἶχα ὅλο κι’ ὅλο ἐνῆα ρούμπλια, ὅμως τὴ δευτέρα μέρα θὰ ἔπρεπε νὰ δώσω ἐφτά στὸν Ἀπόλλωνα τὸ δοῦλο μου, ποὺ μὲ τὰ ἐφτά αὐτὰ ρούμπλια ἐξασφάλιζε τὴν τροφή του.

Νὰ μὴν τοῦ δώσω τὸ μισθό του, δὲν

ἦταν δυνατό.

Καὶ θὰ πῶ παραπέρα τὸ γιατί. Θὰ ἐπανελάθω λεπτομερῶς σ’ αὐτὸν τὸν παληάνθρωπο, σ’ αὐτὴν τὴν πληγὴ τῆς ζωῆς μου.

Ἐξ ἄλλου ἤξαιρα καλὰ, πὼς δὲν θὰ τοῦ ἔδινα τὰ ἐφτά ρούμπλια, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ πάω στὸ γεῦμα τοῦ Ζβίρκωφ.

Τὴ νύχτα ἐκείνη εἶχα τρομεροὺς ἐφιάλτες.

Τὴ δευτέρα μέρα τὸ πρωῒ, πῆδησα ἀπὸ τὸ κρεβάτι μου, καταταραγμένος, ὡς ἂν κάτι τὸ ἐξαιρετικὸ νὰ μοῦ συνέβαινε.

Ἦμουν βέβαιος πὼς ἡ ἡμέρα ἐκείνη θὰ σημείωνε στὴ ζωὴ μου μιὰ ριζικὴ ἀλλαγὴ.

Ἦταν ἄλλως τε ἡ σκέψις, ποὺ μοῦ ἐνέπνεε τὸ παραμικρὸ περιστάσιον.

Γύρισα ἀπὸ τὸ γραφεῖο μου, δυὸ ὥρες νωρίτερα ἀπὸ τὸ σῆνυθες γιὰ νὰ ντυθῶ.

Ὑποσχέθηκα, στὸν ἑαυτό μου, νὰ μὴν φθάσω πρωῒτος, γιὰ νὰ μὴ σκεφθοῦν πὼς ἤμουν ἐνθουσιασμένος καὶ βιαζόμουν νὰ ἐπωφεληθῶ γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ μοῦ κάμανε.

Γιάλιστα τὰ παπούτσια μου, γιατί ὁ Ἀπόλλων γιὰ τίποτα στὸν κόσμον, δὲ θὰ τὰ γιάλιζε δυὸ φορές τὴν ἡμέρα.

Ἀναγκάστηκα νὰ τοῦ κλέψω τὶς βοῦρτσες του, ἀπὸ φόβο μήπως μὲ περιφρονήσῃ ἀκόμη περισσότερο, ἂν μάθαινε ὡς τόσο, ὅτι γιάλιστα μόνος μου τὰ παπούτσια μου.

Ἐπειτα, περιεργάστηκα τὰ ρούχα μου.

Πάλι καὶ φθαρμένα.
Ἡ στολή μου *) ἦταν σὲ ἀρκετὰ καλὴ κατάστασι.

Μὰ πάει κανεὶς ποτὲ σὲ γεῦμα μὲ στολή;

Εἶχα ἴσα ἴσα πάνω στὸ γόνατο ἓναν μεγάλο κίτρινο λεκέ.

Πρόβλεψα, πὼς αὐτὸ καὶ μόνο, θὰ μείωνε κατὰ ἐννέα δέκατα τὴν ἀξιοπρέπειά μου.

Πάλι σκέψις εἶπα.
Ὅμως αὐτὴ ἦταν ἡ πραγματικό-

*) Οἱ Ρῶσοι δημόσιοι ὑπάλληλοι φοροῦν πολιτικὴ στολή.

τητα.

—“Α! Φοβᾶσαι λοιπὸν τὴν πραγματικότητα;

Εἶπα πάλι μὲ τὸ νοῦ μου.

Ἐπρεπε νὰ τοὺς ἀποδείξω τὴν ἀνωτερότητα μου, νὰ τοὺς ἐπιβληθῶ, καὶ νὰ θριαμβεύσω.

Ὡς τόσο! Γιατὶ ὅλα αὐτά;

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς, δὲν θὰ ἔδινα οὔτε καπίκι τσακιστό.

Ὡ, Παρακαλοῦσα τὸ Θεό, αὐτὴ ἡ μέρα νὰ μὴν εἶχε παρὰ μιὰν μονάχη ὥρα!

Ἀκούμπισα στὸ παράθυρο καὶ ἄρχισα νὰ βλέπω τὸ χιόνι ποὺ ἔπεφτε πυκνόν.

Τέλος, τὸ παλιορόλογό μου, χτυποῦσε πέντε. Πῆρα τὸ καπέλλο μου, ἀπέφυγα τὸν Ἀπόλλωνα, ποὺ περίμενε τὸ μισθὸ του ἀπὸ τὸ πρωῒ, μὰ ἀπὸ ἀνοησία δὲν ἤθελα νὰ τοῦ μιλήσω πρωῒτος γι’ αὐτό.

Ξεπόρτησα. Καὶ ἔνα ἄμαξι γιὰ τὰ τελευταῖα μου καπίκια, μὲ ἔπηγε σὰν εὐγενέστατο στὸ ξενοδοχεῖο τῶν Παρισίων.

VII

Ἀπὸ τὴν παραμονὴ εἶχα προβλέψει πὼς θὰ πῆγαινα πρωῒτος.

Ὁχι μόνο δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμη κανεὶς ἀλλὰ μόνις κατάφερα νὰ μὲ ὀδηγήσουν στὸ ἰδιαιτέρο ποὺ ἦταν γιὰ μᾶς.

Τὸ τραπέζι δὲν ἦταν ἀκόμη στρωμένο.

Τί νὰ σημαίνει ἄραγε αὐτό;

Στὸ τέλος τὸ γκαρσόνι καταδέχθηκε νὰ μοῦ πῇ πὼς τὸ γεῦμα ἦταν, γιὰ τὶς ἔξι ἡ ὥρα καὶ ὄχι γιὰ τὶς πέντε.

Δὲν ἦταν παρὰ πέντε καὶ εἰκοσιπέντε Φυσικά, θὰ ἔπρεπε νὰ μὲ εἶχαν προειδοποιήσει.

Γι’ αὐτὸν τὸ λόγο ὑπῆρχαν τὰ ταχυδρομεῖα.

Ἐπίτηδες λοιπόν, μοῦ εἶχαν σκαρώσει τὴ ντροπὴ αὐτὴ, στὰ μάτια μου, καὶ στὰ μάτια τοῦ γκαρσονιῶ. Σπάνια πέρασα στιγμὲς πιὸ ἀνυπόφορες.

Ὅταν στίς ἔξι ἀκριβὺς φθάσανε ὅλοι μαζί, στὴ ἀρχὴ εὐχαριστήθηκα ποὺ τοὺς εἶδα. Ἦταν γιὰ μένι οἱ λυτρωτές, καὶ σχεδὸν εἶχα ξεχάσει ὅτι ἔπρεπε νὰ θεωρήσω τὸν ἑαυτό μου ὡς προσβεβλημένο.

Ὁ Ζβίρκωφ, περπατοῦσε μπρὸς ἀπὸ ὅλους σὰν ἀρχηγός.

Ὅλοι τοὺς ἦταν χαρούμενοι.

Βλέποντάς με ὁ Ζβίρκωφ, ἔπηγε ὕψος, μὲ ἐπλησίασε μὲ μικρὰ βήματα καὶ μοῦ ἔδωσε συγκαταβατικὰ τὸ χέρι, μὲ συγκατάβασι στρατηγοῦ πρὸς ὑποδέσπερο.

—Ἐμαθα μὲ κατάπληξι μου τὴν ἐπιθυμία σας νὰ λάβετε μέρος στὴν ἐορτή.

Ἀρχισε νὰ λέη. σέρνοντας τὴ φωνή του, συνήθεια, ποὺ δὲν τὴν εἶχε πρωῒτα.

—Συναντηθήκαμε τόσο σπάνια!—ἐξακολούθησε—Ἐσεῖς μᾶς ἀποφεύγετε.

Πολλὲς φορές λυπήθηκα γι’ αὐτό. Δὲν εἵμαστε τόσο τρομεροὶ ὅσο τὸ νομίζετε. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἶμαι πάρα πολὺ εὐτυχὴς ποῦ, ἐ-πα να-συν-δέ ο-μαί..

Καὶ ἄφισε μὲ μιὰ μηχανικὴ χειρονομία τὸ καπέλλο του πάνω στὸ κατῶφλι τοῦ παραθύρου.

—Περιμένετε ἀπὸ ὦρα;

Μ’ ἐρώτησε ὁ Τρουντολιούμπωφ.

—Ἦλθα, ἀκριβῶς στίς πέντε, ὅπως μοῦ εἶπατε, ὅπως εἶχαμε συμφωνήσει χθές.

Ἀποκρίθηκα φωναχτά, μὲ συγκρατημένο θυμὸ, ποὺ ἔδινε ὑπόσχεσι γιὰ μιὰ προσεχῆ ἔκκλησι.

Δὲν πρόβλεψες λοιπόν, ὅτι ἄλλαξε ἡ ὥρα;

Εἶπε ὁ Τρουντολιούμπωφ στὸν Σιμωνῶφ.

—Ὁχι! Ἐέχασα!

Εἶπε αὐτός, δίχως κἂν νὰ δικαιολογηθῇ.

—Τὸ λοιπὸν εἰστε ἐδῶ ἀπὸ μιὰν ὥρα;—Καὶ μὲν φίλε!

Φώναξε ὁ Ζβίρκωφ μὲ εἰρωνικὴ πρόθεσι.

Καὶ πρότρεψε:

—...Μοῦ φαίνεται διασκεδαστικὸ αὐτό!

Ὁ Φερρίκιν ἔσκασε στὰ γέλια μὲ τὸ ψεύτικο γέλιο του.

Κι’ αὐτὸς ἐπίσης εὗρισκε τὴ θέσι μου, πολὺ ἀστεῖα.

—Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ γελάτε!...

—Φώναξα στὸν Φερρίκιν. —Δὲν μὲ προειδυποίησαν, εἶναι.. εἶναι.. ἀπλῶς στατα ἡλίθιο!

—Εἶναι ὄχι μόνο ἡλίθιο, ἀλλὰ καὶ

περισσότερο, είπε ο Τρουντολιούμπωφ, πού έπαιρνε άπλοικά τὸ μέρος μου. Εί-σαι πάρα πολὺ καλὸς καὶ αὐτὸ εἶναι μὰ προστυχιά.

— Ἄν μοῦ τὴν εἶχαν σκαρώσει κα-τὰ τὸν ἴδιον τρόπο, παρετήρησεν ὁ Φερ-ρίκιν, ἐγὼ θὰ εἶχα...

— Μὰ θὰ ἔπρεπε νὰ παραγγείλτε κά-τι, εἶπε ὁ Σβίρκωφ, ἢ καὶ νὰ καθή-σετε στὸ τραπέζι, δίχως νὰ μᾶς περιμέ-νετε καὶ νὰ φᾶτε.

— Βέβαια, θὰ μπορούσα νὰ τὸ εἶχα κάμει, δίχως νὰ σᾶς ζητήσω τὴν ἄδεια, εἶπα ἐγὼ ξερὰ ξερά. Ἄν περίμενα εἶ-ναι γιὰ νά...

— Λοιπόν! Ἄς καθίσουμε, κύριοι, εἶπε ὁ Σιμονώφ. Σᾶς ἐγγυῶμαι τὴ σαμ-πάνια.

Εἶναι φραμπέ... Δὲν ἤξαιρα τὴ διεύ-θυνσί σας, οὔτε ποῦ νάρθῶ νὰ σᾶς πάρω!

Μοῦ εἶπε ξαφνικά, ἐξακολουθώντας νὰ μὴ με κοιτάξῃ.

Θετικά, μοῦ κρατοῦσε κάποια κάκια.

Ὅλοι κάθισαν.

Ἐκαμ ὅπως αὐτοί. Στ' ἄριστερά μου ἦταν ὁ Τρουντολιούμπωφ, στὰ δεξιά μου ὁ Σιμονώφ καὶ ὁ Σβίρκωφ ἦταν ἁ-πέναντί μου.

— Πέστε μου σεῖς, ἐξακολουθοῦσε νὰ σέρνῃ τὰ λόγια του... Ἐσεῖς... ἐσεῖς εἴ-στε σ' ἓνα ὑπουργεῖο, ἔ;

Ἐβλεπα πὼς προσπαθοῦσε νὰ πάρῃ προστατευτικὸ ὕψος ἁπέναντί μου καὶ ἔ-λεγα μετὰ τὸ νοῦ μου:

— Νὰ θέλῃ τάχατες νὰ τοῦ φέρω τὴ μπουκάλα στὸ κεφάλι;

Ὅπως δὴπὲρ τοῦ ἀποκρίθηκα ψυ-χρά.

— Εἶμαι στὸ γραφεῖο.

— Καὶ αὐτό, σᾶς βολεῖ; Πέστε μου, τί σᾶς ἐξηνάγκασε νὰ παρατήσετε τὰ πα-λαιὰ σας λειτουργήματα;

— Τί μ' ἐξηνάγκασε;

Ἐπανάλαβα, σέρνοντας τούτῃ τὴ φο-ρὰ τὴ φωνή μου, παραπάνω ἀπὸ τὸν Σβίρκωφ, καὶ σχεδὸν ἄθελά μου.

— Μὰ ἀπλούστατα, ἐγκατάλειψα τὰ παλιά μου λειτουργήματα, γιὰτὶ ἔτσι μοῦ ἄρεσε νὰ τὰ ἐγκαταλείψω.

Ὁ Φερρίκιν κάτ' τραύλισε. Ὁ Σι-μονώφ με κοιτάζε εἰρωνικά. Ὁ Τρουν-τολιούμπωφ ἔμεινε μετὰ τὸ πειροῦνι, στὸν

ἀέρα καὶ με κοιτάζε περίεργα.

Ὁ Σβίρκωφ προσεβλήθη, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ τὸ δείξῃ.

Ἐ λοιπόν! Καὶ αἱ ἀποδοχαί σας;

— Ποιὲς ἀποδοχές μου;

— Οἱ μισθοί σας.

— Μὰ τί; ἀνάκρισι μοῦ κάνετε; Ἐξ ἄλλου εἶπα ἀμέσως τί μισθὸ ἔπρενα, ὅχι δίχως νὰ κοκκινίσω.

— Ὅχι πλούσια! ὅχι ἄρκετὰ πλούσια.

Παρατήρησε ὁ Σβίρκωφ μετὰ ἐμ-βρίθεια.

— Ναί, βέβαια, με τόσα λεπτά, δὲν θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τρώῃ καθημερινῶς σὲ καθὼς πρέπει μέρος.

Παρατήρησε ὁ Φερρίκιν.

— Δηλαδή, ἐδῶ πού τὰ λέμε, αὐτὸ εἶναι αὐτόχρομα φτώχεια.

Συμπέρανε ὁ Τρουντολιούμπωφ.

— Πὼς ἀδυνατίζετε! ἀλλάξατε πάρα πολὺ, ἀπὸ τότε πού...

Ἐξακολούθησε ὁ Σβίρκωφ ὅχι δίχως κακία, ἐξετάζοντάς με, ἐμένα καὶ τὸ κο-στοῦμι μου.

— Ἄς εἶναι! — Φώναξε ὁ Φερρίκιν χαμογελώντας— ἄρκετὰ τὸν στενοχωρή-σαμε τὸν καὶ μένο μας τὸ φίλο.

— Κύριε, μάθετε ὅτι δὲν ἔχετε τὴ δύναμι, ἐσεῖς νὰ με στενοχωρεῖτε... Ἄ-κοῦτε; Τρώγω ἐδῶ στὸ ξενοδοχεῖο μετὰ τὰ λεφτά μου καὶ ὅχι μετὰ τὰ λεφτά τῶν ἄλλων. Παρατηρεῖστε το καὶ αὐτὸ κύριε Φερρίκιν.

— Πὼς! Καὶ ποῖος λοιπὸν ἐδῶ τρώει μετὰ ξένα λεφτά; Φαίνεσθε...

Εἶπε ὁ Φερρίκιν κόκκινος σὰν γα-ρίδα βραστή, καὶ κοιτάζοντάς με στὰ μάτια.

— Πὼς; Ἔτσι!

Αἰσθανόμουν πὼς εἶχα προχωρήσει πάρα πολὺ ἀλλὰ δὲν μπορούσα πιά νὰ κρατηθῶ.

— Μά... Θὰ κάνουμε καλλίτερα εἶπα νὰ μιλούσαμε γιὰ πράγματα πιὸ ἐνδια-φέροντα.

— Ἄ! Ζητᾶτε τὴν εὐκαιρία νὰ μᾶς δείξετε τὰς ὑψηλὰς σας γνώσεις Ἐ;

— Μὴν φοβᾶστε! Θὰ ἦταν ὅπως διόλου ἀνώφελο γιὰ ἐδῶ!

— Τί λέτε; ἔ; Μήπως μονελαθή-κατε ἐκεῖ στὸ γραφεῖο σας;

Ἄρκετὰ κύριοι! Ἄρκετὰ...

Φώναξε προσταχτικά ὁ Σβίρκωφ.

— Τί ἡλίθιο!

Μουρμούρισε ὁ Σιμονώφ.

— Μὰ καὶ βέβαια εἶναι ἡλίθιο... Ἐμεῖς συναζόμεστε φιλικά, γιὰ νὰ πε-ράσουμε μαζὺ μερικὲς στιγμὲς πρὶν ἂν τὸ φευγιὸ τοῦ φίλου μας... Ἐσεῖς θελή-σατε νὰ λάβετε μέρος στὴν παρέα μας.. Τουλᾶχιστον μὴν τὴ χαλάτε...

— Ἄρκετὰ, ἄρκετὰ... — φώναξε ὁ Σβίρκωφ— ἄρκετὰ λοιπὸν κύριοι... Ἀφῆ-τσε με νὰ σᾶς πῶ, πὼς ἐδῶ καὶ τρεῖς μέ-ρες, κόντεψα νὰ πεντρευντῶ...

Καὶ ἄρχισε μιὰν ἱστορίαν πιπεριστὴ καὶ ψεύτικαν.

Ἐξ ἄλλου, γιὰ γάμο οὔτε λόγο.

Δὲν ἐπρόκειτο παρὰ γιὰ στρατηγούς ἀνεκατεμένους μετὰ γυναῖκες, καὶ τὸν ὡ-ραῖο ρόλο, πού ἔπαιξε διαρκῶς ὁ Σβίρ-κωφ.

Γέλασαν ὅλοι μαζί.

Δὲν ἦταν πιά ἀπασχολημένοι μαζί μου. Ἐγὼ ὀλοένα ἔπινα, δίχως νὰ συλ-λογιέμαι τίποτα. Σὲ λίγο ζαλίστηκα. Καὶ ὁ ἐρεθισμός μου, αὐξήθηκε ἄλλο τόσο. Κοίταξα ἀναιδέστατα τὴν παρέα μας, με εἶχαν σχεδὸν ὅπως διόλου ξεχάσει ἐ-μένα.

Ὁ Σβίρκωφ μιλοῦσε γιὰ κάποια κυ-ρία πού τοῦ εἶχε ἐξομολογηθῇ τὸν ἔρω-τά της.

Μιλοῦσε καὶ γιὰ κάποιον Κόλλια, ἔ-ναν πρίγκηπα πού εἶχε τρεῖς χιλιάδες κολίγους, πού ἦταν ὁ καλλίτερός του φί-λος καὶ πού τὸν βοηθοῦσε σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσι.

— Μὰ πὼς λοιπόν, αὐτὸς ὁ Κόλλιας με τοὺς τρεῖς χιλιάδες κολίγους, δὲν εἶ-ναι ἀπόψε μαζί μας γιὰ νὰ ἐορτάσῃ τὸ φευγιὸ σας;

Εἶπα ἐγὼ ξαφνικά.

Σιωπῇ.

— Εἰστε μεθυσμένος!

Εἶπε ὁ Τρουντολιούμπωφ, καὶ σή-κωσε τὸ ποτήρι του.

Ὅλοι τὸν μιμήθηκαν, ἐξὸν ἀπὸ μένα.

— Στὴν ὑγείᾳ σου καὶ κατευόδιο!...

Φώναξε στὸ Σβίρκωφ.

— Ἄς πιοῦμε, κύριοι, στὴν ὑγείᾳ τοῦ μέλλοντός μας! Ζήτω!

Ὅλοι ἤπιαν καὶ φιλήσανε τὸν Σβίρ-κωφ.

Ἐγὼ δὲν κουνιῶμουν ἀπὸ τὴ θέσι. Τὸ ποτήρι μου ἔμεινε γεμάτο.

— Καὶ σεῖς; Δὲν πίνετε; οὔρλιασε ὁ Τρουντολιούμπωφ φοβερίζοντας.

— Πρῶτα θὰ ἐκφωνήσω λόγο καὶ ἔ-πειτα θὰ πιῶ, κύριε Τρουντολιούμπωφ.

— Τί κακὸς ἄνθρωπος!

Μουρμούρισε ὁ Σιμονώφ.

Σηκώθηκα, πῆρα τὸ ποτήρι μου μετὰ πυρετὸ καὶ δίχως ἀκόμη νὰ ξαίρω τί θὰ πῶ.

— Σιωπῇ!

Φώναξε ὁ Φερρίκιν.

— Θὰ εἴπομεν ὡς ἐπιδόρπια μεγα-λοφυῇ πράματα.

Ὁ Σβίρκωφ περίμενε πολὺ σοβαρὸς.

Φαίνότανε πὼς καταλάβαινε τὸ τί ἐ-πρόκειτο νὰ γίνῃ.

— Κύριε ὑπολοχαγὲ Σβίρκωφ, ἄρχι-σα νὰ λέω ἐγώ. Μάθετε ὅτι μισῶ τὰ λό-για. τοὺς λογάδες καὶ τὶς λιγερὲς με-σοῦλες. Νὰ τὸ πρῶτο μου σημεῖο.

Ἐγινε κάποια κίνησις.

— Δεύτερο σημεῖο. Μισῶ τοὺς μόρ-τες καὶ τὶς μορτίες. Τρίτον σημεῖον: Ἀ-γαπῶ τὴν ἀλήθειαν, τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν τιμιότητα. Ἀγαπῶ τὴ σκέψιν, κύριε Σβίρκωφ, ἀγαπῶ τὴν πραγματικὴν φιλίαν, τὸν ἰσότητά καὶ, ἂ.. ἀγαπῶ... καὶ ὡς τόσο θὰ πιῶ στὴν ὑγείᾳ σας, κύριε Σβίρ-κωφ. Κατακτᾶτε Τσερκέζες, σκοτώνετε τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδας καὶ... καὶ... Στὴν ὑγείᾳ σας, κύριε Σβίρκωφ!

Ὁ Σβίρκωφ σηκώθηκε, μετὰ χαιρέτησε καὶ εἶπε:

— Εὐχαριστῶ!

Ἦταν πολὺ ἐρεθισμένος καὶ πάρα πολὺ χλωμός.

— Μὰ τί δαίμονα!

Οὔρλιασε ὁ Τρουντολιούμπωφ, χτυ-πώντας τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι.

— Μὰ ὅχι! Ἡ μόνη ἀπάντησι πού ταίριαζεν εἶναι ἓνα χαστοῦκι.

Μιμούρισε ὁ Φερρίκιν.

— Πρέπει νὰ τὸν διώξουμε!

Μουρμούρισε ὁ Σιμονώφ.

— Οὔτε λέξι κύριοι! Οὔτε μιὰ κίνησις.

Φώναξε ἐπίσημα ὁ Σβίρκωφ, κατευ-νάζοντας τὴν γενικὴ ὁργὴ.

— Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους σας! Ἀλλὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τοῦ δείξω, πόσο με θίγουν τὰ λόγια του.

— Κύριε Φερρίκιν. Ἀπὸ αὐριο κί-δας θὰ μοῦ δώσετε λόγο γι' αὐτὰ πού εἶπατε.

Εἶπα ἐγὼ δυνατά!

Ἦμουν πραφανῶς τόσο γελοῖος, καὶ αὐτὴ ἡ σκέψι τῆς μονομαχίας ταίριαζε τόσο ἄσχηκα στὸ παρουσιαστικό μου, ὥστε ὅλοι, καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτοὺς ὁ Φερρίκιν, ἔσκασαν στὰ γέλοια.

Ἔ; Ἀς τὸν ἀφίσουμε ἡσυχολ! Εἶναι ὁλος διόλου μεθυσμένος.

Εἶπε ὁ Τρουντολιούμπωφ, μὲ σιχαμάρα.

—Δὲν θὰ συχωρέσω ποτὲ τὸν ἑαυτό μου γιατί τὸν δέχτηκα στὴν παρέα. Μουρμούρισε ἀκόμη ὁ Σιμονώφ.

—«Νὰ ἡ στιγμή νὰ τοὺς πετάξω τίς μπουκάλες στὸ κεφάλι.» —Σκέφθηκα.»

Πῆρα μὴν μπουκάλια, καὶ γέμισα τὸ ποτήρι μου,

—Θὰ μείνω, καὶ θὰ πιῶ, καὶ θὰ τραγουδήσω ἐφ' ὅσον ἔχω ὄρεξι. Καὶ θὰ τραγουδήσω, ἔχω τὸ δικαίωμα. Χμ!.. Ἀλλὰ δὲν τραγούδησα.

Δὲν κοίταξα κανένα, καὶ ἔπαιρνα τίς πόξες ποὺ ἤθελα σὰ νὰ ἤμουν αὐτός, περιμένοντας ἀνυπόμονα, νὰ μοῦ μιλῇ κανεὶς πρῶτος.

Ὅμως φεῦ! Κανεὶς δὲν μοῦ μίλησε.

Τὸ ρολοὶ χτυποῦσε ὀχτὼ ἡ ὥρα. Τέλος ἐννῆα.

Σηκωθήκαμε ἀπὸ τὸ τραπέζι.

Οἱ τέσσαρες, κάθησαν στὸ ντιβάνι. Ὁ Ζβίρκωφ διάταξε, τὰ παραγγελλόμενα μπουκάλια, τὴ σαμπάνια, ὅμως ἐμένα δὲν με προσκάλεσε, χαμογελοῦσα μὲ περιφρόνησι, καὶ σουλάτσαρε δεξιὰ κι' ἀριστερά, πρὸς τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ δωματίου.

Ὡς τίς ἐντεκα ἡ ὥρα σουλάτσαρε ἀπὸ τὸ τραπέζι στὴ σόμπα, κι' ἀπὸ τὴ σόμπα στὸ τραπέζι.

—Περπατῶ! καὶ κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μοῦ τὸ ἀπαγορεύσει.

Κατὰ τίς δυὸ αὐτὲς ὥρες, πολλὲς φορὲς γύρισα τὸ κεφάλι μου.

Μοῦ φάνηκε πὼς μ' ἐπίανε ντελίριο.. Καὶ μὲ δαιμόνιζε ἡ σκέψις, πὼς δὲν θὰ ἔπαυα πιά ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς κι' ἂν ἀκόμη ἐπρόκειτο νὰ ζήσω δέκα εἴκοσι, σαράντα χρόνια, νὰ ξαναζήσω τὴν τρομαχτικὴ ἐκείνη στιγμή, τὴ γελοία καὶ τὴ συχαμένη, τὴν πιὸ συχαμένη ἀπ' ὅλη μου τὴ ζωὴ, ἀκόμη καὶ ἀπὸ κείνη ποὺ ἔζησα μὲ τὸ καταχθόνιο Μούριν.

Ἐντεκα ἡ ὥρα.

—Κύριοι!—φώναξε ὁ Ζβίρκωφ, καὶ σηκώθηκε—Ἐλᾶτε νὰ πᾶμε ἐκεῖ χάμω.

Καὶ ἐξήγησε τὴ σκέψι του, μὲ μιὰν πρόστιχη χειρονομία.

—Ναί! Ναί!

Εἶπαν ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Εἶχα στραῶ ἡρὸς τὸν Ζβίρκωφ. Ἦμουν τόσο κουρασμένος, τόσο τσακισμένος ὥστε ἀποφάσισα νὰ φύγω.

Εἶχα πυρετό, τὰ μαλλιά μου ἦσαν μούσκεμα.

—Ζβίρκωφ, σᾶς ζητῶ συγγνώμη!

—εἶπα—ἀποφασιστικά. Φερρίκιν, καὶ σ' ἐσᾶς, καὶ σ' ὅλους... γιατί σᾶς ἔχω προσβάλλει.

—Ἀ! Ἀ! Μιὰ μονομαχία, δὲν εἶναι πρᾶμα εὐχάριστο...

Σφύριξε ὁ Φερρίκιν.

Ἐνοιῶσα σὰν μαχαῖρι στὴν καρδιά μου...

—Ὁχι. Φερρίκιν. Ἐκεῖνο ποὺ φοβοῦμαι δὲν εἶναι ἡ μονομαχία. Εἶμαι ἑτοιμος νὰ χτυπηθῶ μαζί σας αὐριο, ἀφοῦ προηγουμένως συμφιλιωθοῦμε. Τὸ ἀπαιτῶ μάλιστα καὶ δὲν μπορείτε νὰ μοῦ τὸ ἀρνηθῆτε. Θὰ τραβήξετε πρῶτος, καὶ θὰ τραβήξω στὸν ἀέρα.

—Διασκεδάζει!

Παρατηροῦσε ὁ Σιμονώφ.

—Ὁχι! Ἐκαμε μιὰν γκάφα... εἶπε ὁ Τρουντολιούμπωφ.

—Μά! Ἀφίστε μας νὰ περάσουμε. Τὶ κάμετε αὐτοῦ;

Εἶπε ὁ Ζβίρκωφ, μὲ περιφρόνησι.

Ἦσαν ὅλοι κατακκόκκινοι. Τὰ μάτια τοὺς στραφτοκοποῦσαν.

Εἶχαν παραπλεῖ.

—Σᾶς ζητῶ τὴ φιλία σας Σβίρκωφ, σᾶς ἔχω προσβάλλει, ἀλλά..

—Προσβάλλει; Ἐσεῖς ἐμένα; Μάθετε κύριε πὼς ποτὲ καὶ σὲ καμμιάν περὶπτωσι ἐσεῖς δὲν θὰ μποροῦσατε νὰ με προσβάλλετε ἐμένα.

—Ἀρκετά! Ἀς πηγαίνουμε...

Εἶπε ὁ Τρουντολιούμπωφ.

—Ἡ Ὀλυμπία εἶναι δική μου κύριοι!

Φώναξε ὁ Ζβίρκωφ.

—Σοῦ τὴν ἀφίνομε!

Τοῦ εἶπαν οἱ ἄλλοι μὲ γέλια.

Ἐμεινα, καὶ μὲ ἔτρωγε ἡ ντροπὴ. Ἦ παρέα μου βγῆκε μὲ βουή. Ὁ Τρουντολιούμπωφ εἶχε ἀρχίσει νὰ τραγουδῇ

κάποια ἀνοησία. Ὁ Σιμονώφ, ἔμεινε μιὰ στιγμή γιὰ τὸ πουρμπουὰρ τοῦ γκαρσονιού.

—Σιμονώφ! Δώσε μου ἕξη ροῦμπλια...

Εἶπα ἀποφασιστικά καὶ ἀπελπισμένα.

Μὲ κοίταξε μὲ βαθυτάτῃ κατάπληξι μὲ ἡλίθια μάτια. Ἦταν κι' αὐτὸς μεθυσμένος.

Ἐρχεστε λοιπὸν καὶ σεῖς ἐκεῖ μαζί μας;

—Ναί!

—Δὲν ἔχω λεφτά...

Μοῦ εἶπε ξαφνικά.

Χαμογέλασε περιφρονητικά, καὶ τραβήξε κατὰ τὴν πόρτα.

Ἐπιασα τὸ παλτό του. Μοῦ φαινότανε σὰ νὰ ζοῦσα κάποιον ἐφιάλτη.

—Σιμονώφ! Εἶδα λεφτά ἐπάνω σας... Γιατί μοῦ ἀρνιέστε; Εἶμαι λοιπὸν κανένας ἄτιμος; Μὴ μοῦ ἀρνιέστε! Προσέξτε. Ἄν ξαίρατε! Ἄν ξαίρατε γιατί σᾶς τὰ ζητῶ αὐτὰ τὰ χρήματα. Ἐξαορτᾶται ὅλη μου ἡ ζωὴ, ὅλο μου τὸ μέλλον ἀπὸ αὐτά!

Ὁ Σιμονώφ ἔβγαλε τὸν πόρτ-μονέ του, καὶ μοῦ πέταξε σχεδόν, τὰ ἕξη ροῦμπλια.

Πάρτα! ἂν τραβᾷ ἡ καρδιά σας!

Μοῦ εἶπε καὶ βγῆκε

Ἦμουν μόνος. Μόνος μὲ τὴν ἀταξία τοῦ τραπεζιοῦ. Ψύχουλα, ποτήρια σπασμένα, χυμένο κρασί. Μόνος μὲ τὸ μεθύσι μου καὶ μὲ τὴν ἀπελπισία μου, μόνος μὲ τὸ γκαρσόνι, ποὺ τὰ εἶχε δεῖ ὅλα, ποὺ τὰ εἶχε ἀκούσει ὅλα καὶ ποὺ μὲ κοίταζε μὲ περιέργεια.

—Ἀς πᾶμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς.

Φώναξα.

—Ἀ! Ἀς γονατίσω, ὅλοι μπροστά μου, φιλώντας τὰ πόδια μου, ζητώντας τὴ φιλία μου, ἢ...θὰ χαστουκίσω τὸν Σβιρκώφ!

VIII

Νάτην, ἐπὶ τέλους.

Νάτην ἡ μάχη μὲ τὴν πραγματικότητα.

Ἔτσι μουρμούρισα κατεβαίνοντας τίς σκάλες.

—Εἶσαι ἕνας τιποτένιος!

Εἶπα ξαφνικά στὸν ἑαυτό μου.

Καὶ ἔστω! Ὅλα χάθηκαν πιά γιὰ μένα. Τὶ ἐνδιαφέρει λοιπὸν;

Ἐκεῖνοι ἦταν κίόλας φευγάτοι, ὅμως ἐγὼ ἤξαιρα τὸ δρόμο.

Κοντὰ στὴν πόρτα ἦταν ἕνας ἀμαξᾶς. Τὸ ἔλκυθρο ἦταν σκεπασμένο μὲ χιόνια, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ ἄλογο.

Τὸ θυμᾶμαι πολὺ καλά, Ρίχτηκα στὸ ἔλκυθρο.

—Χρειάζονται πολλὰ γιὰ νὰ τὰ ἐξαγοράσῃ κανεὶς αὐτὰ ὅλα. Ὡς τόσο θὰ τὰ ἐξαγοράσω ἢ θὰ πεθᾶγω ἐπὶ τόπου. Ἐμπρός.

Οἱ σκέψεις στροβίλιζαν στὸ κεφάλι μου.

—Νὰ γονατίσουν στὰ πόδια μου! Ὁχι! Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ πετύχω ποτὲ ἀπὸ αὐτοὺς. Εἶναι καὶ συχαμένο πρᾶμα, ἀπαίσιον, ρωμαντικό. **Πρέπει λοιπὸν**, νὰ δώσω ἕνα χαστοῦκι στὸν Ζβίρκωφ.

Ἀποφασίστηκε. Τρέχω.

—Χτύπα γερά ἀμαξᾶ!

Ὁ ἀμαξᾶς τραβήξε τὰ χαλινάρια.

—Μόλις μπῶ, δίνω τὸ χαστοῦκι. Τάχα νὰ πρέπει πρῶτα νὰ πῶ μερικὲς λέξεις, σὰν εἶδος πρόλογο;

—Ὁχι!

Μπαίνω ἀπλούστατα καὶ δίνω τὸ χαστοῦκι. Θὰ εἶναι ὅλοι στὸ σαλόνι, κι' αὐτὸς στὸ ντιβάνι μαζί μὲ τὴν Ὀλυμπία. Θὰ τραβήξω τὰ μαλλιά τῆς Ὀλυμπίας καὶ τοῦ Ζβίρκωφ τ' αὐτιά. Ἦ μᾶλλον, θὰ τὸν πιάσω ἀπὸ τὸ ἕνα αὐτί, καὶ θὰ τοῦ κάμω τὸν γύρω τοῦ σαλονιοῦ.

Ἴσως θὰ μοῦ ριχτοῦνε ὅλοι, θὰ με δαίρουν. Θὰ με βγάλουν ἀπὸ τὴν πόρτα. Αὐτὸ εἶναι σίγουρον. Κ' ἔπειτα; Ἐγὼ στὸ ἀναμεταξύ θὰ τὸν ἔχω χαστουκίσει.

—Βάρα! Βάρα! δυνατὰ ἀμαξᾶ.

Καὶ ποὺ θὰ πάρω τὸ πιστόλι; ἔ, καλά θὰ ζητήσω μιὰ προκαταβολὴ ἀπὸ τὸ μισθό μου, καὶ θὰ τ' ἀγοράσω. Τὴ μαρτυρῶ καὶ τίς σφαῖρες αὐτὸ τὰ ἀγοράζουν οἱ μάρτυρες.

Οἱ μάρτυρες;

Ποῦ νὰ βρῶ ἕνα μάρτυρα; Δὲν ἔχω κανένα φίλο. Τρέλλα. Ὁ πρῶτος τυχὸν διαβάτης θὰ εἶναι μάρτυράς μου.

Δὲν ἔχω οὔτε ἕνα φίλο. Τρέλλες!

Τὴ στιγμή ἐκείνη, μοῦ φάνηκε πὼς οἱ σκέψεις μου ἦταν σκέψεις τρελλοῦ.

Μά...

—Βάρα ἀμαξᾶ! Βάρα!

— "Ε ἀφεντικό!

Φώναξε ὁ ἀμαξᾶς

Μ' ἐπιασε τὸ κρῦο.

Τάχα! Δὲ θὰ ἦταν πιὸ καλὰ, δὲ θὰ ἦταν πιὸ καλὰ νὰ γυρίσω σπῖτι μου; "Ω Θεέ μου! Γιατὶ λοιπὸν ἐπέμεινα νὰ λάβω μέρος σ' αὐτὸ τὸ γεῦμα, τὸ καταρμύνο;

"Αμ κι' ὁ περίπατός μου, ἐπὶ δυὸ ὧρες ἀπὸ τὸ τραπέζι ὡς τὴ σόμπα;

"Οχι! Πρέπει νὰ μοῦ τὸν πληρώσουν αὐτὸν τὸν περίπατο. Πρέπει νὰ τὴ κλείσω αὐτὴ τὴ ντροπή.

— Καμτσίκωνε!

Καὶ ἂν ὁ Ζβίρκωφ, ἀρνηθῇ νὰ μονομαχήσῃ, θὰ τὸν σκοτώσω καὶ θὰ πῶ: — Κοιτάχτε ὅλοι, ποὺ μπορεῖ νὰ καταντήσῃ ἡ ἀπελπισία ἓναν ἄνθρωπο.

"Επειτα ἀπὸ αὐτό, ὅλα θὰ τελειώσουν, τὸ γραφεῖο μου, ἡ ὑπαρξίς μου. Θὰ με πιάσουν, θὰ με δικάσουν θὰ με βάλουν στὴ φυλακή, θὰ με στείλουν στὴ Σιβηρία. Καὶ τί ἐνδιέφερε!

Δεκαπέντε χρόνια ἔπειτα σὰν θὰ πάω με τὰ κουρέλια μου, νὰ ζητῶ ἐλεημοσύνη ἀπὸ τὸν Ζβίρκωφ.

Σὲ καμμιὰ πόλι ἐπαρχιακὴ ἓνας ἄντρας εὐτυχισμένος, πλούσιος, παντρεμένος πατέρας μιᾶς ὠραίας νέας κοπέλας.

Θὰ εἶναι αὐτός!

Θὰ πάω σ' αὐτὸν καὶ θὰ τοῦ πῶ,

— Κοίταξέ με τέρας! Κοίτα τὰ βαθουλὰ μου μάγουλα καὶ τὰ κουρέλια μου. Τάχω χάσει ὅλα. Θεσί, εὐτυχία τέχνη, ἐπιστήμη, τὴν ἀγαπημένη γυναῖκα.

(Μὰ τί λὲς τώρα! Ποῦ νὰ εἶναι τάχα ἡ Κάτια!). Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐξ αἰτίας σου! Δές! ἔχω δυὸ πιστόλια στὰ χέρια. "Ηρθὰ γιὰ νὰ σὲ σκοτώσω.

Τέλος, φθάσαμε.

Πήδησα ἀπὸ τὸ ἑλκῦθρο, σὰν τρελλὸς κι' ἀνέβηκα τρεχάλα.

Χτύπησα τὴν πόρτα με γροθιὲς καὶ με κλωτσιές, κι' ἀνοίξανε πολὺ γρήγορα. Σὰ νὰ με περιμένανε.

Πραγματικὰ ὁ Σιμωνῶφ εἶχε προειδοποιήσῃ πὼς θ' ἀρχότανε ἀκόμη ἓνας.

Γιατὶ στοῦ εἵδους αὐτοῦ τὰ μυστικὰ σπῖτια, καλὸ εἶναι νὰ προειδοποιῇ κανεὶς πάντα.

"Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς οἴκους τῆς μόδας, ποὺ ἦταν τόσο πολυάριθμοι στὴν

ἐποχὴν ἐκείνη καὶ ποὺ τοὺς ἔκλεισε ἀπὸ τότε ἡ ἀστυνομία.

Πέρασα γρήγορα μέσα.

— Ποῦ εἶναι!

Ρώτησα.

Μὰ αὐτοὶ εἶχαν κιόλας ἀνέβει στὰ δωμάτια.

Στὴν ἀρχή, δὲν εἶχα δεῖ παρὰ μόνο τὴν διευθύντρια, ποὺ με γνῶριζε λίγο. Αἰσθάνθηκα σὰ νὰ εἶχα σωθεῖ ἀπὸ τὸ θάνατο.

Τὸ δίχως ἄλλο θὰ εἶχα δώσει χαστοῦκι.

"Αλλά, αὐτοὶ δὲν ἦταν πιά ἐκεῖ.

Κι' ὅλα ἀλλάζανε τώρα.

"Ερριξα, ἀόριστα βλέμματα γύρω μου καὶ δὲν μποροῦσα ἀκόμη νὰ συγκεντρώσω τίς σκέψεις μου.

Μηχανικὰ, κοίταξα τὸ πρόσωπο ποῦ εἶχε μπεῖ.

"Ενα προσωπάκι δροσερό, νέο, λίγο χλωμό, με φρύδια μαῦρα καὶ ἴσια καὶ μιὰ φυσιογνωμία σοβαρὴ καὶ ξαφνισμένη. Αὐτὸ μ' ἄρσε ἀμέσως.

Θὰ τὴν εἶχα σιχαθῇ ἂν μοῦ εἶχε χαμογελάσει. Τὴν κοίταξα τώρα με περισσότερὴ προσοχή.

"Υπῆρχε πάνω σ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο καλωσύνη καὶ ἀπλοϊκότητα.

Τὸ δίχως ἄλλο, δὲν θὰ ἄρσε στοὺς ἡλίδιους αὐτὴ ἡ κοπέλλα. Καὶ φυσικὰ σ' αὐτὸ τὸ περιβάλλον κανεὶς δὲν θὰ τὴν πρόσεχε.

"Εξ ἄλλου, δὲν μποροῦσε νὰ περάσῃ καὶ γιὰ ὁμορφη, ἂν καὶ ψηλὴ γερὴ, καὶ καλοφτυγμένη.

"Ενα κακὸ αἶσθημα με κυρίευσε. Τράβηξα ἀμέσως κατ' ἐπάνω της.

"Ερριξα κατὰ τύχη, ἓνα βλέμμα στὸν καθρέφτη, τὸ ἀναστατωμένο μου πρόσωπο μοῦ φάνηκε ἐξαιρετικὰ ἀποκρουστικὸ: Κακὸ καὶ πρόστυχο τὸ βλέμμα αὐτό, με τὰ μαλλιά ἄταχτα.

— Τόσο τὸ χειρότερο!

Σκέφθηκα.

Καὶ ἡ κακὴ σκέψις ἐξακολούθησε.

— Θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος ἂν τῆς φανῶ συχαμένος. Μὰ ναί! Αὐτὸ ἀκριβῶς μοῦ πάει ἔμένα.

IX

Κάπου, πίσω ἀπὸ τὸ τοίχωμα, ἓνα

ρολόι, σὰν τσακισμένο, ἔτριξε πρῶτα πολὺ πρὶν χτυπήσῃ στριγγά.

"Αμέσως σχεδὸν ἤλθα στὸν ἑαυτό μου.

"Οχι ποὺ κοιμήθηκα, ἀλλὰ με εἶχε πιάσει μιὰ ἐλαφρὰ νάρκη.

Θυμῆθηκα πὼς ἐδῶ καὶ δυὸ ὧρες ποὺ ἤμουνα μαζὺ της, δὲ νόμισα ἀναγκαῖο νὰ τῆς μιλήσω.

"Ετσι μοῦ ἄρσε.

Μὰ τώρα ἡ διαφθορὰ ποὺ ἀρχίζει βάναι καὶ ἀδιάντροπα γιὰ νὰ στεφανώσῃ λὲς τὸν πραγματικὸ ἔρωτα, τώρα αὐτὸ μοῦ φαινότανε ἡλίθιο καὶ συχαμερό.

Καὶ κοιταχτήκαμε ἔτσι οἱ δυὸ μας ὦρα πολλή.

"Εκείνη δὲν χαμήλωσε τὰ μάτια της, τὸ βλέμμα της δὲν ἄλλαξε.

"Ἡ στενοχώρια μου αὗξησε.

— Πὼς σὲ λένε;

Ρώτησα ἀπότομα, γιὰ νὰ θέσω τέρμα σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι.

— Λίζα!

"Αποκρίθηκε αὐτὴ σχεδὸν σιγανὰ, δίχως νὰ βιαστῇ καὶ ἀποστρέφοντας τὸ βλέμμα της.

Γιὰ κάμποσο καιρὸ ἔμεινα σιωπηλός.

— "Ο καιρὸς σήμερα... τὸ χιόνι! Κάνει κρῦο!..

Μιλοῦσα σχεδὸν γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου.

"Εβαλα τὰ χέρια μου πίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου τεμπέλικα καὶ κοίταξα τὸ ταβάνι.

Δὲν εἶπα τίποτα.

"Ὅλα αὐτὰ ἦτανε συχαμένα.

— Εἶσαι ἀπὸ ἐδῶ;

Ρώτησα μιὰ στιγμὴ ὕστερα, σχεδὸν με θυμό, γυρνώντας πρὸς αὐτήν.

— "Οχι!

— "Απὸ ποῦ;

— "Απὸ τὴ Ρίγα!

— Γερμανίδα;

— Ρώσσα!

— Εἶναι καιρὸς ποὺ εἶσαι ἐδῶ;

— Ποῦ;

— Σ' αὐτὸ τὸ σπῖτι;

— Δεκαπέντε μέρες.

Οἱ ἀπαντήσεις της ἦτανε ὅλο καὶ βραχυτέρες.

Τὸ κερὶ ἔσβυσε. Δὲν μποροῦσα πιά νὰ δῶ τὸ πρόσωπο τῆς Λίζας.

— "Εχεις πατέρα καὶ μητέρα;

— Ναί!.. "Οχι... "Οχι... Ναί... "Εχω...

— Ποῦ εἶναι;

— "Εκεῖ στὴ Ρίγα!

— Τὶ κάνουν;

— Κάτι!

— Πὼς καὶ; Τί; Τὶ κατάστασι ἔχουν;

— Μετσάνιν.*

— "Εμνες πάντα μαζὺ τους;

— Ναί!

— Πόσο χρόνων εἶσαι;

— Εἴκοσι.

— Γιατὶ τοὺς ἄφισες;

— Γιατὶ ἔτσι!

Καὶ αὐτὸ τὸ «γιατὶ ἔτσι...» σήμαινε: «Παράτα με ἡσυχῇ! Μὲ παρασκώτισες». Σωπ'σαμε.

— "Ο Θεὸς ξαίρει, γιατί δὲν σηκώνομαι.

Αἰσθανόμουν τὸν ἑαυτό μου ὅλο καὶ πιὸ συχαμένο,

— Σήμερα εἶδα κάτι ἀνθρώπους ποὺ σήκωναν ἓνα κιβοῦρι καὶ ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τ' ἀφίσουν νὰ πέσῃ χάμω. Εἶπα φωναχτὰ καὶ σὰν τυχαία.

— "Ενα κιβοῦρι;

— Ναί! Πάνω στὴ Σινάια. Τὸ ἐβγαζαν ἀπὸ ἓνα ὑπόγειο.

— "Οχι ἀπὸ ὑπόγειο, ἂν θές, ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ χαμοκέλλα...

...Καὶ ξαίρεις καλὰ... Εἶναι κάτω ἀπὸ τὸ κακὸ σπῖτι. "Υπῆρχε ὀλόγυρα λάσπη, σκουπίδια, βρωμοκοποῦσε ὁ κόσμος. "Ἦταν φριχτό!

Σιωπὴ

— Κακὸς καιρὸς γιὰ κηδεῖα!

Ξαναεἶπα ἐγώ, γιὰ νὰ πῶ κάτι.

— Γιατὶ κακὸς;

— Χιόνι! "Υγρασία!..

Χασμουριέμαι.

— Τὶ σημασία ἔχουν αὐτά! Εἶπα ἔπειτα ἀπὸ μιὰ βραχεία σιωπή.

— "Ε, λοιπόν, εἶναι κακὸς καιρὸς.

Χασμουριέμαι ἀκόμη.

— Οἱ νεκροθάφτες ἀνοίγαν τὸ λάκκο, τὸ χιόνι τοὺς μούσκευε καὶ εἶχε τὸ δίχως ἄλλο νερὸ στὸ λάκκο.

— Γιατὶ νερὸ στὸ λάκκο;

Ρώτησε με κάποια περιέργεια. "Ὁμως με φωνὴ πιὸ ἀπότομη καὶ βάρβαρη ἀπὸ πρὶν.

*) Σ. Μ. μικροαστός.

Δὲν ξαίρω τί φούρα μ' ἔπιασε.

—Στὸ νεκροταφεῖο τοῦ Βόλκοβο δὲν μπορεῖ ν' ἀνοίξουν λάκκο δίχως νὰ βγῇ νερό.

—Γιατί;

—Πῶς, γιατί; Εἶναι ὑγρὸ τὸ μέρος. Πραγματικὸ τέλμα...Καὶ βάζουν τοὺς πεθαμένους στὸ νερό. Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου...πολλὲς φορές!

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς δὲν τὸ εἶχα δεῖ οὔτε μιὰ φορά. δὲν πῆγα ποτὲ στὸ Βόλκοβο καὶ μόνο πού τὰ εἶχα ἀκονιστὰ αὐτὰ.

—Δὲ σὲ πειράζει νὰ πεθάνης;

—Μὰ γιατί νὰ πεθάνω;

Ἀποκρίθηκε σὰ νὰ ὑπεράσπιζε τὸν ἑαυτό της.

—Μὰ τὸ δίχως ἄλλο, θὰ πεθάνης, μιὰ μέρα καὶ θὰ πεθάνης ἀκριβῶς σὰν κι' αὐτὴ πού σοῦ εἶπα.

Ἦταν κι' αὐτὴ τέτοια. Καὶ πέθανε φθισικῇ.

Οἱ τέτοιες σὰν καὶ μᾶς πεθαίνουν στὸ νοσοκομεῖο.

—Χρώσταγε λεφτὰ στὴν διευθύντριά της. Ξαναεἶπα πάλι ἐγώ. Ὅλο καὶ μὲ πιὸ πολὺ κέφι γιὰ τὴ συζήτησι.

—Τὴν ὑπηρετήσε ὥς τὸ τέλος ἂν καὶ φθισικιά. Αὐτὸ λένε οἱ ἀμαξάδες οἱ παλιοὶ της φίλοι στοὺς στρατῶνες τῶν τριγυρινῶν.

Ἐδῶ ἀκόμη, ἐφεύρισκα κόπως. Μιὰ σιωπὴ. Μιὰ βαθειὰ σιωπὴ. Δὲν κουνιότανε καὶ αὐτὴ.

—Εἶναι λοιπόν, πιὸ καλά, νὰ πεθάνω κανεὶς στὸ νοσοκομεῖο.

—Τὸ ἴδιο κάνει! Μὰ γιατί νὰ πεθάνω ἐγώ;

Ξαναεἶπε φουρκισμένη.

—Ὅχι τώρα. Μὰ ἀργότερα.

—Ἐ λοιπόν! Ἔστω, ἀργότερα...

—Περίμενε! Στάσου. Τώρα εἶσαι νέα ὥραία, δροσερή. Σὲ πληρώνουν ἀναλόγως. Μὰ ἀκόμη μιὰ χρονιά τέτοια ζωὴ, καὶ τοῦ χρόνου θὰ εἶσαι μαραμμένη.

—Σ' ἕνα χρόνο;

—Ὅπως κι' ἂν ἔχει τὸ πράμα, σ' ἕνα χρόνῳ ἡ τιμὴ σου θὰ πέση.

Ἐξακολουθοῦσα ἐγὼ μὲ κακία.

—Ὁ βγῆς ἀπ' ἐδῶ, θὰ πέσης παρακάτω σ' ἕνα ἄλλο χαμόσπιτο, πιὸ παρακατιανό. Ἐνα χρόνῳ πιὸ ἔπειτα, σ' ἀκόμη παρακατιανό, καὶ σὲ ἑπτὰ χρόνια θὰ

κυλᾶς μέσα στὴ χαμοκέλλα τῆς Σενάϊας. Κι' οὗτὸ εἶναι ἀκόμη, ὅτι μπορεῖς νὰ ἐλπίσης τὸ καλλίτερο.

Μὰ μπορεῖ πολὺ καλὸ, ν' ἀρπάξης κομμιά ἀρρώστεια, καμμιά πνευμονία, κανένα κρυολόγημα, ἢ τίποτ' ἄλλο. Μὲ τὴ ζωὴ πού κάνεις δύσκολα γιαιτρεύεσαι. Ἡ ἀρρώστεια γραπώνει καὶ δὲν ξεγραπώνει. Καὶ νά! Πεθαίνει κανεὶς.

—Ἐ καλὰ, θὰ πεθάνω!

Εἶπε φουρκισμένη.

—Μὰ λοιπόν, δὲν τὸ λυπᾶσαι νὰ γίνῃ ἕνα τέτοιο πράμα;

—Ποιό!

—Ἐ! Τὴ ζωὴ.

Σιωπὴ.

—Ἀραγε δὲν εἶχες κανένα ἀρραβωνιαστικό;

—Καὶ τί σᾶς νοιάζει;

—Ὁ! Δὲν σὲ ζορίζω νὰ μ' ἀπαντήσης. Φυσικά! Τὶ μὲ νοιάζει; Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ θυμῶνης. Ἐχεις τόσες στενοχώριες. Μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι δικιά μου δουλειά. Μόνο πού οἰκτῶ...

—Ποιόν;

—Ἐσένα! Σὲ οἰκτῶ!

—Δὲν εἶναι ἀνάγκη!

Εἶπε μὲ φωνή, πού μόλις ἀκουγότανε. Καὶ ἔκανε μιὰ νέα κίνησι γεμάτη ἀνυπομονησία.

Αὐτὸ μ' ἐρέθισε ἀκόμη παραρᾶνω. Πῶς; Ἐγὼ νὰ τῆς μιλήσω μὲ γλύκα κι' αὐτὴ...

—Μὰ τί ἔχεις στὸ μυαλό σου; Βρίσκεις τάχα πὼς εἶσαι εὐτυχισμένη! Ἐ;

—Δὲν ἔχω τίποτα στὸ νοῦ μου.

—Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶσαι τὸ κακό. Ἐλα στὸν ἑαυτό σου ὅσο εἶναι ἀκόμη καιρός. Γιατὶ πραγματικὰ ὑπάρχει ἀκόμη καιρός. Εἶσαι νέα, ἀρκετὰ ὁμορφη, θὰ μποροῦσες ν' ἀγαπήσης, νὰ παντρευτῆς καί...

Ὅλοι οἱ παντρεμένοι ἀνθρώποι δὲν εἶναι εὐτυχισμένοι.

Διέκοψε αὐτὴ ζωηρά.

—Ὅχι ὅλοι, βέβαια, μὰ ὅπωςδήποτε αὐτὸ ἀξίζει πάντα καλύτερα ἀπὸ τὴ δική σου ζωὴ. Καὶ φαντάζεσαι πὼς ὁ ἔρως δὲν ἀντικαθιστᾷ ὅλες τὶς ἄλλες εὐτυχίες;

Ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾶ κανεὶς καὶ νὰ εἶναι εὐτυχισμένος ὅπωςδήποτε, ὅπωςδήποτε, ἀκόμη καὶ στὴν εὐτυχία. Ἐνῶ ἐδῶ τί ἔ-

χεις; Ἐξὸν ἴσως τό...βίτσιο! Ἐχ!

Ἀπέστρεψα τὸ κεφάλι μου μὲ συχαμάρα.

Δὲν μποροῦσα πιά νὰ σκεφθῶ ψυχρά. Εἶχα πιαστεῖ ὁ ἴδιος στὴν παγίδα τῆς ἠθικολογίας μου καὶ ἤδη μὲ κίριεψε ἡ ἀνάγκη νὰ μεταδόσω ὠρισμένες σκέψεις μου, πού εἶχαν ὠριμάσει κατὰ τὴν διάρκεια τῆς μοναξιάς μου.

—Μὴ μοῦ λὲς πὼς ὅτι τάχατες εἶσαι πολὺ καλὰ ἐδῶ.

Δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ κοινὸ ἀνάμεσα σ' ἐσένα καὶ σ' ἐμένα ἂν καὶ ἴσως ἐγὼ νὰ εἶμαι πολὺ χειρότερός σου. Ἐξ ἄλλου ἤμουν μεθυσμένος ὅταν μπῆκα ἐδῶ. (Βιάστηκα νὰ πῶ ἔτσι γιὰ νὰ δικαιολογηθῶ). Ἐξ ἄλλου, ἕνας ἄντρας καὶ μιὰ γυναίκα δὲν εἶναι δυνατό νὰ κριθοῦν κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο.

Αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα. Νὰ λερωθῶ νὰ προστυχέσω ἀκόμη. Αὐτὸ δὲ σημαίνει γιὰ μένα πὼς γίνομαι ὁ σκλάβος ἐνὸς ἄλλου. Γυρνῶ τὸ κεφάλι, καὶ νὰ πού ἄλλᾶζω ἀμέσως. Ἐνῶ ἐσύ, πρὶν ἀπὸ ὅλα εἶσαι σκλάβος. Ναί! Σκλάβος. Τὰ δίνεις ὅλα καὶ πρὸ παντὸς τὴν ἐλευθερίαν σου. Μιὰ μέρα νὰ θέλῃς νὰ σπάσης τὶς ἀλυσίδες σου, αὐτὲς θὰ σφίξουν ἀκόμη περισσότερο.

Εἶναι καταραμένες ἀλυσίδες! ναί! ὑπάρχουν πράματα πού δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὰ πῶ, γιατί ἴσως δὲ θὰ τὰ καταλαβαίνης. Μὰ νά! Χρωστᾷς τὸ δίχως ἄλλο λεφτὰ στὴν πατρῶνα σου; Ἐ λοιπόν, βλέπεις;—πρόσθεσα ἂν καὶ δὲν μ' ἀποκρίθηκε σ' αὐτό, ἀκούοντας σιωπηλά. —Νὰ ἡ ἀλυσίδα σου, καὶ δὲ θὰ τὴν ἔσπαγες ποτέ. Εἶναι σὰ νὰ ἔχῃς πουλήσῃς τὴν ψυχὴ σου στὸ διάβολο. Ἰσως κι' ἐγὼ πού σοῦ μιλῶ νὰ εἶμαι δυστυχισμένος. Μπορεῖς νὰ μὲ καταλάβης; Ἰσως κι' ἐγὼ ἀπὸ θλίψι νὰ κυλιούμαι, μέσα στὸ βόρβορο. Ὑπάρχουν ἀνθρώποι πού τὸ ρίχνουν στὸ πιότὸ ἀπὸ θλίψι. Ἐ, λοιπόν, ἐγὼ ἔρχομαι ἐδῶ ἀπὸ θλίψι. Ὡς τόσο τί καλὸ ὑπάρχει ἐδῶ χάμω; Νὰ μας, καὶ οἱ δύο μας...μαζί. Ὅταν συναντηθήκαμε δὲν εἶπαμε ἕνας στὸν ἄλλο μας οὔτε λέξι. Καὶ πρὶν ἀπὸ λίγο κοιταζόμασταν σὰν δύο ἄγριοι. Ἔτσι τάχα ἀγαπιούνται οἱ ἀνθρώποι; Ἔτσι θάπρεπε νὰ ἐνώνονται δύο ἀνθρώπινα πλάσματα:

Εἶναι ἀπλούστατα ἀνθρωπιστικὸ αὐτό.

Νὰ τί εἶναι!

—Ναί!

Εἶπε τὴ λέξι αὐτὴ μὲ πολὺ περίεργη ζωηρότητα. Αὐτὸ τὸ «ναί», μὲ τόση βιάσι.... Ἐμεινα κατάπληκτος.

Αὐτὸ σημαίνει σημαίνει, σκέφθηκα, πὼς ἡ ἴδια ἰδέα μᾶς περνοῦσε καὶ τῶν δύο μας ἀπὸ τὸ κεφάλι. Αὐτὸ σημαίνει ἐπίσης πὼς τούτῃ δῶ εἶναι σὲ θέσι νὰ σκεφθῇ. Νὰ τί εἶναι τὸ περίεργο: Ἐχουμε τοῦτο τὸ μεταξύ μας κοινό. Εἶχα ὁρεξί νὰ τρῶ τὰ χέρια μου χαρούμενα.

Καὶ πὼς ἔξ ἄλλου μὲ μιὰ τέτοια τόσο νέα νέα ψυχὴ νὰ μὴ συνεννοηθῇ κανεὶς; Μὰ πρὸ παντὸς ἄλλου εἶμουν πιασμένος μαζύ της στὸ παιχνίδι πού ἐπαίξα.

Γύρισε μαζύ μου τὸ κεφάλι της πλησίαισε καὶ ὅσο μπόρεσα τουλάχιστον νὰ κρίνω στὰ σκοτεινά, ἀνασηκώθηκε στὸν ἀγκῶνα της καὶ ἀκούμπισε τὸ κεφάλι της στὸ χέρι της.

Ἰσως νὰ ζητοῦσε νὰ μὲ ἐπεξεργασθῇ. Πόσο λυπόμουν πὼς δὲν μποροῦσα νὰ διαβάσω στὰ μάτια της, ἐννοιωθὰ βαθειὰ τὴν ἀναπνοή της.

—Γιατί ἤρθες ἐδῶ;

Ξαναεἶπα, ἐξακολουθώντας τὴν ἔρευνά μου

—Γιατί ἔτσι!

—Πόσο πιὸ καλὰ θὰ ἦσουν στὸ πατρικὸ σου σπίτι. Θὰ ἦσουν στὰ ξεστούτσικα ἐλεύθερη, θὰ ἦσουν σὰ στὴ φωλίτσα σου.

—Καὶ ἂν ἐκεῖ εἶναι ἀκόμη χειρότερα ἀπ' ἐδῶ;

(Πρέπει — σκέφθηκα — νὰ βρῶ τὸν κατάλληλο τόνο. Ἡ αἰσθηματολογία δὲν πιάνει...)

Ἐξ ἄλλου αὐτὴ ἡ σκέψι, δὲν ἔκαμε παρὰ νὰ μοῦ περάσῃ σ' ἄψε σβύσε ἀπ' τὸ μυαλό.

Μὰ τὴν πίστι μου. Αὐτὴ ἡ νέα μὲ διέφερε ἀλήθεια. Κ' ἔπειτα ἤμουν κουρασμένος. Καὶ εἶναι τόσο εὐκόλο νὰ συμβιβάσῃ κανεὶς τὴ μοχθηρία καὶ τὴν αἰσθηματολογία).

—Βέβαια!—βιάστηκα νὰ προσθέσω Ὅλα μπορεῖ νὰ εἶναι πιθανά. Μὰ εἶμαι σίγουρος πὼς στάθηκαν σκληροὶ γιὰ σένα, καὶ πὼς εἶναι αὐτοὶ πολὺ πιὸ ἔνοχοι, ἀπέναντί σου, ἀπὸ ὅτι εἶσαι σὺ ἔνοχος ἀπέναντί τους. Δὲν ξαίρω τίποτα ἀπὸ

τήν ιστορία σου. Μὰ εἶναι βέβαιο πὼς ἓνα κορίτσι ὅπως σὺ, δὲν μπαίνει ἐδῶ μέσα, μόνο γιατί τὸ ἐπεθύμησε..

—Μὰ τί κορίτσι, μὲ λὲς ἐμένα ;

(Τὸ εἶπε αὐτὸ πολὺ σιγανά, μὰ ἐγὼ τὸ ἄκουσα. Διάβολε τὴν κολακεύω. Εἶναι σιχαμερὸ αὐτό, καὶ ἴσως ἴσως... ἐπιδέξιο).

Αὐτὴ σὴν πλάνη.

—“Ακου Λίτσα ! Θὰ σοῦ μιλήσω γιὰ τὸν ἑαυτό μου. “Αν εἶχα οἰκογένεια ὅταν ἤμουν παιδί, δὲ θὰ ἤμουν, αὐτὸ πού εἰμαι σήμερα. Τὸ σκέπτομαι συχνά. “Ὅσο ἄσκημα κι’ ἂν εἶναι κανεὶς στὴν οἰκογένειά του, εἶναι πάντα δίπλα σὲ μιὰ μητέρα. Δὲν εἶναι ἀνάμεσα σ’ ἄχθους, σὲ ξένους. Καὶ οἱ γονεῖς σὰς δείχνουν τὸν ἔρωτά τους τουλάχιστον μιὰ φορὰ τὸ χρόνο. Καὶ τὸ κάτω τῆς γραφῆς, ξαίρετε ἐπιτέλους ὅτι εἶστε στὸ σπίτι σας. Μὰ ἐγὼ μεγάλωσα δίχως φαμίλια. Γιαυτό, ἴσως ἔχω γίνῃ ἓνας τόσο... ἀναίσθητος ἄνθρωπος.

Περίμενα.

“Ἰσως νὰ μὴν καταλάβῃ, σκεφτόμουν.

Εἶναι γελοῖο.

“Ηθικολογῶ:

—“Αν ἤμουν πατέρας καὶ ἂν εἶχα μιὰ κόρη, θαρρῶ πὼς θ’ ἀγαποῦσα καλύτερα τὴν κόρη μου ἀπὸ τὸ γιό μου...

Ξαναεἶπα, ἀλλάζοντας κουβέντα γιὰ νὰ τὴ διασκεδάσω.

“Ὁμολογῶ πὼς αἰστάνθηκα ὅτι κοκκίνιζα.

—Καὶ γιατί ;

“Α ! Μ’ ἀκούει.

—Γιατί. Θεέ μου... Δὲν ξαίρω Λίτσα. Γνωρίζω ἓνα πατέρα, ἓναν ἄνθρωπο αὐστηρὸ καὶ σοβαρό. Γονατίζει μπρὸς στὴν κόρη του, τῆς φιλᾷ τὰ χέρια, τὰ πόδια, καὶ δὲν κάνει ἄλλο παρὰ νὰ τὴν καμαρώνῃ. “Ὅλο τὸ βράδι, ὅταν αὐτὴ χορεύει σὲ καμμιὰν ἐσπερίδα, αὐτὸς κάθεται καὶ τὴν παρακολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα. Γίνεται σὰν τρελλός.

Μὰ ἐγὼ τὸν καταλαβαίνω πολὺ καλά.

Τὴ νύχτα αὐτὴ κουράζεται, ἀποκοιμείται. “Ὅμως αὐτὸς σηκώνεται καὶ πάει καὶ τὴ φιλεῖ στὸν ὕπνο της καὶ τὴν σταυροκοπάει.

Φορεῖ ἓνα παλιὸ μπαλωμένο σακάκι καὶ εἶναι τσιγγούνης. “Ὅμως γι’ αὐτήν, δὲν ὑπάρχουν ἀκριβὰ δῶρα. Ξοδεύει γι’ αὐτὴν τὰ λεφτά, ὡς τὴν τελευταία πεντάρα καὶ εἶναι εὐτυχισμένος ὅταν μ’ ἓνα δῶρο πού δίνει παίρνει ἓνα χαμόγελο. “Ενας πατέρας ἀγαπᾷ πάντα περισσότερο ἀπὸ μιὰ μητέρα τὴν κόρη του.

...Ναί ! “Υπάρχουν κορίτσια πού εἶναι εὐτυχισμένα γιατί βρίσκονται σιμὰ στοὺς γονεῖς τους.. “Εμένα μου φαίνεται πὼς ἐγὼ δὲ θὰ πάντρευα ποτὲ τὸ κορίτσι μου.

—Καὶ γιατί λοιπόν ;

Ρώτησε αὐτὴ γελώντας σιγανά.

—Διάβολε θὰ ἤμουν ζηλιάρης ! Πῶς ; Νὰ φιλήσῃ ἓναν ἄλλον ἄντρα ; Νὰ ἀγαπήσῃ ἓναν ξένον παραπάνω ἀπὸ τὸν πατέρα της ; Εἶναι ὀδυνηρό, μόνο νὰ τὸ βάλῃ κανεὶς αὐτὸ μὲ τὸ νοῦ του. Βέβαια, αὐτὰ εἶναι ἀνοησίες καὶ ὅλοι μας ἀργὰ ἢ γρήγορα ἐρχόμαστε στὰ σύγκαλά μας.

Μὰ μόνο, ἢ φροντίδα καὶ ὁ καυμός, πού θὰ εἶχα ἂν τὴν ἔδινα, θὰ μὲ τσάκιζαν σὰ νὰ μὲ σκότωναν.

Θὰ τὰ κατάφερα νὰ κάνω γενικὴ μεταρρύθμισι σ’ ὅλους τοὺς παντρεμμένους, γιὰ νὰ καταφέρω ὡς τόσο νὰ τὴν δώσω στὸν ἄνθρωπο πού θ’ ἀγαποῦσε αὐτή. “Ὅμως, ἴσα ἴσα, αὐτὸς πού ἀγαπᾷ τὸ κορίτσι, φαίνεται ὁ χειρότερος ἀπὸ ὅλους στὸν πατέρα.

Αὐτὸ πάντα γίνεται, κι’ αὐτὸ εἶναι ἢ πιὸ συχνή, ἀφορμὴ πού χαλοῦν οἱ φαμιλίες !

—“Υπάρχουν ἄνθρωποι πού εἶναι εὐτυχισμένοι πουλώντας τὸ κορίτσι τους ἀντὶ νὰ τὸ δώσουν τίμια.

Εἶπε ξαφνικὰ αὐτὴ.

(“Α ! “Α ! “Ετσι εἶναι τὸ λοιπόν !)

—Λίτσα ! Αὐτὸ δὲ γίνεται παρὰ μόνον στίς καταραμένες φαμιλίες, πού δὲν ἔχουν πίστι οὔτε ἀγάπη..

Εἶπα ἐγὼ μὲ πυρετό.

—...καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀγάπη δὲν ὑπάρχει φρόνησι. Ξαίρω πὼς ὑπάρχουν τέτοιες οἰκογένειες. Μὰ ἐγὼ δὲν μιλοῦσα γι’ αὐτές.

Γιὰ νὰ μιλάς ἔτσι θὰ πῇ πὼς δὲν εἶχες καλὴν οἰκογένεια, Λίτσα.

Φαίνεται πὼς θ’ ἄχεις ὑποφέρει πολὺ.

Χμ !. Τὸ πιὸ συχνὰ αὐτὸ συμβαίνει ἀπὸ φτώχεια.

—Τάχα εἶναι πιὸ καλὰ στοὺς ἀστούς ;

—“Υπάρχουν καὶ φτωχοὶ ἄνθρωποι πού ζοῦνε εὐτυχισμένοι ;

—Χμ ! “Ἰσως...Μὰ Λίτσα, ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ, νὰ κορνιζάρῃ τὴ δυστυχία του, ἐνῶ τὴν εὐτυχία του τὴν παραπετᾷ καὶ τὴν ξεχνᾷ.

“Αν εἴμαστε δίκαιοι ὡς τόσο, θὰ παραδεχόμαστε πὼς ὑπάρχουν εὐτυχίες καὶ δυστυχίες γιὰ ὅλο τὸν κόσμον.

Μακάρι, νὰ εἶναι ὅλα καλά, μέσα στὴν οἰκογένεια.

“Ὁ Θεός, μοιράζει σ’ ὅλους τὴν εὐλογία του. “Ὁ σύζυγος εἶναι καλὸ παιδί, ἀγαπᾷ μένει πιστός, καὶ ὅλοι γύρω του εἶναι εὐτυχισμένοι.

“Ακόμη καὶ στὴν θλίψι μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι εὐτυχισμένος. Καὶ ἔπειτα πού τάχα ὑπάρχει θλίψι ;

Θὰ παντρευτῇ, ἴσως κάποτε καὶ θὰ τὸ μάθῃς μόνη σου.

Παραδείγματα χάριν, οἱ πρῶτες ἐβδομάδες τοῦ γάμου μ’ ἓναν ἄντρα, ἢ εὐτυχία, οἱ χαρές...

Παντοῦ ! Πάντα !..τὰ ἴδια.

“Ακόμη καὶ οἱ καυγάδες παύουν σ’ αὐτὴν τὴν περίοδο, σ’ αὐτὲς τίς εὐτυχισμένες ἐβδομάδες.

“Υπάρχουν γυναῖκες πού ὅσο πιότερο ἀγαποῦν, τόσο πιὸ πιὸ πολὺ τσακώνονται σὲ καυγά.

Ξαίρω μιὰ τοῦ εἶδους αὐτοῦ.

«Σ’ ἀγαπᾶω, σὲ τυραννῶ ἀπὸ ἔρωτα. Μάντευσέ το λοιπόν...»

Ξαίρεις ὅτι μιὰ γυναῖκα μπορεῖ νὰ βασανίζῃ ἓναν ἄντρα ἀπὸ ἔρωτα ;

“Ετσι εἶναι οἱ γυναῖκες.

Λένε μὲ τὸ νοῦ τους :

—«Μὰ εἰς ἀνταπόδοσι, πόσο θὰ τὸν ἀγαπήσω !..Θὰ τὸν χαϊδέσω ἔπειτα τόσο ! Τώρα μπορῶ λίγο νὰ τὸν τσιμπίσω». Καὶ τὸ σπίτι ὀλόκληρο φωτίζεται μὲ τὴν εὐτυχία σας, ὅλα εἶναι εὐθυμα, εὐχάριστα, χουζούρικα, τίμια.

“Αλλες πάλι γυναῖκες εἶναι ζηλιάρες. Ξαίρω μιὰ πού εἶναι ἔτσι. “Αν ὁ ἄντρας της ἔβγαινε, δὲν μποροῦσε νὰ ἡσυχάσῃ. “Επρεπε στὴ μέση τῆς νύχτας νὰ βγῇ, νὰ τρέξῃ, νὰ πάῃ νὰ δῇ. “Α-ραγε εἶναι αὐτοῦ ;

Αὐτὸ εἶναι βέβαια, πολὺ κακὸ καὶ ξαίρει καλὰ τούτη, καλύτερα ἀπὸ τὸν καθένα. Καὶ ὁ πόνος αὐτὸς εἶναι ἡ πρώτη τῆς τιμωρία. “Αλλὰ ἀγαπᾷ ! Πάντα ὁ ἔρως !

Καὶ πόσο γλυκὸ εἶναι τὸ νὰ τὰ ξαναφτιάχνουν ἔπειτα ἀπὸ τοὺς καυγάδες !

Καὶ μοιάζει σὰν κανοῦργια ἄνοιξι τοῦ ἔρωτά τους αὐτὴ ἡ συμφιλιώσις.

Καὶ κανεὶς, κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ξαίρῃ τὸ τί γίνεται ἀνάμεσα σὲ γυναῖκα καὶ σὲ ἄντρα, ἂν ἀγαπιοῦνται στ’ ἀλήθεια.

Μποροῦν νὰ τσακώνονται. Καὶ τόσο οὔτε ἡ ἴδια ἢ μάννα τῆς γυναίκας δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ καλεῖται ὡς διαιτητής. Δὲν πρέπει μάλιστα νὰ ξαίρῃ πὼς τσακώθηκαν.

“Ὁ ἄντρας καὶ ἡ γυναῖκα εἶναι οἱ μόνον κριτὲς γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους. “Ὁ ἔρως εἶναι τὸ μυστικὸ τους. Πρέπει νὰ μείνῃ κρυμμένο ἀπὸ ὅλους ὅ,τι κι’ ἂν συμβῇ.

“Ετσι εἶναι καλύτερα, εἶναι **θηρη-σκεινικώτερα**. Ἐκτιμᾷ ἓνας τὸν ἄλλο τοὺς πολὺ παραπάνω.

Καὶ πρέπει νὰ ξαίρῃ πὼς πολλὰ πράματα μποροῦν νὰ γεννηθοῦν ἀπὸ τὴν ἐκτίμησι.

Καὶ ἂν ἔρθῃ μιὰ φορὰ ὁ ἔρως, ἂν συμβῇ νὰ ἔχουν παντρευτεῖ ἀπὸ ἔρωτα, γιατί νὰ περνᾷ καὶ νὰ φεύγῃ αὐτός ;

Τάχα γιατί νὰ μὴν κεντρίζεται ὁ ἔρως ; Γιατί ὄχι ;

“Αν τὸ ἐπιχειρήσῃ κανεὶς, πολὺ σπά-νιο εἶναι νὰ μὴν τὸ πετύχῃ.

Καὶ γιατί νὰ περνᾷ καὶ νὰ χάνεται ὁ ἔρως ἂν ὁ σύζυγος εἶναι καλὸς καὶ τίμιος ;

“Ἡ πρώτη λύσσα τοῦ ἔρωτος κατὰ τίς πρῶτες βδομάδες, δὲ μπορεῖ βέβαια νὰ διαρκέσῃ, ἀλλὰ ἀκολουθεῖ ἓνας ἄλλος ἔρως, πολὺ καλύτερος.

Τότες πιά εἶναι οἱ ψυχὲς πού ἀγαπιοῦνται, ὅλα εἶναι κοινά.

Οὔτε πιά μυστικὸ ἀνάμεσα σὲ ἄντρα καὶ σὲ γυναῖκα καὶ ἂν ἔρθουν καὶ παιδιά, τότες ἀκόμη κι’ οἱ πιὸ δύσκολες στιγμὲς ἔχουν τὴ γλύκα τους.

“Αρκεῖ ν’ ἀγαπιοῦνται μὲ γερὴ καρδιά.

Τότε ἡ δουλειὰ εἶναι χαρούμενη. Κόβει κανεὶς τὸ ψωμὶ ἀπὸ τὸ στόμα.

του για τα παιδιά. Και είναι ευτυχισμένος και λέει με το νοῦ του πῶς τα παιδιά θὰ τοῦ ἀνταποδώσουν σ' ἀγάπη ὅλα του τὰ βάρη καὶ ὅτι κατὰ βάθος για τὸν ἑαυτό του ἐργάζεται.

Τὰ παιδιά μεγαλώνουν καὶ αἰσθάνεστε τότε, ὅτι τοὺς χρησιμεύετε ὡς παράδειγμα, ὅτι εἴστε τὸ στήριγμα καὶ ὅτι σὰν θὰ πεθάνετε θὰ φυλάξουν σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ μέσα στὴν καρδιά τους, τὰ αἰσθήματα καὶ τὶς σκέψεις σας, τέτοια, ὅπως τὰ χουν πάρει ἀπὸ σᾶς, ὅπως φυλάγουν τὴν εἰκόνα σας.

Μὰ τί βαρεῖα καθήκοντα ἐπιβάλλει αὐτό!

Πῶς τότε, για νὰ τὰ ἀντιμετωπίσει κανεὶς νὰ μὴν ἐνώνεται στενότερα;

Λένε πῶς εἶναι βαρὺ, νᾶχη κανεὶς παιδιά.

Ἔ; Ποιὸς τὸ λέει αὐτό;

Εἶναι εὐτυχία τοῦ Θεοῦ!

Ἀγαπᾶς τὰ παιδάκια, Λίζα; Ἐγὼ τὰ λατρεύω! Ξαίρεις; Ἐνα μικρὸ παιδάκι ποὺ θὰ ἦταν κρεμασμένο στὸ στήθος σου...

Ποιὸς εἶναι ὁ ἄντρας ποὺ θὰ μολοῦσε νᾶχη μιὰν σκέψη πικρὴ ἐνάντια στὴ γυναῖκα του, βλέποντάς την καθισμένη μετὰ τὸ παιδί της στὰ χέρια;

Ἐνα μικρὸ παχουλὸ παιδάκι, μετὰ μικροῦτσικα ποδαράκια, μετὰ χεράκια ποὺ τὰ φουσκώνει τὸ γάλα, μετὰ νυχάκια ὅλο-κάθαρα, τόσο μικρά, ποὺ εἶναι ἀστεῖα νὰ τὰ βλέπῃ κανεὶς.

Καὶ τὰ ματάκια, τόσο ξεύπνα!

Δὲν θαρρεῖς, πῶς ἀρχίζει κιόλας νὰ καταλαβαίνει;

Κοίτα το πῶς βυζαίνει!

Ἀναταράζει τὸ βυζί, παίζει μαζί του.

Μὰ ὁ πατέρας πλησιάζει, ὁ μπεμπῆς ἀφίνει τὸ βυζί, ρίχνεται ὁλόκληρος πίσω, κοιτᾷ τὸ μπαμπάκα του κι' ἀρχίζει νὰ γελά.

Ἄλλοτε πάλι, παίρνει τὴ ρόγα τῆς μάνας καὶ τὴ δαγκώνει καὶ σὰ νὰ τῆς λήη:

—Βλέπεις; Σὲ δάγκωσα!

Τάχα δὲν εἶναι αὐτὸ ἡ ἀπόλυτη εὐτυχία; ὅταν οἱ τρεῖς τους εἶναι μαζί, ὁ ἄντρας ἡ γυναῖκα τὸ παιδί;

Τί δὲ θάδινε κανεὶς για τέτοιες στιγμές; Ὁχι, Λίζα, βλέπεις; Πρέπει πρῶτα νὰ μάθῃ κανεὶς νὰ ζῇ καὶ ὑπάρχει

πάντα καιρὸς νὰ βλαστημᾷ τὴ μοῖρα.

(Μὲ τέτοιου εἴδους εἰκόνες, πρέπει νὰ σὲ καταφέρω... Σκεπτόμουν. Καὶ ὡς τόσο, στὸ λόγο μου, εἶχα μιλήσει εὐκρινά!)

Ξαφνικὰ ὅμως κοκκίνησα.

—Καὶ ἂν ξεκαρδιστῇ τώρα στὰ γέλια;

Ποῦ νὰ χωθῶ ἐγώ;

Ἔτσι σκέφτηκα.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ μ' ἔκανε νὰ λυσσάζω.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου μου, εἶχα πραγματικὰ ἐξαφθῇ, καὶ τώρα κινδύνευε ἡ φιλοτιμία μου.

Ἡ σιωπὴ ἔγινε ἀκόμη μεγαλεῖτερη.

Ἦθελα νὰ τὴν σπρώξω μετὰ τὸν ὁρῶν μου.

—Μὰ τί σᾶς πιάνει λοιπόν; ..

Ἀρχισε αὐτὴ, κ' ἔπειτα σταμάτησε.

Μὰ τὰ εἶχα καταλάβει ὅλα.

Ἐνα νέο αἶσθημα. ἔκαμε τὴ φωνὴ της νὰ τρέμῃ.

Δὲν εἶχε πιά ἑκείνη τὴν ἀλλοτινὴ ἀπήχησι ἡ φωνὴ της.

Τώρα ἡ φωνὴ της ἦταν γλυκεῖα καὶ δειλὴ, τόσο δειλὴ ὥστε ἔτρεμα ἐγὼ ὁ ἴδιος καὶ ἐννοιῶθα τὸν ἑαυτό μου ἐνοχο ἀπέναντί της.

—Μὰ τί λοιπόν;

Ρώτησα μετὰ τρυφερότητα καὶ περιέργεια.

—Μὰ ἐσεῖς;

—Ἐ, λοιπόν;

—Θὰ νόμιζε κανεὶς πῶς διαβάζετε ἕνα βιβλίο, εἶπε..

Καὶ ἕνα εἶδος σαρκασμὸς τράνταξε τὴν φωνὴ της.

Ὁ λόγος αὐτός, μετὰ στενοχώρεσε. Μετὰ στενοχώρεσε πάρα πολὺ.

Καὶ δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω τὴν ἀκριβὴ σημασίαν αὐτοῦ τοῦ σαρκασμοῦ.

Δὲν ἤμουν σὲ θέσι νὰ δῶ βαθύτερα, γιατί με εἶχε ἀποτυφλώσει καὶ κυριεύσει ἕνα κακὸ αἶσθημα.

—«Περίμενε λίγο..»

Εἶπα μετὰ τὸ νοῦ μου.

X

—Σὰ νὰ διαβάζω βιβλίο, Λίζα;

Μὰ γιατί νὰ μοῦ μιλᾷς ἔτσι, ὅταν ἐγὼ αἰσθανόμουν εὐκρινὰ συγκινημένο τὸν ἑαυτό μου, σὰ νὰ ἤμουν προσω-

πικὰ ἐνδιαφερόμενος;

Βιβλίο; Μὰ ὅτι σοῦ ἔχω πῇ εἶναι βγαλμένο ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου!

Εἶναι λοιπὸν δυνατό, εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια πῶς δὲν καταλαβαίνεις, οὔτε ἀποτροπιασμό τοῦ νὰ ζῇς ἐδῶ μέσα;

Αὐτὴ εἶναι ἡ δύναμις τῆς συνήθειας. Τέτοια εἶναι λοιπόν;

Ἀχ! ὁ διάβολος ξαίρει, τὸ τί μπορεῖ νὰ κάνῃ ἡ συνήθεια ἕνα ἀνθρώπινο πλᾶσμα.

Σκέπτεσαι λοιπὸν σοβαρά, πῶς δὲ θὰ γεράσῃς ποτέ, πῶς θὰ εἶσαι πάντα ὁμορφῇ, καὶ πῶς θὰ σ' ἀφίσουν ἐδῶ ὁλόκληρη μιὰν αἰωνιότητα;

Δὲ μιλῶ καὶ για τὴν κατάπτωσι αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ.

Καὶ για ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ σου ἐδῶ, για κοίτα λίγο; εἶσαι νέα, θεληματικὴ, ὠραία, ἔχεις αἶσθημα.

Ἐ λοιπόν, ξαίρεις πῶς πρὶν ἀπὸ λίγο, ἔταν ἡλθα στὸν ἑαυτό μου, συχάθηκα γιατί βρέθηκα πλαγιασμένος δίπλα σου;

Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς μεθυσμένος για νὰ τολμήσῃ νὰρθῇ ἐδῶ.

Μὰ ἂν ἦσουν ἄλλοι, ἂν ζοῦσες τίμια ἴσως νὰ σοῦ ἔκανα κόρτε.

Ἴσως καὶ νὰ σ' ἀγαποῦσα.

Ἡ κάθε σου ματιὰ τότε, θὰ ἦταν για μένα εὐτυχία.

Καὶ ἡ κάθε σου λέξις, τὸ ἴδιο.

Θὰ σὲ παραμόνευα ἀπὸ τὴν πόρτα, θὰ ἤμουν περὶφανος για σένα, θὰ σὲ θεωροῦσα ἀρραβωνιαστικιά μου, καὶ αὐτὸ θὰ ἦταν ἡ πιὸ ἀκριβὴ μου τιμὴ.

Δὲ θὰ εἶχα, δὲ θὰ μπορούσα νὰ ἔχω για σένα οὔτε μιὰ μιανὴ σκέψη.

Μὰ ἐδῶ;

Ξαίρω καλά, πῶς δὲν ἔχω παρὰ νὰ σφυρίξω, πῶς θέλοντας καὶ μὴ πρέπει νὰ μ' ἀκολουθήσῃς, ὅτι δὲν εἶναι ἡ θέλησί σου ποὺ τὴν συμβουλεύομαι, ἀλλὰ ὅτι προκαταβολικὰ εἶσαι ὑποταγμένη στὴ δική μου θέλησι.

Ὁ τελευταῖος μουζίκος, ποὺ πάει καὶ νοικιάζεται ὡς ἐργάτης, δὲν εἶναι τόσο σκλάβος ὅσο σύ;

Σκέψου λοιπόν, τὸ τί ἀφίνεις ἐδῶ. Τί σκλαβώνεις!

...Τὴν ψυχὴ σου, τὴν ψυχὴ σου, ποὺ δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ τὴν διαθέσῃς. Σκλαβώνεις καὶ τὸ κορμί σου.

Παραδίνεις τὸν ἔρωτά σου σὲ μεθυσμένους.

Ὁ Ἔρως;

Μὰ εἶναι τὸ πᾶν στὸν κόσμον. Εἶναι τὸ πιὸ ἀτίμητο διαμάντι, εἶναι ὁ θησαυρὸς τῶν καρθένων.

Ὁ Ἔρως;

Μὰ για νὰ τὸν βροῦν, ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ θὰ δίνανε, τὴν ψυχὴ τους καὶ τὸ κορμί τους.

Μὰ τώρα τί ἀξίζει ὁ δικός σου ἔρως; Ἐσὺ ἔχεις πουληθῇ ὁλόκληρη. Ποιὸς βλάκας θὰρχότανε νὰ μιλήσῃ για ἔρωτα, ἐκεῖ ὅπου τὸ πᾶν μπορεῖ νᾶχη κανεὶς δίχως ἔρωτα;

Μὰ τί πιὸ χειρότερη προσβολὴ αὐτὸ για μιὰ γυναῖκα;

Μὲ καταλαβαίνεις;

Δὲν ξαίρω πῶς σᾶς διασκεδάζουν, πῶς ἐπιτρέπουν νᾶχτε ἐδῶ ἐρωμένους.

Δὲν πρόκειται φυσικὰ παρὰ για μιὰ ἀπάτη!

Ἐσεῖς τσακώνεστε στὴν παγίδα καὶ γελοῦνε μαζί σας.

Τί εἶναι, ὁλήθεια ὁ ἐρωμένος σου;

Σ' ἀγαπᾷ;

Ποτέ!

Πῶς εἶναι δυνατό νὰ σ' ἀγαπᾷ, ἀφοῦ ξαίρει πῶς θὰ τὸν παρατήσῃς ἀμέσως; Εἶναι ἕνας βρωμιάρης. Νά! Αὐτὸ εἶναι ὅλο. Δὲν σ' ἐκτιμᾷ διόλου.

Ἐπάρχει τίποτα τὸ κοινὸ ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ σ' ἐσένα;

Σὲ κοροϊδεύει, σὲ κλέβει, νὰ ὁ ἔρως του. Καὶ νὰ εἶσαι εὐχαριστημένη ἂν δὲν σὲ δέρνει.

Ἐ! ποιὸς ξαίρει! Ἴσως καὶ νὰ σὲ δέρνει κιόλας.

Καὶ ὡς τόσο, ἴσως νὰ μὴ ἀξίζε οὔτε δυὸ κάλπικα κάρπια.

Ὅταν τὸ βάζω μετὰ τὸ νοῦ μου!

Μὰ γιατί λοιπὸν ἔθαψες ἐδῶ μέσα τὴ ζωὴ σου; Τάχα γιατί σοῦ δίνουν καφὲ καὶ σὲ καλοτρέφουν;

Μὰ για ποῖο σκοπὸ σὲ τρέφουν;

Για ἕνα τίμιο κορίτσι οὔτε μιὰ μπουκιά, ἀπὸ τὸ φαί τους ἐδῶ δὲν θὰ περνοῦσε ἀπὸ τὸ λαρύγγι τους.

Ἐνα τίμιο κορίτσι θὰ ἔβλεπε πάντα τὴ κρυφὸ σκοπὸ αὐτῆς τῆς καλοζωίας.

Χρωστᾷς ἐδῶ καὶ θὰ χρωστᾷς παντοῦ, μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων, μέχρι ποὺ οἱ πελάτες δὲν θὰ σὲ θέλουν πιά.

Κι' αὐτὸ θαρρῆ σὲ λίγο.

Μὴν ἔχεις πάρα πολὺ ἐμπιστοσύνη στὰ νειάτα σου. Ἐδῶ τὰ χρόνια λογαριάζονται τριπλά. Θὰ σὲ πετάξουν ἔξω. Καὶ πολὺ πρὶν νὰ σὲ πετάξουν, θαρρῆ σου οἱ γκρίνιες, οἱ καυγάδες, τὰ μαλώματα, σὰ νὰ μὴν εἶχες δώσει στὴν πατρόνα σου τὰ νειάτα σου, σὰ νὰ μὴν εἶχες χάσει ἔδω γιὰ τίποτε τὴν ψυχὴ σου, σὰ νὰ μὴν εἶσαι γυμνὴ καὶ ταῖσιδῃ, ἀγαγκασμένη νὰ ζητιανεύῃς τὸ ψωμί σου.

Καὶ δὲν ἐλπίζω πὼς θὰ σὲ ὑποστηρίξω κανεὶς,

Γιὰ νὰ φανοῦν ἀρεστὲς στὴν πατρόνα, οἱ φίλες σου οἱ ἴδιες θὰ σοῦ ρίχνονται. Γιατὶ ὅλες τους εἶναι σκλάβες, ὅπως καὶ σύ, καὶ πάει καιρὸς ποὺ χάσανε καὶ τὴ συνείδησί τους καὶ τὸν οἶκτο.

Ἀγωνίζονται ποιά νὰ φανῇ πιὸ αἰσχρὴ καὶ πιὸ πρόστυχη.

Ξαίρουν βρισιές, ποὺ δὲν τις ὑποψιάζεται κανεὶς, πουθενὰ ἄλλου.

Θὰ χάσης τὸ πᾶν ἔδω!.. Πᾶν ὅτι ἔχεις ἱερὸ καὶ ὅσιο, τὴν ὑγεία σου, τὴν ὁμορφιά σου, τὰ νειάτα σου, τὶς τελευταῖες σου ἐλπίδες.

Στὰ εἰκοσιδύο σου χρόνια θὰ εἶσαι τριανταπέντε χρονῶν γυναῖκα πιά, καὶ ἂν δὲ θὰ εἶσαι ἄρρωστη εὐχαρίστησε τὸ Θεό.

Φαντάζεσαι ἴσως, πὼς τυυλάχιστον δὲν ἐργάζεσαι, πὼς γλεντοκοπᾷς διαρκῶς.

Καχομοῖρα.

Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον δουλειὰ πιὸ φρικαλέα ἀπὸ τὴ δική σου.

Δὲν ὑπάρχει κάτεργο, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὴ ζωὴ σου.

Αὐτὴ καὶ μόνη ἡ σκέψις, δὲ θάπρεπε τάχα νὰ κάνῃ τὴν καρδιά σου νὰ λωίωσῃ στὰ δάκρυα;

Καὶ ὅταν θὰ διωχτῇς ἀπ' ἔδω, δὲ θὰ τολμήσης νὰ πῆς λέξι: καὶ οὔτε μισὴ λέξι.

Θὰ πᾶς σ' ἄλλο σπίτι κι' ἔπειτα σ' ἓνα δεύτερο κι' ἔπειτα σ' ἓνα τρίτο.

Τέλος θὰ πέσης καὶ στὴ Σενάτα!

Ἐκεῖ θὰ σὲ δέρουν. Ἔτσι τὶς περιποιῶνται. Οἱ πελάτες συγχίζουν τὰ χάδια μὲ τὶς ξυλιές!

Μὰ δὲν μπορεῖς νὰ φαντασθῇς τὴν ἀηδία αὐτῆς τῆς χαμοκέλλας ἓνα βράδυ, μιὰ πρωτοχρονιά εἶδα ἐκεῖ μιὰ γυ-

ναῖκα, ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Τὴν εἶχαν διωγμένη.

Γιὰ νὰ τὴν κοροϊδέψουν οἱ συναδέλφισσές της τὴν εἶχαν βγάλει ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα γιατί ἔκλαιγε—λέει— πάρα πολὺ. Ἦθελαν νὰ τὴν ἀφίσουν νὰ παγώσῃ λίγο, καὶ εἶχαν κλειδώσει τὴν πόρτα.

Στὶς ἐννὴ τὸ πρῶν ἦταν κιόλας μεθυσμένη, ἀβράκωτη, μισόγυμνη καὶ πεθαμένη στὸ ξύλο.

Τὸ φτιασιδωμένο της πρόσωπο καὶ τὰ μάτια της τὰ προισμένα ἀπὸ τὶς γροθιὲς ἔκαμαν μιὰ περίεργη ἀντίθεσις.

Οἱ ὁδοντοστοιχίες της καὶ ἡ μύτη της τρέχανε αἷμα.

Ἐνας ἀμαξᾶς, τὴν εἶχε τσακίσει στὸ ξύλο.

Κρατοῦσε στὰ χέρια της, ἓνα παστὸ ψάρι. Κάθησε στὸ σκαλὶ τῆς πόρτας καὶ οὐρλιαζε, κι' ἔκλαιγε.

Κι' ἐνῶ ἔκλαιγε τὴ μοῖρα της ὅλο καὶ χτυποῦσε τὸ παστὸ της ψάρι στὸ σκαλὶ τῆς πόρτας καὶ γύρο γύρο μαζεώντανε ἀμαξάδες καὶ στρατιῶτες ποὺ τὴ φουρκίζανε ἀκόμη περισσότερο.

Δὲ θέλεις νὰ πιστέψῃς πὼς θὰ γίνῃς ἔτσι;

Οὔτε κι' ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ τὸ πιστέψω. Μὰ ποὶὸς ξαίρει;

Ἰσως, ὀχτώ, ἢ δέκα χρόνια πρὶν, ἡ γυναῖκα μὲ τὸ παστὸ ψάρι, ἦταν ἔδω δροσερὴ σὰν ἀγγελουδί, ἀθῶα, ἀγνή, ἀνῆξερη ἀπὸ κακό, καὶ νὰ κοκκίνιζε κιόλας σὲ καθὲ λέξι.

Ἰσως νὰ ἦτανε κι' αὐτὴ περὶ φανῇ ὅπως ἐσύ, ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητη, ὅπως διόλου διαφορετικὴ ἀπὸ τὶς ἄλλες, καὶ νὰ μὴν ὑποψαζότανε καν, τὴ εὐτυχία τὸν περίμενε ἐκεῖνον ποὺ θὰ τὸν ἀγαποῦσε καὶ ποὺ θὰ τὸν ἀγαποῦσε κι' αὐτὴ.

Κοίτα πὼς τέλειωσε!

Ἄν ὥς τόσο, τότες, ὅταν μεθυσμένη καὶ ἀβράκωτη χτυποῦσε τὸ σκαλὶ τὸ λασπωμένο μὲ τὸ παστὸ της ψάρι, ἂν ὥς τόσο εἶχε θυμηθῇ τὰ χρόνια τοῦ ἀγνοῦ παρελθόντος της, τὸ σπίτι τοῦ πατέρα της, τὸ σχολεῖο, τὸ δρόμο ὅπου ὁ γυιὸς τοῦ γείτονα τὴν περιέμενε γιὰ νὰ τῆς ὀρκισθῇ πὼς θὰ τῆς ἀφιέρωνε ὅλο του τὸ μέλλον, καὶ τὴν ὥρα ὅπου θὰ ὀρκίζοντανε καὶ αὐτὴ αἰώνιο ἔρωτα, καὶ θ' ἀ-

ποφάσιζαν μαζί νὰ παντρευτοῦν μόλις εἶχαν τὴν ἡλικία.

Ὅχι! Λίξα! Θὰ ἦταν γιὰ σένα ἀληθινὴ εὐτυχία, ἂν σοῦ συνέβαινε νὰ πεθάνῃς ἔστω κάπου, σὲ κανένα χωστὸ, σὲ καμμιὰ γωνιά, φθισικὴ.

Στὸ νοσοκομεῖο λές;

Ναί! Θὰ σὲ πᾶνε καὶ κεῖ.

Μὰ.. Καὶ τὸ χρέος σου στὴν πατρίδα!

Μιὰ φθίσι, δὲν εἶναι ὅπως ὁ τυφοειδὴς πυρετός, ποὺ ἀφίνει ὥς τὴν τελευταία στιγμή τὸν ἄρρωστο τὴν ἐλπίδα τῆς γιαιτρίας του. Ἡ φθισικὴ, γελιέται κ' ἡ ἴδια, θαρρεῖ πὼς κρατιέται καλά, καὶ ἡ πατρίδα φυσικὰ κάνει τὴ δουλειὰ της.

Μὰ ἐσύ, θὰ πεθάνῃς σιγὰ σιγὰ.

Θὰ τὸ καταλαβαίνῃς πὼς πεθαίνῃς.

Καὶ ὅλοι θὰ σ' ἐγκαταλείψουν. Καὶ τί θάχῃς τότε νὰ πῆς;

Πούλησες τὴν ψυχὴ σου. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ὅμως χρωστᾷς λεφτά. Καὶ θὰ σὲ παρατήσουν ὁλομόναχη. Γιατί, τί θὲς νὰ σὲ κάνουν; Θὰ σοῦ καταλογίζουν μάλιστα ὅτι πιάνεις τόπο ἀνῶφελα καὶ ὅτι *ἀργοσέργεσαι* μόνο πρὸς τὸν θάνατο. Θὰ διψᾷς: Θὰ σοῦ δίνουν νὰ πῆς καὶ μαζὺ μὲ τὸ νερὸ καὶ βρισιές.

— Μὰ πότε θὰ ψοφήσῃς, βρῶμα; Μᾶς ἐμποδίζεις νὰ κοιμηθοῦμε μὲ τὰ ἀγκομαχητά σου καὶ κάνεις τοὺς πελάτες νὰ συχαίνονται.

Ἐγὼ ὁ ἴδιος τ' ἀκουσα μὲ τ' αὐτιά μου τέτοια λόγια.

Τέλος, ψυχομαχώντας, θὰ σὲ ρίξουνε σὲ μιὰ γωνιά βρωμερὴ, μέσα στὸ ὑπόγειο, στὴ σκοτεινιά καὶ στὴν ὑγρασία.

Τι θὰ σκεφθῇς τότε ὁλομόναχη; νύχτες ὁλόκληρες, ἀτέλειωτες;

Καὶ θὰ πεθάνῃς.

Κάποιον χέρι, μὲ πληρωμὴ, θὰ σὲ θάψῃ βιαστικά.

Ἀντὶς προσευχές, δὲν θ' ἀκούγονται γύρω ἀπὸ τὸ κιβούρι σου, παρὰ αἰσχρὲς βρισιές.

Κανεὶς γιὰ νὰ σ' εὐλογήσῃ, κανεὶς δὲν θὰ σὲ κλάψῃ.

Θὰ σὲ βάλουν σ' ἓνα νεκροκράββατο, ὅμοιο μ' ἐκεῖνο ποὺ βάζουν τοὺς φθισικοὺς κι' ἔπειτα θὰ πᾶνε στὸ καπηλεῖο καὶ θὰ κουβεντιάζουν ἐκεῖ γιὰ σένα.

Καὶ σὺ θὰ κάθῃσαι ξαπλωτὴ, μέσα στὴ λάσπη, στὰ νερά, στὰ λυωμένα χιό-

νια.

Μὰ νὰ σοῦ ψάλλουν τὰ νεκρώσιμα.

— Κατέβαστην, Βαντοῦκα. Ἀφοῦ ὡς κι' ἔδω ἔχει σηκωμένα τὰ πόδια της. Τέτοια ἦταν ἡ μοῖρα της. Εἶναι μιὰ τέτοια. Μὴν ξεδεύεις πολὺ σκοινί. Θὰ πέσῃ κι' ἔτσι τὸ κιβούρι.

— Ἀ, βέβαια. Θὰ πέσῃ κι' ἔτσι τὸ κιβούρι.

— Ὅχι! Ὡς τόσο γέρνει ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά. Ἦταν κι' αὐτὴ, τέλος πάντων, ἀνθρώπινο πλάσμα. Μὰ δὲ βαρύνεσαι, τόσο τὸ χειρότερο. Ἀμόλα.

Ξαφνικὰ σταμάτησα. Μ' ἐπιασε τρόμος. Ἀνασηκώθηκα μὲ φρίκη καὶ μὲ καρδιά ποὺ χτυποῦσε, ἔσκυπα κι' ἄρχισα ν' ἀκούω.

Ἡ περίπτωσί μου, ἦταν δύσκολη.

Ἀπὸ ὧρα, αὐτὸ τὸ ἐνοιωθὰ καλὰ, τὰ λόγια μου ἀναστατώνετε τὴ Λίξα ὡς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της. Μὰ ὅσο πιὸ πολὺ εἶχα αὐτὴ τὴν πεποιθῆσ' τόσο παπαπάνω βιαζόμουν νὰ δῶ τὰ ἀποτελέσματα.

Τὸ παιγνίδι αὐτὸ μέτραβοῦσε. Ἐπίσης δὲ καὶ κάτι ἄλλο...

Καὶ εἶχα μιλήσει, ὑπολογίζοντας τὴν κάθε μου λέξι.

Ναί! εἶχε δικιο.

Θὰ νόμιζε πραγματικὰ κανεὶς, πὼς διαβάζω «ἀπὸ βιβλίου».

Μὰ αὐτὸ δὲ μὲ στενοχωροῦσε διόλου. Ἦξερα, αἰσθανόμουν, πὼς μὲ καταλάβαινε καὶ αὐτὴ ἡ μέθοδος τοῦ βιβλίου δὲν μποροῦσε κατὰ τὴ γνώμη μου παρὰ νὰ ἐπισπεύσῃ τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὅχι!

Ποτέ, ποτέ μου ἀκόμη, δὲν εἶχα δεῖ τέτοια ἀπελπισία. Ἡ Λίξα ἔκρυβε τὸ κεφάλι της μέσα στὸ προσκέφαλό της, καὶ τὸ εἶχε σφιγμένο ἀνάμεσα στὸ μπράτσο της.

Σπασμοὶ καὶ ρίγη, συνταράζανε ὅλο της τὸ κορμί.

Πολλὴν ὥρα οἱ λυγμοί, τὴν ἐπνιγαν καὶ ξαφνικὰ, ἔξεπασε μὲ φωνὲς καὶ μὲ βογγητά.

Τότε κουβαριάστηκε ἀκόμη πιὸ σφιχτὰ πάνω στὸ μαξιλάρι, γιὰ νὰ μὴ τὴν ἀκούσῃ νὰ κλαίῃ κανεὶς μέσα στὸ σπίτι, καμμιὰ ζωντανὴ ψυχὴ.

Ξεσκοῦσε τὸ σεντόνι μὲ τὰ δάκρυα της, δάγκωνε τὰ χέρια της, κάνοντάς τα νὰ ματώνουν (τὸ εἶδα ἔπειτα αὐτό), τρα-

βοξεσκοῦσε τις δύο της κοιτίδες κι' έπειτα έμενε ακίνητη, κρατώντας την άνάσα της, σφίγγοντας τὰ δόντια της.

Θέλησα στην αρχή νά τής μιλήσω και νά την ήσυχάσω, μὰ δὲν είχα τὸ θάρρος και τρέμοντας κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος, ρίχτηκα πασπατεύοντας ἔξω ἀπὸ τὸ κρεβάτι γιὰ νά ντυθῶ και νά φύγω.

Ἦταν θεοσκοτεινά.

Παρὰ τίς προσπάθειές μου, δὲν μπορούσα νά κάνω πῶς γρήγορα.

Τέλος βρήκα ἕνα κουτί σπέρτα και ἕνα καντηλέρι μὲ ἕνα ὀλόκληρο κερί.

Εὐθὺς τὸ φῶς φώτισε τὸ δωμάτιο. Ἡ Λίζα σηκώθηκε ζωηρά, κάθισε στὴν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ μὲ χαλασμένα μούτρα και με κοιτάξε ἄν ἀσυναίσθητα, χαμογελώντας σάν φρενοβλαβής.

Φάνηκε πὼς τῆς ξαναῆρθε τὸ αἶσθημα τοῦ τόπου και τοῦ χρόνου, ἔκαμε μιὰ κίνησι πρὸς τὸ μέρος μου, σὰ γιὰ νά μ' ἀγκαλιάσει, μὰ δὲν ἐτόλμησε κι' ἔσκυψε σιγὰ τὸ κεφάλι.

— Λίζα, ἀγαπητή μου, ἄρχισα νά λέω, δὲν τὸ ἤθελα. Συχώρεα με. Ὅμως αὕτη ἔσφιξε δυνατὰ τὸ χέρι μου και χατάλαβα πὼς δὲν ἦταν ἔτσι πὺ θάπρεπε νά μιλήσω.

Και σώπασα.

— Νὰ ἡ διεύθυνσί μου, Λίζα ! "Ελα νά με δῆς.

— Θαρσῶ.

Εἶπε ἀναποφάσιστα και σκύβοντας τὸ κεφάλι.

Ξαφνικά τὴν εἶδα πὺ κοκκίνιζε και ἀνατριχοῦσε.

Ἐπιασε ἕνα σάλι, πὺ σερνότανε πάνω σὲ μιὰ καρέκλα, τῶριξε στοὺς ὤμους τῆς και σκεπάστηκε ὡς τὸ πηγούνι.

Ἐπειτα μὲ κοιτάξε περιεργὰ μ' ἕνα ἀρρωστιάριο βλέμμα.

Αὐτὸ μ' ἔκανε νά πονέσω και ἀναγκάστηκα νά φύγω, νά **ἐξαφνισθῶ**.

— Σταθῆτε !

Μοῦ εἶπε ξαφνικά, τῇ στιγμῇ πὺ εἵμασταν στὸν προθάλαμο, κοντὰ στὴν πόρτα, τραβώντας με ἀπὸ τὸ παλτό μου.

"Αφισε ζωηρὰ τὸ κερί κι' ἔφυγε.

«Θὰ ἔχει θυμηθῇ κάτι, πὺ θὰ θέλῃ νά μοῦ δείξῃ».

Σκέφθηκα.

Ὅταν μὲ ἄφησε, ἦταν κόκκινη, τὰ μάτια τῆς στραφτοκοποῦσαν, τὸ χαμόγελό τῆς ἦταν ἀλλαγμένο. Τί νὰ ἤθελαν

νά πὺν ὅλα αὐτά ;

Περίμενα.

Σὲ λίγο ξαναῆλθε, ἔχοντας στὸ βλέμμα τῆς κάτι σάν δικαιολογία, σάν νὰ ζητοῦσε συχώρεσι.

Γενικά, δὲν ἦταν πῶς τὸ ἴδιο πρόσωπο πὺ ἦταν πρίν.

Δὲν ἦταν πῶς τὰ θολὰ ἐκεῖνα μάτια τὰ δύσπιστα και τὰ πεισματάρικα.

Τώρα τὸ βλέμμα τῆς ἦταν κάτι τὸ γλυκό, τόσο ἐμπιστευτικό, τόσο τρυφερό, τόσο δειλό...

Τὰ παιδιὰ κοιτάζουν ἔτσι ἐκείνους πὺ ἀγαποῦν, και ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐλπίζουν κάτι.

Εἶχε μάτια γκρι ἀνοιχτά, ὠραῖα, ζωηρὰ μάτια, καλοφτιαγμένα γιὰ νά φανερώσουν τόσο τὸ μῖσος, ὅσο και τὴν ἀγάπη.

Δίχως νά μοῦ ἐξηγήσῃ τίποτα, ὡς ἂν νὰ ἤμυν κάποιον ἰνώτερο πλάσμα και νάπρεπε νά μαντεύσω, μοῦ ἔτεινε ἕνα χαρτί.

Τὸ πρόσωπό τῆς ἦταν ὀλόφωτο, ἀπλοῦκα και σχεδὸν παιδιάστικο, θριαμβευτικό.

"Ανοιξα τὸ χαρτί.

Ἦταν γράμμα κάποιου φοιτητοῦ τῆς ἱατρικῆς—ἡ κάτι ἀνάλογο— ἕνα γράμμα πολὺ αἰσθηματικό, μὲ ζωηρὸ ὕφος, μὰ γεμάτο σεβασμό. Ἦταν μιὰ ἐρωτικὴ ἐκμυστήρευσις.

Ξέχασα τὰ λόγια μὰ θυμᾶμαι πολὺ καλά, πὼς παρὰ τίς φιοριτοῦρες τοῦ ὕφους, μάντεψε κανεῖς μέσα στὸ γράμμα αὐτό, ἕνα εἰλικρινὲς αἶσθημα, κάτι πὺ δὲν εἶναι δυνατό νά κρυφῇ.

Ὅταν τέλειωσα αὐτὴν τὴν ἀνάγνωσι συνάντησα τὸ βλέμμα τῆς Λίζας, ἕνα βλέμμα φλογερὸ, περιεργὰ ἀνυπόμονο, σάν βλέμμα παιδιοῦ.

Και ἐπειδὴ ἀργοποροῦσα νά τῆς μιλήσω, μοῦ διηγήθηκε μὲ μερικά λόγια, βιαστικά, ἀλλὰ μὲ ἕνα εἶδος περηφάνια χαρούμενη, πὼς ἦταν ἕνα βράδυ σ' ἕναν οἰκογενειακὸ χορὸ, «σὲ ἀνθρώπους πολὺ καθὼς πρέπει» σὲ κόσμον πὺ δὲν ξαίρει ἀκόμη τίποτα, μὰ τίποτα, γιὰτὶ ἐδῶ στὸ σπῆτι, εἶναι κινουρογιοφευμένη.

...και εἶναι μόνο ἔτσι ! Και δὲν λογαριάζει διόλου νά μείνῃ, και θὰ φύγῃ μόλις πληρώσῃ τὸ χορὸς τῆς.

...Τὸ λοιπὸν, στὸν ἴδιον ἐκεῖνον χορὸ βρισκότανε ἕνας φοιτητής, και εἶχαν

κουβεντιάσει ὀλόκληρο τὸ βράδι, και ὁ φοιτητὴς αὐτὸς τὴν εἶχε γνωρίσει μικροῦ λα, στὴ Ρίγα. Μὰ εἶναι καιρὸς πῶς τὴν ὀρα. Και εἶχε κιόλας γνωρίσει και τοὺς γονεῖς τῆς, ὅμως γι' αὐτὸ τὸ πρᾶμα δὲν ξαίρει τίποτα, τίποτα, τίποτα.

Και οὔτε τοῦ περνᾶ ὑπὸνῆα.

Και νά πὺ τὴν δεῦτερη μέρα τοῦ χοροῦ ἔστειλε τὸ γράμμα αὐτὸ μὲ κάποιον φίλον, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε ἔλθει σ' ἐκείνη τὴν ἐσπερίδα. Καί...

—...τὸ λοιπὸν ! Αὐτὸ εἶναι ὅλο !

Χαμήλωσε τὰ μάτια ντροπιασμένη. Καημένο κορίτσι !

Τὸ φύλαγε αὐτὸ τὸ γράμμα, σάν κάτι πολὺτιμο, και θέλησε νά μοῦ δείξῃ τὸ μοναδικὸ τῆς αὐτὸν θησαυρὸ, μὴ θέλοντας νά μ' ἀφίσῃ νά φύγω, δίχως νά ξαίρω, πὼς εἶναι δυνατόν κι' αὕτη ἀκόμη νά ἀγαπᾶ τίμια και εἰλικρινά, και πὼς τῆς μιλοῦσαν μὲ σεβασμό.

Ὁ προσορισμὸς αὐτὸς τῆς ἐπιστολῆς, ἦταν τὸ δίχως ἄλλο νά κινεῖται τὸ χαρτί τῆς, σὲ κάποιον κουτί, δίχως καμμιὰ ἄλλη συνέπεια.

Μὰ ἀδιάφορο ! Εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ τὸ φύλαγε πάντα αὐτὸ τὸ γράμμα σὰ θησαυρὸ, σάν μιὰ χειροπιαστὴ περηφάνεια, στὴ χειροπιαστὴ τῶρα αἵτησι συγγνώμης.

Και σὲ μιὰ τέτοια στιγμῇ, εἶχε σκεφθῇ νά μοῦ φέρῃ, τὸ δύστυχο ἐκεῖνο γράμμα, γιὰ ν' ἀπλώσῃ ἀπλοῦκα τὴν περηφάνια τῆς μπροστά μου, γιὰ νά ἐξελεωθῇ στὰ μάτια μου γιὰ νά τὴν συχαρῶ.

...Μὰ ἐγὼ δὲν τῆς εἶπα τίποτα, τῆς ἔσφιξα ἀπλούστατα τὸ χέρι, και βγήκα. Βιαζόμουνά τόσο πολὺ νά φύγω...

"Εκαμα ὅλο τὸ δρόμο πεζῇ ἂν και τὸ χιόνι ἔπεφτε μὲ χοντρές νιφάδες.

"Ἦμουν κουρασμένος, τσακισμένος, ξαφνισμένος.

Μὰ ἤδη, κάτω ἀπ' τὸ ξάφνιασμα τῆς ἀλήθειας ἔβλεπα φῶς :

Μιὰν βρομερὴ ἀλήθεια.

XI

"Ἡ Λίζα δὲν ἐρχότανε.

Πρὸ παντὸς ὅταν περνοῦσαν ἐννῆα τὸ βράδυ, ἦμουν ὅλως διόλου θαρραλέος και ἔκανα ἐλεύθερα τὸν περίπατό μου.

— "Ας δοῦμε!.. Θὰ γλυτώσω τὴ Λίζα! (ἀφοῦ δὲν ἐρχεται!) Τῆς μιλῶ, ἀναπτύσσω τὸ πνεῦμα μου, ἀναλαμβάνω τὴν ἀνατροφή τῆς.

Βλέπω ἐπὶ τέλους ὅτι μ' ἀγαπᾶ, ὅτι μ' ἀγαπᾶ τρελλά, μὰ ἐγὼ καμώνομαι τάχα πὼς δὲν τὴν καταλαβαίνω.

"Ὡς τόσο δὲν ξαίρω: γιὰτὶ νά κοιμηθῶ;... Εἶναι τόσο πῶς ὠραῖο αὐτό !

"Ἐπειτα, ἕνα βράδυ, συγχισμένη, πολὺ ὁμορφη, ρίχνεται στὰ πόδια μου τρέμοντας και κλαίοντας και μοῦ λέει πὼς εἶμαι ἐγὼ ὁ λυτρωτής, και πὼς ὅτι μ' ἀγαπᾶ περισσότερο ἀπὸ τὸ κάθε τί στὸν κόσμον...

Τῆς ἐκδηλώνω κάποιον ξάφνιασμα. Μὰ.

— Λίζα—τῆς λέω—Φαντάζεσαι τάχα πὼς δὲν εἶχα καταλάβει τὸν ἔρωτά σου;

Τὰ εἶδα ὅλα, τὰ μάντεψα ὅλα μὰ δὲν τολμοῦσα νά ἐγκληματίσω πᾶν στὴν καρδιά σου.

Ξαίρω τὴν ἐπιρροή πὺ ἔχω σ' ἐμένα.

Δὲν φοβόμουνά παρὰ μόνο ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, γιὰτὶ ἔκαμε τὴν προσπάθεια νά ἀποκριθῇ στὸν ἔρωτά μου. Και δὲ θέλω ἐγὼ τέτοιο πρᾶμα. Γιὰτὶ αὐτὸ θὰ ἦτανε δεσποτισμός...

Δὲ θὰ ἦταν λεπτό!

(Ἐδῶ, βουτοῦσα μὲ τὸ κεφάλι στὰ εὐρωπαϊκὰ νεφελώματα ἀλὰ Γεωργία Σάνδη, σὲ αἰσθήματα ἀνέκφραστης εὐγενίας)

—Μὰ τώρα εἶσαι δικιά μου. τώρα εἶσαι τὸ δημιουργημά μου, τώρα εἶσαι ἀγνή και καθαρὴ και ὠραία, εἶσαι ἡ γυναῖκά μου...

«Καὶ στὸ σπῆτι μοῦ
Ἐλεύθερα και τολμῶ
Ἐμπα και βασίλευσέ μου»

XII

...Ἐπειτα ἀρχίζουμε μιὰν μαγευτικὴν ζωή. Πηγαίνουμε στὸ ἐξωτερικόν. Κτλ... κτλ... κτλ...

Ντροπύμουνά γιὰ λογαριασμό μου, και στὸ τέλος ἔβγαζα τὴ γλῶσσα μου και περιγελοῦσα τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτό μου.

Τῆς ἀφίνουν τίς τέτοιες νά περιφέρονται και πολὺ ἔξω.

Πρὸ παντὸς, μοῦ φαίνεται, τὸ βράδυ, δὲν τίς ἀφίνουν.

(Μοῦ φαινότανε, οὔτε κι' ἐγὼ ξαίρω γιατί, ὅτι πρὸ παντὸς τὸ βράδυ θάρχότανε καὶ ἀκριβῶς στὶς ἑπτὰ ἡ ὥρα.

Ναί! Μὰ δὲ μοῦ εἶπε τάχα πὼς δὲν ἦτανε ὅλως διόλου σκλάβα, πὼς ἔχει δικαιώματα;

Αὐτὸ πάει νὰ πῇ.. Χμ! Ὁ διάβολος νὰ τὴν πάρη.

Θαρθῇ! Θαρθῇ! Τὸ δίχως ἄλλο.

Ἐπρεπε ἀκόμη νὰ θεωρῶ εὐτυχῇ τὸν ἑαυτό μου, γιατί οἱ χυδαιότητες τοῦ Ἀπόλλωνος μὲ διεσκέδαζαν ἀκόμη λίγο κατὰ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο.

Αὐτὸς ὁ χαμένος ἄνθρωπος ἐξάντλησε ὅλη! οὐ τὴν ὑπομονή. Ἦταν ἡ πληγὴ μου, τὸ μαρτύριό μου, Μαλὼναμε ἀπ' τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ, ἀπὸ χρόνια τώρα καὶ τὸν μισοῦσα.

Θεέ μου! Ὡ πὼς τὸν μισοῦσα!

Ποτὲ ὡς τώρα δὲν εἶχα μισήσει ἄνθρωπο, ἴσαμε αὐτὸν τὸ βαθμὸ.

Ἦταν ἓνας ἄντρας μὲ παρουσιαστικὸ ἐπιβλητικὸ.

Ἐξὸν ἀπ' τὴν ὑπηρεσία μου, στὴ σχόλη, ἔκανε καὶ τὸ ράφτη.

Μὰ δὲν ξαίρω γιατί μὲ περιφρονοῦσε!

Γιατὶ πραγματικὰ μὲ περιφρονοῦσε κάπως περισσότερο ἀπ' ὅτι ἔπρεπε καὶ μὲ κοίταζε ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ μεγαλείου του.

Ἐξ ἄλλου, ὅλον τὸν κόσμον ἔτσι τὸν μεταχειριζότανε.

Μόνο ποῦ ἔβλεπε κανεὶς τὸ ξανθὸ πὸ ἐκεῖνο κεφάλι, τὰ γιαλισμένα μαλλιά, τὴν ἀφέλεια ποὺ τὴν ἔφερε καὶ τὴν ἔριχνε στὸ μέτωπο, λαδωμένη μὲ ἐλαιόλαδο, τὸ μεγάλο ἐκεῖνο στόμα, καταλάβαινε κανεὶς ἀμέσως πὼς εἶχε νὰ κἀνὴ μὲ πλάσμα ποὺ δὲν ἀμφέβαλλε ποτὲ γιὰ τὸν ἑαυτό του.

Ἦταν ἓνας ἀνυπόφορος σχολαστικός. Ὁ πιὸ μεγάλος σχολαστικὸς τῆς ὑφηλίου.

Μαζὶ μ' αὐτό, ἓνα φιλότιμο, ποὺ μὲ δυσκολία θὰ τὸ συγχωροῦσε κανεὶς στὸν Ἀλέξανδρο τὸ Μέγα.

Ἦταν ἐρωτευμένος μὲ τὸ κάθε του νύχι.

Κυριολεκτικὰ ἐρωτευμένος.

Μὲ μεταχειριζότανε πολὺ δεσποτικά, μοῦ μιλοῦσε πάρα πολὺ λίγο καὶ ὅταν μὲ κοίταζε τὸ ἔκανε ἀπὸ μιὰν ἀνέκφραστη καταδεχτικότητα, ἓνα ἀπροσπέλαστομεγα-

λεῖο καὶ πάντα μὲ σαρκαστικούς μεροφαισμούς, πράμα ποὺ κάποτε μὲ ἔκανε ἔξω φρενῶν.

Φαινότανε σὰ νὰ ἔκαμε τὴν ὑπηρεσία του, ἀπὸ καθαρὴ συμπόνια.

Ἐξ ἄλλου, δὲν ἔκαμε σχεδὸν τίποτα γιὰ μένα, καὶ δὲν φανταζότανε τὸν ἑαυτό του ὑποχρεωμένο γιὰ καμμιάν ἐργασία.

Τὸ δίχως ἄλλο, μὲ θεωροῦσε ὡς τὸν πιὸ ἡλίθιο ἄνθρωπο τοῦ κόσμου, καὶ μὲ «ὑπέφερε πλησίον του». Τὸ μόνο εὐχάριστο ποὺ εὗρισκε, ἦταν νὰ παίρνῃ τὸ μισθὸ του κάθε μῆνα.

Συγκατάνευε, στὸ νὰ μὴ κἀμὴ τίποτα, ἀπέναντι ἑπτὰ ρουβλίων κατὰ μῆνα.

Ἐκεῖνο ποὺ μὲ ἀηδίαζε περισσότερο ἀπὸ ὅλα, ἦταν ἓνα εἶδος σφύριγμα ποὺ ἔκανε ὅταν μιλοῦσε.

Φαίνεται ἡ γλῶσσα του θὰ ἦταν πάρα πολὺ μακρὰ, ἢ θὰ εἶχε κάποιον ἄλλο ἐλάττωμα κατασκευῆς τὸ στόμα του, πράμα ποὺ τὸν ἔκαμε νὰ βυζαίνει τὰ χεῖλη του καὶ νὰ σφυρίζῃ σὰν μιλοῦσε..

Φανταζότανε πὼς αὐτό, τοῦ ἔδινε ὕψος ἀνωτερότητος.

Μιλοῦσε χαμηλά, σιγὰ, τὰ χεῖρα πίσω στὴ ράχι, τὰ μάτια χαμηλά.

Μ' ἔκανε πρὸ παντὸς νὰ λυσσῶ ὅταν ἔψαλλε ὕμνους.

Τὸ ἐπίλοιπον τοῦ καιροῦ του, διαμοιράζεται μεταξὺ δύο ἄλλων ἐπαγγελμάτων: εἶναι ποντικοπιάστης, καὶ λουστρός.

Μὰ στὸν καιρὸ ἐκεῖνο, δὲν μοῦ ἦταν δυνατό νὰ τὸν διώξω.

Ἦτανε, συγχωνευμένος στὴν ὑπαρξί μου χημικῶς.

Ἐξ ἄλλου γιὰ τίποτα στὸν κόσμον, δὲ θὰ δεχότανε ὁ ἴδιος νὰ φύγῃ.

Ἀπὸ μέρος μου πάλι, δὲ θὰ μπορούσα νὰ ζήσω σ' ἓνα ἐπιπλωμένο δωμάτιο. Ἡ κατοικία μου ἦταν ξεμοναχιασμένη: ἦταν γιὰ μένα ἡ θήκη μου, τὸ κουτί μου ὅπου κλεινόμουν, μακριὰ ἀπὸ ὅλη τὴν ἄλλη ἀνθρωπότητα.

Ἀλλά, ὁ Ἀπόλλων—ὁ διάβολος ξαίρει τὸ γιατί—μοῦ φαινότανε ὅτι ἀποτελοῦσε ἓνα σῶμα μὲ τὴν κατοικία μου, καὶ ἐπὶ ἑπτὰ ὁλόκληρα χρόνια, δὲν μπορούσα ν' ἀποφασίσω νὰ τὸν διώξω.

Ὅσο γιὰ νὰ τοῦ ἀργοποροῦσα τὸ μισθὸ του ἦταν ἀδύνατο.

Ἐκαμε τότες, τότες ἱστορίες, ὥστε

δὲν ἤξαιρα ποὺ νὰ χωθῶ.

Μὰ τούτῃ τῇ φορὰ ἤμουν τόσο ἐξερεθισμένος ἐνάντια στὸν κόσμον ὁλόκληρον, ὥστε ἀποφάσισα νὰ τιμωρήσω τὸν Ἀπόλλωνα καὶ νὰ τὸν κἀνω νὰ περιμένῃ τὸ μισθὸ του, δεκαπέντε ὁλόκληρες μέρες.

Ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια, τὸ εἶχα ὑποσχεθῇ αὐτὸ στὸν ἑαυτό μου, ἔστω καὶ γιὰ νὰ τοῦ ἀποδείξω πὼς δὲν μπορούσε νὰ κἀνῃ τὸν καμπόσο μαζί μου καὶ πὼς τὸ κάτω τῆς γραφῆς εἶμαι κύριός του.

Εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, νὰ μὴν τοῦ ἀναφέρω τίποτα, γιὰ νὰ τὸν ὑποχρεώσω νὰ μοῦ μιλήσῃ πρῶτος γιὰ τὸ μισθὸ του.

Τότες λοιπόν, θάβγαζα τὰ ἑπτὰ ρούμπλια ἀπὸ τὸ συρτάρι μου, θὰ τοῦ ἔδειχνα πὼς βρίσκονται ἐδῶ στὴν πάντα, εἰδικὰ γι' αὐτόν, μὰ ὅτι δὲν θέλω, δὲ θέλω νὰ τοῦ τὰ δώσω.

Ἀπλούστατα δὲν θέλω καὶ δὲν θέλω γιατί δὲν θέλω... γιατί τέτοια εἶναι ἡ κυρίαρχη θέλησί μου, γιατί εἶναι ἀναιδὴς καὶ χονδροειδής.

Ἀλλά, ἂν μοῦ τὰ ζητήσῃ εὐσεβάστως, ἴσως νὰ καταπραυνθῶ.

Ἀκόμη θὰ περιμένω ἄλλες δεκαπέντε μέρες, τρεῖς βδομάδες, ἓνα μῆνα. Καὶ ὡς τόσο, παρ' ὅλη μου τὴν ἀπόφασι, στὸ τέλος πάλι αὐτὸς βγῆκε νικητής!

Δὲν μπόρεσα νὰ ἀντιμετωπίσω τὴ μάχη περισσότερο ἀπὸ τέσσερες μέρες.

Εἶχε ἀρχίσει μὲ τὰ συνηθισμένα του τερετίπια στὶς περιστάσεις αὐτές.

Εἶχα ἤδη κἀμει τὴν ἴδια ἀπόπειρα κάπου τρία χρόνια προηγουμένα καὶ πρόβλεπα πὼς θὰ μπορούσαν νὰ ἐξελιχθοῦν τὰ πράγματα.

Ἡξαιρα ἀπ' ἔξω τὴν πρόστυχη τακτική του.

Ἦταν πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ἓνα βλέμμα ἐξαιρετικὰ ἐπίμονο, πρὸ παντὸς ὅταν μὲ συναντοῦσε στὸ δρόμο ἢ ὅταν ἔβγαине ταυτόχρονα μαζί μου.

Ἄν τὸ ἔβαζα πείσμα καὶ ἂν καμωνόμουν ὅτι δὲν τὸ πρόσεχα αὐτὸ τὸ βλέμμα, αὐτὸς ἐγκαινίαζε νέα καταδιωκτικὰ μέσα.

Δίχως νὰ τὸν καλέσω, ξαφνικὰ ἐμπαινε ἀθόρυβα στὶς μύτες τῶν ποδιῶν του στὸ δωμάτιό μου, ἐνῶ ἐγὼ διάβαζα ἢ περπατοῦσα, στεκότανε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας, ἔβαζε ἓνα χέρι στὴν ράχι, προέτεινε τὸ πόδι του καὶ μοῦ ἔριχνε ἓνα

βλέμμα, ὄχι πιά αὐστηρό, ἀλλὰ γεμάτο περιφρόνησι.

Ἄν τὸν ρωτοῦσα ξαφνικὰ τί ἤθελε, δὲν θὰ μοῦ ἀπαντοῦσε, μὲ κοίταζε κατάματα μερικὲς ἀκόμη στιγμές κι' ἔπειτα, ὅλο καὶ βυζαίνοντας τὰ χεῖλη του κατὰ ἓνα ἰδιαίτερο ἐντελὲς τρόπο, γεμάτο σημασία, ἔκανε κανονικὴ μεταβολὴ ἀργὰ ἀργὰ, καὶ ἐπέστρεψε στὸ δωμάτιό του.

Δυὸ ὥρες ἀργότερα ξαναρχότανε.

Ἀνίκανος νὰ συγκρατηθῶ περισσότερο, δὲν τὸν ρωτοῦσα πιά τὸ τί ἤθελε, μὰ σήκωνα ἀπότομα καὶ ἐπιβλητικὰ τὸ κεφάλι καὶ τὸν κοίταξα κατάματα.

Μὰς συνέβη γιὰ πρώτη φορὰ νὰ κοιταζόμαστε ἔτσι ἐπὶ δυὸ λεπτὰ τῆς ὥρας.

Τέλος ἔκανε σιγὰ σιγὰ τὴ μεταβολὴ του.

Ἄν αὐτὸ δὲν ἀρκοῦσε γιὰ νὰ μὲ καταβάλῃ, ἂν τολμοῦσα νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἀνταρσία μου, ἀρχίζε τότε νὰ ἀναστενάξῃ, κοιτάζοντάς με μακρόσυρτα, βαθεῖα, ὡς ἂν νὰ ἤθελε νὰ μετρήσῃ μὲ τοὺς στεναγμούς του ὅλο τὸ βάθος τῆς σιωπῆς μου.

Ἐννοεῖται ὅτι στὸ τέλος μειδιοῦσε.

Ἦμουν ἔξω φρενῶν, ἔβγαζα ἀφροῦς ἀπὸ τὸ στόμα μου, ὅμως δὲν ἔκανα τὸ θέλημά του.

Μὰ τούτῃ τῇ φορὰ, ἀπὸ τὸ πρῶτο αὐστηρὸ βλέμμα, ἔχασα τὰ λογικά μου καὶ οἰχτήκα πᾶνω στὸν Ἀπόλλωνα.

Μὰ καὶ δίχως αὐτά, ἤμουν ἀρκετὰ ἔξω φρενῶν.

— Στάσου! Τοῦ φώναξα. Μεῖνε ἐδῶ.

Μὰ αὐτός, ἀργὰ ἀργὰ, σιωπηλά, ἀξιοπρεπῶς, ἔφυγε κιόλας μὲ τὸ χέρι του πίσω στὰ νῶτα.

— Ξανάλα ἐδῶ! Ξανάλα!

Τοῦ φώναξα, κυνηγώντας τον. Φαίνεται πὼς ἡ φωνή μου, θὰ εἶχε φθάσει σὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ διαπασών, γιατί ὁ Ἀπόλλων γύρισε, καὶ μάλιστα ἀρχίσε νὰ μὲ κοιτάξῃ μὲ κάποιαν ἐκπληξί. Ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ σιωπᾷ, καὶ αὐτὸ πρὸ παντὸς μὲ ἀναστάτωνε.

— Πὼς τολμᾷς νὰ μπαίνεις στὸ δωμάτιό μου, δίχως νὰ ἔχῃς νὰ μοῦ ζητήσῃς τίποτα; Πὼς τολμᾷς νὰ μὲ κοιτάξῃς ἔτσι; Ἀποκρίσου!

Μὲ κοίταζε ἥσυχα, ἐπὶ μισὸ λεπτό καὶ ἔπειτα γύρισε πάλι νὰ φύγῃ.

— Στάσου! φώναξα καὶ ὤρμησα ἐ-

πάνω του.

— Μὴ κουνηθῆς. Σταμάτα αὐτοῦ καὶ ἀποκρίσιν μου. Τὶ ἤρθες νὰ κάνης ἐδῶ;

— "Ἄν ἔχετε κάτι νὰ μοῦ τὸ διατάξετε...

Εἶπε σιγανὰ καὶ θετικά, ἔπειτα ἀπὸ μία σιωπὴ, βυζαίνοντας ὁλοένα τὰ χεῖλη του, καὶ κουνώντας ἡρεμὰ τὸ κεφάλι του, ἀπὸ τὸν ἕναν ὦμο στὸν ἄλλο.

Καὶ ἡ φωνὴ του, ἡ στάσις του, ὅλα του, ἐκδήλωναν μιὰ ἡρεμία ποὺ μὲ ἀναστάτωνε.

— Δὲν εἶναι αὐτὸ δῆμιε! Δὲν εἶναι γι' αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ, ξεφώνησα τρέμοντας ἀπὸ θυμό. — Θὰ σοῦ πῶ ἐγὼ δῆμιε, γιατί ἔρχεσαι ἐδῶ. Βλέπεις ποὺ δὲ σοῦ δίνω τὸ μισθό σου, δὲ θὲς ἀπὸ μωροδοξία νὰ συγκατανεύσης νὰ μοῦ ζητήσης, καὶ γι' αὐτὸ ἔρχεσαι μὲ τὰ ἡλίθια βλέμματά σου νὰ μὲ τιμωρήσης, νὰ μὲ βασανίσῃς μὰ δὲν ὁ πο-ψι ἄξεσαι δῆμιε, πόσον εἶναι αὐτὸ ἀνόητο, ἀνόητο..

Ξανάρχισε πάλι νὰ κάνῃ τὴν κανονικὴν του μεταβολή, ὅμως τὸν γράπωσα ἀπὸ τὸ μπράτσο.

— "Ἄκου! Νὰ τὰ λεφτά. Τὰ βλέπεις; 'Εδῶ εἶναι.

Τράβηξα τὸ ποσὸν ἀπ' τὸ συρτάρι μου.

—... 'Εδῶ εἶναι τὰ ἐφτά ρούμπλια. Μὰ δὲ θὰ τὰ πάρῃς, δὲ θὰ τὰ πάρῃς ἐφ' ὅσον δὲν ἔρχεσαι μὲ σεβασμό, μὲ σκυφτὸ κεφάλι, νὰ μοῦ ζητήσης συγγνώμη.

— Αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν!

Εἶπε μὲ ὑπερφυσικὴ βεβαιότητα.

— Ἀρκεῖ τοῦ εἶπα — Σοῦ ὀρκίζομαι πῶς δὲ θὰ σοῦ τὰ δώσω.

— Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ σᾶς ζητήσω συγγνώμη — ἐξακολούθησε σὰν νὰ μὴν εἶχε ἀντιληφθεῖ τίς φωνές μου — Ἐσεῖς μὲ ἀποκαλέσετε δῆμιε, καὶ θὰ μπορούσα νὰ καταθέσω μήνυσιν στὸν ἀστυνόμο.

— Πήγαινε λοιπὸν ἀμέσως, στὸ λεπτό, τώρα γρήγορα: δῆμιε, δῆμιε, δῆμιε...

'Ἀλλ' αὐτὸς μόλις μὲ κοίταξε, πῆγε πρὸς τὴν πόρτα, καὶ δίχως νὰ στραφῇ πίσω, τράβηξε γιὰ τὸ δωμάτιο του.

— Δίχως τὴ Λίζα... Τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ εἶχαν συμβῇ. Σκέφθηκα.

"Ἐμεινα μιὰ στιγμὴ ἀκίνητη σὲ μιὰν πτάσι ἐπίσημη καὶ ἀξιοπρεπεῖ.

"Ὅμως ἡ καρδιά μου χτυποῦσε ἀδύναμα, γιατί ἤμουν συγκινημένος. "Ε-

πειτα πῆγα καὶ τὸν βρῆκα ἐγὼ

— 'Απόλλων...

Τοῦ εἶπα μὲ φωνὴ σιγανὴ καὶ συγκρατημένη. Μὰ πνιγόμενα ἀπὸ τὴ λύσσα.

—... πῆγαμε ἀμέσως καὶ δίχως οὔτε στιγμὴ στὸν 'Αστυνόμο..

Εἶχε κιόλας καθίσει στὸ τραπέζι, εἶχε φορέσει τὰ γυαλιά του καὶ ἔραβε.

"Ἀκούοντας τὴ διαταγὴ μου, ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια.

— Τώρα ἀμέσως, πῆγαινε.. 'Ἀλλοιῶς δὲν ξαίρεις τὸ τί θὰ συμβῇ

— Σίγουρα, δὲν εἶστε στὰ καλά σας.

Εἶπε δίχως κἄν νὰ σηκώσῃ τὸ κεφάλι του, βυζαίνοντας σιγὰ σιγὰ τὰ χεῖλη του, καὶ παίρνοντας τὸ βελόνι του. Καὶ ἐξακολούθησε:

—... Καὶ ὅσο γιὰ νὰ μὲ τρομάξετε. Δὲν εἶναι καμμιὰ ἀνάγκη νὰ κάνετε τόσον κόπο γιατί δὲ θὰ τὸ καταφέρετε.

— Μὰ πῆγαινε λοιπὸν!

Γαύγιζα σὰ σκυλί. Τὸν εἶχα ἀρπάξει ἀπ' τὸν ὦμο καὶ θά...

Τότε, ἄνοιξε ἡ ἐξώπορτα καὶ σιγὰ σιγὰ, ἀγάλια ἀγάλια, μιὰ «ὄψι» φάνηκε καὶ μᾶς κοίταξε μὲ κατάπληξι.

"Ἦμουν ἐκμηδενισμένος ἀπὸ ντροπή. Ὁρμησα στὸ δωμάτιό μου καὶ κεῖ τραβώντας μὲ τὰ δυὸ χέρια τὰ μαλλιά μου, ρίχτηκα στὸν τοῖχο κι' ἔμεινα ἐκεῖ δίχως νὰ γυρίσω.

Δυὸ λεπτά ἔπειτα ἄκουσα τὸ σιγανὸ βῆμα τοῦ 'Απόλλωνα.

— Κάποιο πρόσωπο σᾶς ζητᾷ..

Μοῦ εἶπε κοιτάζοντάς με μὲ ἀπερίγραπτη αὐστηρότητα.

'Αποτραβήχθηκε καὶ ἄφισε τὴ Λίζα νὰ περάσῃ.

Μὰ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ φύγῃ

"Ἐμεινε ἐκεῖ μὲ τὸ σαρκαστικὸ του χαμόγελο.

— Φεῦγα! Φεῦγα!

Τὸν πρόσταξα ἔξω φρενῶν.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, τὸ ἔκκρε-
μὲς γρατσούνισε μὲ κόπο, σφύριξε κι' ἔπειτα χτύπησε ἐφτά.

XIII

«... Καὶ στὸ σπῖτι μου
ἐλεύθερα καὶ πολυμῆρὰ
ἔμπα καὶ βασίλευε...»
(Τὸ ἴδιο τραγοῦδι)

"Ἐμεινα μπροστὰ σὰ σκοτωμένος, ἐ-

σωτερικὰ ἀτιμασμένος.

Μοῦ φαίνεται πῶς χαμογελοῦσα καὶ προσπαθοῦσα νὰ τυλιχθῶ μέσα στὴν ξεφτισμένη ρόμπα ντὲ κάμαρα, ἀκριβῶς ὅπως στίς κακές μου ὥρες, εἶχα φαντασθῇ πῶς θὰ τὸ ἔκαμα ἔτσι.

Δὲν τὸ εἶχα προσέξει αὐτό.

Καὶ ἦταν ἴδια μου ἡ στενοχώρια ποὺ τὴν κυρίεψε τώρα κι' αὐτήν.

— Μὲ βρῆκες σὲ πολὺ περίεργη κα-
εάστασι, Λίζα...

"Ἀρχισα, νοιώθοντας πῶς ἴσια ἴσα ἔτσι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχα ἀρχίσει.

— "Ὁχι! "Ὁχι! Δὲν σοῦ μιλῶ γιὰ τὰ ἐπιπλά μου..

Φώναξα, βλέποντάς τὴν ξαφνικὰ νὰ κοκκινίξῃ.

— Δὲν ντρέπομαι γιὰ τὴ ρόμπα μου! Ἀπεναντίας εἶμαι ὑπ' ῥ' ἄφανος γι' αὐτήν. Εἶμαι φτωχὸς μὰ τίμιος. Γιατὶ εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κανεὶς φτωχὸς καὶ τίμιος (μουρμούρισα..)

"Ἐξ ἄλλου... Θέλεις τσαί;

— "Ὁχι! ἄρχισε νὰ λέει αὐτή... Μά...

— Περίμενε!

Σηκώθηκα ζωηρὰ κι' ἔτρεξα νὰ πάω στοῦ 'Απόλλωνα.

"Ἐπρεπε κάπου νὰ κρυφτῶ!

— 'Απόλλων, τοῦ μουρμούρισα βιαστικὰ καὶ νευριασμένα ρίχνοντάς του τὰ ἐφτά ρούμπλια, ποὺ ο' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τὰ κρατοῦσα στὴ φούχτα μου. Νὰ τὸ μισθό σου, βλέπεις; Στὸν δίνω. Εἰς ἀντάλλαγμα σῶσε με. Πήγαινε ἀμέσως καὶ πᾶρε ἀπὸ τὸ τραχτὶρ τσαί καὶ δέξα σουχάρι..*)

"Ἄν δὲν πᾶς θὰ μὲ ἀπελπίσης. Δὲν ξαίρεις πιά εἶναι αὐτὴ ἡ γυναῖκα. Εἶναι.. Τὸ πᾶν! Φαντάζεσαι ἴσως. Μὰ δὲν βλέπεις, ἐσύ, τί εἶναι αὐτὴ ἡ γυναῖκα.

"Ὁ 'Απόλλων, ποῦχε ἤδη ξαναρχίσει τὴ δουλειὰ του ἀφοῦ φόρεσε τὰ γυαλιά του, στραβοκοίταξε στὴν ἀρχή, τὰ ρούμπλια, δίχως νὰ παρατήσῃ τὸ βελόνι του.

Περίμενα τρία ὁλόκληρα λεπτά, ἐνῶ μὲ περεχοῦσε ὁ ὕδρος.

Μὰ τέλος, δόξα τῷ θεῷ μὲ λυπήθη-
κε. Γυρνώντας στὴν Λίζα, σκεπτόμουν πῶς θὰ πρεπε νὰ ἔφευγα, ἔτσι ὅπως ἤμουν μὲ τὴν ρόμπα μου, γιὰ νὰ πάω ὅπου δῆποτε.

Καὶ ξανακάθησα.

* Εἶδος ρουσσικὰ μπισκότια.

"Εκείνη μὲ κοίταξε ἀνήσυχα.

— Θὰ τὸν σκοτώσω!

Ξεφώνισα, ξαφνικὰ χτυπόντας μὲ τὴ γροθιά μου τὸ τραπέζι τόσο βίαια ποὺ ἡ μελάνη ξεπετάχτηκε ἀπὸ τὸ καλαμάρι.

— Τί ἔχετε;

Μοῦ εἶπε τρέμοντας αὐτή.

— Θὰ τὸν σκοτώσω. Θὰ τὸν σκοτώσω.. Δὲν φαντάζεσαι, Λίζα, πόσο μὲ βασανίζει! Εἶναι ὁ δῆμιός μου..

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ 'Απόλλων ἔφερε τὸ τσαί. "Ἡ Λίζα τὸν κοίταξε μὲ φοβισμένο ὕφος.

"Ὅσο γι' αὐτὸν βγῆκε δίχως νὰ μᾶς κοιτάξῃ.

— Λίζα! Μὲ περιφρονεῖς, τῆς εἶπα, κοιτάζοντάς τὴν κατάματα καὶ ἀνατριχόν-
τας ἀπὸ ἀνυπομονησία νὰ δῶ τί σκεπτό-
τανε γιὰ μένα.

— "Ἐρχομαι ἀπὸ ἐκεῖ. Θέλω νὰ φύγω.

— Γιατὶ ἤρθες σπῖτι μου! Πές μου σὲ παρακαλῶ. "Ἄ θὰ σοῦ τὸ πῶ τώρα ἐγὼ «μανοῦλα» μου. Γιατὶ σοῦ μίλησα προχθὲς λόγια λύπης.

Καὶ πίστεψες πῶς μπορῶ ἐγὼ νὰ σὲ σώσω. Μὰ ἐγὼ εἶμαι χειρότερος ἀπὸ σένα ἴσως.. Τί εἶχες προχθὲς στὸ νοῦ σου, ὅταν σοῦ ἠθικολόγησα; θὰ ἔλεγες. «Καὶ σὺ γιατί εἶσαι ἐδῶ μ' ὅλη τὴν ἠθικολογία σου;

"Ἡ καρδιά μου ἔσφιξε.

Εἶδε τότε αὐτὴ τὴ φυσιογνωμία μου ν' ἀλλάξῃ, ρίχθηκε πάνω μου, ἀγκάλιασε τὸ λαιμό μου μὲ τὰ χέρια τῆς καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Δὲν μπόρετα νὰ κρατηθῶ οὔτε ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Καὶ ἀναλύθηκα σὲ λυγμούς, ὅπως δὲ μοῦ εἶχε ποτὲ ἄλλοτε συμβῇ ἔτσι.

— Δὲν μ' ἀφίνουν. Δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι καλός. Μουρμούρισα μὲ κομμένη φωνή.

Καὶ ἀφίνοντας τὸν ἑαυτό μου νὰ πέσῃ στὸ ντιβάνι, ἔκλαιγα ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας, σὲ μιὰ κρίσι πραγματικὰ ὑστερική.

Μὰ ἡ κρίσι πέρασε.

Τὰ μάτια μου φλόγισαν μὲ πάθος καὶ ἔσπρωξα δυνατὰ τὰ χέρια τῆς Λίζας μέσα στὰ δικά μου.

Πῶς τὴν μισοῦσα ἐκείνη τὴ στιγμὴ. Μὰ πῶς τὸ μῖσος αὐτό, μ' ἔσπρωχνε πρὸς αὐτήν. Τὸ μῖσος διπλασίαζε τὸν ἔρωτα κι' αὐτὸ ἔμοιαζε μᾶλλον μὲ ἐκδίκησι.

Μιὰ ἀφάνταστη κατάπληξι ἀναστά-

τωσε τὸ πρόσωπό της, μιὰ κατάπληξι πού ἔμοιαζε μᾶλλον μὲ φρίκη.

Ὅμως αὐτὸ δὲν βάσταξε πολὺ.

Περιορίστηκε νὰ μὲ ἀγκαλιάσῃ μὲ θέρμη παθιάρικια.

Ἐνα τέταρτο ἀργότερα, ἔτρεχα πάνω κάτω στὸ δωμάτιό μου μὲ πυρετώδη ἀνυπομονησία.

Σὲ κάθε στιγμή πλησίαζα στὸ παραβάν καὶ κοίταζα ἀπὸ τίς χαραμάδες τῆς Λίζας. Αὐτὴ εἶχε καθίσει χάμω μὲ τὸ κεφάλι σιγαιγμένο στὸ κρεβάτι.

Ὅμως δὲν ἔφευγε καὶ αὐτὸ μὲ φοβόταν. Τώρα τὰ ἤξαιρε ὅλα. Ἡξαιρε ποιά ἦταν τὰ αἷτια πού μ' ἔσπρωξαν νὰ τῆς φερθῶ ὅπως τῆς φέρθηκα καὶ νὰ τῆς πῶ τὰ ὅσα τῆς εἶπα.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπὸ ἐδῶ κ' ἐμπρὸς μὲ εἶχε γιὰ ἀνθρωπο τέλει χυδαῖο καὶ πρὸ παντὸς ἀνίκανο ν' ἀγαπήσω.

Τὸ ξαίρω καλὰ !

Θὰ μοῦ πῆτε πὼς δὲν εἶνε δυνατό νὰ εἶνε κανεὶς κακὸς καὶ βλάκας σὲ τέτοιο βαθμό.

Θὰ μοῦ πῆτε ἴσως ἀκόμη πὼς δὲν εἶναι δυνατό νὰ μὴν ἀγαπᾷ κανεὶς μιὰ τέτοια γυναῖκα, πού εἶνε τουλάχιστον ἀδύνατο νὰ μὴν ἐκτιμᾷ κανεὶς ἕνα τέτοιο ἔρωτα.

Μὰ φταίει ! Τί τὸ ἀδύνατο μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ;

Πρῶτα πρῶτα, δὲν μποροῦσα πιά ν' ἀγαπήσω, μὲ τῇ σημασίᾳ πού δίνω σ' αὐτὴν τὴ λέξι.

Νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς—δὲν σημαίνει γιὰ μένα, παρὰ νὰ τυραννῇ καὶ νὰ κυριαρχῇ ἠθικά. Ἀκόμη καὶ στὰ καταχθόνια νεῦρα μου, δὲν φανταζόμουν τὴν ἔρωτα παρὰ σὰ μιὰ μονομαχία πού ἀρχίζει ἀπ' τὸ μῖσος καὶ λήγει στὴν ἠθικὴ υποδούλωσι.

Ὅμως, ἦταν ἀλήθεια μῖσος αὐτὸ πού αἰσθανόμουν γιὰ τὴ Λίζα ἐκείνη τὴ στιγμή ὅπου ἔτρεχα μέσα στὸ δωμάτιο καὶ κοίταζα ἀπὸ τὴ χαραμάδα ;

Δὲν τὸ πιστεύω ! Μοῦ ἦταν ποιά ἀνυπόφορο νὰ τὴν νοιώθω ἐκεῖ, ἥθελα νὰ χαθῇ ἀπὸ μπρὸς μου, ἐπιθυμοῦσα ἢ συχνά καὶ μοναξιά.

Δὲν εἶχα τὴν συνήθεια τῆς «ζωντανῆς ζωῆς». Κι' αὐτὴ τώρα μὲ τσάκιζε καὶ μοῦ ἔκοβε τὴν ἀνάσα.

— Ἀντίο ! εἶπε αὐτὴ καὶ τράβηξε πρὸς τὴν πόρτα.

Ἐτρεξα καὶ ἔπιασα τὸ χέρι, τὸ ἀνοιξα καὶ τῆς ἔβαλα... Ἐπειτα τὸ ἔκλεισα καὶ εὐθὺς ἀμέσως γυρνώντας της τὴ ράχη, ὀπισθοχωροῦσα μὲ μιὰ περιεργὴ ζωηρότητα πρὸς μιὰ γωνιά.

Γιὰ νὰ μὴ τὴν δῶ τουλάχιστον.

Ἦμουν ἔτοιμος νὰ πῶ ψέμματα, νὰ ὑποστηρίξω ὅτι τὸ εἶχα κάμει αὐτὸ ἀπὸ τρέλλα, ἀπὸ ἀνοησίᾳ. Μὰ δὲ θέλω νὰ πῶ ψέμματα, καὶ λέω ἀλήθεια πὼς ἂν τῆς ἀνοιξα τὸ χέρι γιὰ νὰ βάλω...

Αὐτὸ τὸ ἔκαμα ἀπὸ κακία.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ μοῦ εἶχε ἔρθει σ' ἀνυστασία στὸ δωμάτιο καὶ ἡ Λίζα ἦταν κιόλας φευγάτη. Ἀνοιξα τὴ πόρτα καὶ ξεφωναῦσα στὴ σκάλα δειλὰ δειλὰ καὶ σιγανά :

— Λίζα ! Λίζα !

Καμμιά ἀπάντησι. Μοῦ φάνηκε πὼς ἄκουσα βήματα στὴ σκάλα.

— Λίζα !

Φώναξα ἀκόμα πιὸ δυνατά. Ἡ πόρτα ἀνοιξε τρίζοντας καὶ ἔκλεισε βαρειά.

— Ἐφυγε !

Γύρισα στὸ δωμάτιο συλλογισμένος.

Ἡ καρδιά μου βάραινε.

Δὲν ἦταν δυνατό νὰ εἶχε κάνει παραπάνω ἀπὸ διακόσια βήματα.

Ἐξω ἦταν γαλήνη. Τὸ χιόνι ἔπεφτε σχεδὸν κάθετα καὶ σχημάτιζε στρῶμα στὸ πεζοδρόμιο καὶ στὸν ἔρημο δρόμο. Κανένας θόρυβος. Τὸ ἀνόφελο φῶς τοῦ φαναριοῦ μοῦ φάνηκε περιεργὰ θλιμμένο. Ἐκαμα τρέχοντας καμμιά διακοσάρια βήματα ὡς τὴ γωνιά τοῦ δρόμου. Καὶ ἐκεῖ στάθηκα.

Ποῦ νὰ πῆγε ἄραγε ;

Μὰ γιατί τὴν ξέτρεχα κατ' αὐτὸν τὸ τρόπο ; Γιατί ; Γιὰ νὰ πέσω στὰ γόνατά της ; Γιὰ νὰ κλάψω καὶ ἄλλο ; Γιὰ νὰ τῆς φιλήσω τὰ πόδια ;

Ναί ! Θὰ τὸ εἶχα κάμει

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς οἱ «σημειώσεις» τοῦ παρὰξενου αὐτοῦ ἀνθρώπου δὲ σταματοῦν ὡς ἐδῶ.

Δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῇ καὶ ἔξακολούθησε.

Ὅμως κατὰ τὴ γνώμη μας, εἶναι προτιμώτερο νὰ σταματήσουμε.

